Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Super psalterio - Cod. Aug. perg. 155

Cassiodorus, Flavius Magnus Aurelius

[S.l.], 801-815

urn:nbn:de:bsz:31-97873

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Aug. CLV

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

… MORE MAIORUM …
… TIONES … SUFFICIANT

Acer cu explanationib; suis subt adiunximus. ut quid
quid lector uoluerit inquirere p similitudines aux
sine aliqua difficultate debeat inuenire;
hoc in idiomata id est propriis locutionib; legis diuinae
hoc in dogmatibus uera de necessariis;
hoc in definitionib;
hoc in schematibus;
hoc in etymologiis,
hoc in interpretationibus nominum
hoc in arte rhetorica;
hoc in topicis
hoc in syllogismis
hoc in arithmetica,
hoc in geometrica;
hoc in musica
hoc in astronomica;

INCIPIT PRAEFATIO EXPO- ne in[…]
SITIONIS … PSALTERIO de p[…]

Repulsis aliquando in rauennati urbe sollicitu
dinib; dignitatum & curis saecularib; noxio
sapore conditis. cum psalterii caelestis animarum
mella gustassem: id quod solent desiderantes effice
re auidus me perscrutator inmersi. ut dicerem salu
tariter suauit(er) inbiberem p(ost) amarissimas actiones.
Sed familiaris occurrit inchoantib. obscuritas q(uae)
uariis e(st) intexta p(er)sonis & uelata parabulis. haec
in dictis uitalib(us) noxia dissimulatione praetentur;
dum sepe illud repperiri sola ambiguitate quod magni sa-

laus augustini:

crtemnxi gestat archanū: Tunc ad augustini facun
dissimi patris confugi opinatissimā lectionē; Jnqua
tantā erat copia congesta dictorum. ut retineri vix pos
sit relictum. qd his abunde videtur expositum: Credo cunctis
cunctos populos ecclesiasticis dapibus explere cupit. necessa
p̄ rie fluenta. tam magne p̄dicationis sementem: qd arca
memor infirmitatis meae mare ipsius quorundam p̄dul
ciorum fontibus p̄fusum; divina misericordia largiente in ri
vulos vadosis conpendiosa brevitate deduxi. Uno codice
tā diffusa conplectens q̄ ille in decades quindecim mira

quindecim decades Augustini:

biliter explicavit; Sed ut quidā de homero ait; Talē
de sensu eius aliquid subripere. quale herculi clavā
de manu tollere; Ē enī litterarum omnium magister
egregius. & quod in multis rarum ē cautissimus dispu
tator; Decurrit quippe tamquā fons purissimus nul
la fece pollutus; Sed in integritate fidei p̄severans;
Hereticis heretica sua dare. unde se possint aliqua conluc
tatione defendere; Totus catholicus totus orthodox
us invenitur. & in ecclesia dni suavissimo nitore resplen
dens sup̄ni luminis claritate radia[illegible] quē dū vero
novit invenit. p̄ta admirabile [illegible]trū sola dni
p̄sumptione subieci: qui per vul[illegible] confidentia. cuius
usum nuus sermone sub dispressit audiri: Quē ta
men codicem & ita quinque genos p̄fecimus ut p̄fecta
omnibus suis in necessū divisione partiatus. ut & claritas
litterarum senioribus oculis sepulchrius aperiret. & desi
derio legentium frater numero sic codices conparat pres
tarentur. Jta & ad bibliothecae cautela unus relictus
ē & spiritualis congregationis studium comodissime fortitu
norentur ē divisus. quapropter mandata dni confidenter
celestis misterii claustra pulsemus. ut aperiantur nobis

nostris floriferum redderet; quatenus in illo caelesti paradiso
salutariter introducti spiritalia poma sine aliqua primi
hominis transgressione carperemus; Vere carus cui liber
sermo laetabilis cura sauciati cordis· favus interioris
hominis pinax· spiritalium personarum occultarum linguarum
ritu; quae inclinat superbos humilitati· reges pauperibus
subdit· affabilitate parvulos nutrit; quarum enim illic
est pulchritudo sensuum· et stillicidium medicinae verborum·
ut merito hic illud declamationis aptetur quod dicitur in cantico
canticorum: hortus conclusus et fons signatus paradisus ple-
nus omnium pomorum; Modo enim quidem psalmorum salutari
instructione formatur bidos et tempestuosos animos
declinat in limpidam et tranquillissimam vitam; Modo prophe-
tantes dominum propter salutem credentium visualiter humanan-
dum· et ad iudicandum orbem esse venturum· Modo commonent la-
crimis peccata diluere elemosinis delicta curare· Mo-
do sanctis orationibus reverenter attonita; Modo hebrei
alfabeti virtute profundi. Modo de passione et de resurrec-
tione domini salutariter praedicantes; Modo lamentantium deplo-
ratione puls[...] modo versuum repetitione quod dat nobis sa-
cramenta paenitud[...] Modo canticorum graduum ascensione
mirabiles· postremo supernis laudibus feliciter inherentes; Bea-
ta copia· inexplicabile desiderium· stupenda profunditas; Impleri
potest animus fidelis et plenus qui coeperit in defaticari;
psalmi sunt denique qui nobis gratas faciunt esse vigilias
quando silenti nocte psallentibus choris humana vox erum-
pit in musicam; Verbisque arte modulatis ad illum redire
facit a quo pro salute humani generis divinum venit eloquium;
Cantus qui aures oblectat et animas instruit; Fit vox una
psallentium et cum angelis dei quos audire non possumus laudum
verba miscemus· per illum scilicet qui venit ex semine david dominum

christum. Sic ipse in apocalipsin dicit. Ego sum radix & origo dauid.
A quo & relegionem salutare suscepimus. & sacramentorum miste-
ria reuelata cognoscimus. Unde merito omnis patris & filii
& spiritus sancti una gloriosa dicitur ut perfecta earum praeconia conprehen-
dantur. Ipsi enim die uenturam matutina exultatione conciliant
ipsi nobis horam tertiam consecrant. ipsi sextam in panis con-
fractione laetificant. Ipsi nonam ieiunia resoluunt. ipsi diei
postrema concludunt. ipsi noctis aduentum ne mens nostra
tenebretur efficiunt. Sicut ipsi dicunt. Nox inlumina-
tio in deliciis meis. quoniam tenebrae non tenebrabuntur a te
domine. Ut merito senserit uitam credere alienum quisquis hu-
p. ius muneris iucunditate non fruitur. quarum uirtutes ut breui-
ter diuinus sermo concluderet in septuagisimo psalmo
dicturus est. Ego autem confitebor tibi in uasis psalmorum uer-
tatem tuam. Reuera uasa ueritatis quae tot uirtutes capiunt
tot diuinis odoribus farciuntur. tot thesauris caelestibus cumu-
lantur hydriae quae uinum caeleste recipientes puritatem eius
semper innouatam custodiunt. Dulcedo mirabilis quae saeculi
corruptionibus non acessit. sed in sua permanens dignitate
p. gratia semper purissimae suauitatis a[illegible]tur. Apotheca
ualde copiosa de qua cum bibant tam [illegible]ritera populi
ubertas eius nescit expendi. Quam mirabilis autem ex ipsis p
fluit succurras ad canendum dulcisonum organum humanis
uocibus emulantur. Tubarum sonitus grandiloquis clamo-
ribus reddunt uocalem cytharam inuentium cordarum permix-
tione conponunt. & quicquid antea instrumentis musicis
uidebatur agi. Nunc probatur per rationabiles substan-
tias explicari. Ueritatem nequaquam nobis ut psittacis
p. merolisque uentilandum est. quidum uerba nota conantur imi-
tari quid tamen cantant noscuntur modis omnibus ignorare.
Melo siquidem blandum animos oblectat sed non conpel-

lia ad legendum. Fructuosa per multa et aures. sed nec ad sup
ernae gratiae audientes; corde autem conpungi si quod ore
dicimus etiam animo advertere valeamus; Sicut in psalterio
legitur: Beatus populus qui intellegit iubilationem:
et item: Quoniam rex omnis terrae deus psallite sapienter; Philippus
quoque apostolus cum reginae candacis eunuchum isaiam
legere cognovisset et scripturas sanctas conpetenter exposuit:
quis ipse quam quod legebat adverterat statim gratiam baptisma
tis exquisivit et mox perfecte munera salutis accepit; In
evangelio etiam dominus ait: Omnis qui audit verbum regni et
non intellegit venit malus et rapit quod seminatum est in
corde eius; Unde congrue datur intellegi et illis pervenire
non posse qui scripturas sanctas puro corde merentur ad
vertere: De qua pulchre pater hieronimus ait: Magna
rum quod dicam est scripturae divinae et ex multis partibus formata
ri potest: qui circa patrem apostolicae quicquid legisti scripturas
sanctis moribus redidisti. presertim cum de tua mutatione provoca
tus etiam ad fores divinas ingrediar; qui clemens errata es
ta corrigis. nec severus inputas quod emendas. sed
ante quam mente [illegible] as spiritales adtingua. que da
divisis capitibus [illegible] numero decem et septem estimo pre
gustanda: Ut cum earum rerum locus fuerit talenta magni nec tac
ris potius suavissimis delectationibus hauriatur;
I. primum est de prophetiae diversis speciebus: nihilominus est dicen
dum quis sit ista de qua tractica possim distinctius edocere:
II. secundo cur in psalmorum titulis quaedam auctorum nomina
diversa repperiuntur;
III. Tertius quid significet in fine. quod frequenter invenitur in titulis;
IIII. quarto quid sit psalterium vel psalmi quae predicantur;
V. quinto quid sit psalmus;
VI. sexto quid sit canticum;

·VII· Septimo quid sit psalmus canticum:
·VIII· Quid sit canticum psalmum:
·VIIII· De quinque fariae divisione:
·X· De unitate inscriptione titulorum:
·XI· Quid sit diapsalma:
·XII· Utrum in quinque voluminibus psalmorum sit sectio facienda an certe unus liber debeat nuncupari:
·XIII· Quemadmodum in psalmis sit de Christo Domino sentiendum:
·XIIII· Quemadmodum sit expositio digesta psalmorum:
·XV· De caelo quaedam totius legis divinae:
·XVI· De propria eloquentia psalterii:
·XVII· Laus ecclesiae: Nunc ad promissum ordinem Domino praestante veniamus:

DE PROFETIA:

Profetia est aspiratio divina quae eventus rerum [I.]
aut per facta aut per dicta quorundam immobili veritate
pronuntiat. De qua bene quidam dixit: profetia est
sucus dictio coelestis doctrinae fructus et dulcedo divi-
ni eloquii mella componens. Unde et ipse David in cen-
tesimo octavo decimo psalmo dicturus est: quam dulcia
faucibus meis eloquia tua super mel et favum ori meo. Mul-
tis autem modis genere istius munera praestabantur. Sed
ut de plurimis pauca complectar: acta est per operationes homi-
num, ut fuit arca Noe et sacrificium Abrahae, et transitus ma-
ris rubri; per nativitates quoque geminorum Esau et Iacob
qui futurarum rerum sacramenta gestabant; per angelos sicut lo-
cuti sunt Abrahae vel Loth, Zachariae et Mariae; per visiones
sicut Isaiae et Hezechielo et ceteris sanctis; per somnia sicut
et Salamoni et Danielo; per nubem et vocem de caelo sicut
Moysi. Unde constat sanctum David non per operationes homi-
num; non per nativitates geminorum; non per angelos; non per
somnia; non per nubem et vocem de caelo. Nec per caeli os quos sci...

lege p(er) facta, non p(er)fecta

quę modo r. Sed caelesti aspiratione fuisse conple
tu; Sic de ipso legit̄ in primo regũ uolumine; & direc
tus ē sps dni in dd a die illa & deinceps; Ipse quoq; dns in
euangelio dicit; Si dd in spũ uocat eum dnm quomodo
dicitis qd filius eius ē; quo dicto recognus cum euiden
ter p spm scm psalmos fuisse pphetatos; Sciendũ est
autē qd omnis pphetia aut de preterito aut de psenti
aut de futuro tempore loquatur aut agat aliquid; Dnm
aduertendũ ē quoq; spm scm sic fuisse pphetis scis simis
attributũ ut tamen ad tempus p infirmitate carnis & contra
rietate peccati ab ipsis offensus abscederet & iterũ placatus
sub oportunitate temporis adueniret; Unde & scs hieronimus
exponens euangelistam marcũ in loco ubi ait de iohanne;
Uidit apertos caelos & spm tamquã colũbam discendentem & ma
nentem in ipso; Ita autem ratione tractauit ut nemo con
trasententia ipsius ueniret psumat; In psalmo quoq; quinqua
gisimo ppheta post peccatũ rogat; Spm scm tuum ne auferas
a me; Item si semp. ut ait beatus hieronimus in pphetis esset
sermo diuinus & iugem p&ore eorũ haberet hospitium
nũquam crebro ezechiel poneret; & factus ē sermo dni ad me
dicens; In libro quinta regum eliseus ppheta dic. de mulie
re cuius filius extremũ clauserat diem; Dimitte ea quia
in amaritudine ē & dns celauit me & non indicauit mihi;
Apostulus quoq; dic de uirginib; preceptum dni n habeo con
silium autem do; Item ipse comemorat; hoc ego pcipio n dns;
& alio loco sic meminit; quę loquor n loquor secundũ dnm
Unde similiter & ita cęteris pphetis aliqua quidem dns locu
tus ē & non ppheta; & aliqua ppheta & non dns; Et illud speci
aliter de dno ihu xpo iohannis baptista diceret; Qui misit
me baptizare ipse mihi dixit; Sup quē uideris spm scm in
specie columbę discendentem & manentem in eo hic ē qui

beata facta in spu sco. Nunquam enim proprium gessit in dno xpo qd
accidit & incendit me in eo. Nisi ecclesia beatus nunquam accedere
prohibetur. In xpo enim permansit qui peccata non habuit.
Abeatus iure discessit quia pollucionis maculum patiebatur. Spu
enim sco non potest esse communio cum delictis. Haec sic scriptum est in li
bro sapientiae salomonis. Sps enim sci disciplinae effugiet
fictum & auferet se a cogitationibus quae sunt sine intellectu. Est
autem prophetia magnificum nimis & verbo loquium dicendi genus. Non
humana voluntate compositum diuina inspiratione per
fusum. Sic ait petrus apostolus. Non enim voluntate huma
na allata est aliquando prophetia. sed spu sco inspirati locuti
sci di homines. Haec & paulus apostolus dic. Qui prophetat ho
minibus loquitur ad aedificatione & exortatione & consola
tione. & paulo post. Qui prophetat ecclesiam aedificat. Aedificat
plane quando res incognitas nimisque necessarias per locu
tionis beneficio facit esse notissimas. Haec & quibus data est facul
tas bene intellegendi vel interpretandi scripturas diuinas a
numero prophetiae non videntur excepti. Sicut apostolus ait
in epistula ad chorintheos prima. Sps prophetarum prophetis sub
iectus est. Sed quam prophetiae numeris conpetenter forsitan
quae legunt agnouimus. Nunc quae restant sollerter perscrutemur.

CUR IN PSALMORUM TITULIS QUASI AUCTORUM NOMINA DIVERSA REPPERRIANTUR

In primo libro paralipomenon legitur cum propheta dd devota
dno aetate senuisset quattuor milia iuvenum ex israhelitico ele
gisse qui psalmos quos ipse dni aspiratione protulerat orga
nis cytharis nablis tympanis cymbalis tubis propriaque voce
in magna iucunditate superne gratiae personarent. quas sua
vis adunatio tribus partibus diuisa constabat. Rationa
lis praebebat ad humanam voce. Inrationalis ad instrum
enta musica. Communis autem de utrisque partibus aptabatur

ut et vox hominis certis modulationibus cantaretur et instrumen
torum melos; ut consona suavitate coniungeret; Sic scilicet
illa et iucunda musica et de sancta catholica talia actu praedice
bat; quae ex diversis linguis varioque concentu in unam fidei
concordiam erat domino praestante creditura. Et quo numero in
titulo nomina frequenter in titulis invenimus: Ut Idithun, A
saph, filii Chore, et his similia; Non quia ipsi ut quidam volunt
auctores fuere psalmorum, sed animi propositi artificibus can
tus tractatores earum rerum probabiles exstiterunt: ut honore dignae
commemoratione sumerent qui officio sancto devotis mentibus ser
viebant; Maxime quia et nomina eorum intellectus rerum con
gruos indicare noscuntur. Non enim sub praedicta unitate ad psalmos
faciendos electi sunt, sed eos congregatus tantum legimus ad
canendum; psalmigraphos autem fuisse historia nulla testatur.
Et propterea supervacuum est dicere, quod nulla possit auctoritate firmari; psal
mos enim ad solum prophetam David pertinere certis declaratur in
diciis. Denique in Apocalypsin volens istud opus intellegi, soli
us meminit David dicens: Haec dicit sanctus et verus qui habet cla
vem David; qui aperit et nemo claudit, claudit et nemo aperit.
In evangelio quoque pharisaeis ipse dominus dicit: quomodo ergo
David in spiritu vocat eum dominum dicens: Dixit dominus domino meo et cetera. Un
de probatur universos psalmos simul totos exstitisse, sed tan
tum ipsius qui a domino constat esse nominatum. Usus quoque eccle
siae catholicae spiritus sancti inspiratione generaliter et immo
biliter tenet, ut quicumque eorum cantandus fuerit, qui diverso
nomine praenotatur, lector edicat praedicare non audeat nisi
psalmos David; quod si essent prophetae, id est aut Idithun aut filiorum Cho
re aut Asaph aut Moyse, eorum nomina utique praedicarent. Sic
et in evangeliis fit, quando aut Marci aut Lucae aut Ma
thei aut Iohannis vocabulo pronuntiantur. Quod et sanctus recitatur
pater Augustinus congruenter omnes psalmos dicit esse dauiticos.

omnium psalmorum unum David auctorem esse

QUID SIGNIFICET IN FINEM QUOD FREQUENTER INUENITUR IN TITULIS

Finem duobus dicimus modis; primus est iste communis atque
mortalis quando res aliqua ad extremum deducta per-
uenerit nec ulterius potest pendere; qui modus sui termi-
num probatur accipere; Sic enim dicimus finitum cybum qui sedu-
la comestione consumptus est finitam pecuniam que datur &
panis & cetera que hoc modo probantur edici; Secundus dicitur
finis perfectus atque perpetuus quem modo querimus qui tunc nobis
praetendi magis ac dilatari incipit quando ad eum mens deuota
finis peruenerit; Finis ergo legis ac plenitudo dominus noster est christus; Sic apos-
tolus dicit; Finis enim legis christus ad iustitiam omni credenti; Ad
quem dum peruenerimus nihil ultra perquirimus; Sed in ipso
beatitudinis fine contenti plenissima iucunditate per-
fruimur; Cuius tantum amor proficit quantum intellectus
noster domino praestante decreuerit; & ideo quotiens in titulis psal-
morum finem repperis ad dominum saluatorem aciem mentis in-
tende; qui est finis sine fine & bonorum omnium conpletiua
perfectio;

QUID SIT PSALTERIUM UEL PSALMUM QUARE DICATUR

Psalterium est ut hieronymus ait in modum deltae litterae
formati ligni sonora concauitas obesum uentrem in supe-
rioribus habens; ubi cordarum fila religata disciplinabiliter
plectro percussa suauissimam dicuntur reddere cantilenam;
huic cytharae positio uidetur esse contraria; dum quod ista
in imo continet illud conuersa uice gestat in capite; hoc
autem genus organi canorum atque singulare aptatur corpori domini
saluatoris quoniam sic istud de altioribus sonat sic & illud gloriosae
institutionis superna concelebrat; Sicut ipse in euangelio
dicit; Qui est de terra de terra est & de t[...]re loquitur qui autem
de coelo uenit quod uidit & [...] quod audiuit testatur; unde quidam

&hoc opus decantaui psalmos dictos ee pfinium quia de
supno culmine resonare noscunt; Cognisce uero qd isti
tantum p excellentia sui dicantur psalmi qui hoc uolumi
ne continentur; Haec & psalterium genus ee musicorum daniel
propheta testatur inquiens uocem tube fistule sic buce cythe
re psalterii & simphonie omnisq; generis musicorum; Haec
& paralipomenon exponet cum dicit de lignis thiinis que uulgo
ebdinea uocantur gradus fecit in domo dni & in domo
regia; cythares quoq; & psalteria cantoribus; hoc apud
hebreos dicitur nablum; quod tamen in supra scripto libro
frequenti repetitione uulgatum e; Ipsum uero psalmum gre
cum constat ee uocabulum quod dictum quidam uolumen potu
sarun. hoc e attingendo; Haec & psaltria cythare d&s uoca
mur docta police modulationes musicas exprimentes;

QUID SIT PSALMUS;

Psalmus e cum ex ipso solo instrumento musico. id e
psalterio modulatio q dat dulcis & canorus exprimi
dicitur;

QUID SIT CANTICUM

Canticum e qd ad honorem di cantatur quando
quis libertatem p(ro)prie uocis utitur; Ha & loquaci in
strumento cuiquam musico consona modulatione soci
atur; hoc e quod & ita nunc in diuinitatis laudibus
legitur;

QUID SIT PSALMUS CANTICI

Psalmo canticum erat cum instrumento musico pre
cinente canens chorus sociatis uocibus acclama
bat diuinis dii taxat sermonibus obsecutus;

QUID SIT CANTICUM PSALMUM;

Canti psalmum erat cum choro ante canente ars in
strumenti musici manca conuenientia comitatur ap
tabatur uerbaq; hymni diuini suauius copulata pro
nabant;

DE QUINQUE PSALMI DIUISIONE;

Hanc autem quam diximus quinque partium divisionem per
unamquamque earum psalmorum titulis poterit invenire lo
cis aptissimis admonebo. Ubi significantiae quaedam
sequentibus rebus mistica inspectione contrahuntur. Sed
quia sunt et aliae multiformes superscriptiones quas praeter
eundas esse non arbitror. Brevi tamen conclusione esti
mo colligendas. Ut nec fastidium lector incurrat. Et
inde cognoscenda intellegentiae necessaria forte praetereat.

DE UNITA INSCRIPTIONE TITULORUM.

Quas dum superscriptiones psalmorum per allusionem consimilem
constat spiritaliter invenienda. Quas si inlitterate conside
res extranea est, cum non ea invenias in psalmis quae con
tinentur in titulis. Si vero trahantur ad tropicum intellec
tum nimis videntur accommode. Ut est illud ubi res gestae sig
nificantur, id est cum fugit a facie Abessalon. Ubi locus atte
statur: cum esset in deserto Idumeae. Ubi dies sic est: in prima sabba
ti. Ubi hebrea nomina sic est: Idithun. Ubi facta est compa
ratio gestorum, id est cum mutavit vultum suum coram Abimelech.
Vel species consilii, id est pro torcularibus. Quapropter in super
scriptionibus titulorum sive psalmum, sive canticum, sive psal
mo canticum, sive canticum psalmi, sive in finem, sive ali
quid de his quae diximus conplexione repperire pote
ris, aut singulatim aut unum duo vel tria sive qua
tuor ex eis inserta cognoveris, ad illas virtutes trahe
quas sunt cuique in se dicam. Quia rerum istarum commemora
tio ad similitudinem intellegentiae occulte posita subtiliter
ingeritur. Ista enim ante fores psalmorum tamquam secreta vela
appendenti per quae tantae virtutis intrandas recipis celebr: quibus
ad filis facile eorum penetralia contuens. Quis enim tot
causas tot diversitates nominum putet otiosas cum nescias
sic credere scriptores divinas aliquid superuacuum commi

nes ; Legitur enim . amen amen dico uobis quod iota unum aut unus apex non praeteribit a lege donec omnia compleantur ;

QUID SIT PSALMA PIA : XI

Inter expositores psalmorum de hoc nomine quod diapsalma noscitur puenisse diuersitas ; hieronimus hebraicae linguae doctissimus inquisitor continuationem spiritus sancti esse confirmat . ob hoc quia diapsalma significat semper ; Beatus autem augustinus rerum obscurarum subtilissimus indagator intercludua sine offensione discurrens hanc potius partem elegisse cognoscitur ut magnis diuisio esse uideatur nominis ipsius discutiens qualitatem ; Sympsalma quippe dicitur greco uocabulo uocum adunata copulatio ; diapsalma uero sermonum rupta continuatio . docens ubicumque repertum fuerit aut personarum aut rerum fieri permutationem ; Merito ergo tale nomen illic interponitur . ubi uel sensus uel personae diuidi comprobantur ; Unde et nos diuisiones congruas faciemus ubicumque in psalmis diapsalma potuerit inueniri ; Reliqua autem pro datum fuerit indagabimus ubi tamen auctoritas huius nominis non potuerit inueniri ;

Laus hieronimi

Laus augustini

diapsalma

XII . UTRUM IN QUINQUE UOLUMINIBUS [illegible] PSALTERIUM [illegible] SECUNDA CONIUNCTIO APICE [illegible] UNIUS LIBER DEMONSTRATUR

Refertur hieronimus prophetiam psalmorum quinque libris pu(ca)tauit esse diuidendam . quia in extremo operis huius quater (pa) dicto legitur . fiat fiat ; cum hoc uerbo intercedente non nulla seuideatur capere diuisio huic secuta est sensa posteritas ; Credo dum sibi consultum iudicauit quod in multas partes curtaretur tediosa longinquitas ; Hilarius autem pectauensis episcopus diuinarum rerum acutissimus et profundissimus inquisitor congruentius librum estimat dici debere psalmorum ; quia in hebreo unum uolumen est et maxime cum in actibus apostolorum legatur dictum in libro psalmorum ; quapropter merito unus liber dicitur qui tanta auctoritate firmatur ;

Laus Hilarii

VIIII. Quemadmodum in psalmis sit de Christo sentiendum.

Tribus modis psalmi loquuntur de persona domini Iesu Christi per instructionem fidelium; primum per id quod ad humanitatem eius noscitur pertinere, ut est illud secundi psalmi: Adstiterunt reges terrae et principes convenerunt in unum adversus dominum et adversus Christum eius. Et in vicesimo psalmo: Desiderium animae eius tribuisti ei et voluntate labiorum eius non fraudasti eum. Secundo quod aequalis et coaeternus ostenditur patri, ut est illud eiusdem secundi psalmi: Dominus dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Et in centesimo nono: Tecum principium in die virtutis tuae in splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum genui te. Tertio a membris ecclesiae cuius ipse dux et caput esse probatur. Ut est illud vicesimi primi psalmi: Longe a salute mea verba delictorum meorum. Et in sexagesimo octavo: Deus tu scis insipientiam meam et delicta mea a te non sunt abscondita. Quod dictum pro unoquoque fidelium debemus accipere. Ceterum delicta a Christo probantur funditus aliena. Unde et rogamus in libris regularum lectis diligenter quae dixerunt hoc sic animo recondimus nulla confusione turbemur. Qui error maximus inde nascitur, quando inconvenienter redditur alibi quod dictum constat alibi. Hic si uno modo fuisset locutus, quis eius geminae substantiae potuisset agnoscere? Cum etiam nunc intra evidentissima distinctione naturae divinitatis et humanitatis domini Christi aliqui nituntur sacrilega voluntate confundere. Multa quoque secundum litteram commonet, multa spiritaliter iubet. Pronomen subito decenter immutat, ut nunc Christus dei verbum incarnatus et homo factus caput ecclesiae. Nunc ipsa ecclesia, nunc homo iustus, nunc paenitens loqui videatur, ut omnia necessaria tangat atque concludat. Ubique plenissimum caelestium rerum sermonem librat, eloquium et multiplici diversitate virtutum propter humani

generis largiendae salutare regni sui adoranda
mysteria pius redemptor insinuat. Haec ideo praefati su-
mus ut cum ventum fuerit ad loca talia intrepidus
lector audire possit quod se tam salubriter didicisse cogno-
P verit. Illud tamen auctoritate repetita et veritatis ipsius
adtestatione firmissima credulitate tenendum est
unum de trinitate sive unam ex trinitate personam dominum ver-
bum miseratione mortalium ex maria virgine homi-
nem factum spontanea voluntate non nimis tractoria
necessitate quia nec natura sua ulla mutabilitatem
sustinuit, et adsumptione carnis augmentum trinita-
tis effecit. Sed sicut quidam ait; maculas nostras lavit
in sanguine rugas extendit in cruce. Hoc enim sit
spei nostrae singulare praesidium beatitudo credentium
felicitas magna victorum. Non desinunt heretici impi-
a voluntate contradicere, quod humano generi salutis cau-
sa cognoscitur praestitisse. Quomodo dominum sit XIIII
expositio digesta psalmorum;

Primo nobis de titulorum inscriptione videtur esse
dicendum unde velut uberius expressis actenus
divinae praedicationes emanant. Secundus quisque psal-
mus pro sua qualitate dividitur ut nobis intellectum praes-
tet collocata mutatio rerum caritatis inter dic-
ta loquentium. Tertia enim in psalmorum parte secundum
spiritalem intellegentiam parte secundum historicam lecti-
onem parte secundum misticum sensum subtilitates rerum discu-
tiens proprietates quae verborum pluribus consensu fuerint conabor
aperire. Quarto prout locus exegerit virtutem eius brevi-
ter demonstrare contendam. Quatenus in hoc tractatu diges-
ta carminis divini munere oculis interioribus elucescat
virtutem psalmodico inspiratione divina quae nob

intentio superna reseratur & sermone dominico a
uictus nos renouet & pectora nobis inuergat per succedet;
Quinto de ordine numeri psalmorum cur sic exigente me
morabili quod reuerentissimi patres honore sacra
tus est. Hoc enim quoque psalmos fecisse nobis difficile fu
isse perstremur; quod inde tam incautum atque suspensu
praeteritas & ita reliquit auctoritas; Reliquos autem ab ea calcu
lis diligens perscrutator exquirat; quia multa accessu
temporis in scripturis diuinis fiunt clara quae nunc viden
tur abscondita. In conclusionibus uero aut summatim toti
us psalmi subbreuitate conplectimur aut contra
hereses aliquid dicimus distruendas; Ipsa est enim
domini sincera dilectio aduersarios eius hodio habere
perfecto;

DE ELOQUENTIA TOTIUS LEGIS DIUINAE. XU

Eloquentia legis diuinae humanis non est forma ser
monibus neque confusis incerta fertur ambagi
bus ut aut rebus praeteritis obliuione discedat; Aut
praesentium confusione turbetur aut futuris dubiis casi
bus eludatur; Sed cordi non corporalibus auribus lo
quens magna ueritate magna praescientiae firmitate
cuncta diiudicans auctoris sui ueritate consistit.
Sic enim in euangelio de domini xpi praedicatione dictum est; Lo
quebatur autem sic potestatem habens non sicut scribae eorum
& pharisei; Ille enim indubitate loquitur cui omnia praesen
tia sunt & rex & actus probatur esse subiectus; Eloquentia
quid eloquentia siquidem est ad unamquamque rem conpetens & decora locuti
o; haec igitur aut stata fixa uerita & aeterna praedicatio ni
mis purissimo nitet eloquio; Cuius utiliter lucet magni
ficentia uirtutis appareat operatio salutis aeternae; Si
cut & in centissimo octauo decimo psalmo dicturus est;

quia eloquium tuum uiuificabit me; & iterum; Lucerna pe
dibus meis uerbum tuum domine & lumen semitis meis: Reuera
lumen quia semper intellecta iubar noxia prohibet tenebras remo
uet caelestia persuadet; hinc & doctor gentium in epistu
la ad chorinthios scribit; Non enim in sermone est regnum
dei sed in uirtute; Idem ad timotheum in secunda meminit
dicens; Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad
docendum ad arguendum ad erudiendum ad corrigen
dum in disciplina quae est in iustitia. ut perfectus sit homo dei
ad omne opus bonum instructus; Haec sicut patris hiero
nimi testatur auctoritas apud hebreos; diu rithmo
ut metrica constat lege composita; Que ut ipsa dicant
festiuis comitantur; festiuum enim est pro metra procedens
ad exprimendum sensum uacuum explicata conceptio; Cuius
sicut tante lector diligens perscrutatoris audi apostolum
ad hebreos dicentem; Viuus est enim dei sermo & efficax & acuti
or omni gladio ancipiti & pertingens usque ad diuisionem an
imae ac spiritus; conpagum quoque & medullarum & discretor co
gitationum & intentionum cordis; Scripturae autem diuinae
sacra profunditas adeo communes sermones habet. ut eam
uniuersi incunctanter admittant; Sensus autem recon
diti ueritatis archana ut in ipsa studiosissime intellectus
sententia debeat indagari; Probamenta reuera esse
diuina hinc maxime datur intellegi quod indocti sub
tilissima reperta lis & nec nisi diuino repleti spiritu potu
isse credere seruantur; Postremo quod mira regula ni
gni factum est donec scripturae ipsa mundi ambitum diuulga
ta compleret; Sicut scriptum est; In omnem terram exiit
sonus eorum & in fines orbis terrae uerba eorum; Unde ad pro
bationem primam maximamque quia lex diuina per cunctas
mundi partes cognoscitur exercitii definitionibus succincta.

P. Schematibus decorata verborum proprietate signata.
Syllogismorum conplexionibus expedita disciplinis inru-
tilans; Non tamen ab eis accipiens extraneum decorem
sed potius illis propriam conferens dignitatem; Haec enim quan-
do in divinis scripturis splendent certa atque purissima
sunt. Cum vero ad opiniones hominum et quaestiones inanis-
simas veniunt ambiguis altercationum fluctibus agi-
tantur. Ut quod hinc est firmissimo semper verum frequenter
alibi reddatur incertum; Sic et lingua nostra dum psal-
modica canit nobilitate veritatis ornatur; cum ad fabu-
las ineptas et blasphema se verba convertit ab hono-
re puritatis excluditur; Sic apostolus Iacob dicit; Ex ip-
so ore benedicimus dominum patrem. Et ex ipso ore maledicimus
hominem qui ad imaginem et similitudinem dei factus est; Haec
mundanarum artium periti quos tamen multo posterius
ab exordio divinorum librorum extitisse manifestatum
est. Ad collectiones argumentorum quae greci toppica dicunt; et
ad artem dialecticam et rethoricam transtulerunt. Ut cunc-
tis evidenter appareat prius ad exprimendam veritatem
iustis mentibus datum quod postea gentiles humanae sapi-
entiae aptandum esse putaverunt. Haec in dilectionibus sacra-
tae quae clarissima siderata lucent. et significantias
rerum utillimis conpendiis decenter inluminant quae bre-
viter locis aptissimis commonebimus; Quo res ipsae commodis-
sime deducantur ad medium per quas concepti sensus clari-
us elucebunt; Hoc et pater Augustinus in libro tertio de doc-
trina christiana ita professus est. Sciant autem litterati mo-
dis omnium locutionum quos grammatici greco nomine
tropos vocant auctores nostros usos fuisse; et paulo post
sequitur; quos tamen tropos id est modos locutionum qui
noverunt agnoscunt in litteris sanctis eorumque scientia

Tropus quid

adeas intellegendas aliquantulum adducerentur;
Cuius rei et alius codicibus suis fecit gaudentissimam menti
onem; In libris quippe quos appellavit de modis locuti
onum diversa schemata saecularium litterarum inveniri
probavit in litteris sacris; Alios autem proprios modos in divinis
eloquiis esse declaravit; quos grammatici sive rethores
nullatenus attigerunt; Dixerunt hoc apud nos et alii doctis
simi patres. id est Hieronimus. Ambrosius. Hilarius. Ut ne
quaquam nos praesumptores huius rei sed pedisequi esse vide
amur; Sed dicit aliquis nec patres ipsi syllogismorum;
nec omnia schematum; nec vocabula disciplinarum; nec
alia huiusmodi ullatenus inveniuntur in psalmis;
Inveniuntur plane in virtute sensuum non in effatione
verborum; Sic enim vina in vitibus messem in semine. fron
des in radicibus fructus in ramis arbores ipsas sensu contem
plamur in nucleis; Nec et profundissima abysso divinis
piscis attingitur; qui tamen contemplatione sua humanis
oculis non videtur; Inesse ergo esse dicamus quae inesse nihilo
minus virtute sentimus; Nam et apostolus vetat nosse
decipi per inanem sapientiam mundi. istam vero non abnegat
in litteris esse divinis; Calcatam adducamus ad psalmos et in
tegram quae omni disputatione maiorem regit fidem;
Istud ergo principale virgineum et salutare locutionis genus
plerumque res aliquas refert; et saepe longe alia quae au
diuntur exponit; Simpliciter duplex. et sine dolo bilingui
tas; Sic fecit Ioseph. quidum fratres suos aspexit in ipso ser
mone patrio cognovisset. interpres videbatur loqui. ut
nullatenus potuisset agnosci; Quod non est ad deceptionis
studium supra sed ad commodum magne utilitatis effectum;
hebreos sermones adhibet. causas profundissimas inven
tas una re in malo et in bono plerumque ponit; Ut quod nomine

uidetur esse commune . probat quadratibus discrepa con-
caelestia terrenis conparata ; Ut quod inconprehensibi-
lis magnitudo uidetur intellegi . pro notissimas sim-
litudines possit aduerti ; In uerbis autem serendis mi-
ra potentia est ut sub breui innumera nobis atque inconprehen-
sibilia duobus tribusque sermonibus explicentur ; Quid
breuius dicatur frequentius et una syllaba quae ineffabilem
domini naturam demonstrat ; Ut est illud qui est misit me ;
Cuius omne uerbum subtiliter inquisitum copiosissimis
sensibus saciatur ; Haec sic fecundissimus ager odorife-
ras herbas sed et noua producit ac commodas ; Sic lectio
diuina cum per singula uerba requiritur . semper illic cura
mixtis sensibus repperitur ; De cunctis eloquentiae modis mul-
ti patres latius prolixiusque dixerunt ; quorum nomina in li-
bris introductoriis commemoranda perspeximus ; Sed fons
ille caelestis quemadmodum assidue consecat auriri tam-
tum nescit expendi ; de ne diutius in generalibus remoue-
mur . specialia praestante domino inueniente tangemus ;
quo ipsa res eundem agnoscitur . quae communibus rebus pre-
missis postea sub eo liquae proprietate discernitur ; XIIII

DE PROPRIA ELOQUENTIA PSALTERII ;

Proprium est quod ipsi tantum psalmi singulari
nomine uocitantur ; quos nos adhibitos huius lin-
gue peritissimis cum eorum uolumine conferentes struc-
to usu psallendi suis uersibus aestimauimus esse reddendos .
Hoc ne imperitum ordine auctoritas primitus confunde-
ret ; Deinde quod nullum aliud opus auctoritatis diuinae
centum quinquaginta sectionibus continetur . Ubi enim
tot tituli diuersa leguntur . uariatate conscripta hic illud
uotiuum nomen collectiua in subscriptionibus inchoatur .
Hic commemoratio historiae de regum uolumine tracta

in ipso liminis posita uirtutes nosceret indicare psalmorum. Hic etiam diapsalmata tantum inter se tamen non iterantur. Hic psalmi secundum uirtutes suas numerorum ordines tenent. Liber inchoans a beatitudine Christi nouum et uetus testamentum sacratissima percurrens laudibus sanctis et sancta iubilatione concluditur, ut merito sedeat in muneris consolatur aecclesiae quae hic multarum calamitatum cognoscitur afflictionibus sauciari. Nouit enim beneficio domini triumphos de suis cladibus ingrauata. persecutionibus siquidem proficit, afflictionibus semper augetur. Sanguine martyrum irrigatur, tristitia magnis erigitur, angustia dilatatur, fletibus pascitur, ieiuniis reficitur, et inde potius crescit unde mundus deficit. Quid enim in illo libro non inuenies unde se humanum genus debeat succurri consolari. Thesaurus in peccatore mundo semper accrescens. Consolatio magna lugentium, spes beata iustorum, periclitantium utile suffugium, unde semper quod expedit tollitur, eiusque fons indefecta perennitate seruatur. Beatus quoque Athanasius Alexandrinae ciuitatis episcopus in libro quem Marcellino suo carissimo distinauit de proprietate psalterii, ut uerbis ipsius utar, ita dicit. Quicumque psalmi uerba recitat quasi propria uerba decantat. et tamquam a semet ipso conscripta unus psallit. et non tamquam quae alio dicente aut de alio significat sumit et legit. sed tamquam ipse de semet ipso loquens sic huiusmodi uerba profert. et quaecumque dicta sunt quae dicuntur talia uelut ipse agens et semet ipso loquens deo uidetur offerre sermones. Psalterium quoque proprie quod per eius legis diuinae scitur introitur. Non enim tirones inchoant a genesi, non ab apostolo, non inter ipsa initia auctoritas euangelica sancta pulsatur. Sed licet psalterium quartus codex sit auctoritatis diuinae, primum tamen tirones inchoantes scripturas sanctas inde legendi faciunt decenter initium.

Athanasius Alexandrinus episcopus

Liber psalmorum quartus in lege auctoritatis diuinae

L.

Quae vero sca omnium mater catholica. ō pf&ae mater & de sica quae divina gratia largiente sola uiuificas & p̄ drum proprii calpis instauratione tota humani genus instaurat: cuius pie confessioni. nihil addi nihil minui potest: Psalmorum quippe praedulcis psalmodia cantica pro ma scā mysteria miseris: Ut cuius sunt sacrata ubera quae loquimur eius laetus reportet & dulcissima gloria redderetur: quae saeculi huius & heretica corax saevissima procellas mar cę illius similitudine quae tua evidenti portavit imagine: Sola inoffenso fidei cursu sine periculo diluvii constanter enavigas nec ullis erroribus adquiescis; quae uis adhuc in tempestatibus huius saeculi gravissimae necessitate uerseris; quicquid enim repperitur praeter uitale gremium tuum mortiferi constat esse naufragium; Hac cum sabellius detestabilis errat in patre. demens arrius delinquat in filio. macedonius sacrilegus negat spm scm; aliis celeratius etiam testamentum derogant: Non nullis nova gratia non sequatur: Tamen devota ne fideli praestantia tua inoffense cuncta complectens: Patrem quippe doces ingenitum filium genitum spm scm de patre & filio procedentem: Unum dm scam praedicans trinitatem coaeternam sibi & aequalem omnipotentem dnm quoque xpm manentem in deitate sua: & carne humana natum adsumpta salua uniuscuiusque propria natura; Unam confitens esse personam: Uetus testamentum de novo facientis. novum aut uetere exortum esse cognoscens. & ut breuiter cuncta complectar. Nescis loqui nisi quod expedit credi. Haec quamuis diuersis hic afficiaris angustiis. & dolosi hostis commercium & arte quatiaris. tamen de toto mundi circulo congregata. resplendens in modum pulcherrimae pyramidis ad aeterna regna perducaris: quae huic schemati

Nescis ecclesia loqui nisi quod expedit credi

non inmerito comparatur quae in diversis gentibus extollens
verticem preciosum ut storax cannimeos quae filium eximium ad super-
na regna transmittis; O mater fratrum plena caelestibus
de diversis gentibus sicut beata collectio; Sere macrum uiuum
lapidibus coetus insolubilis constructio; De vivis lapidi-
bus fabricata beatorum omnium aeterna felicitas; Sole luci-
dior, nive candidior; Sine macula; Sine ruga de qua scrip-
tum est in cantico canticorum; Quae est ista quae progreditur quasi
aurora consurgens pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis
ut castrorum acies ordinata; Et paulo post: Oculi tui columbarum absque
eo quod intrinsecus latet; Cuius dentes sicut greges ton-
sarum quae ascenderunt de lavacro; Omnes gemellis fetibus
et sterilis non est inter eas; Sicut uitta coccinea labia tua;
Mater et virgo fecunda et integra genetrix et incorrupta; Cu-
ius os virtutum omnium fragrat odoribus; De qua sponsus
dicit: Odor oris tui sicut malorum; Et post paululum: Odor
unguentorum tuorum super omnia aromata; Favum distil-
lans labia tua sponsa mel et lac sub lingua tua; Quae-
ris denique osculari Christum et decus illud perenniter custodi-
re virgineum; Tibi enim dicitur: Osculetur me osculo
oris sui quia meliora sunt ubera tua vino fragran-
tia unguentis optimis; Et cetera quae liber ille divinus
mysteria praedicatione complectitur; Quae propter fessis
auditoribus perquaerenda ysagogen quae sequuntur operis
introductio inde caelestium mysteriorum et sacrae
pronuntiationis ut opinor sufficienter attentis;
et desiderio superna divina largitate flammatis; Nunc
ad solvenda quae promisimus Christo iuvante veniamus;
Praestante domino cuius est omne quod expedit, ut intelle-
gentes et libenter et proficue mereamur audiri; Tan-
tae auditionis omnimodis indigni mus, ut valeam

cesso sermone edi quatenus uerba tam emaceratis exponere am: PROLEGOMENA: POST POLlicitatiam antequam coelestis psalterii mella degustem & ad populos gloriosissime passionis dno praestante contingam. quaedam mihi uidentur diuisis capitulis: de & tu ipsius carminis intimare: ut & legentes distinctius debeam edocere & nos ordines ipsos sine aliqua offensione curramus: In prima itaque parte tectis carnalis uita dissenbitur: In secunda natura deitatis ipsius subtiliter indicatur: Tertia multiplicat ordinem populos qui eum uetabant & tangere: quia tamen propheta in eisdem omnibus perseuerat. ut dissimularent uidere mala cogitare uel facere. quos se nouerint diuinis uirtutibus destruendos inquit dns xps clamat ad patrem ut eius caudicata oratio & in resurrectione ipsius mundo profutura concedatur: Sextam psalmum uerba sunt paenitentes coniungunt eius demo di adlusit. quintam in conclusione quinquagesimi psalmi dissensi sunt: In septima parte expr humilitas qui de patria ueniat sub uenia capere sed habet fiducia recte conuersationis quia magis ad eius partem & deitatem: Sed more humanitatis ad superata sibi postulat subueniri ne diabolus aeni mae eius in qua presumptione diripiat & gloria ipsius in pulvere deducta dispereat: In octaua parabolis & tropicis allusionibus congregatis subsequens dramma decurrit: & per allegoricas similitudines omnia referuntur ad dnm xpm: Quae schemata nos locis aptissimis euidentissime commonemus ut lectori studioso ambiguitas cuncta tollatur: Nonam per multiplicia praeconia quomodo ad eternitate modo ad humanitatem ipsius mutatus personis & talis porr

alleluia· quod significat laudate dominum; Decima secuntur gradales quae animum nostrum ad dominum salutare temperata & humili satisfactione perducunt; undecima uariis uerbis trinitatis laudes domini hymnica exultatione concelebrant; Modo patris· modo filii· modo spiritus sancti praeconans maiestatem ut nulli sit dubium sanctam trinitatem singulariter omnipotentem quae uult facere in coelo & in terra; Duodecima septem psalmi relinquuntur in fine qui exultationibus hymnicis totam gloriae sanctae trinitatis generaliter deuotione concelebrant; Sic totus iste psalterii XII· partibus diuisus in apostolorum numero mirabili laude concluditur; quatenus & ipse illud agat quod xpi discipulos fecisse cognouimus; Et sicut eiusdem rei aliud euidentius sacrae imaginem (?) quod · C · L · diebus diluuio superducto criminibus suis terra diluta est; Sic & in psalmi talinumero perducta genus humanum peccatis suis pollutum conuenienter redditur absolutum; Hunc iam nunc ad exponenda psalterii uerba ueniamus;

Alleluia / laudate dominum

EXPLICIT PRAEFATIO MAGNI AURILII CASSIODORI SENATORIS IAM DOMINO PRESTANTE CONUERSO· INCIPIT EIUSDEM EXPOSITIO DIGESTA PSALMORUM EX FELICITATEM;

Beatus uir;

Quare primus psalmus non habet titulum; Psalmus hic ideo non habet titulum quia capiti nostro domino saluatori de quo absolute dicturus est nihil debuit praeponi; Dum ipse rerum omnium constet esse principium; Sicut ipse in euangelio dicit; Ego sum principium qui & loquor uobis; Nam licet & alii psalmi multa de ipso dicant nemo tamen de eius quae fuit inter nos conuersatione sic loquitur; & quo ad hunc quae dicenda sunt cuncta respiciunt merito apud sancti operis ponitur qui princeps rex omnium esse monstratur·

quicquid enim tam de preteritis instruit. tam de presen-
tib; monet. tam de futuris efficit cautiores omnia ad in-
structionem beatitudinis pertinent quę liber iste dicturus
est. Hec quidam tituli qui de perfectionis loco eum tenere
dixerunt; Sed licet ex quib; dam omni iusto uideatur cap-
tari; Nulli tamen preter dno xpo potest ueracissime
conuenire. Nec si dixerimus omni beato posse congru-
ere iam constat illud quod dictum in psalmo; Omnis homo
mendax; Vel illud meminit iob; Nullus mundus ante
te. nec infans cuius est unius diei uita super terram; Et alibi
in ueritate nemo degentium est qui non impie gessit et de con-
fratribus qui non deliquit; Vel illud iustitia iusti sicut
caput te uel ut pannus menstruate; quapropter non omni be-
to potest hęc sententia conuenire. nisi illi tantum de
quo scriptura dicit; Qui peccatum non fecit nec dolus
inuentus est in ore eius; Et ipse de se in euangelio dicit;
Ecce uenit princeps mundi huius et in me non inuenit
quicquam; Merito ergo ad xpm dnm refertur; qui non
habiit in consilio impiorum. Nec in uia peccatorum stetit
et in cathedra pestilentię non sedit; Et cetera; Mirabilis
ordo coelestis reuera dispositio. ut ab ipso nobis psal-
morum perueniret initium. que reclusitarem ianuam constat
esse coelorum; Quapropter intrare cum summo gaudio festine-
mus ubi patentem ianuam ipsum aduocatum nostrum esse cogno-
scimus; Sicut ait apostolus; Non enim habemus pontificem
qui non possit conpati infirmitatibus nostris. Et paulo post
audeamus ergo cum fiducia ad tronum gratię eius ut mi-
sericordiam consequamur. Et gratiam inueniamus
in auxilio oportuno; Hunc dauer psalmorum uenera-
biles adponamus ut prestante dno regis non pelleni-
am introire mereamur; Et ideo sicut perfectum summi dum fie

faciendā quę sit ac te adhibeat tam illustrē & p
spicatā nobis efficit dictionē ut prius quā legat
orationis textus ante nob eius relucere possit intentio;

Uniuersus textus psalmi huius · DIUISIO PSALMI;
pphetā referentē narratur inprima parte uita
scā incarnationis & ponit; Quo sicud maiestatem
xpi solā uellis referre quę de eo dicunt nequeunt con
uenire; Secundā uero p&catorum nequitias in futu
ro iudicio debitas recipere cōmemorat ultiones;
Ut pmissa gratius possimus accipere · cuius uideban
tur subsequentia formidari; Respice quoque inten
tionē eius quā constat maxime perquirendā; Ideo
inprincipiis beatitudo dñi saluatoris edicit · ut huma
no generi uitalia exempla praestarentur; quatenus
sic nob homo terrenus contulit mortem · ita coelestis ue
niens daret salutem; Inprincipiis eni fuit durissima
condicio decepti · sed pcedunt homini gloriosa redemp
tio; primo in lata ignominiosa captiuitas · deinde
secuta ē uotiua libertas; expulsus homo de paradiso sed
receptus in celū; pdidit interea beatitudinē · sed ange
los meruit habere consortes; Luctus & diabulo gau
diū puenit & xpo; Unde & apostolus dic; Sicut eni p ino
boedientiā unius hominis p&catores constituti sunt
multi · ita & p unius oboedientiā iusti constituentur
multi; In ipso itaq; capite psalmi huius definitio beati
uiri tamquā pulcherrimū nob gloriosi regis diadema
resplendit · oratio breuis & lucida q̄ rem ppositā diuer
sis modis quid sit ostendit; Sed hoc principiū duas spe
cies definitionū gaudent conplecti; In prioribus quippe
uersibus duob; qui dicunt · ñ abiit · ñ stetit · ñ sedit ·
Octaua uero species definitionis ē quę graece dicit cata afesin

intuenda canitur. latine per privantia contrariorum; id est quid non faciat; Sic et quinto psalmo dicturus est; quoniam non deus volens iniquitatem tu es; Iste autem versu qui dicit; Sed in lege domini fuit voluntas eius et in lege eius meditabitur die ac nocte; Secunda est species definitionis quae graece ennoematica latine notio nuncupatur. haec non dicit quid sit. sed per hoc quod agit res illa quamque nimirum nobis specialiter indicat; Sic et lxx. psalmo dicturus est; Benedictus dominus deus israhel qui facit mirabilia magna solus; Memento autem quod omnis definitio aut ex materia nascitur. quod est corpus; aut ex specie quod est qualitas. aut certe de utroque sicut est homo; Mirabili ordine placita disponens; Nam si prius posuisset quod agit. necessarium non fuerat dixisse quod non erat; Hoc imitatus converso ordine geometrae eius fecit euclides dicens; Linea est longitudo sine latitudine; prius enim dixit quod est et subiunxit postea quod non est; Sicut facere consueverant quippe orthodoxa dicta aliqua diversitate commorantem; ut semen initiantur auctores; Nunc ad superiorem seriem verba veniamus. quo in interpositionibus eorum quasi in quibusdam nucleis fructus dulcissimus invenitur;

Notio

CONCLUSIO;

Totus hic psalmus ad moralem pertinet disciplinam; De quo et bonus imbuitur et peccatorum mens sceleratorum terretur. Nec vacat quod dominus christus est positus in principio numerorum. Numerus quippe specialis simplex atque perfectus; Nullius indiget in se ipsa permanet manens; A quo forte multitudo numerorum sic egreditur ut ad eam semper quae vis multiplicata revocatur; Sine qua supputatione inchoare quicquam revera licet neque perficere; Merito ergo in hoc initio calculi ponitur christus qui sic dicit apostolus Ex ipso enim et per ipsum et in ipso sunt omnia. Hanc unitatem graeci monadem vocant. Nam cum incorporalis et immutabilis est substantia intellegitur deus;

Si corporalis & inmutabilis intellegitur arithmetica; Siue
ro & corporalis & inmutabilis intellegitur corpus. Ista er
go monastali conplexione sic dicta est ab arythm&icis &
plicatur; Memento autem quod monas licet fons atque initium nu
meri esse uideatur, ipsa tamen non potest numerus dici quicquid
enim ab uno plus est sicut ait nichomachus. Ita fit numerabile
Numerus enim est unitatis collectio uel quantitatis acer
uus ex unitatibus profusus; Hoc enim quod dicimus nominis quoque ip
sius declaratur inditio Numerus quippe a numero sicut tr
uocatus est; quae disciplina ne a peritis nobis percipitur neglegen
da; est enim uerax & inmutabilis & per omnes creaturas pro modulo
sue quantitatis effusa; Legitur enim in salomone; Omnia
in mensura numero & pondere deum fecisse; Illud etiam arbi
tror intuendum quod mirabile dispositione consequentia
cuncta conscendant; In primo siquidem psalmo domini Christi car
nalis uita describitur; deinde omnipotentia diuinitatis eius
subtiliter indicatur Tertio multiplicatos dicit populos qui eum
nitebantur extinguere; Porro inde septem paenitentium psalmi
fidelium corda purificant; Postea parabolis & tropicis allu
sionibus sequens dramata decurritur & per allegoricas similitu
dines pene omnia referuntur ad dominum saluatorem quod suis
locis commonere curabimus. Per haec laudes domini Christi mirabili
uarietate prophetia concelebrant usque ad finem non desin&
eius praeconia sanctitatis edicere; Sic igitur uniuersa de ipso p
latata nos curatur. Cuius haec causa suscepta sunt;

EXPLICIT PSALMUS PRIMUS; quare fremuerunt
INCIPIT SECUNDUS PSALMUS DAUID.

Quaeuis in quibusdam codicibus nec iste psalmus habe
re titulum conprobatur propter quod in actibus apostolorum
legitur; Sicut in primo psalmo dictum est; quare fremu
erunt gentes & reliqua; tamen si diligenter intendas tu inde

esse coniunctum: dictum enim in primo psalmo positum. sed quia prae
scriptionem tituli habendus est: est enim ipse atque idem. secundus
in ordine. primus in titulo; quo exemplo quae plurima dic
ta sunt; quae cum sibi ad litteram discrepare videntur diligentius inqui
sita unum esse monstrantur: ut est de concordia evangeliorum ci
pus ille lectissimus; quae propter ecclesiasticarum cunctarum probabili usu
recepta est. ut hinc magis incipiat ex ordine titulorum quae inde
inchoat ab increpatione iudeorum; & ideo consequens
fuit habere causam in titulo suum quo a corpore textus nosceretur
segregata: Sed quo dictum est quare titulum receperit ista divi
sio nunc de verbis ipsius praestante domino disseramus; psal
mus est hymnus caelicus in & sub lege compositus qui ad similitu
dinem praedicti organi superna nobis cognoscitur indicare vir
tutem: Dauid etiam quamvis conditor huius universi operis
inspiratione divina esse videatur certis tamen locis con
gruenter adponitur: Sed interpretatio nominum quemadmodum per
fectissimus res nobis secretiores indicare monstratur; Sic
interpretes hebreorum nominum tradere maluerunt; Dauid
significat manu fortis sive desiderabilis: quod nulli per
ceptius convenire quam omnipotenti Christo qui est veraciter fortissimus
& summo desiderio requirendus est: quapropter Dauid hic intellegen
dus est dominus Christus: Dauid ex persona loquitur propheta & ipse dominus
sua verba dicturus est: quod in subsequentibus psalmis creb
rime repperitur: Ut in appellatione Dauid dominus Christus possit intelle
gi; & ne per hereticas contentiones Christi tamen nominis fluctu
quemque portet omnia versatam fixeque credere nominis ipsius
difinitionem auctoritate patrum brevi satisfactione
concludimus: Audiamus ergo beatum & doctissimum Augus
tinum in evangelistae iohannis expositione dicentem;
Agnus enim geminae substantiae Christi. divinae scilicet
quae aequalis est patri. humanae qua maior est pater: Utraque

ceu simul non duo sed unus ē xp̄s. Nescit quae tincta sunt non ri
ntas dī. Ac p hoc xp̄s ē dī commeratione cuis & caro · quae
uenitate recogitata conplent mortiferos uitam errores;

Quattuor mēbris psalmi **diuisio ps. xl.iiii;**

Q huius species decora formata ē; In primo loquit
pph&a de iudeis p p passione xp̄i; Secundo uerba sunt
dementiā iudeorx; Tertio dicta s dn̄i saluatoris omni
potenti regno & de inenarrabili generatione sua quan
tū potest paruitas humana recipere; Quarto pph&a
loquit commonens populos ut ad fidē xp̄i tenaciam agnita
dn̄i maiestate conuenirent; Scientes deuia iusta se
ē perituros; Nisi adp hendeint relegionis catholicae
uenissimae disciplinae; qd & a aliorx pph&arx cre
berrimo sermone narratur; **Conclusio;**

Nunc in mediū breuit copiosū sacramentis caelestib; psal
mū p tta expositione reuocem; ut eius uirtus euiden
ter possit intellegi; cū ipsius uadueint mēbra cog
nusci; Respiciam psalmistā quam sit gratia diuini
tatis ornatus cum ad dn̄i uerba p dicauit · iterx post eius
dicta relo quit; Cum p cedit pph&a · cū sequit apostolus;
quia & uerturte integra fide p dixit · & sequens p fecta uen
tate consonuit; Ipse cū dn̄s de medio tāquā de caelo reso
nans potentiae suae nob arcana patefecit; ut & diuini
tatis eius gloriā & incarnationis misteria p modulo nr̄o
saeculari discernem; In hoc aūu secundo numero qui &
duab; monadib; pulchre compositus ē aptissime duena
turae inconfuse atq; p fecte in una p sona sunt posita dn̄i xp̄i;
Quarx ē una quae regnat & altera quae minis trat; pri
ma creatrix posterior creata. & ideo q; ad sūpsit in
passibilis quo[illegible] uero ē ad sūpta passibilis; Haec sic pa
tres monent [illegible] dem in una carmini racula diuini

acta; discernamus intellectu naturas. & noxios uita-
mus errores; diuinitas enim sic sibi humanitatem aduna-
uit. ut nullatenus humanitate confundi possit; Sed u-
traque confusa adunata permaneant; Quia lic& incar-
nationis dispensatio post resurrectionem glorificata tamen
in humanitatis ueritate permansit; Hec cum ipse dixerit post
resurrectionem apostolo thome mitte manum tuam & ui-
de quia sps carnem & ossa non hab& sicut me uid&is habere;
Cum partem piscis assi & fauum mellis post resurrectionem sumpser-
it atq; comederit; & in actib; apostolorum legitur; Sic ueni&
quemadmodum uidistis eum euntem in coelum; Cum dicat & zacp
ph&a de peccatoribus; Videbunt in quem conpunxerunt qui
at maiestatem eius nequeunt intueri; Illud enim solis beatis
debetur sicut in euangelio dicitur; Beati mundo corde quoniam
ipsi deum uidebunt; Hinc se utraque duas naturas perfectas
atq; adunatas in xpo non credere permanere quas tot ex-
emplis uoluit deus ipsa ueritas predicare; hoc pater atha-
nasius cel& ambrosius; hoc hilarius pictauiensis; hoc augu-
stinus. & hieronimus; hoc cirillus hoc alii multi patres
ad tollendam quoque funditus occasionem nequissime ques-
tionis; hoc papa leo cum sca sinodo calcidonensi decreuit
atq; constituit ut ex duab; & in duab; naturis adunatis
atque perfectis unum predic& xpm; quicumque uult esse catho-
licum; que si memoriter prestante dno recondimus in ecclesi-
asticis semper regulis ambulamus; Explicit psal-
mus secundus; Incipit psalmus. III. psalmus dd
cum fugeret a facie absalon filii sui; Domine quid m-
Absalon dum patrem suum dd crudeliter insequeretur. mulo im-
pet& up ducitur in condensa quercu ramis eius colla necto-
rib; inanis sublimitate suspensus est. Quae dum pre-
figuratione dominici traditoris [illegible] ut sic iuda-

in modo dicitur laqueo uitam finiuit. Ita et persecutor David constric
tis faucibus expirauit. Testantur autem regum historiae psalmus
iste quinquagesimo actu posteriorem quem post culpas adul
terii et homicidii ab absalon filii eius persecutio noscitur con
tigisse; Sed pro uirtute sua competenti numero probatur aptatus;
Tenere enim illum locum tertium oportuerat qui et sanctae trinitatis po
tentiam et triduanae resurrectionis in se misteria continebat.
Haec per liberationem David resurrectio domini congrue significatur. ut
animi christianorum tali exemplo roborati in aduersis casibus
constanter erigantur; Simile est et illud quod pentateuchus legitur
ante id cum post multos annos moyses extitisse noscatur; Qua
propter non secundum existentiae tempora sed per qualitate dictorum or
do plerumque ponitur lectionum; Inuenio autem alios esse psalmos qui
passionem et resurrectionem domini breuiter tangunt; alios uero
qui distinctius apertiusque dederant; Sed praesens eorum primus
qui haec breuiter dicunt;

DIUISIO PSALMI:

Totus hic psalmus ad personam domini christi competenter aptatur;
persona uero eius est ubi tota omnipotentia deitatis et huma
nitas humanitatis adsumpta; Non superm[?]ixtione confusa
sed indiuisibili adunatione subsistens; primo itaque modo ad
patrem loquitur persecutoribus exprobrans qui irreligiosa uerba
contra ipsum loquebantur; Secundo loco fidelis populus ne
mortem formidet instruitur; quando eum exemplo auctoris sui
spei resurrectionis certissime consolatur;

CONCLUSIO:

Breuis quidem psalmus sed maxima paginarum[?] distribu
ens peruitatem[?]; Quae per iter gloriae supernae maiestatis ad
humilitatem non potuisse discendere passionis; Insipien
tes quorum sensus inde confunditur unde mundus noscitur esse
liberatus; Sicut dicit apostolus; Christus ihesus uenit in hunc mun
dum ut peccatores saluos faceret quorum primus ego sum; Hunc
consideremus quemadmodum caelestis philosophiae uerus ordo
placuit esse; ut primus psalmus christi domini moralem[?] secundus natu

psalmum idē substantiae humanitatis & deitatis; Tertius
de resurrectione ipsius loquens in spectaculo quod dē conti-
neat partem; quarta tio pom̄s scripturae diuinas decur-
rit; Inde & isaac patriarcha tres puteos fodit; Demon
strans p̄cepta dn̄i doctrinae triplici contineri; Sic & sa-
pientia commonet ut discribam̄ ea nob in corde tripliciter
& reliqua; Quas partes in subsequentib; psalmis facile
potens aut mixtas aut singillatim positas & idē non
ē monitus lector agnoscere; A nob enī frequenter ista
non dicas quib; nouit multa dicenda sunt; Huius autē
psalmi calculum & scā trinitatis quae licet natura ha-
beat inseparabilis unitatis trib; tamen ēē manifestū
ē constare personis; Explicit psalmus tertius
Incipit psalmus IIII. In finem psalmus dd canticum

cū in uo ca re;

Subtiliter perscrutemur quid nob singillatim sermones
isti denuntient quos praefatus sum uertaciis imor in
dicere ēē psalmorum: Finis modo non significat alicuius
rei consumptionem sed perfectionem spiritalium rerum; Nam sic
dicit apostolus; Finis legis ē xp̄s ad iustitiam omni crede-
nti. quia omnium bonorum gloriosa perfectio; & ideo quod positum
ē in finem ad xp̄m dn̄m commonet ēē referendum; Siue utique
b; dat placet & p nob dictum ēē credendum ē; In quib; secundum
eundē apostolum seculorum finis aduenit; Illud tamen scien
dum ē ad t̄minum referri n posse. cum adhuc opera ipsius imi
ta ēē uideant: psalmū autē sic diximus organum musicum captae
sonorum quod diuina praeconia canebant; Canticum quod supernas
humanis uocib; pronuntiabat; Sed haec ideo uidentur ēē sociata
quia & instrumentis musicis & choris psallentium sacerdotes
caelestib; consona uociferatione canebant; Sic istis uer
bis omnib; commonemur de dn̄o xp̄o canticum istud ēē dictum
Per totum psalmum uerba Diuisio psalmi
ferunt scā matris ecclesiae quae n in cordib; uestris fantastica

imaginatione formata · sic per metaphoram · ut ciuitas · ut
aliquid eorum simile quod personam non habet & istam · sed
ecclesiae collectio fidelium · sanctorum omnium atque & cor
unum sponsa xpi hierusalem futuri seculi; De qua dicit in canti
co canticorum dominus ihesus; osculetur me ab osculo oris sui · & alibi ·
que est ista que ascendit dealbata; & illud · una est colum
ba mea una sponsa mea; quapropter nefas est hic aliquid
dubium introducere ubi tanta ueritas cognoscitur · tot
testimonia phibere; & ideo sub figura metho poeta ae
clesiae dicam loqui quae personis cognuscitur semper certissimis
adplicare; In prima siquidem parte rogat ut eius au
diatur oratio increpans infideles qui colentes falsos
deos culturam uero domini negligebant; Secunda commonet
generaliter ut relicta superstitione fallaci sacrificium
iustitiae debeat immolare; & ut generalium rerum facta
pmissione conuerterent & ingenti commemoratione
prestrat se dominum beneficia xpi canens; CONCLUSIO;

Decurso igitur materiae praedicationis eloquio con
sideremus cantici huius principia media & finem
& intentionem tanti misterii reuerentissimis indaga
tionibus inuenimus; Sic enim praedictum uirtus agnus
catur sicut tu statanticae dictionis tali ordine perquisita
tractetur; primo uersu ecclesia in septem bis suis sancta
decorata ecclesiae & ut eius audiretur oratio huma
num genus admonuit ut ab idolorum ueneratione dis
cederet; Sciens se habere dominum seductorem cuius se ue
ritatem cultura debeat; Deinde populum quem ad
modum sacrificare debuisset instruxit · quid & iam
blasphemis responderet admonuit · post singularem
beatitudinem dixit quae suis seruis dominus conpromisit;
Sic totius xpianae disciplinae instructio sancta com
placet · ut & quid agnoscerent homines & quid sperare

debuissent evidenter agnoscerent. Admonet etiam numerus iste quaternarius, ut toto mundo praedicata virtus ac evangelica sententia. Congruum siquidem fuit ut quartus titulus a quattuor cardinibus constitutus saeculum in domino credere moneret; quae tenus de diversis gentibus adunata figuraret totius orbis ecclesiam. Haec et quattuor temporibus anni ipse distinguitur; quattuor ventorum cardinibus totius orbis amplexus; quattuor etiam virtutibus animi dignitas comparatur; id est prudentia, iustitia, fortitudine et temperantia; quem calculum phitagorici tanta laude prosecuti sunt ut eum sacrum esse faterentur.

Explicit psalmus IIII. Incipit psalmus quintus. In finem pro ea quae hereditatem consequitur psalmus David. Verba mea.

Quia exposita est in fine superiore psalmo nuper edictum est. Pro ea vero quae hereditatem consequitur ecclesia significat, cuius persona in hoc psalmo introducitur ad loquendum. Haec bona domini saeculorum accepit; hereditatem vero a deo consequi dicitur, quia christo resurgente ad eam bona spiritalia pervenerunt, id est fides insuperabile fundamentum, spes certissimum praemium, suave vinculum caritatis; et cetera quae hic tenet imagines et in futuro plenius possessura virtutes. De qua hereditate in evangelio dicitur: Beati mites quia ipsi hereditate possidebunt terram. Rursum ecclesia domini vocatur hereditas, sicut in secundo psalmo dictum est: Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae. Quae merito ipsius hereditas dicitur cuius pretioso sanguine comparata monstratur. Quod non potest esse contrarium, quia licet in scripturis divinis diversa esse videantur, mira tamen intellegentiae concordia veritatem quaeque consummant. Psalmum vero et ipsi David sic supe

nus & posuimus referre debemus ad dominum Christum;
Totus hic psalmus ex persona DIUISIO PSALMI;
catholice profertur ecclesie. que prima sectione oratio
nem suam poscit audiri; hereticos & scismaticos praedicans
a diuinis muneribus excludendos; Secunda sectione per intellec
tum scripturae diuinae rectorem monet dirigi se ad illam
felicem patriam diuino munere deprecatur perfidos in deas
se rens filii funditus alienos; Ad postremum commemorans prae
mi beatorum ut una praedicatione & malos praedicta poena con
uerteret & iustos promissa praemia concitaret;
Quam suauis oratio sanctae matris CONCLUSIO;
audita est que nos & fide generat & religiosa instru
ctione conformat; Ignaros docet paruulos fouet. af
flictos releuat & illos ad propria ubera nutriendos col
legit quos sui dogmatis esse cognuscit; Subplicat enim ut
rogare discamus. malos refugit ut pessimos execremur
confidit in domino. ut et nos de ipso praesumere debeamus; Sic
tamque ueneranda mater uerba tradit paruulis adlo
quendum. ut in nobis concalescens orationis affectus. & psal
modia prestet humanis actibus consolationem & congru
entem diuinis uisionibus actionem; Loquamur ergo quod ta
men & sapientiam quod credit. amemus certe quod diligit; Ut
cum eius animum sequimur. tunc ipsius filii sine dubitatio
ne reddamur; Quintus autem numerus in quo hic psalmus
noscitur constitutus tribuendus est pentateucho quod sola ec
clesia catholica uere intellegit quae permissa atque perpe
tua plenitudinem legis accepit; EXPLICIT PSALMUS
V. INCIPIT PSALMUS VI. IN FINEM IN HYMNIS
PRO OCTAUA DAUID; [illegible] Domine ne in furore;
In finem ad nouum est. hymnus & laus diuinitatis in acheli cui
us lege composita; Pro octaua uero ut quidam uoluerunt domini
significatur aduentus quando finita seculi ebdomade

ad iudicandum uenerit mundum. Unde et psalmus ipse cum tre-
more maximo factum initium dicens: Domine ne in ira tua ar-
guas me neque in furore tuo corripias me. Haec et sanctus hilarius
Hieronimus scripsit in ecclesiasten: in prologo psalmorum et sanctus hieronimus in expositione libri
ecclesiastes et sanctus ambrosius in expositione lucae euange-
listae ubi dominus in monte transfiguratus est. Et sanctus augustinus
de sermone domini in monte ubi de octo beatitudines disputa-
uit. De ea legerit suffragatur quo circa tales uiros comme-
morasse sufficiat quando dicta eorum si in unam seriem colligan-
tur uix possunt longissimo uolumine comprehendi. De quo
die amos propheta dicit: Uae concupiscentibus diem domini et ipse
est dies tenebrae et non lux. Idem et sophonias propheta dicit.
Uox diei domini dura et amara. Unde nunc introductus
penitens distribuitur partibus orationis uehementer et
orat ne in illo die iudicii de propriis facinoribus arguatur.
Quid enim sed ubi nus quidue prudentius nisi ut qui in
mentis suis habere non poterat spem perpetuitatis de-
lectis in hoc mundo positus ubi paenitentiae locus est diui-
nam elegerat se corrigere pietate. Uerum istum diem a conditi-
one mundi ad iudicium post annos .VI. milia esse uentu-
rum. propterea quod septimo die dominus ab opere suo legitur
in illa rerum conditione quieuisse. Mille annos dies sin-
gulos computantes quia legitur: Ante conspectum eius
milli anni sicut dies unus. Alii putant post annorum
.VII. milia id est transacta istius saeculi septimana
octauo die illam aeternam lucem posse declarari. Sicut et
domini nostri resurrectio hebdomada fuisse cognoscitur. Sed cum
dicat ipse dominus in euangelio hunc diem nec filium nosse ni-
mis importunum est illud studiose quaerere quod nobis utali-
ter diuinae prouidentia noluit reuelare. Quapropter ad
sermonem pauli declarandum nosse sufficiat post hu-
ius saeculi fine illum diem esse uenturum. Nunc ad intellegen-

20

ad uerba quae nobis sunt donec ta uelociter festinemus;
ut si puro corde deprecemur cur dubitem audiri cum ab ip
so & ad ipsum usmeamus instructi: Donec domine insectis fac
tione nostra totae nos castae te conpungi qui nobis salu
tare supplicandi regulam praestitisti; Memento autem quod hic
paenitentium primus est psalmus. sequitur. xxxi. xxxvii. l.
ci. xxviii. cxlii; de quibus uidetur fuerit suo loco dicimus
quos ni credas in casum ad septenarium numerum fuisse per
ductos; quando & maiores nostri septem modis peccata
nobis dimitti asseruerunt; primo baptismum; Secundo per passio
nem martyrii; Tertio per elemosinam; quarto per hoc remit
timus peccata fratribus nostris; quinto cum conuertent quis
peccatorem ab errore uiae suae; Sexto per habundantiam ca
ritatis; Septimo per paenitentiam; addenda quoque est co
municatio corporis & sanguinis domini nostri ihu xpi cum ta
men digne suscipitur; Inueniuntur & alii fortasse modi
remissionum; Congruit enim ut numerum supplicationis numerus
indulgentiae diuinae transcendat; DIUISIO PSALMI:

Quattuor modis in hoc psalmo uir confidens & reli
giosus exorat in exordio beniuolum sibi iudicem faciens
exordium est autem oratio animum auditoris idonee conpa
rans ad reliquam dictionem. id est potestate iudicis quia so
lum cuius constituta seruat. alternitas ab infirmitate
sua qui quantum meretur luere non potuit & sustinere ac
sui udine parcendi quo se uult amor tuus rogare sed cuius
hominibus constare; Secunda diuinae narrat aerumnas
proprias quibus afflictus & contritus esse noscatur; Nar
ratio uero est ad causam probabile faciendam rerum gestarum
clara & diligens expositio; Sequitur saluberrima & nimis
profutura correptio. sequestrat enim se a medus quod bono
iudici nouerat esse gratissimum ut ab illis mens reddere
tur aliena quibus & ipsa iustitia probatur aduersa; Supe

de septem psalmis penitentialibus

conclusio ubi ita definitiue aliquid dicitur post quae nihil a-
plius desideratur; Conturbat enim et repudiat omnem iniquorum
quoniam cum ipsis habere nolebat ulla tenus portionem; Sic pha
partes perspicue paenitentiae causa peragitur; Aptatur autem haec
domino per humanam consuetudinem translatis uerbis ut quasi
iudex audiat quasi cognitor instruatur. quasi nesciens
quae sunt facta cognoscat; quod genus schematis multis
locis reppens in litteris sacris; Totus autem hic psalmus propter futu-
ri iudicii timorem noscitur esse conscriptus; quid itaque restat
nisi imminentes metuere calamitates. et illud irati mere-
quod meremur accipere; Hac si illud ante oculos habeamus quod
in malachia propheta legitur semper ad ... recurramus et
nos perspicuo timere corrigimus; Ait enim; quis tollerabit
diem introitus eius uel quis sustinebit in aspectu eius quia
ipse ingreditur sicut ignis flaturae et sicut quae mala-
uantium et sedebit ad conflandum et ad repurgandum ar-
gentum; Similiter et salamon in ecclesiastico commonens
dicit; Ante orationem praepara animam tuam; et paulo post.
Memento irae in die consummationis et tempus retributionis
in conuersione faciei;

CONCLUSIO:

Licet in omnibus psalmis intellegentiae studium adhibere
debemus quo inde uitae nostrae maxima subsidia conquirimus
Tamen paenitentium estimo magnopere perscrutandos quibus
tam nobilis uelut competens medicina praestatur. Inde
enim animarum saluberrima lauacra suscipimus inde peccatis mortui reuiuiscimus. inde lugentes ad aeterna
gaudia peruenimus. Est enim quoddam iudicii genus in quo
reus conspectibus iudicis praesentatus adsistit; peccatum suum lacrimis diluens et confitendo dissoluens summum genus
defensionis adferens quod seipse condemnat. hic non est accusator et traneus sed ipse impugnator est suus; Mercatur
uenia quae sentit ascita culpa; Hoc potest alit. agi

sub tali iudice cum peccata nullus p̄ualeat abnegare; hic
com&itur ta cessat. hic finis requiritur; hic &iam quae lata
tur sp&iis desumpta quo omnia lucida ueritate repperiuntur;
Sola est ergo necessaria quae dicitur concessio cum reus non id quod
fecit defendit. sed ut ignoscatur expostulat; O inaestima
bilis pietas creatoris reus praesentem iam dici facit quem ipse
seuerius accusauit; Sed neque hoc quae quilib& callidus ora
tor ab hac iudice obtinere potuit. quae iste simplicitate ple
nus domini pietate promeruit; Hic uacat quod in calculo senario
quem in disciplina numero ix constat esse perfectum. personam paeni
tentis cepta cunt; Ipso enim die hominem creauit. ipsa etiam aeta
xps dominus ad liberandum eum in hunc mundum uenire dignatus
est. sexta etiam die crucifigi pro hominum salute decreuit; Ut ex
supputatio & hominis initium & absolutionem peccatorum aptis
sime continere uidetur; Hac de paenitentiis utilitate & ur
tarte cot quae graeca beatus augustinus in copiosos libros Augustinus
de hac re ubi locum repperit neglegendum esse non credidit; Tam
in uno uolumine mirabiliter & breuiter solita uarietate
tractauit; Explicit psalmus · VI · Incipit psalmus
VII · Psalmus dauid quem cantauit domino pro
uerbis chusi filii iemini; Domine deus meus in te speraui;

Quae uis & causa in secundo libro regum legitur indic&
ppt explanationem titiuli breuiter exponenda cog
nosci; Cum dauid filio suo ab sedon crudeli bello p̄me
r&ur amicum suum chusi fecit pro dinoscendo consilio ad eius
castra migrare ut quidquid aduersus eum ager&ur sibi
m& secretius indicar&; Hac & ipsum nomen praedictae indicat Chusi
causae; Chusi enim patre augustino dicente interpr&atur
silentium quod reuera fidelis eius exercuit quando illi secre
tius profutura mandauit; Filii autem iemini filius dexterae iemini
interpr&atur. quod bene ad ipsum referatur quia salutis
eius necessaria expeditione consuluit; Sic dominus noster in medio

iudaeorum silentium misit. cum mysteria sanctae incarnationis
audisset; perfidis enim tacqua silentium fuit quod fidelibus probata
esse praedicatum; hunc ergo psalmum ad similitudinem chusi
de futuro mysterio domini propheta cantavit; qui ita sic david filii
sui ab salon aegritudinem & edocta te iniustae persecutionem
pertulit ita dominus liberatori aere populi atque nutriti furorem
detestabili praesumptione sustinuit; Scire autem debemus hunc
primum esse psalmum eorum in quibus patitur david significantur
SCH domini futura mysteria; Subsecuntur enim huius modi. XXVI.
XXXIII. & CXLIII. quibus convenit schema quod dicitur alle-
Allegoria: goria. id est inversio. aliud dicens aliud significans; Di
Lecturae suae propheta trahens in futurum mysterium domini sed-
uctionis; cui etiam nomen ipsum david mistice in inscriptionibus con-
gruenter adscribitur; In prima divisione ex sua persona
ET dominum deprecatur ut ab omnibus persecutoribus eius tute libe-
retur; persona vero hominis est substantia rationabilis in-
Persona hominis quid? dividua suis proprietatibus a consubstantialibus ceteris segre-
gata; Secunda sectione idem propheta rogat ut resur-
rectionis eius gloria manifesta subveniat. Tertia ipsum
introducit loquentem per id quod factus est humilis ut secundum
iustitiam suam veritatem quae iudicetur; Malorum ultione
deterrens bonis gratia aeterna praemia conpromittit; In quar-
ta parte iterum propheta reloquitur commonens iudaeos
ut metu futuri iudicii apposita iniquitate discedant ne
possint sustinere meritas ultiones. hoc nunc convenit
sollicitante per quem ut virtute psalmi divino munere
introspicere mereamur. Conclusio.

Magnifica nobis psalmi huius si studiose consideremus
sacramenta patuerunt; prima parte fructuosa pati-
entia docet quae persecutores probatur efficere christianos; pa-
tientiae enim religiosi viri laborum ac dolorum omnium
spe futurarum rerum & amore domini gratanter tolerantiae;

Secunda pars ad salutem rectis corde ipse dominus pollicetur;
Tertia terretur inpune in illo iudicio decernitur erran-
tes; opifex optimi reuera creatoris. quin uis delinq(uentes) re-
quos nostra actuum iudicium conuenire & inmisse pietatis ar-
cano dum confitentibus parcis tibi reos ipse subducis; quis
enim iustitiae tuae euaderet. nisi premissa pietas subueniret;
Septenarius quoque numerus admonet nos de illa requie
aeterna cogitare ad quam nos spe praesens psalmus extendit;
ut memorato numero receptis iucunda exultatione
aeternetur; dubium quippe non est quod peccatis sex diebus quia adacti
ucé pertinent partem septimam repercussione deputetur qui
contemplatione theologicae nuscitur adhererere;

Explicit psalmus VII. amen. Incipit psalmus
VIII. In finem pro torcularibus psalmus David: Domine dominus noster;

In finem significare dominum saluatorem quae ratio tituli expositi-
one iam nota est. Tolcular uero est ubi multis ponderibus
pressae uuae durissimis gigartis comminutae follibus; quae uacu-
atis illis dulcissima uina profundunt; quod ecclesiae uide-
tur aptissime conuenire: quando de obstinatis moribus
tumidaque superbia pressura paenitentiae suauis laetitiae
saluberrime exprimuntur. Talis illi etiam similitudo et
in areis datur ubi sub cassi duca stramina paleae seque-
strantur a grano; quapropter conuenit ut hunc psalmum
ex persona pure ecclesiae intellegamus esse placitum. in qua
reuera torcularem quidem corporum sed fructus salutare
animarum: Haec si uidetur & nouum recte dicitur testamentum. cum
tamen unius legis esse doceatur; cur asserere dubitemus anti-
qua et noua ecclesiam una esse domini christi sponsa pretiosissima
quam conquisitam; Diuisio psalmi:

Ecclesia uidetur quae nobis per torcularia pulcherrime
declaratae; primo ingressu laudes christi domini laeta
decantat; maiestatem eius praedicans et operationis

&celsa; Secundo accipitur ubi ait ad hominis naturā quā de conditione proauis sua ac quā eadē fuerat peccan te uitiata ad magnā carū rerū dic creuisse fastigia; Sic dns xps & ducebat & inducab; naturas inconfusis atq; distinctis una persona scla uaciam & indubitanter agnuscitur; Merito quoq; condendum ē qd hic prsedimus a xpo dno natura humana ita ad ssup ta; tanta laude concelebrant ut ea sup ra omne creatura dignissima testetur auctoritas; Sic apostolus; Cui enī dix angelorū sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuorū; & alibi qui cū in forma di essa non rapinā arbitratus e ee se aequalem dō & paulo post propt quod & ds illū exaltauit & donauit illi nom qd ē sup omne nom & caetera;

CONCLUSI

Deducab; naturas dni xpi & secundus psalmus & iste locutus sunt quā ius & alii subsequentur. id ē xl. lxxi. lxxxi. xc. cuiiii. & cxxxuiii. utrobs ein huius scli gradientes quā siplummis lapsadi ... b; incensis in heretica caues minime ualeamus incedere; quapropt tanti benefici cognuscamus auctore unus ē dns xps genitus ex patre sine tempore natus ex matre sub tempore; prius mundum creauit ex nihilo post ingenti liberauit exitio; Talis ē enī di & hominis facta coniunctio ut utrūq; integrū utrūq; permaneat sine aliqua confusione distinctū. Neq; enī aut diuinitas inpassibilis mutari potuit aut humanitas aliud nisi ut melioratas semp maneret accepit; Sic eni uerus atq; omnipot medicus effectus ē; ut qui in forma di pacmanet equalis fieret & nob carnis adsūptione consimilis. in se igni permaneret fecit unde ea quā uoluit ēē pacifica; Hoc ē spei nāe singulare psidium redemptionis indebitā munus mortis & uitā uitae scorū; quā de gm rogo genus ē pietatis; ut

ille angelorum dns usque ad formam serui fuerit uenire
dignatus; Ut mors cum auctore suo diabulo uinceretur
qui mundum suis uinculis tenebat obnoxium; Unde beat
tus ambrosius hymnum natalis dni eloquentię suę pulcher Ambrosius
rimo flore conpinxit; Ut pius faceret dus festiuitate
tantę dignum munus offerret; Ait enim pcedat de the
lamo suo pudoris aula regia geminę gigans substan
tiae alacris ut currat uiam & cetera quę supra huma
num ingenium uir scs excoluit; Hac & ipse numerus octaua
dis in scripturis diuinis magnarum rerum sacramenta con
tinere dinuscitur; Octo & enim animę ingressę sunt in ar
cha noe quę munda peregunt saluates; Octauus fili
us iesse dd fuit quem a dno constat electum; Octauo & iam
die circumcisio purificabat hebreos; Octauo die eq domi
nico die dns surrexit a mortuis; In quo humani generis
spes ab impiorum inferno in celorum est eleuata fastigium; Iste
autem numerus est quem arithmetici actupynmum quadratum
.l. appellant quem filolaus phitagoricus armonicam geo
metricam uocat eo quod omnes in ipso uideantur armoni
cae conuenire rationes; Expl psal. viii; Inci
pit psal. viiii. In fin. pro occultis
filii psalmus dauid. Confitebor;

Finis iste quid significet sepe iam dictum est. non in quo
deficiatur sed in quo crescatur & quo uere reperia
mur qui nob initium bonorum diminuere malorum. ad
quem iudei non peruenunt qui sua incredulitate defi
ciunt; Pro occultis filii pronam significat dni saluationis;
Hanc cum nom aliquid ad quem ptineat non ponit necesse
est in hoc dictum desumitate aliqua seruatur; Supra enim ubi
uoluit ab: salon intellegi prout tacuit filius sui; hic uero
quod ad unigeniti uerbi referri desiderauit. excellentis
simam summitatem filii tantum dix; quem omps atq; incar

perhibitum filius eo et aeternus patris faciens quae vult in
caelo et in terra; Simili modo in evangelio dictum est:
si vos filius liberaverit tunc vere liberi eritis; Non enim
ibi secutum est dei. sed tamen vocabulum ipsum purum sine aliqua
adiectione sufficit; pro occultis autem positum est numero
plurali. quia non unum sed duplex hic cognoscitur esse myster-
ium; Significat enim incarnationem domini et futurum iudicii
de quibus psalmus iste dicturus est; Sed ita humanitas
christi manifesta dinoscitur. cuius adhuc iudicium sustinemus;
Sed cum audimus pro occultis praebere debemus intentum
animum lectioni; Ut nobis iuvante domino preferentur
quae predicuntur occulta; DIVISIO PSALMI

Totus hic psalmus ex persona prophetae depromitur; Primo
professione laetum reddit. domino psalliturum; quod confusum
diabolum cuius culturam adventus sui praedispensatione
distruxit; Secunda commonet fideles ut psallant domino
qui habitat in sion quia vindicat sanguinem pauperum et
exaltat eos de portis mortis; Tertia parte [illegible]; cum anti-
christo malorum finem dicit esse venturum; Quarta malorum
ipsorum nimietate permotus convertitur ad dominum quasi reces-
sisse illum dicit. a defensione pauperum cum malis dedit
licentiam praesumptionis suae; qui tandem deprecatur ut tremendi
illius iudicii tempus adveniat quatenus humana sine cela-
re transfigantur ne cuius libet hominis iniquitas altius
pervadat; Talis enim malignitas illius temporis erit; ut ne-
mo fidelium optet mundi tempora differri in quo tanta
mala cognoverit actitari; CONCLUSIO

Conplacet psalmo gratia fide nuntiata promissio reser-
atarum filii occulta miracula; O ingentes et admira-
biles causae quae quamvis expositae videantur adhuc ta-
men sine dubitatione secretae sunt; Haec cum praedicuntur non
habent incognitae dum ignorantur quando veniant adh

obstrusa esse monstratur; Sic et secreta est quod dicit et quae
rentibus non tacetur; quae propter effusius domino supplicem ut
nobis eam dilectione saluberrimam conferre dignetur;
quia et si in lectione patet cum retributio meritorum praedi
catur esse ventura; Merito quoque retinendum est hunc psal
mum primum esse in quo adventus praedicatur antichristi; Hunc
rursus quoque praesens et illud occultum praedicatur tempore quod
nona hora dominus emisit spiritum; Hac cum intellecta et depressio
ne ipsius psalmus iste locatus sit merito et calculum suum
transitus horae adnumeratae quaerendo et ita crucis ipsius
noscitur necessaria mysteria; EXPLICIT PSALMUS VIIII.

INCIPIT PSALMUS X. IN FINEM PSALMUS DAVID. In domino confido;

Dum frequenter in titulis positum videatur in finem
et intentionem nostram ducat semper ad dominum Christum ta
men propter diversa miracula positum esse non dubium est.
modo enim indicat gloriosissimam passionem modo tri
umphalem et admirabilem cunctis gentibus resurrectionem;
Nunc autem sanctam fidem declarat in qua haeretici digladiantur
contra fidelissimos Christi cenos nec sit ut iugiter tendat
ad Christum; quae vis diversis significationibus inveniatur ap
tatum; quod et ita in reliquis psalmis sic etiam mentis
intendas cognoscis esse faciendum; De psalmo autem et da
illa meminisse sufficiat quae superius dixisse cognos
cimur; Sciendum tamen hunc psalmum placitum esse ad haereti
cos distruendos. DIVISIO PSALMI.

Psalmus hic totus ad personam prophetae referendus est
primo capite de insidiis dicit haereticis qui ni
tuntur catholicos in sua convertere pravitate;
Secundum domini iudicium comminatur et quid in illa retri
butione sustinere possint eundem ostendit; ut iusti
tia domini moveantur superstitiosa deserere falsitate.

CONCLUSIO;

Conclusio:

Quia bene uersutias hereticorū & rabbinonē eorū psalmus iste mirabili breuitate conplexus ē; ut quorum futuras poenas agnus cum ab eorum prauitatib; arceamur; est eni innumero ipso & uirtus scā decalogi· qui humanę uitę p uenit gloriosissimus instrator; Hac sicut ille hominū uitia condem nat sic & iste sensū iniq; pdicationis inpugnat; Tanto a maiore periculo liberans quanto plus ē in fide delinquere quā carnis fragilitate peccare; Merito ergo & hic psalm̄ hunc numerū ten& qui sensus nos in ortodoxa credulitate pfectissima instructione confirmat; Hac & in euangelio bonus seruus offeren decim talenta laudatus ē· & potestatem supra decem ciuitates accepit inpremiū; Apostulus quoq; in magnū sacramentum uerbū dni decem scripsit aeclesiis significans sacrę doctrinę plenitudine· hanc conplecnumen quantitatē; Hac & numerus ipse in magna uirtutem laude q; collatus ē qui licat in extensū ad calū infinitū que tendatur ipse tamē in sem& ipso sep crescente sūmā reuoluit ut pbe ut cū nihil recipiat extraneū magnū desefacere uideatur augmentū; hic & iā merito dicitur decus quo ad decorē nom accepit

Expl psalm̄ x: Incip psalm̄ xi: In finē pro octaba die psalmus dauit; Saluū me

Octaba ut in sexto psalmo iā dictū ē ad &ernā ptin& requiem· nā octauū die mundus iste non recepit· sed finito septimo redit semp ad primū; Ipse eni dieb; pluralis ē numerus ille aū singularis accepit qui nullo succedente mutatur; Quae ppt dicenda uirtus ē psalmi ut peius intentione scriptio tituli facilius possit intellegi; pat ita q; pphata iniquitatē mundi istius destrui ut ad illā ueritatem futurę pmissionis

C

debeat puenire; sicut illud inperturbabile regnū
significatur quando eius beatitudo indesinenter
expetitur; Merito ergo huic psalmo octauus dies apta
tus ē ubi sęculi istius consuetudo uitiosa deseritur &
illius uenire innocentia postulatur; Cętera uero hui
us tituli uerba precedentib; & posterionib; pbata ēe
notissima;

DIVISIO PSALMI:

Prima parte pph&a a mundi istius puersitate sal
uū se petit fieri qm dolosi atque supbi potentiā dni
sceleratis oblocutionib; abnegabant; Secunda pmi
sione patris pompm filiū pdicat ēe facienda eloqui
a dni subbreuitate conlaudans sicut prius sermones
impios arguebat;

CONCLUSIO;

Consideremus hunc psalmū nimis utilia nobis sacra
menta declarasse; Dixit enī quia uanis & sup fluis
homines locutionib; occupentur ut nō ueritate quę
iuuat sed quo moneantur uelint affectare mendaci
um; Deinde qualesit eloquiū dni consequenter exposuit
ut salutariter unicuique successor decant si quemadmodum sint
modestissima dni uerba cognoscant; Quib; reb; illud reme
diū datur qm secundū potentiā dni filios hominū con
stat posse liberare; & quia undecimi numeri uirtus
in quo hic psalmus ē constitutus euangelicū nobis cog
noscitur indicare mysterium; pariter familiariter suppli
cemus ut in uinea sua sextam uel undecimam nos hora
clementissimus intromittat; quatenus mercedem
operib; nō debitā sed dignetur donare gratuitā; Hoc &
beatus ppt in secunda parte libri qui inscribitur an
te legem sub lege & sub gratia; De undecimo calculo sic
ait neq; sine hoc misterio ·XI· uidisimus tabernaculū
desup operiebat; quo reū ēe ostendat totum mundū
do· ac sub penitentia degere; Ipsius enī numerus psalmi

habet principium: Saluum me fac domine quoniam defecit sanctus
quoniam deminutae sunt ueritates a filiis hominum.

Explicit psalmus XI. Incipit psalmus XII.
In finem psalmus dauid. Usque quo domine.

Dum tituli huius uerba praecedenti expositione iam nota
sint, conuenit ut de continentia magis psalmi ali-
quid dicere debeamus; Totus enim de caritate loquitur
domini Christi in qua est totius legis sita perfectio; quae si quis
habet omnia mundi istius blandimenta post ponit.
Haec dum ipsa sola ex toto corde requiritur, ei contrarium
non amatur; caritas enim dei quaedam uernalis est pluuia
uirtutum sub qua et beata uoluntas germinat et ope-
ratio sancta fructificat; patiens hic in aduersis, tempe-
rata in prosperis; humilitate potens, afflictione laetis-
sima; Inimicis beniuola; Bonis suis superans ma-
los; De qua etiam superna creatura semper accensa est flam-
ma reficiens; desiderium saeculariter crescens; Et ut
apostoli uoce cuncta complectar: Dominus ipse caritas est
quia ipsa nos deo et patre ipsa sine fine deside-
rare; Ut quia hic inde expleri non possumus saltim
mercede in futura retributione satiemur; Sic in
CXVIII psalmo: defecit in salutare tuo anima
mea; Istud enim deficere felicitate est permanere et stare.

Cum respiceret propheta proxima: Diuisio psalmi
parte genus humanum mortiferis superstitionibus
occupari; Haec ad culturam ueri domini peruersis sensibus
festinare; Credulitatem suam aduentus sui in car-
nationis magno desiderio deprecatur expleri; Ut
tunc confusa gentilitas saeculariter de uano erro-
res abiceret; Secundo membro adnarrat petitio-
nes efficaciter instruendas inluminare fidem
suam uehementi expostulat; Ne inimici aliqua frau-

de sub cumberet qui semper se in eius die misericordiae
fuisse confisum; **CONCLUSIO.**
Respiciamus prophetam in contemplatione beata posi-
tum quando desiderio gloriosae incarnationis domini
sustinebat; et hinc advertamus quam minus inde
suscipimus quod regem potentem et semper propheta tanto
studio conspicere voluisse sentimus; Sed domino supplican-
dum est ne diabulo tradat sub desertione temptandos, et
tali beneficio nos reddat indignos; Ut cui ille adhuc
venturo devotissime famulabatur, nos ei qui iam venit
fideliter serviamus; Ammonet etiam duodenarius numerus
apostolorum nos recolere quantitatem qui doctrina perfec-
tissima mandatorum ad dominum super omnia dilexerunt; et
proximos eorum ut se ipsos complexi sunt. Ut merito hic
psalmus talia nobis sacratissima concessent quia posto-
lorum noscitur numero consecratus; Duodecim quoque
tribus hebreorum populum constat esse divisum; Duodecim
etiam sedes in iudicio venturo dominus permittit apostolis;
Duodecim quoque mensibus annus ipse peractus est; Sed
alia huius modi plura diligens lector inveniet ut hunc
calculum multis mysteriis refertum esse cognoscat;

EXPLICIT PSALMUS XII. INCIPIT PSALMUS XIII. IN FINEM PSALMUS DAVID. Dixit insipiens.

Cum verba ista premissis expositionibus omnino iam
notaverim, memoria potius de his quae noster ser-
mo requirat. Intulit autem iste finis frequenter repeti-
tur ut res per ad omnipotentem Christum [illegible] audientis animus eri-
gatur; Sed finis iste sic dictum est varia significati-
onibus sensum nostrum transmittit ad dominum, nunc
tribulantium confessione, nunc exultatione laetan-
tium, nunc docentis affectu, nunc comminatione
iudicii; Modo tamen psalmus hic iudaeorum vesaniae

uehementi increpatione castigat; Ast in actionib; ter-
bilis profanis atque incredulis; Ut haec increpatio scḡ
datur ecclesiae contra cuius propositum demens perfidia
prauitas intentiones nititur exercere; DIUISIO PSALMI

Facies illa domini quae in duodecimo psalmo desiderabili
supplicatione petebatur hic iam introducta aduenisse
Et ideo primo modo increpat ecclesia catholica iude-
os qui in ipso christo minime crediderunt; Secundo modo dicit
inanem eos trepidatione confundi. qui fructuosum timo-
rem domini cognoscere noluerunt; Ad postremum eorum in fine
saeculi praedicat euenire conuersio. cum plenitudo gentium lon-
gis saeculis expectata peruenerit; Et cum domini pietas in eis
praedicatur ad confessionis remedia facilius inuitentur;
Si pio animo dicta cognoscimus CONCLUSIO
Sillam nobis uirtus in hoc psalmo praedicata est; Ut ini-
micis nostris quantum in nobis est mente beniuola consulamus.
Ne tanta obstinatione durati insolubili mancipentur
errore; Increpat enim ecclesia populum peccatorem ut
ad suum non festinet exitium; quatenus prauitate
deposita non moretur abicere. Unde potest modis
omnibus inueniri; quapropter et nos patrem datum fuerit
sequamur instituta reuerenda; Suadeamus here-
ticis rectam fidem; Superbis praedicemus sanctam humilita-
tem; Nobis potius ista conferemus si talibus prodesse
mereamur; Scire tamen debemus primum hunc esse psal-
mum eorum quidem iudaeorum in increpatione et conuer-
sione conscriptum esse; De numero quoque huius
psalmi sic conicere non putamus absurdum.
Ut quia sancta ecclesia introducta est adloquendum
que et quinque libros moysi et octo dierum per dominica
resurrectione recipit mysteria; Merito ergo per-
sona eius tertium decimum calculum tenere uidetur;

quia & noui & ueteris testamenti sacramenta conplectitur;
Siue quod iste numerus ad illud aptari potest quod a nati-
uitate domini usque ad eius apparitione tredecim dies e-
nos cuntur; Merito ergo caelestibus rebus supputatio
ista conplacata est; EXPLICIT PSALMUS XIII.

INCIPIT PSALMUS XIIII. IPSIUS PSALMUS
DAUID;; Domine quis habitabit;

Cum titulus iste nos solemniter remittat ad dominum nec sit
aliquid noui quod de eius uerbis dicere debeamus; de textu
potius psalmi quae sunt aptissima perquiramus; Non enim
aliqui psalmorum quaedam profunditate uelantur sed pro-
phetae interrogationi respondit dominus; Inde decalogi ex-
emplum decem uirtutibus ad beatitudinis sue animam
peruenire; quas non per singulos uersus quia ras quae singulae
& binae & ternae per unum quemque uersiculum continentur;
Sed nos oportunissimis locis quemadmodum diuidi & in-
tellegi debeant admonebimus; & nota quod hic insti-
tutor fidelium secundus est psalmus; In primo generali beatum
uirum quintuplici diuisione conplexus est dicendo;
qui non abiit in consilio impiorum & in uia peccatorum
non stetit & in cathedra pestilentiae non sedit. sed
in lege domini fuit uoluntas eius & in lege eius meditaba-
tur die ac nocte; Hic autem talem uirum decem dicit scis
preminere uirtutibus;; Sic & ibi pentateuchi & hic
decalogi uirtus ostenditur; DIUISIO PSALMI;

Diuisio psalmi huius tota in interrogatione & respon-
sione noscitur constituta; Sed interrogatio constat
uno uersiculo responsio uero sex uersibus conti-
netur; Nunc ad exponenda uerba ueniamus; conclusio

Hic est caelestis ille decacordus hoc decem chordarum
spiritale psalterium hic uere numerus coronalis
quem solus ille conplere potuit. qui mundi uitia

cum suo auctore pereant: Sed precemur iugiter omnipotentiam eius ut qui talia per nos met ipsos implere non possumus quae iussa sunt· eius adtracti munere faciamus. Calculi quoque ipsius non est consideratio neglegenda; Haec· XIIII· generatione a transmigratione babillonis aduentus domini saluatoris eduxit; ut merito et hic ipse uideatur locatus qui in eiusdem numero generationis aduenire dignatus est;

Explicit psalmus. XIIII· Incipit psalmus· XV· tituli inscriptio ipsi dauid; ·VIII· Conserua me domine

Dum omnes dicantur inscriptiones titulorum qui psalmorum frontibus affiguntur· nescio quid mysticum iste designans hoc specialiter primus continere declaratur; Retinemus enim quando passurus dominus hunc titulum supra caput eius fuisse conscriptum· ihs rex iudeorum: Sed ipsi ueritati intellegendi sunt iudei qui pura christo deuocione famulantur; et quia rex noster saluator de sua passione et resurrectione locuturus est· merito huius inscriptionis commemoratio facta est; quae tantis prius temporibus erat a domino dispensante secutura; et ut hanc tituli inscriptionem non ad quemlibet aliam personam sed ad dominum christum referri debuisse cognoscens: Adiectum est ipsi dauid. quod ad dominum saluatorem competenter referri crebra expositione monstrabimus: Sciendum est autem quod hic psalmus secundus eorum qui passionem et resurrectionem domini breuiter tangunt;

Diuisio psalmi;

Per totum psalmum introducitur persona domini saluatoris: prima positione secundum consuetudinem suam et humanitate suscepta uerba facit ad patrem conseruari se petens quia spem suam posuerit semper in eo;

pondere tanti suę quicquid minueris sed naturę huma
nitatis ostendens; per naturam dico originem uitius carnis
quae rei uigoreq; substantiae; Subiungit etiam quem
admodum sci eius non carnalib; desideriis sed spiritua
lib; eligerent; Omniaq; pertulit aduersitatis suę gloriae
asserens fuisse perducta; Secunda expositione idem
patri gratias refert quia illi adiutoris apparendo ini
quitatem huius saeculi omnipotentiae suę uirtute supe
rauit; unde animam suam de inferno asserit esse liberatam;
& post resurrectionis gloriae in delectationibus dex
terę ipsius semper nouerat collocatum; CONCLUSIO:

Consideremus hunc psalmum quanto nos numere
salutis informat in passionib; confidentia tra
dit in spe aeternae gloriae pollicitae; ut docendoq;
futura sumat prospera. praesentia non timeat aduersa;
Schola caelestis eruditio uitalis auditorium ueritatis;
Disciplina certissime singularis quae discipulos occupat
sensib; fructuosis; Non in uanum lenocinatione uer
borum; Conueniat etiam contueri quid sibi uelit . xu . nu
merus. Significat enim ut putamus quindecim gra
dus quib; templi hierusolimitani conscendebatur mira
bilis amplitudo designans quinq; sensib; corporeis perti
nitatis gratiae superatis ad atria sce ecclesię felici
munere peruenire; Quod & per istum quoque debemus psal
mum. sicut saluberrima praedicatione dno praestante
seruemus; EXPLICIT PSALMUS . XU . MUS

INCIPIT PSALMUS . XUI . MUS: Exaudi dne iustitiam

Cum multi psalmorum in textu suo habeant orationes
mouere uidetur. cur hic tantum posuerit inscriptionem;
Sed quia uir alti cum reb; diuersis breuiter mixtas
contineant deprecationes; Iste tamen pene tota sui con
textione supplicatio est; Merito ergo sic praenotatur est

quando intentio eius ad p(er)cu studium tota por-
rigatur; quae tam sic oratio dicendae. ut psalmi
nomen debeat continere quia nihil in hoc libro po-
situm repperimus quod tali non debeat nomine nuncupari;
maxime cum legatur liber psalmorum. oratio autem
duobus dicitur modis. haec cum aegris apud homines ora-
tio nuncupatur; cum ea iustitia fundit supplicatio
omnis salubris & uitalis humanitas; & nota quod iste
& lxxxv. lxxxviiii. & ci. cxli. orationis atque p(re)-
notatur in cxli. psalmo qui horum ultimus est coniun-
ter edicemus; dauid uero sicut dictum est significat
dominum christum ad instructionem humani generis & cuius per-
sona totus psalmus iste prolatus est; DIVISIO PSAL
Tripertita oratio ab humanitate christi in hoc psalmo
depingitur; prima est ut sedem iustitiam suam sibi pater de-
beret restitui; secunda ut a iudaeorum insidiis eius
puritas liberetur; Tertia resurrectionem uelocissi-
ma depicatur ne diutius insultare liceat peruerso
populo iudaeorum; & ne aliquid de eius maiestate
turba fidelium haberet ambiguum; p(ro)fitetur se in a-
eterna beatitudine esse mansurum; CONCLUSIO
Consideremus dilectissimi quam magna sacramenta fi-
dei nostrae psalmus iste conplexus est; ut qui audit sup-
plicantem hominem eundem & confitendum debeat
aduertere creatorem; duas enim naturas in-
confusas atque commutabiles quae in christo domino ho-
die qui uult credere non potest aliqua decipi
falsitate; unde mirabiliter beatus cyrillus in quo-
dam loco breuiter quod disserunt dicens; Aduertentes igi-
tur modum incarnationis uidemus quia duae na-
turae per indiuiduam unitatem inconfuse atque inde-
mutabiliter inuicem sibi conuenerunt; caro namque

caro e̅ & non diuinitas. sic & ipsa facta sit caro; Similit̅ & ipsu̅
uerbu̅ d̅s e̅ & n̅ caro; Sic & dispensatio ista p̅prie facta
in carne; hęc au̅ sine offensione decurrit qui nulla
sibi p̅prii erroris ligamenta reperierit; huius & iā psal
mi numeru̅ & quantitas p̅ph&alis ornauit ut merito
in hoc numero incarnatio dn̅i relata ee̅ uideatur;
Ubi & iā p̅ph&alis chorus conuenisse cognoscitur;

EXPLICIT PSALMUS XVI. MUS;

INCIPIT PSALMUS XVII. MUS; IN FIN̅ PUERO
DN̅I DAUID QUAE LOCUTUS EST AD DN̅M UERBA
CANTICI HUIUS IN DIE QUA ERIPUIT EU̅ DN̅S DE
MANU OMNIU̅ INIMICORU̅ EIUS ET DE MANU SAUL ET DIXIT;

In fine̅ puero d̅d̅ hęc tria uerba ad re DIXIT; Diligam te
ge̅ntm saluatore̅ referri posse non dubiu̅ e̅; p̅ea &
puer legit̅ p̅ph&a; puer natura e̅ nob; quae locutus
e̅ ad dn̅m uerba cantici huius. post hęc addepu
tandu̅ e̅ summe ut sit uerboru̅ plenior & absoluta con
textio; q̅d a̅u̅ dictu̅ e̅ cantici ad contemplatione̅
constat regis cęlestiu̅ p̅tinere; p̅ea in regis d̅d̅ tan
tum modo hystoriam mentis n̅re hereat intuitus;
In die q̅ eripuit eu̅ dn̅s de manu omniu̅ inimicoru̅
eius & de manu saul & dixit; hic actus regu̅ lectione
notissim̅ e̅. ibi eni̅ legitur diuersis modis quę ad modu̅ dd̅ a cunctis
fuerit de inimicoru̅ suoru̅ ditione liberatus; Ad cuius
similitudine̅ resurrectio dn̅i & me̅broru̅ eius
absolutio de potestate diabolica declaratur;

Psalmus hic uni tantu̅ n̅ DIUISIO PSALMI
potest conuenire p̅sone; p̅ea primo ordine p̅ph&a
loquit̅ gratias agens q̅d eu̅ de grauib; periculis dn̅s
nec p̅ia liberare dignatus e̅. Secundo eccl̅sia
loquit̅. quia aduentum dn̅i innumeras p̅uli ta
lem in tactes; postea q̅ miser tur ei medicina s̅c̅e in

carnationis indulsit & hac parte nectitur beneficio xpi
cunctū populū de orbis uniuersitate collegit; Tertio in
rorem misericordie uox dni saluatoris inlabitur
ubi pulcherrimis allusionib; uirtus eius potestasq;
distribuitur; quarto uerba ecclesie catholice dicta
pferentur & cū magna exultatione diuinitatis
munera concessa laudantur; CONCLUSIO.
Quā mirabili contextione uerborū huius psalmi
drama decursū ē q ad uicinatione personarū sepe ef
ficit. dū uicanur sibi sermo alternatim p mutatio
ne succedit; Sed intellegamus quanta sit huius chori
gloriosa societas. ut & ipse quoq; dns simul digna
tus fuerit salutaria uerba miscere; p quib; nos dignatus
ē humilitate incarnationis adsumere; Nam
& numerus ipse magne legis sacramenta concludit;
Denarius ptin& ad decalogum ueteris testamentī;
Septinarius ad septiformē spm qui in unā sociata
te deducti efficiunt decem & septem; Sic p̄cipua
mysteria scę legis psalmi istius numero continent.
EXPLICIT PSALMUS XVIII; INCIPIT PSALMUS
XVIIII; IN FINEM PSALMUS DAVID; caeli enarrant
Inscriptio ista frequenter exposita ē psalmi dictam
ferens ad xpm dnm; Decimus primo ad uentu pphe
ta dicturus ē; Unde suscipit inimicus occasum & hu
manū genus singulare p̄sidiū; p hunc enī tyrannus
ille religatus ingemuit; & absolutus ē homo potius qui
mortiferis uinculis tenebatur obnoxius; Memen
to uero quia de ea dĕre hic primus ē psalmus. secun
tur aū alii quattuor. id ē. lxxuiiii. lxxxiiii. xcui.
Per totum DIUISIO PSALMI. & xcuii;
psalmū pph&e uerba sunt; prima narratio e
laudat dni p̄dicatores; Ipse quoq; de eius incarna

tione speciosissimis conpetentionib; uerba subiungunt;
Secunda laudat p̄cepta noui & ueteris testamenti; Tercia
ab occultis suis purgari se a dn̄o depr̄cat̄; Ut eū sibi dig
nū faciat ēē p̄missa; p quę intellegimus illos solos
reuerte dn̄i laudes canere quia ab eius nesciunt p̄dica
tionibus discrepare; CONCLUSIO;

Quā mirabili ordine totū psalmū gloriosissim pph&a
cantauit · laudauit dn̄i p̄dicatores · ipse quoq; ad
uentū sacratissime incarnationis edocuit;
Magnalia eius uaria definitionū qualitate cōm
dant; Reuersusq; in memoriā fragilitatis suę adelic
tis se p&it debere mundari; Ut tantorū sacram
torū relator dignus existeret; qui docuit scripturas
dn̄i apurissima consciencia debere narrari; Nu
merus quoq; p̄sens uirtutem psalmi declarare sen
titur · nā sic in euangelio octauo decimo anno cur
uata mulier iubente xp̄o a sua infirmitate sedua
ta ē; Ita et in hoc psalmo p&it peccatis ppriis pph&a
liberari; p hunc calculū significans tēpus aptissimū
in quo & iste dn̄i secura ferat beneficia mereretur;

EXPLICIT PSALMUS XVIII; INCIPIT PSALM
XVIIII; IN FINEM PSALMUS DAUID; Exaudiat te dn̄s.

Hęc quia tituli uerba nota sunt d&extu psalmi eligit
disseramus ut gratius possit accipi quando breuit̄
eius intimatio pbatur agnosci · futurorū; Igitur in lu
minatione pph&a conpl&ur poptatuū modū eue
nire p̄spera deprecatur ecclesię q; illū p aduen
tū dn̄i certissime nouerat ēē uenturā; & inimica
captiuitate conpl&ur illis oportet p̄spera cuius se membrū
ēē noscebat · Talia siquidē desiderare debem sēp ap
p&imus ut bona sua ibi posita iudicent ubi bene me
ritorū uota congaudent; DIUISIO PSALMI;

Primo ingressus propheta deprecatur regi ecclesiae bona
succedere · ut diuersa mundi tribulatione fati
gata christum dominum exaudita suscipiat; Secundo depreca
tur omne consilium eius rectum quia fidem dominus omnipoten
tiae suae pietate confirmet; promittens fidelem populum non
magnificandum potestatem mundanam sed diuinam poten
Docuit nos propheta sanctissimus **CONCLUSIO** ta;
quali debeamus christo domino pietate inseruire; optauit illi
bona quae nouerat esse uentura; quia bene credentium
mons est illa oratio quae desideratum emergere; Sic et in do
minica oratione praemonemur adueniat regnum tuum. quod
utique sine orem aduenit; Sed deuotum non uult desine
re quia ubi utura credit optare; quia propter affligamur in
eius passione; gaudeamus in eius resurrectione; Sic
enim ipsius possumus dici si eius dispensationibus merea
mur aptari. praesertim cum numeri sacramenta sub una sum
ma nequaquam potuimus inuenire; Sed forte nobis po
terit diuisa constare; Duo denarius atque calculus ad
apostolorum uidelicet applicandus; Septinarius uero
significat ebdomadam quae ad primam illam pertinet si
ne dubitatione culturam; haec in uno sociata utriusque
legis sacramenta concludunt; Sic et istius psalmi ad
patrem dicta praedicatio et ueteris testamenti continet
reuerenda mysteria; **EXPLICIT PSALMUS XVIIII**

INCIPIT PSALMUS UICISIMUS IN FINEM
PSALMUS DAUID; Domine in uirtute tua.

Ideo titulus hic nono decimo psalmo par est quia in iste
de domino quidem saluatore. sed sub aliaqua diuersita
te dicturus est; Superior namque continet orationem
prophetae et confidentiam qua liberandus est a cladibus
huius saeculi populus christianus; Hunc quidem pro nimia
cur de incarnatione ipsius dictum et postea ditaus

eius facta narratio; ut omnes intellegant eundem deum esse ma-
riae semper virginis filium. quod praecessit verbum; duae enim natu-
rae in christo domino salutari credimus divinitatis et humanita-
tis quae in una persona per infinita saecula incommutabiliter perse-
verant; quod ideo frequentius repetendum est. quia cum uti-
liter auditur semper creditur; DIVISIO PSALMI:

In prima narratione psalmi huius verba propheta exsumit
ad dominum patrem de incarnatione dominica; Secunda
diversas virtutes eius gloriae quae describit; declarans
aperta quae passurus est ad quam summa rerum apicem quae ipso lar-
giente pervenit; Tertia idem propheta convertitur ad
dominum christum ubi more desiderantium optat illa in iudicio eius
fieri quae novit esse ventura; CONCLUSIO;

Ostensa nobis est imago caelestis regis mirabili des-
criptione veritatis; ut quem iudaei non meruerunt praesen-
tem cognoscere auditu auris mundus eum crederet
advenisse; Meminerimus autem quod psalmus iste tertius est
ex his quos de duabus naturis evidentius locutos esse colle-
gimus; Hanc etiam regulam novenis in omnibus custoditam
ut in eis psalmis et duae naturae et una persona esse decla-
retur; quatenus salutare brevissimoque compendio
et illi destruantur qui duos filios esse mentiuntur; et illi qui
unam naturam in christo domino callida perversitate confingunt.
dicite qui vos putatis sapientissimos viros quidem illud
quod ad hebreos scribens ait apostolus: Tunc et ipse fili-
us subiectus erit ei qui sibi subiecit omnia ut sit deus
omnia in omnibus; Haec si ex divinitate et humanitate
una natura fac[illegible]tum esset ut creditis; qualis ro-
go substantia in ae[illegible]num patri potest esse subiecta;
Restat ut vos catenus error absorbeat; Neces-
se est enim confiteri quia verbum patri potest esse sub-
iectum; quamvis aliqui patres christi membris hoc aptant

dū ēē praeteuerint; quo ait ad pacem tibi fortasse
uisū ē quod euthychis errore tenebraris ob noxi
us nisite & cernente calamitatis iuncto fasce de
pymer& auctores suos errore singuli dā natuer;
D&e aū quid faciant quē duplex culpa condē nat;
Mox ad conflictū ueneris sectam nestorū uocas
ortho dux ū; habemus contrarię iudicia tua hoc
edius per nomine dicis quod tu tibi p successisse cognosce
ris; & stat hic denarii numeri duplicata soci&as
ut sic h& paracletas unā sui m̄ā designat; Iste psal
mi iste unusquisq; legis unū dnm̄ pdta m& auc torem
est enī in istis decadib: uirtus & unita & quotiens re
geminantur totidem in genitū rerū sacramentū de
Explicit psalmus · XX · clarant;

Incipit psalmus · XXI · eid; In finem p sus
ceptione matutina psalmus dauid: dr̄ dr̄ m̄s

Siue in finē siue pred mus · siue dauid · quid signifi
cat frequenter expositum ē; Restat ut p susceptio
ne matutina quid adhuc nouū ēē cognoscatur &
placentare debeam; Susceptio matutina tem
pus resurrectionis sicut dicit diē in euangelio; u
na sabbatorum ualde diluculo uenit maria ad mo
numentū · & c&era; Susceptio enī fuit quando dn̄s xp̄s
mortale corpus ueniens hominis condicione deposi
ta in magnā gloriā clarificatur ad sumpsit; cui omne
genu fl&itur caelestiū terrestrium & infernorū;
Matutinū aū dictū ē quasi maturē primitiuum quod
tempus in muneris locis ad re surrectionē dni
constat aptatū; Sed cū in hoc psalmo multa de
sua passione constet ēē locuturū uidetur cur eius
titulus solā resurrectionē comemorare uoluerit;
Sepe significatur p id quod requiritur illud scilic& quod pre

cessit· ut cu dicam mane factu intellegatur noc
te utique precessisse; Similiter cu dicam manu mis
su intellegitur seruu fuisse; & his similia que figura
dicitur sinecdoche· cu p id quod sequitur possumus in SCE
tellegere quod precedit; Unde dubiu non e commemo
ratione factu resurrectionis indicare nihilo
minus & beatissime passione; hinc au quid sit
uitatur & clamat psalmi ab solute datur intellegi·
quod eu matutine lucis nomine pnotauit; quo
passione dni xpi quae narrat saeculi genthis huma
ni confitetur ee concessam; DIUISIO PSALMI.

Per totu quidem psalmu loquitur dns xps; Sed
primo capite derelictum se clamat apatre
ut dispensatione scilicet susceperit passione poten
tissime humanitate sua hominu absolutione co
mendans; Secundo loco passione sacra diuersis con
parationib; pphetauit; Depcans ut a saeuientib;
inimicis suis diuina protectione liberetur; Tertio
commonet laudare dnm xpi nos; quia in resur
rectione sua catholica respexit ecclesia; ut
audito tanto miraculo in salubertima fidei con
stantia pmanerent; Ne passione tantum phetata
inbecilla se hominu corda turbarent; quo psal
mu periculo sollicitius audiamur· e enim ingentiu rex
admiratione plenissimus; ut quid in hac uita con
teni du & quid in alia sperandu erit· captis ipsius
commonitionibus noscerem; Haec cum multi psalmorum
breuiter de dni passione meminerint; Hemota in
ee tam apprilate discripsit· ut uitam pphetia
quae historia ee uideatur; CONCLUSIO.

Iste psalmus e que nob passiones numere solem
niter decantat ecclesia· ut salutariter instruamur

in humanis reb; & id est beatos temporalium & a
liqua parte a dno derelinqui cu tamen eos ad bona
aeternae tuitionis suae uirtute producat; Hunc feliciter
flentes audimus per quem sic possumus refici si de fixo ani
mo in eodem mereamur affligi; O dura corda iu
deorum o insensata mentes numquam omnino credentium;
Nonne hic solus psalmus ad passionem credendam
sufficere debuisset; quam sic euidenter de se uentura ipse
praedicauit; & nec aliqua corde durissimis excusati
o relinquitur; Secuntur in titulo de hac re psalmi
prophetatione conscripti id est XXX. III. LVIII. LXVIII.
& CVIII; ut nulli esse deberet ambiguum quod tantis pro con
b; cognoscitur fuisse uulgatum; Continet autem praesentis
psalmi numerus & adiecto rex sacratissimam caeles
tium; Nam cum propheta danihel tribus ebdomadibus
orationem suam dno iugiter immolasset unde esset
israhelitico populo futura cognosceret; Angeli uo
ce responsum est ad primam precem se fuisse transmis
sum sed die uicesima prima relucta tione retardatur ut uicensimo
primo die ad eum potuisset discendere ut uotis eius
satisfacere potuisset; quapropter & hic psalmus nomi
ne mystico tali calculo noscitur collocatur qui diebus
peruersitate destructa medicinalis passionis do
nare seruatur; Cuius beneficio humanum genus ab
aeterna morte liberatum ad perpetuae saelutis donacpu..

Explicit psalmus XXI; Incipit psalmus
XXII ps. psalmus dauid

Dns regit me
M praeter mittatur ubi noui nihil est quod requi
ratur; hoc tantum commemorandum est ut nomi
na tituli huius ad spiritalem sicut professumus in
tellegentiam producere debeamus; Loquitur enim primo
psalmum prima hominis uetus ... tate deposita re

generaretur & aqua & spu sco fidelissimus xpi ceruus gra
tias agens qm de ariditate peccati ad loca pascuę & aquā
refectionis dno sit largiente pductus; & notandū qui
a sicut antea decalogū legis accipit ita hic decē beneficiis
se gaudet ee ditatū; qd n singulis uersib; dicitur sed p cō
pacta succinctaq narratur; DIUISIO PSALMI;

Paruus quidē psalmꝰ ē sed multis noscit partib; conti
nere quidiuisionē in psonis non habet sed in reb;; Ideo
q; nos non diuisiones ut in aliis psalmis sed aeras nume
ri p singulas quasq; partes forsitan conpetenter adfiximus; c̄clusio;

Mente reponamus quid cælestis istae fistulae decē uirtutib;
conpactae cecinerint quā dulce melos animę salutari
delectatione cantauerint; ut in hac festiuitate myste
rii n uoluptas aurium sed salubritas adquisita cognoscatur
animarū; Numerus quoq; psalmi huius significat pfecti
onē sapientię; Siquidē uiginti duo libros ee cognoscim
ueteris testamenti secundū litteras hebreorū quae ad plen
itudinē diuinę scientię conphendae constat humano gene
ri contributas; quapp diuersis modis psalmo isti supna
noscuntur conuenire mysteria; EXPLICIT PSALMUS
XXI; INCIPIT PSALMUS; XXII. US PSALMUS DAUID

Velū p̄sentis tituli iuuante PRIMA SABBATI; dni est terra
dno alacriter subleuemus ut nobis penetralia psalmi
aperius innotescant; prima sabbati significat diē do
minicū · quę prima ē post sabbatū quo die dns re
surrexit a mortuis; qui ppt excellentiā tanti miraculi
pprie dni nuncupatur. Siue quia in eo mundū condidit.
eo siquidem die isti sclo resurgendo dns subuenisse cognos
cit quando eū & fecisse declaratur; Sed quia totus psal
mus de resurrectione canit. ideo ei titulus iste p̄missus ē
ut corda fidelium congruo modo moneret in iudicio;

DIUISIO PSALMI;

Post resurrectionē dñi pph&a lector effectus humanū genus alloquit̄ q̄d a uetere sup̄stitione liberabat; Primo parte definiens dñi uniuersū orbem ēē terrarum; Ut sic & nullus ab eius imperio pbar& exceptū ita n& a fide credere& alienū; Secundo loco determinans quib; uirtutibus predictis meius ecclesia constituti; Tertio dementissimo sup̄stitiosos alloquit̄ ut uero dño famulantes a noxia sibi p̄uersitate discedant;

Totus hic psalmus ad moralē ptin& CONCLUSIO; disciplinā; cōmon& eñi ut sup̄stitionib; derelictis. uero & pio dño fidelit̄ seruiatur; Quid eñi istius quā eū deserere qui nos inaedā facit ēē mortales. q̄d beatius quā illū sequi qui humanū genus inflictā mortē fec̄ euadere; Sed presta dñe ut qui portas misericordię tuę p lauacro scę regenerationis intrauim̄ nullis in die peccatis inpellentib; exeam̄; Numerus aū huius psalmi ad xx iii litteras hebreorum fortasse ptineat; quę loquentię pprię dicta concludunt ut apud hebreos xxii apud latinos unde nunc sermo ē. xx iii. apud graecos xx iiii habeantur. Tam in una quaq; lingua cōprehendenda cōpetens adhibit̄ quantitas litterarum; Sic & in isto psalmi calculo redol& beata pfectio;

EXPLICIT PSAL. XXIII. INCIPIT PSAL. XXIIII.

IN FINEM PSALMUS DAUID; Ad te dñe leuaui

Quo tituli uerba iā notā & psalmus iste hebreorum primus alfab&o describitur. de cuius magis uirtute dicendū ē; Ptotū igit̄ librū duo istorum generā psalmorum; Unum q̄d integrum alfab&ū continere monstrat; ut ē centesimi decim̄. cxiii. & cxiiii. qui nostris ut puto indicant laudes dñi ipso largiente pfectamerito rum deuotione cantare; ut fuit nathanahel de quo dñs dic̄ in euangelio: Ecce uere israhelita in quo

doloris est; et hieremias propheta de quo idem dominus ait;
de uentre matris tuae ubi carui et in uulua sanctificaui te;
iob quoque qui similiter domini uoce laudatus est; ait enim; num
quid considerasti seruum meum iob quod non sit ei similis in terra
uir iustus et simplex et rectus timens dominum ac recedens
a malo; et ceteri qui tamen cum ipsi soli deo sunt noti; Sed
cum haec de eorum pueritia fuerint euidentius explanata; aliud
genus quod subtractis quibus litteris ostendit tales in
ecclesia psallere quibus non adeo omnium bonorum operum
arida et integritas; ut est praesens psalmus tricensimus sex
tus et centesimus quadragesimus quartus; de quibus
suo loco latius distinctius dicitur; Hunc autem nouerimus
hunc sextam et nonam litteras non habere; Reliquas ue
ro in sexto psalterii minio fingendas esse iudicaui; ne
qua legentibus confuse nasceretur obscuritas; haec autem
alfabeti litterae quae uerba significent hieronimi patris
breuiter labore collecta sunt. quod tamen scripturis diui
nis non cognoscitur insuetum; nam et hieremias captiuita
tem hierusalem quadruplici alfabeti lamentatione de
fleuit dicens litterarum sacramenta et caelestium nobis
caelestium indicare mysteria; DIUISIO PSALMI;

Toto psalmo per figuram ethopoeian. mirabili suppli
catione deprecatur ecclesia; ne ante conspectu domini con
temptibilis appareat inimicis; primo membro deposcit
ut instituta domini iusque cognoscat quae sectio con
tinet supra memoratas alfabeti litteras quinque;
Secundo membro beneficia eius postulat quae sanctis pa
tribus a saeculo condonauit; hoc et haec continet sequen
tes litteras sex; Tertio loco dicit custodientes praecepta
domini aeterna praemia promereri; praestans se in eadem uo
luntate iugiter permanere ubi reliquas habet litteras
nouem; Sic totus psalmus memoratarum litterarum conscriptione
depictus est.

Audiamus quemadmodum adhuc in angustiis conclusio
huius mundi posita per totum psalmum ad liberatorem suum
clamat ecclesia; et discamus in tribulationibus nostris pa
tienter ferre cum ipsa in certamine constituta pro nobis gravissimas
angustias sustinere; portemus adversa domino iuvante
viriliter speremus de eius pietate constanter quietissimos
in sponsae partibus permaneamus deo largiente cum ipsa simul
ad aeterna gaudia pervenimus. Numerus etiam iste bis duo
denus mysteria nobis superna declarat. quod XXIIII. senio
res indefessis vocibus laudes domino sanctas in modulatione
concelebrent; commonens ut ad similitudinem eorum et
nos psalmum istum frequentata devotione cantemus;

EXPLICIT PSALMUS XXIIII; INCIPIT PSALMUS XXV.

Iudica me domine quo
Cum psalmus significet in actibus nostris PSALMUS DAVID
convenientiam spiritalium rerum. David autem manu for
tis atque desiderabilis. totus hic textus ad personam aptan
dus est christi domini: qui domino largiente diversa laudem
tota in ecclesia eius constanti animo perseverans divinis
se beneficiis consolatur; Sed tamen cum talis hymnus dicitur
necesse est ut ad christum dominum intellegentiae virtute referatur;

divisio psalmi
Scriptae quem diximus primo modo psalmi innocentiam suam
respici deprecatur. quia cum iniquis hominibus non habuit por
tionem. Secundo supplicat ne hereticis aut schismaticis
in iudicio domini misceatur. quod domum eius se dilexisse
testatus est;

conclusio
Consideremus qualem nobis formam vitae religiosus
iste tradiderit; dicit enim ideo se hic vitasse per
versos. ne in iudicio domini cum malis possit esse
sociatus; ammonens ut iniquorum consortia fugientes
fidelibus christi spiritali semper caritate iungamur quia et di
vinae et hominum conversatione mores semper contrahimus
qualitatem; hoc enim et textus psalmus ammonet cum dicit;

discidite a me omnes qui operamini iniquitatem. hoc et xvii
quia cum sancto sanctus eris. et cum uiro innocente innocens eris.
et cum electo electus eris. et cum peruerso subuerteris; Reuera
ut cognoscitur. ingens malum quod tam crebro monebatur
esse fugiendum; quapropter studiosissime quaeramus gloriosum nimis
ceptumque collegium. quod nos uirtutibus erudiat et desiderio di
uinae caritatis accendat; Nam in tribulatione maxima maerore
ingemimus pessimis qui collegium hic habere uolumus cum
malignis; Quod si diligentius perscrutemur nec quantitas ipsi
us numero uacat; Nam u. porticus fuisse salomonis in
quibus per ordinationem turba languebat. euangelica nobis de
signat auctoritas; qui calculus quinquies in se reductus
in uicensimam quintam summam progreditur. ut sic corda fidelium
psalmi istius ambitu recreentur; Sicut in illis porticibus ia
centium probatica piscinae lauacro aegra corpora sanabantur;

Explicit psalmus xxv. Incipit psalmus xxvi. — dominus inluminatio
PSALMUS DAVID PRIUS QUAM LINIRETUR; — mea

Titulus huius historiae regum quidem uolumine legitur
indicatus; Nam cum saul peccasset a domino praecipiente samuhele
propheta dauid puer reuersus est unctus in regem; uerum
hic titulus de ipsa unctione non loquitur; Sed illa potius
commemorare dinoscitur. quando post persecutionem sau
lis octo populis eum producitur ad regnum. cum et istum psalmum
rex ipse ex testificatione eum conscripsisse manifes
tum sit; Nam si illam primam unctionem uellis aduertere
nullum certe ipsa psalmum effecisse; Restat ergo ut istam
secundam unctionem intellegere debeamus; Diuisio psalmi

Cum frequenter ante regnum liberaretur ab inimicis
suis acerrimis; prorsum psalmum loquitur propheta; In
prima positione dominum se dicens metuere et nullum aduersarium
formidare; Sed inter aduersa seculi unum sibi testatur
esse subfugium; et licet periculis corporalibus iactaretur

ipse in domo dñi firmissima deuocione mentis habi
tare; Secunda positione multiplici clade liberatus
diuersis modis gratias agit; & pphæta p spm spem sibi
future beatitudinis pollicet. Sciendũ aũt hunc psal
mũ secundũ ee illorũ qui p actus dd significant xpi dñi
future misteria; CONCLUSIO;
Iam multiplices & sententias angustia quid specialit
desiderem reuerentissimi pphæta peccata fecit. ut in
habitacula xpi & desiderata modis omnibus appetamus. hoc
peculiaris auribus audientes assidua supplicatione
depcemur; quia nec breuius quicquã potuit dici nec la
tius impetrari; In numero aũt psentis psalmi & quorũ
dã qui subsecuntur nequaquã potuimus calculorũ sin
gularẽ reperire rationẽ; Scilicet qualis creatura
uicesimo sexto aut uicesimo septimo. aut uicensi
simo octauo numero legatur aptata; Sed studiosis re
linquimus ut secundum exempla quae dicta sunt
quaerendo non inuenimus rationẽ in numero singulari
tunc aliqua similitudo nesi in peracto calculo siue
bis siue tertio debeant indagare; Verbi gratia ut
XXVI. peracta sunt in XX & senario numero; & tres
uiginti septem in ter nouem; Tunc facilius calculis diuisis
fortasse competens ratio potest inueniri. quidem in
ter ẽ sibi nas aut ternas metricas capiamus uaria psal
morũ. Si uero nec ibi aliquid conuenientis cognouerit
credere conuenit taliter utq; creatorẽ operationes
& dicata sua p diuersorũ calculorũ distribuisse sine
ambiguitate uirtutes; Quoniam sicut legitur in pondere
numero mensura quae pfecit; Neq; enim quia guttae
pluuiarũ stelle cæli uel arenae maris nobis numerabi
lis non ẽ; apud illum non constat ee sub numero; Nam
& si nobis pbentur occulta diuinae sunt tamen nota

potentiae; Restat et illud quod dicendum est definitione ma-
iorum credere debeamus innumeris positis certisque defi-
nitis uirtutes omnium conuenire psalmorum; Explicit ad te domine
psalmus xx vi. Incipit psalmus xx vii. clamabo
Diximus David significare manu Ipsi David
fortem; et quando talem nomen debuit poni;
Ipsi etiam passionis dominicae glo-riosa certa-
mina referunt; Fortis utique manu quae prosternit
antiquum principem tenebrarum qui mortem mori-
endo superauit· qui humanum genus captiuum crucifixi
omnis suae dispensatione liberauit; Ipsi autem cui dicitur nul-
lum alterum intellegi posse declaratur nisi ipsum media-
torem Christum qui per hunc totum psalmum loquitur· orans ex hu-
manitate susceptae carnis; persecutorum debitas indicans
poenas· non studio maliuolentiae sed congestatione uin-
dictae; Notandum est igitur hunc psalmum tertium esse horum
qui passionem et resurrectionem dominicam sub breuita-
te commemorant; Diuisio psalmi;
Prima sectione orat dominus Christus pro id quod homo est ut eius au-
diatur oratio futuro tempore passionis; Secundo
gratias agit quod exauditus est in his quae fieri postula-
bat; In psalmi fine subiungens· ut sicut ipse suscita-
tus est potestate diuinitatis suae ita ut saluus fiat
et populus eius nomini crediturus; Conclusio;
Audistis psalmistae quae principaliter conclusum est· rogauit
pro nobis qui orat ab angelis; Iudex omnium creaturarum
aduocatus est noster; et ut a morte possimus eripi ip-
se mortem elegit occidi· Impleta est et in hoc psalmo prae-
dicta regula dominicae passionis; Orauit ante tra-
ditionem suam de crucifixione professus est et de resurrectio-
ne locutus est; postremo pro fidelibus exorauit ut qui eum meruerint
credere perpetua debeant beneficione gaudere;

expl͞c psalmus XXuII; Incipit psalmus XX
uIII psalmus dauid in consummatione

Q uo p̄cedentia uerba notar̄; TABERNACULI.
Restat ut consūmationē tabernaculi pculo dili
gentius p̄quirere debeamus; consūmatio tabna
culi pfectionē significat ecclesiae catholicę quę iā
p toto orbē pbat̄ ēē constructa; Tabernaculi enī om
ne in hoc mundo posita declaratur ecclesia quę con
tra carnalia uiia bella gerens; merito expeditiona
lis habitaculi nomē accepit; quapp̄t hunc p̄salmū
xp̄ianum dogmatis honore pollentē p̄ pfectionē ge
neralis ecclesiae in laudē sp̄s sc̄i pph̄a declarat.
ut qui cantares pph̄etas & apostolos beata p̄dicati
one conplacē conpetent eius laudib; ornaretur;
Est enī totus psalmꝰ sp̄s sc̄i laude plenissimus. & p quęd
as allusiones p̄conia eius maiestatis & soluens hoc ē
quod oratores dicunt demonstratiuū genus quando p
huius modi discriptionē ostenditur aliquis atq; cognos
citur; Sed quid de illo aequo quā congrue poterat dici ni
si quod de se ipse dignatus ē effari; DIUISIO PSAL.

Cum beatus dd cognosceret a totius mundi terminos
ad fidē catholicā pph̄etas & apostolos sp̄s sc̄i mune
re p̄ducendos sic̄ petrus apł dić; Non enī uolun
tate humana allata ē aliquando pph̄etia sp̄u sc̄o ac
ti locuti s̄ sc̄i dī homines; primo ordine alloquitur uni
uersitatē. ut sacrificia ei deuota mente p̄soluant; Sep
ti faria narratione p̄ucat allusiones eius dē sp̄s
sc̄i sub magno p̄conio uirtutes enumerat quod ad ipsū
specialit̄ p̄tinere frequenti lectione declaratur;
Sed ut unā potentiā patris & filii & sp̄s sc̄i ēē cognos
ceris; Tertio loco inhabitare dić trinitatē sc̄o bap
tismati & uirtutē & benedictionē dare dn̄m qui & eorent
tur fuerit populo xp̄iano;

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Meminerimus quae ingemit tubae CONCLUSIO;
psalmus iste admonuerit ut d& rectores sp̄s sc̄i
non possim ignorantię excusatione defendi;
Nā potentia ipsius septi formi distributione
laudata ē· ut nihil ibi inferius nihil cognoscatur ēē
diuisum; quia scę trinitatis unitas in fine deb& ueri
tatē; Desinat hereticorum insanae pfidiae uanas co
mouere calomnias; Legant didimū· legant beatū am
brosiū c&erosq; patres de hac re pfectissime dispu
tatione dixer; Adferant indiuiduę trinitati gloriā
& honorē n& faciant inaequalitate distantiā si pdu
ci non eligunt ad ruinā; EXPLICIT PSAL. XXVIII; IN
CIPIT PSAL. XXVIIII· PSALMUS CANTICI IN DEDI
CATIONE DOMUS DAUID; Exalta bo te dn̄e

Psalmi cantici cognita significatio ē; Nunc conside
remus cur posita sit domus dedicationis; domus sig
nificat dominici corporis tēplū; dedicatio uero re
surrectionē eius dē dn̄i xp̄i; Tunc enī corpus eius
in aeternū gloriae potestatēq; pductū ē; Sicut in eu
angelio ipse dixit; data mihi ē in caelo & in terra; Dedica
re quippe dicimus cū notatur domus cui cuius in usu cele
berrimū deputatur; domus aū dd pp̄t semin eius ē
posita unde saeculi actor nr̄ carnis traxit originē; Ista
domus ē quę nunc aptatur fontib; laetitiarū laetae decan
tat; Exaltabo te dn̄e q; fabricata ē· non crescendo· sed
in sca resurrectione cognoscit ēē dedicata; DIUISIO PSL.

Rex nr̄ dn̄s xp̄s primae narratione p resurrectio
nē gloriosā patri gratias agit quia eū demum
adiustur aduersitate liberauit· Scis ubenis lau
dē dicere dn̄o quando uniuersa in eius potestatē
positae; Secunda se dicit ab sua constantia non mo
uendū; Insup addens p comicę diuinitatis auus

potius non ea mortuis ee soluenda; Tertia redit
ad resurrectionem suam laetus & exultans. quo carnis
fragilitate deposita in aeterna maiestate sue gloriae
perseuerat more suo praeteritum dicens quod nouerat ee uenturum.

Pacta uir quidem psalmus sed caelestis doc **conclusio**
trinae ubertate repletus e. habens in uersib; gratiam
breuitatis & in sensib; extensa omnino latitudines;
hic enim sic resurrectionis gratia dicit; hic passio dni
gloriosae memoratur ut nulla tribulatio passionis terre
at quod resurrectionis spes magna laetificat; & intuere ppt
gratiae nouitatis hic ordinem fuisse conuersum. ut incipe
rit resurrectione quam post passionem dni constat euenisse.

Expl. psal. xxviiii; Incipit psal. xxx. In finem psal. dd;

In te dne speraui

Verba quae titulus continet ad xpm
dnm frequenter diximus ee referenda. cui totus hic psal
mus aptandus e quando eius passionem resurrectionem
que decantat; Loquitur enim & nostra humilitate dignatus e
qui & ita sustenuit humani corporis passionem. psua
nos eloquia bonus magister erudiens. ut nos imitan
tes rex caelestium disciplinae humiles ad deuotionis capi
tis dicta sequeremur; Intuendum e uero psalmum hunc
quaestum ee eorum qui de passione & resurrectione do
minica breuiter faciunt mentionem; **DIVISIO PSALMI**

Per uniuersum psalmum uerba sunt dni saluatoris;
Primo ingressu precatur patrem ut de malis immi
nentibus liberetur; Ac deinde exauditum se indubitanter
exultat; Secundo redit ad passionem suae actum que
rens pollusiones uarias mirabili narratione describit;
Tertio generaliter agit gratias pro populo fideli quo u
niuersali ecclesiae misericordiae suae donec largitur e
commonens & ita scos ut in caritate dni perseuerent qui
& bonorum praemia & malorum retributiones superius audiet;

Peracta est tamen magni psalmi salubris conclusio;
et decora contextio; Ubi et inbecillitas humanitatis
exprimitur. et beneficia diuinae monstrantur; Ut considerans
fragilitatem suam nemo superbiat. Respiciens autem misericordiam
diuinae nullatenus expecouiscat; Numerus quoque psalmi
exactae supputationis culmen ostendit; praeconia quoque
fideli con iugio conpromittit; Ut cum se anima per huic praedi
cationi beata conuersatione sociauerit in gemina re
muneratione ditescat; Huic etiam numero et alia sacramen
ta conueniunt; Triginta siquidem annorum ioseph dominus
legitur in aegypto constitutus; Triginta etiam annorum
saluator noster uitale baptisma initiatur aquis iordanicis
consecrauit; Est quoque in his decadibus sancta trinitas quae si
dei nostrae inuiolabilem regulam tribuit et salutem; Explicit
psalmus XXX. Incipit psalmus XXXI. dauid intellec
Cum generaliter omnium psalmodiorum intime tus:
ad intellectum ut eos sensus noster agnuscere non queuen | beati quorum
di regulas signa ostendit. Merito querendum uidetur cur
in hoc titulo posuerit dauid intellectus; Primo meminit dauid
per dominum christum quo ad ipsum respicit quidquid penitens iste
dicturus est; Deinde intellectus ideo sequitur quia nisi mise
ricordia domini suffragante peccata nostra intellexerimus
ad penitentiae studium uenire non possumus; In alio quippe
per psalmo dictum est delicta quis intellegit; Hoc enim quod
dicit intellectus ut cum nos diuinitas intellegere praesti
terit peccata nostra; pro eis diluendis studiosissime supplice
mus; Non enim pro illo errore quis supplicat quem prorsus igno
rat; Nec etiam dominus christus in quarta parte locuturus sit;
primo uersu sic inchoat intellectum de bonis istius pe
nitentis merito intellectus in titulo praemissus sit. cui etiam
diuinae uoce promittitur; Sed licet sint et alii penitentium
psalmi. tamen propter subtilitatem distantiae diuersis titulorum

significatione notati sunt; primus enim quintus et sexto po
nitur continet in fine in primis per octava cl. quo ille totus
ad futuri iudicii pavore et timore. iste vero merito taliter titu
lo pronotatur. qui sed et recto rectu tardius intellegit quia pecca
ta quae confestim prodi debuerat domino seducitur tacuisse con
fessus est. Status autem principalis huius causae concessione
quia cunctis paenitentibus datur concessione enim ubi cedunt
tenis omnia concedunt. et pro solas lacrimas supplices
defenditur se eius; DIVISIO PSALMI;

In prima parte psalmi paenitens loquitur peccatum suum
evidenter agnoscens. poenae sibi merito distinctionis indi
cens. quoniam noxia facinora credidit occultanda. ubi breviter
principium et incorrectio continetur; In secundo parte
sola correctione nec causa propria confessione dicens quia
a domino sibi credit esse parcendum. Tertia parte paenitudinis
bona commendans. et iam securus in hoc mundo esse et domino
supplicare in quo sibi merito testetur esse refugium; Ubi
et paenitentis istius verba finiuntur; quarta dominus christus ad
eius verba respondens sperantes ipse circumdare mise
ricordia pollicetur. ne supplicantes integritas negligi ali
qua dissimulatione putaretur quae quattuor partes
intersectis diapsalmatibus dividuntur quae in divi
sionibus sequi mihi constat esse propositi CONCLUSIO;

Consideremus modo virtutem psalmi huius. quod decem
versibus supplicando divinum meruit sine aliqua dila
tione responsum forte decalogicam monens opera
tionem; Ut sicut ille custoditor vocat ad praemium ita et hic
puncto cordis defusa prece ad indulgentiae nos vota per
ducat; Legamus ergo sedule et cordis compunctione
plangamus quis enim meliore auditate meditandus est
nisi in quo voce tanti iudicis peccata soluta sunt; hoc
enim iste principium iste continet singulare; Quid alii pen

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

temus in conclusione psalmi instinctu diuinae con
punctionis exultans; Hic ergo ipse misericors dicit ipse largi
tur promittit. cui tanto desiderio supplicat; Quae
per assidue nobis gratia importunitate rogandus
est qui & ita promissa nobis in euangelio parabola pol
licitur petite & dabitur uobis quaerite & inuenietis
pulsate & aperietur uobis omnis enim qui petit accepit
& qui quaerit inuenit & pulsanti aperietur. Unde
quis iam rogo debet de fidelissima supplicatione dis
fidere cum regulis pietas dignata nos fuerit tanta pro
missione firmare; EXPL EXP PSAL M XXXI

INCIPIT PSALMUS XXXII. PSALMUS DAVID; — Exultate iusti in domino

Hic titulus omnino notus est & ideo lector requiratur
in eo expositionem priorem illud tamen necessariae
commonemus quia in hoc psalmo ortatur propheta per con
parationes quas dicit ad psalmodia & ecclesiae fideles enu
merans potentiam factaque creatoris. ut ad laudes eius
audius festinet cum uirtutem ipsius pietatemque cog
nouerint.

DIUISIO PSALMI;

Per totum quidem psalmum propheta loquitur sed in prima sectione
commonet iustos ut in domino debeant tota mentis alacritate
gaudere; quia creatura sua mirabili potentia dinos
citur continere. Secunda sectione exclamat beatus
esse qui ad eius culturam meruit peruenire. significans
tempora christiana in quibus erat multitudo gentium creditura.

CONCLUSIO;

Quam melliflue uoces auditae sunt
quam salutarem nobis protulerunt caeleste canticum; Ta
les siquidem in decacordo chorde sonuerunt; Ut si eas
intimis auribus percipiamus & nos mentis decanticae secura
tione purgabimur; Fit quippe nobis saecularis illa munda
tio ut fugatis immundis spiritibus abluta mente domino ser M.
uiamus. Habent enim beati musicam suam quae animae

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

fidelis intrat auditu. Cuius non defecit sonus cuius n(on)
laesus sectatur intentio. Relinquite ergo et pro tempore saeculi ama
tores mortiferas uoluptates. adhuc magis gaudia ad
hymnisteria conuenite. ubi cithara et organum uirtutes
et etiam non desideria praue uoluptatis instigant.
EXPLICIT PSALMUS XXX. SECUNDUS. INCIPIT PSALMUS XXXIII.

benedicam domino

Cum historiae tituli istius regum
lectione pendeat. super fluum x copiae fontis illius mag
breuitate deuitare. ne nobis tanta molem paginae
huius loci effusa relectio conplere ac tegere uideatur ad
rem cum nominibus suis breuiter intimamus. Cum saul persequeretur dd cum fugit ad achis regem ibique diu esset in iudicio
facientem suspectus industrio semitauit uultum ita ut saeculi
uisor a conpleret. quatenus inerguminus estimatus
miseratione faciente dimitteretur inlesus quem tamen
sicut et alia pillum uirum magni sacramenti qualitate
pactas significabat enim salibas hoc est scripturas diui
nas in barba id est in fortitudine magna decurrere.
Sed propter significantias rex p achis ad quem confugerat
dd mutatum nomen abimelech quod indicat patris mei
regnum. hoc ad dominum christum bene pertinere manifestum est
quem gloriosus per seruitium mundi scis tanta deuotione
suscepit. Sed cum dicit dimisit eum regem significat abimelech
et abiit. hoc est a iudaeis partes saeculi quia ubi coepe
rat ut diximus esse susceptus. Praesens autem psalmus inmitius
eorum in quibus pactus dd significant domini christi futura myst
teria quam uis alfabeto dum secundus esse noscatur.

Per totum psalmum uerba DIUISIO PSALMI.
prophetae erunt alfabeti hebrei litteras excepto sextam
in capitibus uersuum per ordinem ponens in prima parte
benedicere se dominum cognita tradit amonens mansuetos ut
cum ipso in eius laudibus perueniant. praedicta autem alfabeti

h[...] perst quattuor litteras comp̄hendit; Secunda decad conuersione fideliu[m] quę sint benemeritorx p̄mittit; Tertia decas quę continet litteras sex ita monet eos quasi filios qui bonis debeant abstinere; Quarta decas habet litteras quattuor; quae iam iustas dicit de omnibus tribulationibus eruendos et impios debitas poenas esse passuros ne in periculis suis aliqua dubitatione mollescerent; hic etiam residuae septem litterae p̄notantur. Et in cantico sicut xxiiii psalmo iam dictum est; hunc alfabetum imperfectum illos indicare qui laudes dn̄i neque unt plenissima operx integritate cantare; CONCLUSIO;

Peractae sunt psalmi huius sacra sancta mysteria ubi sic mirus ordo completus est; ut eum conscriptum putes temporibus xp̄iani; hic enim et iam noster ordo decursus est; hic ad communionem deuotus populus iubetur accedere; hic inuitantur uenire qui primum fidei rudimenta susceperunt ut nihil datae aetati deesse sentias; cum tamen nullum horum tunc pueri esse cognoscis; hic etiam genus humanum et iustorum bonis inuitatur et malorum ultio intimatur; hoc est quod titulus ille p̄cinuit quando dd ante abimelech mutauit ut et nos nimium uoluptatem ulli conuenientes actutissima dn̄i ecclesiam catholicam confugere debeamus; est etiam calculus iste quadratus adeo p̄ perfectus est in quo et nos lectione pacatx resurgere credimus; De qua parte agustinus in enchiridion libro suo multipliciter ut solet et diligenter quae tractauit ut nulli sit dubium psalmi nostris uirtutibus consecratum memoriae neque saeculis uel uthesaurx caeleste frequenti meditatione condendum;

EXPLICIT PSAL. OPUS. XXXIII; INCIPIT PSALMOS XXXIIII IPSI DAUID;

iudica d(omi)ne nocentes me

Non grabe sit breuiter interdum dicta repetisse · ut legen
tis animus ad memoriae necessaria studia re
uocetur; Dauid sic diximus duas significatio
nes amplectitur manu fortis et desiderabilis; q(uo)d
utrumque d(omi)no saluatori certum est conuenire. manu
fortis est qui mortis n(ost)rae captiuitatem cum impio
auctore prostrauit · desiderabilis est quo aduentus eius
nobis bona ineffabilia pollicetur; Cantatur ergo psal
mus iste ex persona d(omi)ni saluatoris qui se petit a persecutione liberari; Ipse enim ubi commemoratur
in titulo Christum commonet intellegi qui congrue dauid
dicitur; quo bene huic totae expositio istius nominis
applicatur;

DIUISIO PSALMI:

Per totum hunc hymnum uerba sunt d(omi)ni Christi ad dispen
sationem quae passus est; primo membro psalmi perse
cutoribus retributione postulat debere restitui; Optat
illis contraria quae etiam ad conuersionem eorum sint
nihilominus profutura; Secundo de resurrectione
sua gaudet et iudaeorum iniquitates exprobrat actum
propriae passionis exponit; Tertio promittit se per uni
uersum orbem terrarum in membris suis peracturum poten
tiae confiteri; qui eum ab inimicis suis resurrectio
nis beneficio liberauit; deprecatur ut confundantur perse
cutores et exultent in magna gloria fideles;

CONCLUSIO:

Consideremus Christum d(omi)n(u)m per totum psalmum quanta nobis dispensatione lo
qui dignatus est; Fecit enim ab oratione prin
cipium · sicut et in aliis similibus psalmis fecit; deinde
passionis et resurrectionis suae uentura narra
uit; postremo finit in spe magna fidelium · ut dubium
non sit et hunc psalmum perfecta regula fuisse conclusum;
Quapropter gaudeamus in laudibus exultemus in perennia

lis. hęc curę fidelib; ser uir deb& refugi. q d ille rex
dns omniu saeculi re sustenuit; Notandu pr̄erea secdm
hunc ēē psalmu qui passione & resurrectione dni lac
tius intimare noscuntur; EXPLICIT PSAL. M̄. DIXIT IN IUSTUS
XXXIIII; INCIPIT PSALMUS QUINTUS
IN FINEM SERUO DNI PSAL. M̄ DAUID;
Haec omnia bene intelleguntur de dno salu atore.
Finem & in fine ipsu significat; & seruo dni de ipso dicit
qui formā serui accipiens factus ē oboediens usque
mortē; Sic e esaias pph&a de ipso dic; & ece seruus mš
suscipiā eu psalmus iio & dd frequenti expositione
iā nota sunt. quę ideo ad psonā dni ptinere noscun
tur. quo ei conuenire ipsorx nominu expositio declarat; DIUISIO PSAL.
Notus psalmus ex psona pph&ę dicit in pmo mēbro
contēptores legis uehement' detestat eos quę dic non hab
bitare cu dno cōmemorans eorx impias uoluntates
ne commoueat quod p̄ multi tale pncipiu ab insipientib;
facere delegit initiu; cō mdeat em uehementius bonorx
partem quanto pius premitt' t. q d grecum oss eict;
Secundo sub laude dni collata beatorx p̄mia describun
tur eorq; dic domus dni ubtate conplexa breuit quę in
ruina malorū psalmus iste concluditur; Nequis puta
re forassę rep̄randu q d tanta & secretione no ue
rat accus satum; qua pp̄t subtilitatē eius paulo diligen
tius pscrutemur; ē em ñ nulla difficultate contextus; CLUSIO
Replicat lib& superiora psalmi quo decore plecta sint
dicuntur em quanta famulis suis gratia diuina pstit
rit. ut usq; ad plenissimā sca ci&atem filii ubtat erei
puenirent; ō laudabile nimis ebr&atē. o nonsom
nib; expetendā uinlamā unde modestia nascit; &
plenissimus integritas obtin&ur; Non hinc ntulatio n s
confusio. ñ mtus ebrietate non caligo tenebrosa succedit.

Sed tamen anima sanior redditur quanto illa et
lecta conplectitur; Bibamus ergo hunc potū auidi · nequa
quā labiis carnalib; sed purissimo cordis affectu; De qui
non laetitia tēporalis sumitur sed aeternę uitę gaudia con
quiruntur: EXPLIC PSALM XXXV · INCIPIT PSAL
MUS XXXVI · IPSI DAUID: Noli emulari inmal

Desubis multi istius nē qd nouit dicere debeamus sed in
tentionē psalmi magno pere debemus · aperire totū
enī ad mores prauos corrigendos; Instruit quippe ecclesi
a q; nunc introducit ad loquendū · p̄ceptis salutarib;
genus humanū ne mortiferis erronb; misceatur; ma
lorū poena detrent bonis p̄mia conpmittent; qd doctri
ne genus omnino efficatissimū ē · ut & sup bi humiliēt
& humiles digna consolatio psequatur; Est aūt ad alfabeti
hebrei ordine digestus minus habens litterā sextā decimā;
quae sicut in superiorib; iā dictū ē ad illos aestima
mus ēē referendū quib; dēē aliquid de pfecta conuersa
tione scōrū; Et cum om̄s litterę apud hebreos significa
tiones suas habeant credere fortasse dignū ē · cur dēē
aliquod elementū eū quoque significationē ipsius non
habere dicant; & studiosi forte meliora nob tamen diu
ius pquirentib; concessū nonē aliud inuenire quā dix
imus; Memento uō qd istorū ad alfabetorū iā tertius psal
mus ē quo & ipsi ad septenariū numerū tendunt qd
suo loco dicendū ē · DIUISIO PSALMI:

Per totū psalmū sic dictū ē ecclesiae uox introduc
ad populū corrigendū; prima positione cāmonens
ne malignantes quispiā debeat imitari; Sed qui
quid boni sperandū ē a dn̄o postulatur qui nouit &
p futura concedere & perenni mensura praestare;
In qua ebrei alfabeti sex litterę continent; Secunda
dic peccatores maxime hic inuidiae cruciatione

torq; se quo in suis actib; nihil simile bonis se habere
cognus cunt; haec lit tertia septie tertia p[er]fatur. nusquam
se iustu uidisse derelictu. in malorum poena & p[rae]mia bonorum
ut illi commutatione p[er]miscent ista p[ar]s resducit haec &
lit tertia octo;

CONCLUSIO

Quam p[er]figura uerba sp[iritu]s s[an]c[t]i dignatione p[ro]batur quam mira
bili uir intellectu unica d[omi]ni xp[istu]s sup[er]na dispensatione
contextae; Non scissa ui sib; non flamine si conpunc
tione n[on] lacerasti gratia. scilicet q[uod] totu corpus eius a b[ea]ti
& me[m]bra ipsius immo d[e]u[m] sacrae uestis operiat; quam n[on] ualuit
diuidere militum insania p[er]fida; quae non potest heretico
rum tot saeculis d[e]u[m] semp[er] carpiant sin dere multitudo; Sed
in sua firmitate consistens illos totum p[ro]tegit quos d[omi]no
placere cognoscit; Rogemus ergo inreparabile unita
te ut h[a]ec uestis & nos p[ro]tegat atq; intercessor sinos gratui
ta dignatione conducat; Quo loco sedulii u[ersum] … bamu
mandare grandia posco quidem sed tu dare grandia nosti.

Explicit psalmus XXXVI. Incipit psalmus XXXVII. Psalmus David in commemoratione. d[omi]ne ne in furore t[uo]

Dicendum in commemoratione hoc nob[is] titulus iste p[ro]
nuntiat. ut quia peccatum omnimodis effugire non
ualemus. certe ipsum delictum in commemoratione
semp[er] habere debeamus. quatenus d[um] culpae memores
sumus a delictorum frequentia temperemus; Sic & in tri
censimo primo psalmo positum est ad intellectum sit. & in
quinquagensimo psalmo ipse semp[er] fatetur. & peccatum meum
contra me est semp[er]. Sed lic& p[ro]pheta nominis sui testimonio
dicat. quam maxime desiuntis tam n&p[rae]senta derelin
quid q[uo]q; ad salute fidelis populi p[er]tinere cognosce; Hic enim
praecat ut quidem uoluer totus ad beati iob in ea assimam
per tin& passione qui superator fuit uitae morta
lis carnis suae debellator mu[ndi] p[ro]fanator in gemitu suppli

ciorũ; Scilicet ut penitentib: onera sua reddat leuia dũ grauissimę temptationis referuntur exempla: Consuetudo ẽ enĩ scripturę diuinę ut cũ exercitatissimus miles xp̄i afflictus dicatur . tironis indecentius effectus inducatur quapp̄t in adflictionib: ad spem gaudendũ in carnis nr̄ę cruciatione lætemur; quãdo hoc nos a poena liberat qđ hic pp̄t dñm momentanea celeritate discruciat; Considerandũ ẽ etiã qđ inter predictos penitentiũ nullus tam a legatur ẽẽ oppressus ut merito admiratione malorũ recipi credatur qualitas gaudiorũ;

DIUISIO PSALMI;

Per figuram atq; operationem prosopopoeiam introducitur ut dictũ ẽ inuictus miles xp̄i uulnerũ dolore confixa uermib: scaturiens insup ex putredinib; secuta et iniquitates calamitates obsessa sola fidei uiuacitate securissima quã merito beato iob & nos credimus applicandã ·· quando huic & erũnis similis extitit & pene ipse sermo uidetur ẽẽ consimilis; quapp̄t loca singula de libro ipsius testimonia dabimus ut omnino passiones ipse sibi congruere hæc conuenire uideantur; psalmus ergo iste penitentis quadrifaria distinctione diuiditur; primo continet exordiũ in quo misericordiã monet benigni iudicis ut ita poenas eius sequitur bipertita narratio ubi & corporis sui diuersis poenis afflictũ commemorat & animũ refert amicorũ imputationibus grauius sauciatũ ut ei nulla consolatio in utraque parte relinquatur · totus undiq; dũ excoquitur; Tertio subiungit consolatio medicinæ salutaris quoniã inter multiplices calamitates sperare se dicit in dño posuisse; quarto deuotissimi famuli patientia seq; quoq; ad flagella testatur quoniã plus se adhuc merens putat quã uidetur ẽẽ oppressus; post hæc

puenit que sep penitentib; datur. Exultatiua
conclusio ubi iā adeodib; omnib; liberatur sae
lutis suę dm̄ p̄ficatur auctorē ut manifeste do
ceatur inspe certissima collocatur quitanta
laetitię perata pacione datur est; CONCLUSIO;
Qua fortis quā desetmu̅ p̄ecelsus factus ē iob iste
diutticus ut int tot aduersitates uulneru̅ mo
destiae n̄ destitent eructuare sermonu̅. Iacea
bat corpore inster quilinio sed animo habi
tabit in caelo; consumabat uermib; qui sp̄s su
peraebat inmundos; Paruā ē q̄ p̄tulit sic siderat
q̄ recipit; Sic pio dn̄o p̄ficua seruitur. sic clementia diui
nitatis agnoscitur; Ut cu̅ ei suas largitates offerimus retri
butiones iteru̅ copiosissimas exigam; O penitentiu̅ be
ata securitas. ōre humiliantiu̅ mirabilis altitudo ut
confitendo redeat adgratiā. quippe a se aestima
tione damnatur; Certe intellegamus quę sit benignitas
penitentiu̅ quando n&ille ab hac excipitur quitanti
iudicis uoce laudatur ē; EXP̄L PSAL. XXXVII; INCIPIT
PSAL. XXXVIII; IN FINĒ IDITHUN CANTICU̅ DAUID; Dixi custo
dicam
Titulus hic nouu̅ nob intulit nom̄ p̄p̄ ea q; causa
sit istius positionis aut quid significet diligentius
inquiramus; In p̄fatione iā dictum ē hos uiros auc
tores n̄ fuisse psalmorum sed quo excellentes cantores
erant p̄p̄ nominu̅ significationē constat adhibitos.
Ut & p̄beatissimi officii sui honore d& eli commemorati
onē p̄ciperent & ea hęc n̄ra p̄dmoru̅ denominu̅ ipsorum
interp̄tationib; penderentur; Idithun enī haebreū nom̄
ē q̄d lingua latina dicit transiliens; Non qui gressib;
aliquid transit aut saltu corporis hiantia q; quę
transmittit sed qui mundi istius uanitates inea iā
positate consistit ut futura tantu̅ beatitudinis

p(rae)mia consequatur; ego in hoc psalmo p(er)sona introducitur s(an)c(t)ae conuersationis quae iam quidem inlecebras transilierat sed adhuc gaudia futura poscebat; & quo uir s(an)c(t)issimus enumeraret aliquas afflictiones suas ne putares & hunc psalmum paenitentib(us) applicandum subiunxit cantici quod utiq(ue) talib(us) non potest conuenire p(er)sonis; cantare enim laetantis est int(er)dum dolentis numquam uero paenitentis; **DIUISIO PSALMI;**

Idithun istum quem diximus uitiorum nocentium transilitorem formam nobis iusti hominis p(rae)bens in primo ordine psalmi contra insidiatores inimicos in maxima se habuisse utilitate remedium q(uia) tacuisse; petens ut uitae suae finem debere cognuscere si forte in incarnatione d(omi)ni & ipse corporeis oculis uidere mereretur; Secundo p(ro) stillo gr(auissi)mi quinque p(ar)titum timorem uacuum p(rae)bet esse mortalium quos omnia in potestate d(omi)ni constituta; Tertio rogat ut ei delicta noxia dimittantur quatenus uita eius p(ro)spero fine claudatur;

CONCLUSIO;

Ecce uitiorum transilitor egregius quanta nos beatissimae institutionis salubritate commonuit inter amplas phemos & iniquos habere linguae continentiam noxia uitare certamina; Rixas grauissima moderatione conprimere; Silentium est quippe p(ro)babile quod nos minime p(er)ducit ad culpam; quod sapienter p(ro)dit; quod grauissimos facit quod consilium nutrit; quod ipsum quoq(ue) gratissimum ostendit esse sermonem; Quapropter amemus remedia huius saluberrimae potionem; Ut qui scimus tam proficuae tacuisse cognuscamus peccatorum immoderata linguae licentia non amemus;

EXPL(ICIT) PSAL(MUS) XXXVIII; INCIPIT PSAL(MUS) XXXVIIII;
IN FINEM PSALMUS DAUID;

Sepe quidem diximus per finem ad dominum christum significare; cui iste psalmus cantandus est; Sed in primo ingressu eius aecclesia loquitur. hoc est sponsa caelestis membra christi fidelium multitudo; deinde venit ad caput nostrum dominum salvatorem. ut totius psalmi contextio uno corpore congruenter ap-tetur; expectans expectavi

DIVISIO PSALMI:

Prima narratione gratias agit aecclesia quae venit ex gentibus; quia de mundi istius veternoso merore liberata. ad novitatis nativitatis meruit gaudia pervenire; Secunda ipse dominus loquitur christus. sanctam incarnationem et iustitiae suae praedicationis exponens ab hoc patris auxilium deprecatur; ut pericula possit audeis (?) infecta superare. confundi postulans inimicos et laetari omnes qui sperant in eum;

CONCLUSIO

Magnifica et suavissima verba sensus nostros medullitus intraverunt quando ipsum audivimus docentem quem adoramus auctorem; Nam licet universos psalmos magno honore veneremur; Tertio quod tamen dulcius accipitur aliquid de sancta incarnatione profertur; omnis enim fidelis gratissime suscepit per quam noscitur esse liberatus; Et respice quo ordine psalmi huius contextio disponatur; primo loquitur aecclesia quasi rudes docens quae sit trepidos confortans quasi inc(er)tos positos praeparans; ut sequentia verba domini salvatoris libenti animo salutaris populus praeparatus audiret;

EXPLICIT PSALMUS XXXVIIII. INCIPIT PSALMUS XL.

IN FINEM PSALMUS IPSI DAVID; Beatus qui intellegit

Verba ista frequenti usu nobis iam debent esse notissima; Sed ut breviter dicta tangamus omnia diriguntur ad dominum christum; Magnificatum hunc psalmum quod in quadragenario numero noscitur collocatur; qui calculus emundationi et purificationi frequenter aptatur; quadraginta enim diebus fuso diluvio ab iniquitatibus hominum terra diluta est; quadraginta quoque diebus sanctus moyses ab escis

corporeis tēperauit ut diuinae conloquiae mereret&ur
eodem modo heliae suffugiore corporeae refectionis
abstinuit; Ipse quoq; dns totidē dieb; ac noctib; ieiu
nauit ut nobis formā beatae purificationis ostende
ret; quadraginsime quin &iā ipsius docemur exem
plo. pmittitur tēpus abstinentiae. ut diluti sordib;
peccatorū ad resurrectionē dni purgatis mentib; accedam;
qua ppt hunc psalmū in illa iudicemus sacramta pre
positū quae animas nrās celestis purificatione mun
dificant; Maxime quando de elymosina pph&a dis
tributurē. que ppriae noscit purgatio peccatorū; legi
tur eni sic aqua extinguit ignē sic elymosina ex
tinguit peccatum; DIUISIO PSALMI;

Primo ingressu pph&a loquitur. beatū pdicans ely
mosinae largitorē; Multiplici eū benedictione
concelebrans; Secundo gloriose dns suae memorat
passionē. Tertio ad confirmandā spē fidelium uiden
dns xps pdicit ppriā resurrectionē. CONCLUSIO;

Superiore psalmo in prima parte aecclesia scā locu
ta e & pdm uerba secuta sunt. ita & in hoc pph&a pre
cursorē; In ipso quippe principio beatus dd p elymosi
nas scās moralē nos docuit disciplinā; Secundo p pas
sionē suae dns naturales semitas indicauit; Tertio re
surrectionis miraculo inspectiua nos in aeternitate
compleuit; Ut coelestis philosophiae ueritas trib; par
tib; necrrecta constar&; Qd si diligenter inspexeris & in
reliquis psalmis positū frequenter inuenies unde psalmi
huius suscepto beneficio magna exultatione dicen
dū ē; Benedictus dns ds isrl a saeculo & usq; in saelm
Fiat fiat.

EXPLICIT PSALMUS XL. MUS;

INCIPIT PSALMUS XLI. PRIMUS; IN FINEM INTEL
LECTUS FILIIS CHORE PSALMUS DAUID;

Int uerba usitata filior chore. nouit introducit quę ad m
q; nomina cantorx ē non psalmi graphorū; Sic dū de sid
deindethun in xxxiiii psalmo iā dictū ē; huē eñ add
ad psal modica fuerant electi sed ppt significantiā
nominū congruent titulis uident apposita e quā
magno studio debem inquirere ut nob ut ut candidis
sim nucleus exutus suo tegmine decent appareat;
hebraice chore dicitur caluaria. caluaria uo locus ē
ubi dnm saluatore cōstat ēē crucifixum; quapp filii
chore merito dicunt qui tanquā gloriosissimū tropheū
caelestis regis. idē signaculum crucis suscipere meru
er; & ideo psalm hic omni conuenit xpiano quā amore
dni flāmma domini eg cantatis accenditur sine qua
totū abiectū ē quicquid in humanis reb; putatur & imū;
De qua re hic primus ē psalmus quē lxxx iii. & cxxx. iii.
subsecuntur; Sed his nominib; illud meminisse debem
qd habetur hieronimus ait; omne psalterium saga cim
te plusit nūquā inuenio quid filii chore aliquid trist
decantauerint; Sēp eñ in psalmis eorx lęta sunt & io
cunda saecularib; quę contēptis caelestia & ęterna
desiderant congruenter inspiratione nominis sui;

Filiorchore quē diximus crucis honore DIUISIO PSAL.
signatur; prima pfessione psalmi huius omne desi
deriū iustis ad dnm dic ēē translatū; In secunda p
quinq; partū syllogismū loquit animę sue dicens eā in
hoc seculi salo non debere auribus quia dr ē ipsius fixa
de liberatione refugium; CONCLUSIO.

Filius iste crucis in principio psalmi insigne uolens
ostendere desideriū suū & quisito se conparatuit &
emplo ut singulariter crederetur delegere qui cognisce
batur tāingenti uoto dnm concupisse; Sed qm huma
no usu bono pposito malis sēp morib; obuiatur dū mens

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

iniqua quę publica dimicatione decipere non potest sub
dolis increpationibus molitur evertere crebris insul
tationibus commotum se ad continuas lacrimas dicit;
& ne tristitia saeculi eius animus occuparet aut
desperationis discrimini nec perveniret ad aeternam sua
consolatione facit; ut perturbationem huius sancti fideli
bus animicam a se depelleret ne eum desperationis tedia
possiderent; Scriptum est quippe: tristitia enim quę
secundum deum est paenitentiam in salutem stabilem operatur; Sae
culi autem tristitia mortem operatur; Quam propter merito
a se illud conatus est expellere unde sibi perpetuum & inmi
noverat imminere; & ideo hodie quę hunc psalmum
boni desiderii dignitate rore atque institutorem baptizandis
congrue decantat ecclesia; quatenus a tristitia hui
us mundi aliena ad dominum tota cordis puritate
festinent; praesta bone rex ut quoniam non est unus modus
misericordię tuę sic illos per aquam sanctę regenerationis
ablueris ita & nos dono clementiae tuae a peccatorum face
purifices;

Explicit psalmus XLI;
Incipit psalmus XLII; psalmus David;

dica
eds

Quamvis huius tituli multa huius contineant paucio
ra commentarium ad supernae considerationis munera
perducuntur; Ut ipsa vacat & ceter n& fastidium faciat &
quę sunt necessaria commonere desistat; psalmus
ergo sicut sepe dictum est significat melos caelestium verbo
rum quod desursum nobis resonare sentitur; Sic hic dictu
rus est; Discerne causam meam de gente non sancta · ut cetera;
David autem fortissimum & desiderabilem nobis indicat
Christum adque ex persona fidelissimi christiani psalmus is
te dirigitur; Dum mens & intentio eius ad ipsum deside
rantem aptatur; Nam sic ille superior ordo ad omnia con
tempni quatenus desiderium domini singulariter aptaret

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ita hic p(er)mon& ne mundi tanta possimus tribulatione
confundi; Sed in certis dni dic ee gaudendum aegri
tudinibus nris ualde necessaria esse phibent quã totiens
nob pius medicus ingerit potionẽ; DIUISIO PSAL:

Per secl(u)m istũ unus quisque fideliũ sibi conp&ent
aptauit qui in primo capite dnm depcat ut in eod
in aduentu nouissimo quo iudicaturus ē mundũ ab
infideliũ consortio liber&ur; Secundo introitũ
se ad dni altare confidit ubi tantũ modo
beatus accessurus ē; & ideo immoles tus huius
mundi animae suae n dic ee aban da q:
uã spe superni numeris gloriatur; Conclusio:

Insuper nob precedmus ppt pf& torũ
animos ad uirtutis culmen gendos
multas legimus introductas ee psonas.
modo ecclesia · modo penitentem · modo pphãe · mo
do idithun · modo filios chore · magnæ patientię
uirtute ploquentes; Hunc aũ sermo mediocris ac
lenior adhibetur qui ad deuotũ ptineat xpianũ;
ut nemo ut in bicalis de sua mediocritate diffidat
quando unus quisque repente ad qd pdi gratiam
puenire festin&; Hæc & isti desideranti ad ætm
admi peruenire quadraginsim secundus calculus
conp&ent aptatur ē; Tali enim numero mansiones ille
heremo fecerant ae fuit hebreorũ; quadragensima
& iẽ secunda generatione ab habraham dns sal
uator aduenit & mundũ sua uisitatione saluauit;
ut merito & iste fidelis ad regnũ dni puenturus
credatur qui pristino illi numero sociatus ee cogn
citur; oms ergo hic uirtutes oms delectationis inue
nit anima fidelis ut consolari se ac recreare pdi
gratiã possit quisquis igniculũ illũ diuinę caritatis
accipeit;

Explicit psalmus quadragesimus II. Incipit psalmus XLIII. In finem filiis Chore ad intellectum.

ds auribus nostris

Proxime in XLI psalmo quid significent filii Cho-
re sufficienter edictum est. Nunc autem ad intellectum novo
quidem ordine sed non otiose videtur adiectum. Ideo utique com-
memoratur et hunc psalmum diligentius inquirendum.
Audituri sunt enim martyres sive confessores, id est filios
crucis, adicere dū patres nisi sine aliqua difficulta-
te inimicos suos habuerint deo praestante sub-
iectos, se per gravissima poena martyri-
divino munere conquisisse victoriam.
Sed hoc opus est altior intellectus ut
facta domini ad gloriosa consilia refe-
rantur. Primo enim mare rubri mira-
cula et diversarum gentium inelaborata vic-
toria contigerunt, ut tam insigne miraculum ad credu-
litatem divinae potentiae rudes populos invitaret.
Deinde illis terra chananaeorum promissa est quae erant utique ru-
des lege. Nunc autem crescente fide meritis temporibus prosperitas
mundana subtracta est. Venerunt sci bona dependi-
us in hi ea illis humana perquireret. Isti enim caelesti-
a regna promisserunt qui sub gratia esse noscuntur.
Quapropter iste intellectus quaerendus est istagratia
tuenda. Quod quique nunc fiunt ab auctore rerum praeclare
cunctorum occultis plerisque modibus ordinantur.

Sive martyrum sive **Divisio psalmi.**
confessorum verba cum incipit considera psalmum mi-
rabili constructione formatum. In prima parte dicit
audisse patres suos domini favore collocato per immites
gentes virtute esse victoriam. Sed autem perfitentur indi-
iudicatione venturae deminutur suis conpetente ui-
dere vindictam. Ubi certum aut gladio inimicis vincer-

sed solē dni discæptatione superetur. Sic distinctæ
generæ beneficiorũ utraq; referunt q; seruis suis dns p̄
stare dignatur. Secundo loco diuersæ rũ necessitatũ
que in isto sæculo patiunt᷑ tor mta dinumerant;
p̄ lectam sementectã diuina p̄ ftemur obliuos quom̃
in iuuente patientię p̄seuerent; Tertio p̄cant᷑ auxili
ũ ut hic grauit᷑ afflictis resurrectionis t̄pore debe
at sub uenire; CONCLUSIO;

Ecce nob filiorũ chore seclutæ hæc dicta fulserunt;
Ecce nob æclesiasticus ordo dño reuelante lapauit
Patres eñi nostros ab inimicis suis p̄ miracula uisu
alr̄ liberatos ēe cognouim̄; Hunc aũ fideles p̄ pres
siones corporũ & tristitiæ s cenimus ad &n̄ra sequi
em p̄ uenire didicim̄; Ut t̄pore suo utruq; factum hu
mano generi cognus cer&ur ēe p̄ficuũ; Nec debere
aliquis quer cũ se mundanis erumnis cognosceret
ingrauari; Libertate quoq; innocentiae insurgunt &
martyrũ uoces ubi dormire & obliuisci dicit᷑ ds; q̄d
dictũ ñ increpatiue deb& suscipi sed affectuosæ uo
luntate depmi; quę & hic in libro iob frequentissime
reperiuntur; Ut nisi ea prudenti indagatione con
spexeris non supplicationes intelleges sed querellas;
uerũ ista moderata presũptio iustorũ sinceri cor
dis uid&ur depmere puritatem; ut simplicitas ani
mi pondus in lecte uid[...] exponere repersionis; Sic in
scripturis diuinis quotiens tale dictũ aliquid in
uenim̄ & clementiæ dominantis ostenditur & suppli
cantis puritas indicatur; EXPLICIT PSAL OMUS
XLIIII; INCIPIT PSAL CAP XLIIII; IN FINEM
PRO HIS QUI COMMUTABUNTUR FILIUS CHORE AD
INTELLECTUM CANTICUM PRO DILECTO;

eructauit cor meum

Videamur quid hæc uerba nob singillatim discu
ssa portitiant quia titulus psalmi multorū no
minū congregatione plexus ē; In finē sepedictū ē p
fectionē significare· hoc ē dnm saluatorē; p his qui
commutabuntur filius chore hoc dedecrat qui a filii
crucis in æcclesia pmanentes de tristitia huius mun
di transibunt in gaudiū sepitnū; Ad intellectū cant
cū· textū psalmi significat qui trahendus ē· ad intel
legentiā supnā in qua futurarū rerx secreta spi
ritalia continentur; p dilecto filio uult intellegi
dnm xpm; de quo patris uox insonuit· hic ē filius meus
dilectus in quo mihi bene conplacui; Istius nunc spi
ritales nuptiæ referuntur; Istius uoce epithalamii
laude celebrantur; Cuius uirtus ultra om uirtutes
ē pulcritudo supra om decores potentia inenar
rabilis pietas singularis; O beata sponsa q̄ tantæ
maiestati pbatur ee coniuncta; Non sociata car
nali sed inuiolabili coniunctione caritatis; quan
do illi copulata ee cognoscitur qui te suo splendidissi
mo lumine radiauit; quapp diuinitati suppliciter de
uotissime ut corde mundissimo ad inspectum lum
fulgenti scē sponsæ nuptias spiritalit audiamus;

Caelestibus epulis pphetia saginatur **diuisio psal.**
& futuræ gratulationis qualitate conpetur p conu
dnī se ærumnarū pmittit· ut unde ipse fuerat caelesti
largitate sociatur; Inde & fidelis populus abundan
tissime pascetur; epithalamiū quoddā supnū uidē
ET tur nuptiali exultatione concelebrant; epithalam
ū uero intptantur laus thalami quę sponso caelesti
consuetudine humanitatis offertur; prima pars ē
quattuor modis sponsi continet laudes· id ē dnī sal
uatoris; Secunda simili numero quattuor par

qb; misticis uirtutib; sponsa p̄dicatur; ęcclesię scili
cet quę in scōrū hominū adunatione consistit; hoc
quoq; sępissime salamon in libro qui appellat̄
cantica canticorū notissimę lectione descripsit;
unde nos p̄senti psalmo puto loca ex parte libri ipsius
exemple ungimur; utriq; & p̄dicatores diuersis tē
porib; concordia tamē pphętię unū locuti ēē uideant̄;
Ecce ephithalamiū — CONCLUSIO;
gloriosū psalmi grecephi exultatione cōplęuē;
& sponsi laus sponsaeq; admirabili ueri&ate cele
bratae; Spiritalis copula coniugiū in uirginita
tib; pseuerans amor castus caritas ęterna uinculū
qd nullo fine dissoluit; hic pph&ae X tim phana scā
exultatione conclamant. hic apostolorū organa
dulcissima socia&ate respondunt. hic martyrū cytha
rę non cordis sed uirtutib; canunt. hic scōrū cho
rus spiritalib; fistulis grauissimū p̄mulcet auditū;
hic talis musica geritur p quā humana lętitia cunc
ta uincatur; pastus sum o bone rex conuiuio nupti
ali dilicias caelestes auximus; praesta nob sponse
mirabilis ut qui hic spectacula & ita sumus in futuro pfec
tissimo gaudio conplectamur; hunc autē psalmū
& beatus hieronimus ad principiā uirgines scri
bens mirabili ut ad sola & nitore tractauit quē
ideo cōmemorandū ēē putauimus. ut qd a nob mi
nus fortasse declaratū ē illius uiri doctissimi
explanationib; suppleatur. EXPLIC PSAL. Qd
XLIIII TUS; INCIPIT PSAL. Qd XLV UAIS; IN FI
NEM PRO FILIIS CHORE. PRO ARCANIS PSAL
MUS DAUID;
In finē notū ē quē admodū
ad dnm xpm possit referri; Filios aū chore sig
nificare diximus xpianos; & quorū psona psalm̄

ds nr r
fugium

iste cantatur; per tharsis uero aduētū dn̄i signi
ficat saluatoris quē diuinitatis suae mirabili
secreto, p(ro) hominū salute disposuit; DIVISIO PSAL

Filius chore qui fideles debent intellegi xp̄iani
E primo mēbro psalmi n̄ se timere ꝓfitentur cā
bationes saeculi quia ad dn̄ refugiū eorū p(ro)bat(ur) & uir
tus; Secundo xp̄m dicunt apparere in medio eccle
siae suae qui eā in se ipso tāquā in solidissima petra
aedificare dignatus ē; Tertio credentiū adhac ge
ralit(er) inuitatur ad diuina magnalia contuenda;
dicentes omīpm dn̄m arma nequitiae confringe(re)
bella remouere & tristitiā fideliū in aeterna gaudia
comutare; CONCLUSIO;

Quā breui satis medicabilis psalmus eduxit; cur
sum dn̄o prestante confidentiā sumimus spino
sa huius mundi animi uirtute transcendim(us);
Fiat q(ue) nob q(uo)d legitur auxiliū de tribulatione; ē enim
omnis spes in aduentu dn̄i xp̄i p(er) quē nob & ecclesia
fundata ē & miracula magna paruerunt; Absci
litē in superstitionū bella qui dix(it); pacē meā do uob
pacē meā relinquo uobis; EXPL PSAL XL
IIIIUS; INCIPIT PSAL MUS XL IIIIUS;
IN FINEM PRO FILIIS CHORE PSALM;

Omnia quidem nomina titulis istius retinent
exposita. Sed hoc lector studiose sēp intende
ut ad causas psalmorū nominū istorū signi
ficantias aptatas intellegas; Hac sinextū psalmi
diligentius intuentis nulliū ex eis uerbū uacare po
terephendis; quapp(ro)pt(er) fuerint ut modo diuersitas si
militudo titulorū dn̄m saluatorē intendere uide
atur; Sed dū diuersū ē fastidiū releuat; cū unū intel
legentiae rite aciē stabili firmitate consolidat;

Sic utrúq; non otiose ée pspicuú qđ dictú constat psce
lite anctorix; Locuntur aút &in hoc psalmo filii
chore quos uexillo crucis mat signat ecclesia;

DIUISIO PSALMI:

Quia uir & psona
filiorú chore totus hymnus iste cantatur sitq;
gratissima breuitate succinctus; Dia psalma
eius tam in positione diuisus é; Primo modo cō
monentur gentes ut dño laudes debeant p concesse
quiete populo adquisitionis cuncta subiect & inhere
ditate sua piis arbitr collocauit; Secundo ascensio
dñi & regnú eius sub breuitate discribitur quo sci ipsi
us sunt nihilo minus sine fine potituri; CONCLUSIO:

Inuenitur textui psalmi istius uerb ñ uir tribus; bre
ue; Hic & numerus ipse gradice nob sacramnta de
decrat; quadragesimo quippe sexto anno in ministi
ca uir pratione templu dñi hierusolimis legim fuis
se pfectú; Anni aút isti a ueteribus; p diebus sr positi qui
sexies pfecto numerus multiplicati efficiunt dies
ducentos septuaginta sex; quantú in utero uirgi
nali dns nr ad similitudiné humani generis habi
tasse monstratur; Id é a die octauo kalendarú
apriliú usq; in die octauo kalendarú ianuariarx;
Merito ergo totus hic psalmus specialit de dño dic
tus intellegitur quando & eius numerus pdicto modo
ad sacramntú ipsius conceptionis & natiuitatis con
petent aptatur; EXPLICIT PSALMUS XL. VI.TUS;
INCIPIT PSALMUS XL. VII; PSALMUS CANTICI
FILIIS CHORE SECUNDA SABBATI; Magnus dns & laud

Expositione psalmi cantici in pfacione posui
m Idem de filiis chore frequentr dictú é; Nunc
adeam quid significat secunda sabbati; Sabba

tũ sinagogã · id ẽ collectionẽ debem̃ accipere iudeorũ que sabbatũ obseruare uidebat; Secunda uero eius, ecclesia catholica ẽ; Ideoq: uerba psalmi huius sacerdotib: tribuunt adxp̃i nos populos edocendos ẽẽ tẽpore post sinagoga manifesta ratione cognuscimus; DIUISIO PSALMI;

Cũ docendus esset populus deuotus defide & gradibus ecclesiae custodiendis merito uerba huius psalmi piis sacedotis dantur qui primo positione laudes dño dicunt qđ ecclesiã suã dilatauerit; & qđ uniuersis regib: terrarũ potentiã sue maiestatis ostenderit; Secunda positione gratias agunt deaduentu dñi saluatoris cõmonentes ut tes(?) futuros ut gradus inecclesia distribuant p quos dñs saluator possit agnusci qui famulos suos & na protectione custodit. CONCLUSIO;

Pa͡tna nob & sacerdotalia edicta sonuer̃; ut ab omni parte pulsate adrectã semitã mereamur adduci · quan tibi est bone curae hominũq: b: tã multiplicẽ medicinã dignaris ingerere iussionũ; Non ius semel dicere qđ humanitatẽ npa … re ri signorare; Undiq: ãmonis undiq: doces & fidẽ ni introductas psonas clamare facis ut locus ignorantiae fundi tus uideatur ab scidi; Merito scriptũ ẽ iob dic; quid faciã tibi õ custos hominũ · Tua monẽs qđ debeat tu presta qđ nos mereri posse nescimus; EXPLICIT PSALMUS XL VII · Õ; INCIPIT PSALMUS QUADRAGESIMUS UIII US INFINEM FILIUS CHORE PSALM.

Audite hec omnes gentes

Titulus huius uerba sic sepe dictũ ẽ cuncta tra hunt addñm saluatorẽ; Ipse enĩ & infine significatur & p filios crucis intellegit; & p predictũ sine clu

bio denuntiatur; Ut merito ipsius uocē uenturā eē sentiamus cuius tot indiciis latiabilis sermo promittitur;

Per totū psalmū uerbeer DIUISIO PSALMI;

Omnipotentis filii; In prima sectione dic qualia locuturus ut q: prestaturus sit fidelib; tēpore incarnationis suę; Secunda memorat stultis & insipientib; quanta uentura sint; Tertio dic q: iustus impios quę secutura sunt; quarta cōmon& fideles n& imeant diuites tantū quia omnē potentiā suā cū luce derelinquunt;

Legendus sepius prat CONCLUSIO; Lquunt; & in thesaurario memorię reponendus quando ipse in principiis ammoner&; Ipse eni testatus ē eius memoriā quieu monuit studiose ab uniuersis mundi partib; audiendū; Totū hab& quicquid est inspectiuā quicquid est moralē prin& disciplinā; Sicut uersus ille pollicitus ē; Os meū loquitur sapientiā & meditatio cordis mei prudentiā; Resignetur nob scā uestrat quę pmisit faciat; Hunc sensib; nris dulcis creat q: inherere quod precepit; EXPLICIT PSALMUS XL UIIII US; INCIPIT PSALMUS

XL UIIII; ASAPH; ~~~~ Ds deorū dns locutus est & uo

Asaph filius fuit barachiel qui in paralipomenon legitur electus ut unus quattuor cantoris magistros ut instrumentis musicis psalmos dno pronar&. hic p nominis sui significatione in hoc titulo meruit adhiberi; Non auctor psalmi sic & de alīs dictū ē sed musicus egregius qui nob p uocabulū suū aliquid indicar&. huius eni nominis significatio q: apud hebreos sēpe ē plena misteriis indicat sinagogā q: in hoc psalmo loquitur; Sed hic illa fideliū dni sinagoga intellegenda ē q: & uenturū xpm credidit & ad

uentui eius gloriosa expectatione suscepit; Inqua
fuer̄ patriarchae pphęę nathanael ipsiquoq; apos
toli & reliqui sincera deuotione credentes; Scien
du͂ plane qđ hic psalm͂ primu͂ aduentu͂ dn̄i secundu͂
q; pphęę· quae uis & xcu· & xcuii· eadem p̄ dicere
noscuntur; quaetenus excusatio non credentib; fun
ditus tolleretur quando illa n̄ susceperunt q; ipsaequo
synagoga testatur; quod rogo colunt si & ita ipsa
audire contemnunt quā se uenerari dicunt;

In prima sectione — Diuisio psalmi;

fidelis synagoga loquitur quae nunc ē in populis xpi
anis in primo & secundo aduentu dn̄i xpi; Sequenti ue
ro parte ipse rex loquit xps commonens populos ut uic
timis pecodu͂ derelictis sacrificiu͂ laudis debeant
immolare; Tertia sectione iteru͂ deuota quā dixi
mus synagoga loquitur inputans peccatorib; nequit

Proficiat uos om — Conclusio; — Castuar;

Primo psalmus si eu uellit in pbrias cognus esse
iudęoru͂; In principiis enī de dn̄i incarnatione locu
tus ē; Ipse quoque saluator ammonet ut uictimas pe
du͂ deserentes cordis sacrificia populus deuotus exsol
uat; peccatore uero qui xpo n̄ credit a praedicatione
diuinitatis exclusit; Deinde quale sacrificiu͂ laudis
immoletur ostendit; postremu͂ quę admodu͂ pecca
tor iudicetur aperuit; Quid adhuc iudęi dissipatis
cur uīm intentu͂ non mutatis; Audite synagogā
de incarnatione dn̄i & de futuro iudicio pronuntiantē;
uisu͂ ia credite qui p̄dictus ē aduenire; Non s longe
remedia quę peccatis sequens uos psalmus absol
uit sic ad penitentiae beneficia festinetis; Quid uos
a generali medella diuiditis; Ipsu͂ & uos saluat qđ &

nos liberet; In commune dicamus; Miserere mei d(eu)s s(e)c(un)d(u)m
magnam misericordiam tuam; Baptismum quem tenere; carnem
quam crucifixistis absumite; Sanguinem quem fudistis ebi
bite; pia confessio potest absoluere q(uo)d uota constat
impia commisisse; EXPL(ICIT) PSAL(MUS) XL. UIIII. FI(NIT);
INCIPIT PSAL(MUS) L. IN FINEM PSAL(MUS) D(AUI)D CUM UENIT
AD EUM NATHAN PROPHETA CUM INTRAUIT
AD BERSABEAE; Miserere mei d(eu)s secundum magnam; Miser(ere)

Opere pretium est hunc psalmum paulo diligentius p(er)scrutan
ut uirtutis eius profunda misteria prestante d(omi)no cogn(os)
cere mereamur; Et quia rex et propheta sicut regum
testatur historia humili satisfactione prostrauit
et peccatum suum increpatus publice non erubuit confi
tens; Merito eum sanctissimi patres honorandum figura
tione sacratissima censuer(unt); Int(er) alius siquidem beat
tus hieronimus bersabee figuram aecclesiae uel humane
carnis habuisse demonstrat; Dauid uero sic(ut) multis
locis constat expressum d(omi)ni xpi portasse dic(itur) imaginem;
Et sic illa dum in fonte caedron lauaretur & exuta uestib(us)
suis d(omi)no placuit & ad rege eos meruit uenire complexus
maritusq(ue) eius principe illius iussione trucidatus e(st); Ita
et ecclesia id e(st) congregatio fidelium p(er) lauacrum sacri bap
tismatis mundatur sordib(us) peccatorum xpo d(omi)no noscit(ur)
e(ss)e sociata; Congruum siquidem fuit illis temporibus ut
pactus huius modi indicarentur d(omi)ni futura misteria
et spiritaliter ad magnum sacramentum p(er)ueniretur refe(re)ns q(uo)d
in homines culpabiliter uidebat(ur); ad mirandum; Nam & osee
propheta iussit d(eu)s uxorem sibi accipere meretricem
ut significaretur ecclesia gentium peccatis suis sordida
coniunctione d(omi)ni e(ss)e mundanda. hoc & ita in iuda
et thamar nuru eius ut alius similib(us) gestum e(ss)e figu-

liter inuenimus. Sic apostolus dicit. omnia in figura
contingebant illis. De hac etiam figura dauid et bersabee
scs augustinus in libris quos contra faustum manicheum
scripsit in tantum diligentissime disputauit. Unde siue
ista similitudo siue alia fuerit ualde mundo profuit
quod taliter scelus facturus errauit. Ut de eius iusta temporali
uulnere generalitas aeternam sumeret sospitatem. Quan
ta rogo beato uiro in agnitione culpe sue fuit humili
tas cui tamen post ueniam in satisfactione constanti
a; peregrinum et insolitum illi certe dubium fuisse crimen osten
ditur quod tanta mentis intentione defleuit. Latronis qui
dem nos inuitat repentina confessio; petri lacrimas
subito gaudemus fuisse respectas. Blanditur nobis mom
tanea humilitas publicani; dauid autem dum sua peccata
plexius intus detergere dedit unde se generalitas posset
absoluere; fecitque ut lacrimae suae dum et per posterum ora de
currunt. temporis perplexitate siccentur. Consideremus etiam quae fue
rit humilitas in propheta cor principis uox quasi priuata
contriuit; et iratus est potius sibi qui se cognouit iusta ob
iurgatione culpari. Tam ingenium populorum rector sibi
extitit uehementissimus tortor. Exiens a se poenas quas ius
sione uix ferre poterat aliena. Uulgo mos est peccata
sua callidis calligationibus excusare. Rex autem potentis
simus in conspectu omnium se potius elegit addicere.
Constituens se reum cuius consueuerat populus formi
dare iudicium; quae propter ideo a domino absolui meruit quia
succumbere non defendit. O beate in rebus laetissimis
plus cauenda in saeculis praesumptione numerosas uir
tutes exercuit qui positus in regni securitate deliquit.
Quo facto docemur felicitatem mundi istius non opor
tere perquiri quem domaegis in adflictione profitetur

&inprosperitate peccatur: Meminisse autem debemus in hac
psalmo statutum esse quid dicitur confessio: Confessio est
enim cum reus non id quod fecit aliqua concertatione de
fendit sed ut ignoscatur postulat absolute: quod
generaliter in omnibus psalmis paenitentium saepe persuasum
se non dubium est: Divisio psalmi:
Quinque membris hunc psalmum congruentissimis respi
cimus dispositione formatum: Ut sic quinario sensu
peccatum om ne colligitur totidem partibus con
tracta iniquitas expiatur; Prima est sedis factio
perfectissimae humilitatis; Secunda confidentia miseri
cordiae domini quam fideles sperabere perfigu um;
Tertia petitur ut ea peccata eius suis dominus
avertat aspectu sed ipsum potius sancta trinitas
miseratione respiciat: quarta subiungitur omnis peccato
res ad desiderium supplicationis magis ac magis ani
mandos ut iam ingentis illi remittentur iniquitates: quin
ta parte cau sa memoratur ecclesiae quae per eius erat
rem adventum domini construendae: ubi qua laetus altari ei
offerendos vitulos pollicetur. Sic et supplicatio devota
concluditur. et virtute salutis gaudia nuntiantur.
Dulcissimus nimis emanavit psalmus de amaro. Conclusio:
Compunctionis fonte discendens. Sed quid lacrimarum
israhelitarum populum tunc profudisse credamus ubi
tantae princeps ad fletionem plangebat; qui rem
illo flente non fleret quis dolente non gemeret: quando per ge
mitum diadematis rex cinerem gestabat in capite; canus
pulvere non aderat: Noluit enim securitas foris in securior nec
tum quis intus noverat esse foedissimum: pulchrior sordibus
suis qui pompam saeculi respuit in delictis dolor unius cor
dis fuit: Nimirum correctio civitatis quando insaniae

enim incurrit qui tunc laetatur esse perspicitur; Felix profecto ter
quaterque ciuitas ubi et saeculi dominus deo penitere meruit et
gloriae cruci fixionis rex coelestis accepit; hic e
quod dum in libro septimo psalmi penitentium esse doceantur
ecclesiae usu receptum est; ut quotiens peccatorum
uenia petitur per istum maiestatis domino supplicatur; Non
inmerito primum quoniam in nullo psalmorum quam penitenti
tibus maxime necessaria tanta uirtutis humani
tas inuenitur; ut rex potens et in propheticae culmi
ne constitutus tamquam extremus homo succe festin
uerit peccata deflere; Deinde quia per abso
lutam onis promissionem tanta se constrin
xit necessitate lacrimarum quae si ac
minime fuisset ignotum; et latum est plene
repertum et ex parte supplicationis genus quo dom
nis aetas uere sapiens debeat appetere et ad subitu
festinanter possim implere; Non enim hic ut in cete
ris penitentibus aliquid difficile; quale est illud
in sexto; Lauabo per singulas noctes lectum meum la
crimis stratum meum rigabo; Et illud quod in tricensimo
psalmo dicit; Grauata est super me manus tua conuersus sum
in erumna dum confringitur mihi spina; Et illud quod in tri
cinsimo septimo ait; Conputruerunt et deteriorauerunt
cicatrices meae a facie insipientiae meae; Et illud
quod in centisimo primo psalmo dicit; Quia cinerem
sicut panem manducabam et potum meum cum fletu temperabam;
Et illud quod in centisimo uigisimo nono dicit; De profundis
clamaui ad te domine; Et illud quod in centisimo xlmo
secundo dicit; Quia persecutus est inimicus animam meam
collocauit me in obscuris sicut mortuos saeculi et anx
iatus est in me spiritus meus; Sed a propheta correptus a pro

actisui cognitione pterritus petit rex ad eminissi
mo iudice ut p misericordia ipsius oblutus sordib; om
niu peccatoru reddatur omnino mundus sim sic ma
gist obtinuit & districtas. alibi sectis factiones formi
onb; uirib; dedit & infirmis iste reperetur concessit.
quae merito pia matr elegit aecclesia ut filios suos ad
gratiae blandissime confessionis modis omnib; in
uitaret. Hoc potest hic & illud fortasse intellegi ideo
eu in hoc psalmo dixisse; doceā iniquos uias tuas &
impii ad te conuertentur. quo pu debeat sequentes
populos p istu psalmu copiosissime penitentiae mu
nera petituros; Illud plane uideam quide hoc qd
frequenti meditatione hunc psalmu licet tenere;
Et nob impedit ad honores aecclesiasticos expetendos;
Si uero a sacerdote supra nos penitentiae uoto dicatur;
quo ex psona dni dicitur iuste actionib; ultra uetam
mur accedere; quidquid eni in xpi nomine pcipim
inuiolabile nob & definitiuum debet ee iudiciu. Hoc
sit ut penitentia unu quemque & apud se iugit licet age
re; & quando p sacerdote dicta fuerit n nos pmittitur
ulterius ad aecclesiasticos honore accedere; huius aut
nt numerus uacat; ptin& eni ad annu iubeleum qui
apud hebreos contractatur ueteres obligationes quae
soluebat; que in leuitico dns annu remissionis uniuer
sos habitatores terrae uocare pcipit; ptin& quoq; ad
pentecosten quando p ascensione dni postolis sps
scs uenit miracula faciens & carismatum dona
concedens; Sic & psalmus hic calculo quinquagesi
mo constitutus si corde puro dicat delicta dissoluit;
Cyrographu nre obligationis euacuat & nos a debitis
delictoru exactione quasi remissionis anni pstante dno reddit inmu
nes;

Explic psalm Lonus:

IN DNI NOMINE INCIPIT EXPOSITIO PSALMUM CASSIODORI SENATORIS EXIGUI SERUI DI IAM DNO PRESTANTE CONUERSO; A QUINQUAGISIMO PRIMO PSALMO USQUE CENTISIMUM

Cassiodori senatoris exigui serui di iam
dno prestante conuerso: Incipit psal(mus)
in finem intellectus dauid cũ dauid ue
niret dohech idumeus et adnuntiauit
saul et dix(it) uenit dd in domũ achimelech

...udglori
...rissimi

Ut titulũ nob aperiat · causa breuit(er) intimata cũ
dd fugiret saulẽ uenit ad sacerdotem qui rursus cep
ab eo & panes ppositionis accepit & gladiũ quo occi
derat goliam; panes ppositionis · significat sacerdo
tem; gladius stat(ur) · futurũ potentissimũ regẽ; Ibi
casu inuentus doech idumeus ppositus mulorũ nuntiau(it)
omnia regi sauli; tunc iratus saul abimelech cũ aliis
sacerdotib; eiusdem ciuitatis · ab ipso fec(it) int(er)fic(i); Is
te autẽ doech p quẽ talia peruener(unt) per ethimologico nomine
cognominatur ẽ iduẽus; quae utraq; uerba coniuncta
sic patrũ tradit auctoritas · indicant motus t(er)renos
quae significatio uerborũ antichristi actib; n(on) inmerito
deputatur; doech enĩ iduẽus dd aduersarius fuit · sic
xpo antixps erit; Iste sacerdotes extinx(it) · ille facturus ẽ

macrifer; Iste nominis significatione indicat mo
tus terrenos; ille cunctum orbem moturus est; de eius presumptio
ne scaenlegae. ad altura sui nominis cogit; quae ppt
nomin do & chidumea iure anti xps intellegitur. cui
actis conparationib; similis adpbatur; & ideo
totus hic titulus ad ad inuentum dni sed prepus anti
xpi iure referendum est; quo omnia ad xpi manifestati
one competenter obtamur ut psalmo suo titulus nidis
crepare sed potius congruere uideatur. DIUISIO PSALMI;

Sco spu inluminatus pph&a respexit ante iudici
um dni: ante xpi consurgere abominabilem pryn
cipatum; & ut fidelium corda roboraret in prima
parte psalmi in facta in eum inuectione consurgit. ne se
nimium in suis iniquitatib; extolleret cum finis grauis
sim immineret; Secunda parte adhuc eum increpans dic.
& qd celere fine recipiatur. & qd cum scis dnm habeat
portionem; tertia stupore scorum. quando diabulus
in hoc sclo nimia psumptione crassatus est in fine in
fernum abiciatur que uidebit. quarta parte pph&a
confidens de dō. in futuro sclo cum scis habere se estimat
beatissimam portionem; Aliqui uero hunc psalmum gene
raliter ad p&ccatores dictum esse putauerunt. sed cum psalmib;
magis percipiatur ortus quisque conuersionis nipdi
des; consequens est ut de anti xpo magis & sequacib;
eius accipiatur. qui a abstinentionis suae crudeli
tate noscitur esse damnatus; maxime qui sic dic inse
rius. in fine erit scli distruendus; CONCLUSIO;

Post illa quinquagisimi psalmi feliciter lacrimae
& expiatione beatissima p&ccatorum qua laus
propheta in aduersarium dni diuinitatis amore pra
pit; deuotissime hostem regis sui persequitur. qui p&cca

ioris fuerat aduersitate liberatur; Sed quis diu
sis locis & uariis inueniat & ut in percotio quę prima
ad demonstratiui genus in istorum psalmo pulcher
rime pariter utraq; conplexus ē; A principio siquidē
usq; ad illud ubi ait. ꝑualuit in uanitate sua. pertī
uit per ęrationis excęq; Inde uero q; secunt usq; ad finē
laudatiue qualitatis formonstrat; Sic ꝑ factio de
monstratiui genus uis utrisq; lateribus constat imple
ta; Mimnisse quoq; nos congru& secundū hunc ēē
psalmū qui anti xp̄i ꝑph&auit aduentū; mirabili sibi
dispositione coniunctū; Nā sic helias & enoch duob; ē uiris
scissimis in fine sc̄li destruendus. ita & ꝑhos geminos psal
mos ne occultus sreat antixp̄s indicat; Unde conuenien
ter ꝑ quinquagisimū hic psalmus ē positus. quo filius iniq
tatis de quo loquit̄ timinū remissionis & cidens. nulla ue
niā habere cognascatur; EXPL. EXP. PSAL. QUIG. LI; INCIPIT
PSAL. LII. IN FINEM PRO AMALECH INTELLECTUS DD;

Cum psalmi iste magna ex parte similitudine uersum tertio
decimo conuenire noscatur. intellectus ipsorū quimas
rime ꝑmutatur ē diuersitate titulorum; Nā cum ille habeat
psalm dd. iste contin& in finē pro amalech intell&us dd.
Nā immutatur uersib; aliud ille aliud iste pnuntiat ēē
uenturū; Ille enī contra idolorū ꝑmittitur. iste contra omnes pec
catores insurgere generalit̄ indicatur; Ille de incarna
tione dn̄i. iste de aduentu iudicii; In fine psalmi dicturus ē
pulcri plane dicendi genus. qd ꝑ figura allegorica puenit.
idē dicere & aliter quas dicta sentire; Utroq; modo reperit
diuersitas in sensib; ub non uariat eloquiū; Hunc de
titulo istius sermonibus intimemus; In finē pro amalech
intellectus dd; In finē quid signific& frequenti expositio
ne iā notū ē; Amal&h aūt gens fuit que contra populū dī

accepimus nimis & frequenti concertatione pugna
uit. Huius nominis interpretatio talis est. pro parturiente siue
dolente. quod nunc ad ecclesiam domini competenter aptamus. que tam
quam dolens atque parturiens populum commonet perfidorum ut
a suis iniquitatibus conquiescat. ne in diuina deceptatione
dispereat. Sic apostolus. Filioli mei quos iterum parturio do
nec Christus formetur in uobis. DIUISIO PSALMI.

In primo membro psalmi ecclesia loquitur increpans eos
ad spiritalia bona sua corda conuertere. sed imitatione
mutua inuicem sordidis actibus polluuntur. Secundo loco
dicit eos recepturos mala que in plebem fecerint christianam.
Tertio fideles populus monet aequanimiter molestias saeculi
sustinere. donec iudicium maiestatis adueniat. ibi omnibe
an indubitanter bona recipient que dominus pollicetur.

Studio dilectissime nobis considerandum. CONCLUSIO.

Sed haec uarietas ista psalmorum. quando in uerbis consonan
tia & intellectu probatur esse diuersitas. Absolutissime siqui
dem prodit diuini eloquii coruscabilem dignitatem. ut in his
dem sermonibus sed una fide per diuersas intellegere debe
amus. Itaque sicut coloribus gemmarum datum est uaria luce radiare.
sicut auibus quidem concessum est diuersis splendere coloribus. sicut ca
meleontem in uno atque eodem corpore. modo prasinum. mo
do uenetum. modo russeum. modo pallidum humani oculi con
tuentur. Cur et diuina eloquia diuersitatis intellegen
tiam non haberent que frequentibus & crebris comparantur.
Nam sic motu tremulo uarie pelagus luce resplendet.
hinc est etiam quod orthodoxi patres de uno loco diuer
sa dicunt et tamen omnes ad utilitatem audiuntur. Unde et qui
dam inquit. O argentea quippe est sermo diuinus. et ex omni
parte foratus potest. Meminisse quoque nos conuenit
sed esse hunc psalmum quidem iudeorum increpatione &c

uersione plectit. qui sic nec putat atque testamenti increpan
tur ad residuum. ita residui in sancti fine saluandi sunt.

Explicit expositio psalmi LII. Incipit quinquagesimus III. In
finem in carminibus intellectus dauid cum uenerunt zip
phei et dixerunt ad saul. nonne ecce dauid absconditus

Deus in nomine tuo — In finem christum significare — est apud nos.
non est dissimile in carminibus. idem in psalmo IIII sermo operetur.
carmen quippe est quod metricis cuius pedibus procedens statutis
regulis continetur. Sic omne psalterium in hebrea lingua
constat esse formatum. Istud ergo carmen christi significat
laudes. Intellectus autem dauid dominum denunciat saluatorem
quem ille per figuras saepe intellegens. nimio desiderio cupi
ebat se adtestari aduenire. Sequitur cum uenerunt zipphei et dix
erunt ad saul nonne ecce dauid absconditus est apud nos. Hic textus
historia regum introducitur. Villa zipphei autem syriae in
quo habitabant ziph dicitur ziphei. qui uenientes ad
saul prodiderunt dauid apud se esse celatum sed et serentes malitia
sua. sancto uiro minime nocere potuerunt. Nunc uideamus
quos populos nomina ista significent. ut sacramentum hu
ius psalmi euidentius innotescant. Zipphei signifi
cant florentes quod in isto mundo peccatoribus datum est.
dauid autem figuram gerebat domini saluatoris per quem declaratur popu
lus christianus. In hac ergo similitudine dicentium exprimuntur
hic per zifeos esse florentes ac liberos et fideles absconditos
atque conclusos. Unde [illegible] propheta ab talibus se liberare depre
catur ne inimicorum manibus eorum proditionibus con
tradatur.

Diuisio psalmi.

Memor saulis periculo propheta et liberatur prorumpit psalmum domino gra
tias agit. quia eum zipphorum non potuit nocere proditio.
In prima parte deprecatur ne eum inimici fortissimi
grauare praeualeant. Secundo loco aduersarios suos

spiritali pi&ecte supplicat debere conuerti; qd omne
conuenit p̄ te xp̄ianū. ut a florentib; huius mundi
na debeat liberari quatenus conuersionis suis gratia
Supplicatio ista conclusio; & non egetur;
S pph&ice &scæ depcationis deuotae simplicitas uili
mū uite nr̄e tradit exemplū ut quando a ppheis
ide amundi istius florentib; ingrauamur. non conten
tiones leuissimas mittemur. sed uoluntariae dn̄o sa
crificantes eius beneficiis ab omni tribulatione libe
remur; Commendam̄ illi uerissime confitere. ut &iā
ignorantis cōpedib; mereamur absolui; Magna pror
sus forma p&itionis expressae. ut imminentib; quib;
lib& periculis tranquillo &confitenti animo supplice
m; quō nouit ille nos ex omnib; tribulationib; eripere.
sicut hoc in nob intellegit expere; Flores eni quid ore
mus sic oportet nescim quos &ignorantiae tenebrosa
circūdant &noxia p&cata confundunt; expl̄c
psal. liii. Incipit psal. liiii. in finē in carmi
nib; intellectus dd; Ex. B. ch Exaudi ds̄ orationē;
In finē frequenter dictū ē. qd tam non pigebit rep&i
re si hoc &edit potuerit explanare; beneficiis dictū
xp̄s. qui quid recte ac fidelit agimus ad ipsū constat
sine dubitatione referendū. siue qui auenit in tempo
rū finē; Sic apostolus dic. nouissime locutus ē in
filio suo. hoc &iā significabat qd moyses dix. occidi
tis agnū aduespera; In carminib; in laudib; dicit.
āmon& &iā nos siue in tristitia siue in gaudio p̄co
ma dm̄ iugit psonare. Unde psal. mus iste dicturus
ē. n& ab eius aliquando laude ds̄ cedere; Ita p̄ actu no
cess&ito quando castigat corregit. quando consola
tur resou&; Utrx que ergo nob pficit. si deo renoro

gratiarū actio n̄ recedit; Sed q intellectus dd urs
tat nē iste certus intellectus ē ddeū patrē dicam
dnī xpi; Sic in euangelio cecus & clamat; fili dd mi
serere mei; Secundū diuinitatē uero; seruū ēē fate
amur. sic ipse in centisimo nono dic; Dixit dns dno
meo sedea d&x̄ris meis; DIUISIO PSALMI;

Per totū psalmū duab; diapsalmatib; quasi geminis
oculis decent apposita uerba dnī saluatoris & for
ma serui quā integra ppri& ete declarans humilitatis
salubrrime donauit & exemplū; In prima parte p&it
ne in tribulatione positi dispiciat oratio; de pcāns li
berationis celeritatē. quā & carnis infirmitate pbatu
tur & petire; Secundo loco. iudeorū dirum suppli
cat iniquitates. quo in ciuitate ipsorū erat contradic
tio ueritatis; Tertio loco dic q; obstinatis iudeis p
suis scelerib; nouerat e uenire; p hęc introducit pia
consolatio. ne quis fideliū audita seueritate iudicii
terreretur; +

Audiuimus uiuificatorē creaturarū
animā suā posuisse p salute + CONCLUSIO
mortaliū; audiuimus inpassibile dnm carnem susce
pisse p peccatorib; passionē; audiuimus peccati co&nū
mortis subisse suppliciū; O inestimabile pretiū quod rede
mit genus humanū. holocaustū quod nob restituit a&
nam [illegible] eua. [illegible]dere; Interitus quippe [illegible]
fini. qui de dat bonū sine fine mansurū; Hac cū puerū
innocentie mortis aculeus. facta ē ut ipse pderet quos
tenebat obnoxios; Deglutiuit enim infernus more piscium
& tuū suū. & qui se accepere pdā credidit pdatorē suū pon
ur deceptus accepit; Unde peccato de eo sedis sue conpar. plu
chre locatur ē dicens. quę uis multorū martyrū in conspec
tu dnī p̄tiosa mors fuerit. nullius tam insonus occisio fuit

C

redēptio peccatorū; accipet enim iusti nō deder coronas
& deformitudine fidelium exempla necessaria poenitentiae
nō dona iustitiae; Singulares quippe in singulis mor
tis fuer. nec ab eis quisquā debitū suo fine psolutt; In
filios aū hominū solus unus extitit xps qui uere erat
agnus inmaculatus in quo omīs crucifixi omīs mortui
omīs sepulti omīs sunt atque suscitati; praestat piissime dns
ut qui nā assūpta carne p nob dignatus ē pati. regnum
nob consortia largiatur; Memorandū ē quoq; tenendū ē.
qd hic psalmus tertius ē eor X qui de passione & resur
rectione dni lecturus sunt locuti; Expl̄ psal. om. LIIII.

INCIPIT. LV. TUS. IN FINĒ PPOPULO QUI A SCIS LON
GE FACTUS Ē DD IN TITULI INSCRIPTIONE CUM TE
NUERUNT EŪ ALLOPHILI IN GETH; Miserere mei ds quo concul;

Titulus hic duplicia continet sacramenta; Una pars
ē euangelii usq; ad illud qd ait. in tituli inscriptio
ne; Alia ueteris testamenti usq; ad terminū tituli; Pri
mo dicit in finē. qd xpm significare frequenter expositū
ē; Deinde p populo qui a scis longe factus ē dd in tituli in
scriptione; Tituli inscriptionē diximus in passione dni
ideo nō fuisse delatā. quia longe ante fuerat ppłtatū.
ne corrūperet tituli inscriptionē. sed pontio pilato iudai
cus populus inminebat; Ut contra uaticinia pphetarū
huius tituli emendaretur inscriptio. nolens suū regē
dici quē in scaenis intus repuebat. quae uoluntas eos
longe fecit a scis. quando fideles xpm suū regē dici tota
mentis intentione festinant; Cū tenuer eū alophili in
geth hoc ē qd regum textus enarrat quia dd saulis in
secutione pmis insauitate geth apud alophilos secre
didit occultandū; Sed qui ad hoc omnia inmisti
cis similitudinib; exponenda. Geth significat torco

lect id est pressuram quam omnes patiuntur xpiani;
Sed tunc fructum reddit ubertimum. cum tribulationis
fuerit fasce depressus; & ideo in tali superpositione
loquitur catholica ecclesia que allophilo
rum id est alienigenarum persecutionibus ingravata tan
quam nectar eloquiorum mentem scorum copiosa uber
tate profundit. DIUISIO PSALMI;

Diversis afflictionibus oneratam in prima sectione
propheta memorat aecclesiam confidentem se tam a seui
entibus inimicis esse liberandam; Secunda sectione
proprias enumerat passiones gratias agens quia de
crebris periculis sit erepta; Hac se dicit formidare remedia
que cogatur esse celeriter transituram; Tertio loco insi
nuat illam beatitudinem laudes se dicere dno iugiter canta
turam qui eam de huius saeculi adversitate liberavit;

Pariter uerba sancta virginis & CONCLUSIO;
matris aecclesię. illa enim nos incorrupta generat
illa casto utero profudit in perpetua luce; Sed utraque qua
les baptismate illa generat. tales nos uitę huius
terminus inueniat. ne ab ea cum populo nefandissi
mo portionem; qui sicut titulus dicit a ceteris longe diuisus
est quin immo tot colat nos istius saeculi gaudentes pre
mat. ut copiosa de nobis una profundit; Afflicti ergo gra
tiarum agamus conversationem minime desperemus quando
illa tormenta per quae nos ad praemia beatitudinis perducunt.

EXPLIC PSAL. LV. INCIP. IN FINE NE DISPERDAS DD
IN TITULI INSCRIPTIONE CUM FUGERET A FACIE
SAUL IN SPELUNCA. Miserere mei ds miserere mei

Per finem frequenter diximus dnm significare. quia
in ipso est nostra profectio ad ipsum feliciter peruenire. Hic
sicut cum terminum attingentes in nostris destinata labore

finito in loco desiderantissimo conquiescit. ita cum ad
d(omi)n(u)m venerit ulterius nil requirit. Ne disp(er)deret d(avi)d p(er)seq(ueba)
tur d(avi)d a saeculi disp(en)di(o) qui ad regnu(m) fuerat voluntate
d(omi)ni p(er)petratur(us). sic factum esse manifestum est. Seq(uitur) in titu
li inscriptione. hoc non d(avi)d sed in passione xp(ist)o d(omi)no
p(er)uenisse manifestum est. ne a potentia p(er)secutoris sepultus titu
lus mutaretur. Sed quia diximus p(er)sonam d(omi)ni saluatoris
portasse d(avi)d hoc nunc de ipso dicitur q(uo)d erat in xp(ist)i pas
sione. ne disperderetur d(avi)d de regno deputatum. Sed n(ec)
illa d(omi)ni patitur tituli inscriptio com(m)otari addidit. cu(m) fu
geret a facie saul in speluncam. Actus iste. & d(avi)d & d(omi)no
multum uidetur esse consimilis. Nam sic d(avi)d saule(m) fugiens
in spelunca recondidit. ita & d(omi)ni saluatoris deitas intra
templu(m) corporis sui p(er)secutoribus abscondita. Sic singula q(ue)
de dauid & xp(ist)o p(er)uenere facta. illis sunt sub hac allu
sione communia. q(ue) imagines rerum in hoc titulo ideo
p(rae)ludunt quia totus psalmus de d(omi)ni passione dictu
rus est. Sic enim ille truculentum saule(m). sic iste iudaeos
iniquissimos p(er)ferebat. Oportet igitur meminisse
psalmu(m) hunc quintum esse illoru(m). qui passione(m) & re
surrectione(m) d(omi)ni sub breuitate commemo … rant.

DIVISIO PSALMI.

Dns xps in primo ordine psalmi orat de
sua passione sollicite. sed id q(uo)d p(ro)p(te)r nos homo fieri
inestimabili pietate dignatus est. Factus enim ut
tradixerim humanatus d(eu)s. qui & ita in adsumptione
carnis d(eu)s esse n(on) desinit inconuertibilis manens
adsumpta conuertibilem hominis natura(m) sua(m) non im
nuens. sed condicionem mortalitatis exal … tans.
Unus enim atque idem est d(omi)n(u)s xps. qui & in forma d(e)i ope
ratus est miracula magna uirtutis & in forma serui

subiit sacre uitia passionis; Secundo ordine resurrec-
tionis suae gloriam. stupenda uarietate describit;
Tertio post beatissimam resurrectionem laudes sepcum
domino decantare permittit. quae membra dicebus psalmi ecclesiae
in sua passione separantur; CONCLUSIO;
Quis uirtutem psalmi huius. quis bene uolentia dig-
ne possit aestimare; Orat Christus. ut nos doceat. resur-
git ut nos erigat laudes peccati dicit ut nos instru-
at; O mysterio uita nostra. mysterio redemptio. mysterio apud
patrem nostri legimus aduocatur; Amemus denique de-
fensorem ne patiamur seuerum iudicem; ubi et omnem
constat esse amicitiam eum toto corde non expetere. qui nos
ad aeterna gaudia tam crebris admonitionibus cognoscitur
inuitare; EXPLICIT PSALMUS LVII; INCIPIT PSALMUS
LVIII; IN FINEM NE DISPERDAS DAVID IN TITULI IN-
SCRIPTIONE; Si uerbum tibi quis iustitia
Quae uis uerba ista frequenter iterentur. non pige-
bit iterum eadem per singula loca declarare. ut
psalmorum possit dignitas aestimari; Illas siquidem
dem domos confitemur intrasse. quarum penetrali-
a in … ipsa fronte cognoscimus; In finem. Christum
significat qui in hoc psalmo locuturus est;
Ne disperdas David in tituli inscriptione;
Et David saepe diximus Christum significare. quia et rex erat
et nomen eius manu fortis siue desiderabilis interpre-
tatur quod domino conpetenter aptatur; Commonetur ergo
… ponitur precatur ne disperdat scriptum tituli qui re-
… gem dominum declarabatur. qui auferri non poterat
in cau… sum. quod diuina noscebatur iussione
scriptum; Regem enim illum quis poterat abolere. quem
constat esse caelitus qui creatorem; Quod ad eum fr

quenter repetitur. ut & cusectio contra dicentib; au
feratur DIUISIO PSAL. LVII;

Dns xps & uirtutibus seductor & monitis; In pri
ma narratione psalmi iudeorum cognitas esse probat
re nequitia. sed dum illis inputat quod fecerunt nos ne faciamus
similia commonemur; Secunda narratione: retributi
ones eorum exceptis simis cum peccatorib; dederat; Tertia
qualis fiat correctio iustorum. de peccatorum ultione
memoretur; CONCLUSIO;

Ecce uerus sol qui tenebras nostras caligines q; discuti
ens. quid in ueritate sentire debeamus ostendit;
Hic nemo sit dubius ne moremur mortem in isto
mundo. dum occulte res humanas examinare cog
noscimur. quod in illo saeculo facere manifestius conprobatur.
Merito ergo istum solem mirissimum diem dicamus. quia ad
numerum horarum per duodecim nobis ea postulas lumen sue
ueritatis infudit; Hac & ipse sic dixit; abraham concupiuit
uidere diem meum. uidit & gauisus est; dies iste bonorum
intui est. dies iste iustorum est. cui nec nubium caligo per
pedit. nec nox aliquando tenebrosa succedit; expl.
psal. lvii; INCIPIT PSAL. LVIII; IN FINEM
NE DISPERDAS DD IN TITULI INSCRIPTIONE QUANDO
MISIT SAUL ET CUSTODIUIT DOMUM EIUS UT
EUM INTERFICERET; Eripe me de inimicis m

In finem iam dictum est sine
fine ne disperdas dd in tituli inscriptione & hoc quoque
frequenter posuit: ut passio domini per haec indicia decla
retur; Intra sique temptabat disperdere iudeorum in
sania. quod diuina tenens intus dixit auctoritas; phu
ius enim tituli incorruptibilem inscriptionem manifes
tat regnum domini in eo mortale firmare; Sequitur quan
do misit saul & custodiuit domum eius ut eum interficeret;

hoc quoq; ad passionē dn̄i conuenienť aptatur;
Domus enī indicat monumentū· ubi triduana mor
te requieuit; Ad quo custodiendū miser̄ princi
pes iudeorū ad gloriā nominis eius quasi disp
dendū· ne p fraudē diceretur resurgere· qđ au
ditus fuerat xp̄s antea p̄dicasse; Sed melius qđ
inimici exp̄se maluer̄ pbare· ut totus mundus factū
firmius· potuisset agnoscere; Indubitatū siquidē
testimoniū ē qđ prestat inimicis· & n̄ potest gratio
sū dici· qđ confirmat ille qui reus ē; Quae ppt cau
sas istas nullus ambigat· ad passionē dn̄i ptinere
unde psalmus iste dictus ē; Sed hoc sollicite le
gere debemus· ut quando loquitur dn̄s xp̄s· quędā
ab humilitate carnis· quae dā ab excellentia diuini
tatis eius accipere debeamus; Non duos filios putan
tes sic nestorii sacrilega somniatur iniquitas· sed
in duab; naturis unius atq; pfectis p manere dnm
xpm; Sicut doctissimorū patrū· scę calcidonen
sis· sinodalis testatur auctoritas; At enī unū
eundēq; filiū dnm nrm ihm xpm confitere conso
nanter om̄s instruimur & docemur; pfectū
eundē in diuinitate· & pfectū eundē in carne·
dm̄ ueraciter hominē q; eundē ipsū ueraciter &
anima rationali & corpore; homo usion· id est un
us essentię patri scđ diuinitatē & homo usion
nobis eundē ipsū scđ humanitatē p omnia nob
que solū modo p peccato consimilē; Ante scła quidē
de patre natū scđ diuinitatem; In nouissimis au
diebus eundē ipsū pp nos & pp nrām salutē &
maria uirgine theotocon· id est di genetrice
scđ humanitatē unū eundē q; xpm filiū di

dnm unigenitũ inducat; naturis sine confusio
ne sine conuersione · sine diuisione & sine sepatio
ne noscendũ; Plus quã naturarũ differentiã p̄ uni
tatẽ penitus amputatã integris atq; salua ppri&ate
utriusque naturę & in una coeuntẽ psona atq;
subsistentiã n& inducat diuisũ partitũ q; p̄sonas;
unũ eundẽ que filiũ unigenitũ dm̃ uerbũ ihm xpm dnm
confitemur · sicc fides inuiolatae ueritas amplectenda p̄
dicatio; quã merito p spm scm conuenientĩ. effusa
ptotũ mundũ catholica confitetur ecclesia;

Primo ingressu psalmi DIUISIO PSALMI;
Oratur dns xps non & eo qd de peccare natura ẽ dr̃. sed &
eo quod de matre uirgine factus ẽ homo ne ei inimi
ci ipsius nocere p̄ualeant · ad instar luminis materi
alis & imo surgens ad resurrectionis suę paulatim
conscendens excellentissimã sũmitate; Secundo pse
quitur queadmodũ in fine secli conuertendi sunt
iudei · & p eis oratio mirabili pietate depmitur; Ter
tio designat · quid facturi sint p̄ conuersionẽ · & sem
sis suis gaudere testatur; quę partes dicti psalma
tis omnino diuiduntur · & ita & q; sitę quã minus
neglectae ẽẽ dedecerentur; CONCLUSIO;

Dicimus dne xpe quã multa carne ptuleris · &
quã ppe se cationibus tuis sẽp oraueris; O uere iudicẽ
pium. sub quo nullũ confidentiũ desperandũ; O pa be
nignitas & potestas · nã qui p inimicis oras · quis tuorũ
possit formidare qd pereat; donec facere q; p̄ cipis do
na implere qd expetit quia sicut nihil praeter tesumus
ita tecũ bonũ totũ possumus implere quod nitimur;
expl̃c psal. LVIII ; IN FINEM. HIS QUI IN COMUTABUN
TUR TITULI INSCRIPTIONE DD IN DOCTRINA CU SUCCEN

DIT MESOPOTAMIĀ SIRIĘ ET SIRIĀ SUBALET.
CUM UERTIT IOB ET PERCUSSIT EDOM IN
UALLES ALINARUM DUODECIM MILIA;

ut repulisti nos & des;

Titulus hic nisi cōpendiū q; retinus & interpretatio
ne nominū & cōmemoratione bellorū. omnino plx
iuse inprimo positū ē. in fine his qui inmutabuntur;
cōmutantur aū in fine. quia & eius hominis errore de
posito. dño reductori puritatis intentione famulant.
dequib; dicitur fuistis enī aliquando tenebre. nunc aū
lux in dño; que admodū uero possint inmaturi subt
exponit. In tituli inscriptione dd in doctrinā; Tituli in
scriptio. ihm xpm significat regē. Sic ergo mutent. ut
deserentes diabulū regē sibi xpm ēē cognoscant. dd
enī sepedixim dnm significare. In doctrinā aū addit scili
cet xpianā. quia nō sufficit cuique illū regē suū dice
re. nisi & eius quis studeat preceptis obedire; Seq cū
succendit mesopotamiā syrię & caetera; has uictori
as post quā sauli successit in regno. fecisse dd regū
historia conphendit. quas incongruū uidetur sub hac
concinnitate deprimere. quando ibi latissime narra
ta noscunt; hoc tamē debemus aduertere bella is
ta figuralit posita. ppt uictorias dni redemptoris quas
in toto mundo de paganis agit. & pfidis. quorū uerba
predm iste dicturus ē; ut reuera destructi a superstiti
one uideri. mereantur pgratiā noui hominis immu
Populus ille qui DIUISIO PSALMI. Etiā;
perca pristinis erroribus. in ligatur. innouā
anotiā rēgi relegionis aduenens. primo cept
te supplicat. ut post afflictionē quā fecit fa
ciendo per sure beneficii nouitate reparetur.
Secundo interpositione diā psalmatis colloca

ta. idem populus rogat ut p(er) tribulationes quas tulit.
deducatur ad d(omi)no inmunitissimae turre p(er)cens auxi
liu(m) sibi de tribulat(ione) concedi. q(uo)d soli d(omi)no p(ro)batur e(ss)e possibile;
Ecce mundus iterius si recundu(m) d(omi)n(u)m CONCLUSIO:
Et dolor redit imperiu(m) beata contritio. ecce humiliata
te terrenis culminib; celsiore. quando non potest deficere
conuenit auxiliu(m) de tribulatione. & in ipso periculo
beneficiu(m) repperit q(uo)d amittere consueuit. Senectae enim
d(icitu)r. uniuersus mundi reus e(st) principatur; Anxiae sibi e(st)
q(uo)libet potestas. & p(re)gaudet humilitas; Reconditis d(omi)ne
thesauri tui aliud uidetur ad faciem. aliud facis
intus habere ueritate(m); quis possit enarrare magni
ficentia(m) tua(m). qui nos in te(m)poralis tribulationes in gau
dia aeterna conuertere; Et illud coputare e(st) p(re)tiosu(m). q(uo)d
in hunc mundu(m) scelerat(is) hominib; uidetur abiectu(m);
expl(icit) ps(almus) LVIIII; incipit psal(mus) LX; Exaudi d(eu)s;
IN FINEM IN HYMNIS DAVID. Exaudi d(eu)s deprecatione(m);
Absolutum & breuissimu(m) p(re)dictu(m) leniter & conpen
diu(m) tituli euidenter insinuat non enim ut prae omnib;
obscuris historiae quae co(m)pletur e(st). ut uidentur capere
ad titulorum indicia reuerti saecularium p(er)sonas e(ss)e psal
moru(m); In fine. significari d(omi)n(u)m saluatore(m) nullus
ignorat. cu(m) hoc iam frequenti expositione clarueri(n)t.
In hymnis. graecu(m) uocabulu(m) e(st). inspirat enim in laudi
b(us) quae totus psalmus. xp(ist)i p(re)conia p(ro)nunciat; Dauid au(tem)
idem ipsu(m) significat d(omi)n(u)m saluatore(m) cuius laudem
decantat populus xp(ist)ianus. qui toto orbe diffusus e(st);
In prima parte psalmi a fin DIVISIO PSALMI:
b(us) terrae dep(re)catur populus fidelis. ut eius audiatur
oratio. quatenus in s(an)c(t)ae ecclesiae p(er)seuerans alta
riu(m) eius uelamine p(ro)tegatur; Secunda parte grati

as agit. quod iustus hereditati tuę suam prius miseratur
indulsit. & nomen suum in aeterna gloria consecrauit; Ex
quatre laudes se redditurum iugiter domino pollicetur; Conclusio
Audiant donatistae a finibus terrę ecclesiam dici
& ipsi eam loco clausam dicere primus conquiescant; Con
tra uocem mundi quis possit audiri. inpudentissimum
est aduersum eum testimonium loqui. & contra genera
lem sententiam non erubescunt. inpudentes armen
tur nouis inuentionibus animas fatigant. accipiant
certe quod credant. non quod suae iniquitate peruertant; Orat
fidelis populus a finibus terrę. quia factura est domini speret;
postea quam se audiuit hymnica exultatione gratula
tur. quo in conspectu domini iugiter apparebit; Quid sec
tis faciat si hoc non faciat. uidemus condicionem fieri quod promi
sit uidemus mundum ad christiana nunc fidei regulas conuenire
& pro dolore sectatores nituntur abscondere. quod decre
uit ueritas indicare; Huius autem psalmi nec sup
putatio uacat. septuagenarius enim numerus pertinet ad
continentes & uiduas. quod dignitatem ipsorum mutua
designat inflexio. Unde psalmus iste fidelibus domini sep
tuagenariae praemia pollicetur. Non quod tibi aut martyres
aut uirgines desint qui fructu centenario gloriantur.
sed in congregatione multorum potest specialiter & con
tinentes huiusmodi aliquos indicare; Explicit psal.
LXXV; INCIPIT PSAL. LXXVI; IN FINEM PRO IDI
THUN PSALMUS IPSIUS DAUID; NOMINE DO;
Inter uerba notissima tituli repetit edithun. de
quo proxime in tricesimo octauo psalmo iam dixi
mus. sub istius quippe nominis significatione semper
aliquid declaratur eximium. est enim eius interpre
tatio transiliens eos. id est amatores huius saeculi. quos

nilesxps contẽptrice mundi uolupta{te} transcendit; Sed
qm̃ iste transilitio: beatorũ nob uidetur significare ppo
situ; Introducitur quidã scs qui & mundi desideria reli
querat. & in dño spe firmissima ꝑtinebat. talẽ enim
ꝑmittit idem dñm xpm; Seq; quoq; psalm̃. hoc ẽ pbe
bilis uitaque dñi regulis obsecundat; Coniungitur & iac
dd. ut uita laudabilis ad dñm xpm. tendere uideat
ubi ẽ salutaris & ab soluta ꝑfectio; DIUISIO PSALMI.

Transilitor iste quẽ diximus saeculi æstũ uitiorũ cũ
orbe terrarũ plenũ sentit uide terroribus. alios pse
cutores alios hereticos alios uanis desideriis impli
catos; In primo mẽbro psalmi cõmata sua dō ꝓfitetur ẽe
subiectã. quia ꝑ filium unigenitũ munus salutare susci
pit. arguens eos qui solo nomine se dici desiderant
xpianos; Secunda parte iterũ cõmata sua subdi
ta dic ẽe dño patri. qm̃ ꝑ eius uerbũ salutarẽ potenti
ã conquisiuit; Confirmans plebẽ confessione fideli
ut toto cordis affectu sperare debeat sẽꝑ in dñm; Ter
tio mẽbro errantes populos monet. ut in dō magis
quã in mundi istius caduca debeant felicitate confi
dere;

CONCLUSIO;

Respiciamus in hoc psalmo sententiarũ lumina quasi quasdã relu
cere candelas lãpas fides. coruscat ueritas quã
debeat xpianus populus intueri. ne mundi istius
tenebris obcaecatus. rectae fidei tramitẽ non sequa
tur; Abscedat gentilis error hereticorũ. murmura
conquiescant. uanitas hominũ fallaciaq; deseratur;
Non ingenio nostri dogmatib; presumatur. sed in
uera sapientia ponatur. spes q; talia sol& dare
qualia nullus possit arguere; Faciat dñe & nos ita
transilire. ut quod reposcimus purgatis uitiis peruenire;

dsds ms ad te de

expl(icit) psalmus LXI. incip(it) psalm(us) LXII. d(eu)s.

PSALMUS DAUID CUM ESSET IN DESERTO IDUMAEAE

Psalmi & d(aui)d frequenter indicant d(omi)n(u)m xp(istu)m. freque(n)ter
et aeclesiam; quia xp(istu)s in suis membris est. & membra
in suo capite continentur. Haec si quid patiantur apud
membra conpatiuntur; & nexu si membra uexantur. ca-
put sine dubitatione conpatitur; Sic & apostolus dic(it);
Si quid patitur unu(m) membru(m) conpatiuntur omnia memb(ra)
siue glorificatur unu(m) membru(m) congaudent omnia memb(ra)
quapropter aeclesiae q(uae) in hoc psalmo locutura e(st). merito p(ro)po-
sita sunt uerba q(uae) signifi cant d(omi)n(u)m saluatore(m); haec igit(ur)
in deserto idumeae habitat. id e(st) in huius s(ae)c(u)li condicio-
ne. ubi sitit. ubi desiderat. ubi misericordia(m) d(omi)ni exp(ec)tat
habitare. donec ad illa(m) aeterna(m) gloria(m) uenire mereatur;
Idumea e(n)i(m) locus e(st). ubi d(aui)d fugiens persecutione(m) saulis
latuisse cognoscitur; Hominis e(n)i(m) ipsius int(er)p(re)tatione
sic(ut) ia(m) sepe diximus. terrena. ut euidenter intellegamus de-
sertu(m) istud significare terrenos actus. quibus n(ost)ri spiri-
talib(us) omnino nudantur. hinc e(st) q(uo)d diluculo ad d(omi)n(u)m ui-
gilat aeclesia deprecans ne mundi huius erroribus
implicetur; DIUISIO PSALMI;

Sponsa illa spiritalis q(uae) membra continet d(omi)ni sal-
uatoris. primo modo in saeculari desiderio se dic(it)
ee raptata(m). ut uirtute(m) d(omi)ni cernere potuisset. op-
tat ut eius anima bonoru(m) omniu(m) pinguedine reple-
atur. quatenus digna possit laudib(us) inueniri; Se-
cundo modo post gratias agit. quia sub uelamine
alaru(m) domini mundi istius p(er)icula euasit. inimi-
cos q(uo)q(ue) suos in inferiora terrae asserens ee detrudendos.
rege(m) uero xp(istu)m in d(e)o patre cu(m) suis p(rae)dicat ee laetatur(um)

CONCLUSIO;

Quere sc̄a mat̄ ęcclesia. q: fideles d̄o securis nu
trīs uberis & facis sine dolore ferre. quicq; in
mundi istius inluctatione libenti asseris ptulisse.
dicas & ita gratias dn̄o semp ēē referendas. ut nūquā
ambulatio demergat. cū ipsis nob gd cantare possi
m̄ exponat. deinde quid malis. quid bonis puenire
possit ostendis. quatenus omnine dubie tate detra
uero principi totius deuotionis nisib; seruiatur;
concedere & ac ne. ut qui nunc sc̄e matris p̄dicatio
ne gaudemus. indulgentię tuę futurę munere p
fruamur; expl̄c psal. lxii; incipit psal
lxiiius; in finem psalm̄ dauid; exaudi d̄s
Tituli huius uerba sicut sepe dictū ē. absolute
referuntur ad dn̄m xp̄m qui p totū predictū locutu
rus ē; Sunt ēn̄ sine aliqua historię narrati
one conscripta ut ipsa claritas tituli luce nobis
uentum predicam uideatur afflare; ē enī dn̄s de
sua passione dicturus q: mundo uitā prestitit
& lum credulitatis infudit. Audiamus ergo in
tentis animis quia clica seperep&atur. noua
tam utilitatem & etas sep accipimus; qui predī
scatus ēē cognoscitur horū, qui passione resur
rectione q; dominica breui relatione contingunt;
Rex & apud nīm dn̄s xp̄s uerū hominē divisio psal
se accedsupturū ēē dedecerent; prima positione
orat ut a populi iudaica timore libera&. dolor
eorū factaq; impia quasi iā fuerint transac
ta commemorant. docens illos defecisse in p
secutionib; suis. se au ad resurrectionis gloriā
puenisse; Secunda positione inrid& seuitiam
iudaeorū. quia ipsi conturbati sunt de scelerib;

suis: quando resurgente domino eius. adnuntia
ta est fortitudo; Tunc enim laetitia iustorum. & retenta
fides uirtus apparuit; CONCLUSIO;

Nimis per figuras nos & personae suae dominus xpistus introdux
it ipse & poneret passionem suam. cuius nemo po
test refutare sententiam; Haec cum iudeis dicam
& de sica catholica loquitur. illi forsitan ne
glegenter accipiunt. cum eis obicimus prophetas suos. illi
nihilominus ad falsas interpretationes recurrunt
ut aliquod argumentum perueniat & eius actionis descrip
tione in deccu; Nunc quid dicturi sunt obstinati. qui
ipsum dominum audiunt de se futura proloquentem. cum pro
se super ingerere crudelissimam passionem; cuius re
surrectionem inter eos facta mundus cognouit. quid
bitas poenas incredulis. fidelibus autem & nunc praemia
promittit; Supplicate iudei dum tempus est. quo in redo
potestis inter agnos ad dexteram recipi. ne ad sini
stram cum hedis uos contingat expelli; Explicit psalmus
LXIII; INCIPIT PSALMUS LXIIII: IN FINEM
PSALMUS DAVID CANTICUM HIEREMIAE ET HIEZE
CHIEL DE POPULO TRANSMIGRATIONIS CUM
INCIPERENT PROFICISCI; Tredecim hymni

In fine praedicti dicta uerba iam nota sunt. restat
ut sequentia dicere debeamus; Cum populus hebre
orum propter inobedientiam suam captiuus a caldeorum
gente duceretur. hieremias & hiezechiel prophetae
dixerunt eos post septuaginta annos in sua patria esse
redituros; euersaque ab hostibus hierusalem. meliora
fuerant repperturos; Addidit de populo trans
migrationis. ut quia hebraeo quam in babilonia cap
tiuitate migratus est; quod spiritaliter significat quam

do peccatis facientib; in diaboli potestate
traducimur. Babylonia quippe sic saepe memo
ratũ ẽ interpr&atur confusio. quã specialiter ad
diabolũ constat ẽ ptinere; Iste ergo populus
qui babyloniã deserens ꝑ captiuitatẽ ad hierlm
ciuitatẽ dni festinabat. Illos respicit qui mun
di istius confusione damnata. ad aecclesiã xpi ue
nire contendunt; quib: auctoritate patrũ totus
iste psalmus ascribendus ẽ. quo quando iste popu
lus reuertebatur ad hierlm. hieremia & hieze
chiel mortui fuerant. Sed ut notũ questiones hui
us euitem. talis nob sit ordo uerborũ; In fine psal
mus dd. canticũ de populo transmigrationis pph&i
a hieremię & hiezechiel cum inciperent proficisci;
Sic recte intellegitur. ut uerba magis ad popu
lũ quã ad hieremiã & hiezechiel ptinere uideant̃;
Populus ille qui relicti pacca DIUISIO PSALMI;
te deseruit reuertitur ad dnm saluatorẽ. pri
mo in ingressu psalmi auctorẽ suũ liberatur agnos
cens. orationẽ suã postulat debere cognosci; De
finiens solũ illum beatũ ẽẽ. qui ad eius atria me
ruerit puenire; Sed ratione. spem dic dnm omni
ũ finiũ ẽẽ terrarũ. diuersa loca de ipsius potentiã
ã que allegorice cõparatione describens. scorq; ei
hymnũ accipsum & exultatione gaudere; CONCLUSIO;
Intellegamus populum istũ beatũ qui uenit ad
dnm xpm quadrisecuritate l&atus ẽ. & sciamus in
estimabile ẽẽ beneficiũ. quod tanta legitur exulta
tione caelebratũ; hymnũ quoque eius quẽ primo
uersu psalmi pmiserat quanta gratia diuersitate
ornauit. locu de incarnationis eius mirabile

breuitate describens; quid mundo prestiterit fi
lis institutor edocuit; Adp̄remu in resurrectio
uentura uniuersos scos eius hymnum in modi
exultatione gaudere; Sic & p̄ tertiā mirabile bre
uitate narrauit & ad spem maxima concitans
futura nob̄ p̄mia conp̄misit; Tribue rex caelestis
ut & nos repleti abundantia pacati flumine
sericordię tuę cupiosius inrigati pinguiscere
mereamur ut hymnū cū scis tuis decantare possi

EXPL DE PSALMUS. LXIIII; INCIPIT PSALMUS
LXV; IN FINEM PSALM DD CANTICI CUM RESURRECT

Quā uis hæc omnia q; in capite OPIS; JUBILATE
titulis sunt posita p̄mis sint expositione uidea
tur ēē notissima. tamen non erit inportunū sic
tib; iterū ipsa repetere ut intentio totius inscri
tionis euidentius possit agnosci. Jn fine q̄d dicit
respicit ad dnm saluatorē. sic dicit apostolus; fi
nis enī legis xps ad iustitiā omni credenti; psalmi
ipsū sine ambiguitate denuntiat quia psalmide
superis sonat sic opera eius dicta q; sonuer̄; dauid
enim dictū ē inter praecedentes desiderabilis & manu
fortis. q; uerba specialiter p̄tinent ad regē nīm &
dnm xpm. Restat nunc ut sequentia dicere debea
mus; cantici uis generalis quę dicta de dn̄o salua
tore premissa nomina docuer̄; de gloria ipsius
resurrectione p̄dicatur. p quē ecclesia gentes ad
monet. quae sp gratiā dni prestabat ēē cre
dituras; ut cōmuniter gaudeant. quia erant in
suo capite reparandi; Sed qm̄ gens iudea se
parata ab beata uita premia putabat ēē uen
tura; quia in& erat nationes adhuc idolis de

diteseruiebant: sola legē ueri dn̄i habere uidebat.
sederat infidelitatis suae uitio peccatura; prophetī
ē spū attamen istū sic pfudit aecclesiae. asserens spē
illā resurrectionē n̄ non solū fideles & iudeis. sed u
niuersitate de cunctis gentib; habitura; Sic ppheta
dic; Uiuo ego dic dn̄s. & implebitur gloria mea uni
uersa terra; Deniq; & psalmus iste sic incoat. iubila
te dō omnis terra; DIUISIO PSALMI;
Contra psuccisionē iudeorū qui se dicebant solos
ad beatitudinē uitae p omnib; ptinere. mat ecclesia spē
generalis resurrectionis interpositis in bus dia
psalmatibus l&a decantat: primo ordine ortans
uniuersitatem. ut de dn̄i resurrectione congaudeat.
q; cunctis erat fidelib; & nā premia prestatura; Se
cundo ordine inuitat omnis ut ueniant addi opera
consideranda. quatenus uita crediliter iungat.
quorum premiū expectare uidebatur; Tertio itē ex
monet gentes. ut dn̄m benedicant qui nos licet diuersis
pbet tribulationib;. tam ad requiem suae miserationis
adducit; Quarto ordine iterū inuitat uniuersita
tem. ut cōmonitā exempla liberationis suae: amplius
confidat in dn̄o. benedicens eū. qui orationē eius exau
dire dignatus est; lha CONDUSIO: qu .can
(O)ede se qua quidem expositione psalmi iste decursus ē sed modo
nob ē eius adunanda contextio. ut uirtus cantici euiden
possit agnosci, Premiū salutare tem zenles ad locuta ē scā mat
ecclesia. ut generaliter in dn̄i laudib; occupent. quatenus supnū desi
derium mundū nob tollat affectū, Deinde inuitat eas ut discant mira
cula ueteris testamenti. ad pfigurationē illis populus uisa fuisse concedi, Qua
tenus ad spē maxima sequens populus concitetur. quando que u&eris
populos prestita futurae regenerationis beneficia nuntiabunt, Do
cuit nos etiā qm de diuersis cladib; quas hic populus sustinet xpianus. dn̄i
miseratione liberetur. & ad illa felicē patriā ipso largiente pueniat, Pro
missio singularis sponsio desiderabilis. & hic ipso pagente custodiri. & ibi eodem

largiente in aeterno premio collocari. hoc si fixo animo semper intendimus
numquam mundi istius pericula formidamus. Sed cum et ista summa cantabi-
lem quod in huius psalmi fine conscriptum est. Benedictus dominus qui non
amovit deprecationem meam et misericordiam suam a me.

EXPLICIT PSALMUS LXVI. INCIPIT PSALMUS
LXVII. IN FINEM PSALMUS CANTICI DAVID

ex sur gat d(eu)s;

Vim nominis istius hinc debemus advertere quia
ubi finis dicitur initio semper apponitur; Significat
enim rex aeternus et iam nunc clarescit principium. sic ipse in evange-
lio dicit: Ego sum principium propter quod et loquor vobis; Sequitur psal-
mi cantici qui humanae naturae solet ut dictum est vocem tran-
tari; David autem ipsum dominum designat. quem et finis ille
pronuntiat. Longus psalmus et ad fastidium reve-
landum. quinque diapsalmatibus prenotatur per
quae nos divisiones conpetenter inpressimus; Haec licet
haec in aliis psalmis quaerantur aspiratur dominus humana
perscrutetur industria; Istae tamen incisiones absolute
sequendae sunt. quas per diapsalmata divina fecit
auctoritas; Sciendum est autem totum psalmum promissionis
similitudines psalmi graphice loqui sacramentis eu-
angelicis omnino replicaturi. et ascensiones Christi descrip-
tione devota monstratur esse praecipuus; DIVISIO PSALMI

Prudentiae spiritu propheta conplectitur quae inimicis domini
accederent; Vel quae fidelibus in futura iudicatione
contingerent per obtentivum modum. primo ingressu psal-
mi huius convenienter edicit. ut et perfidos deponere
terreat. et famulos domini promissa remuneratione
laetificet; Secundo ingressu virtutes significat quas
contulit populo iudaeorum; ac deinde dicit. quem-
admodum Christus perfecit ecclesiam; Tertio per mortem spe-
ciem significat dominum salvatorem. asserens quibus be-
neficia praestet ecclesiae. quando ad resurrectionem

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

INCIPIT LXVI· IN FINEM IN HYMNIS PSALMUS CANTICI; D̅S misereatur n̅

Hymnus & canticu̅ haec duo nomina nisi subtilit̅ inspiciantur.
unu̅ uidentur prope modu̅ indicare misteriu̅· quia utroq; laude̅
d̅ni significare monstrantur; hymnu̅ diximus carmen e̅e metr̅
ac cuius lege compositu̅· sic om̅s psalmos in hebraea lingua constat esse
formatos; hi. quotiens soli ponunt̅ in titulis· significant organis & tym
panis fuisse prolata. Sed iste hymnus que̅ nunc prophet& cantat· ideo pre
misit in fine̅ quia tota oratio ad d̅n̅m xp̅m sine dubitatione dirigit̅,
Psalm̅ uero canticie̅ qui sola humana uocis modulatione canebat; Sed
nunc p haec nomina utruq; dep̅henditur potuisse coniungi. ut & instru
mentis musicis & humana uoce caneretur; Et ideo om̅s cantus & hym
nus e̅ non om̅s hymnus & cantus e̅, Nam hoc not̅ distinctionis huius
preb& indiciu̅. quia psalmi qui canticu̅ non habent. poterant sola
musica instrumenta cantari; DIUISIO PSALMI,

Post sexagesimi quinti. canticu̅ resurrectionis mirabi
li ordine depraecationem suam proph&a subiun
xit ut benedicta ad diuinam cognitionem deduci merea
tur ad quam nostra non possunt merita p̅uenire. Pri
ma ergo parte fidelib; loquens supplicat ut benedici
cum ipsis mereatur a d̅n̅o. quatenus inluminato corde
in cunctis gentibus xp̅m d̅n̅m praedicandum e̅e cognos
cant. Deinde conuersus ad d̅n̅m proph&ae sp̅u confiten
dum illi dicit a populis quia gentes iudicat in equita
te, Tertio eundem uersum rep&it que supe
rius dixit, hoc misterium adiciens.
quia fructum terra iam protulit,
Et ideo frequentato uerbo postulat
nos debere benedici,

CONCLUSIO:

Quam latissimos fidei campos sub breuitate succinctissima psalmus iste complexus est, Supplicauit enim dno xpo ut adventu suo benedicere nos largiter pietate dignetur. quatenus seclus mundi expectata gentibus innotescat & fructum misericordiae ipsius de plenissima relegione percipiat,

Sit ergo nobis & breuitate dulcissimus. & prophetiae suae dignitate praeclarus.

Quando illud ante tot secula praedixit quod iam saeculariter mundus agnouit praestare regem aeternae ut sicut eum in humilitate carnis uenisse cognouimus ita & in dignitatis potentia concessum nobis clementem iudicem sentiamus,

exm sentiamus

onis sue munere subleuauit; quarto inimicorum
dni superbia conquassanda ee pnuntiat & conuer
sionis celebrata q; sexta uero & septimis dic ee facien
da. Cum aduentus dni mundo salutem induxerit;
quinto dic in ecclesiis dnm debere bene dici. ubi apos
toli & xps ipse p dicauit. supplicans ut donec q; de
dit fidelib; suis conseruare dignetur. Nono uero
ut uelociter ad dnm ueniant qui in hunc mundo
gentes quae in aegipto aethiopia commorantur; Sex
to ingressu uniuersitatem monet ut psallat dno
xpo. qui ea resurrectionis sue miracula patefecit.
Ad eandem de psalmum dominica laude conclusit; CONCLUSIO;
Decurrit copiosus psalm ingenium more fluui
orum. qui quantum plus terras occupant. tanto ea
plures agros fecundant. Fluuius qui non orae. sed ma
gis acumbus aucatur fluuius qui potatur non cor
pore. Fluuius qui sine aliquo humore semp inriguus
e purus sensus inebrians & peccatis ebrios ad sobri
etatem mentis deducens; Aquae q; simul sitim tollit &
famem; quae non degestionib; effunditur sed parata
sep augetur. Orem ut iste nos fluuius sine intermissi
one possideat. Non enim nos aerena sterelis. sed a
ger fecundus; Si beneficio dni alueus eius nos sem
p teneat occupatos; Memento tam q ad hic psalmus
ascensionem dni mirabili p ceteris fulgore describsit;
EXPLICIT PSALMUS LXVII; INCIPIT PSALMUS
LXVIII; IN FINEM PRO HIS QUI COMMUTABUNTUR DD;
Infinem ad dnm respicere seducat (Saluum me fac ds;
re nullus ignorat qui in hoc psalmo sua narratu
rus e passione. Ita & eius uerba & euangelii a ter
tatur auctoritas. & de eo apostolus sumere doce

ad exemplum; Legitur enim in euangelio. & dede
runt in escam meam fel & in siti mea potauerunt me aceto;
& alibi zelus domus tuae comedit me; Apostolus quoque
peculiaris ait; Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum
& in retributione & in scandalum; Obscurentur oculi
eorum ne uideant & dorsum illorum semper incurua;
quos uersus hic positos memor lector inuenies; Unde
quis dubitare possit hunc psalmum passioni domini
ca conuenire. cum talis ac tanta in hunc intellectum
suffragatur auctoritas; Sequitur pro his qui commuta
buntur; Ista igitur commutatio significat populus
xpianos. qui uetusti hominis prauitate deposita
in noue regenerationis sunt munere commutati; psalmus
autem quod dictum est intellegendum est. quia reuera passio
domini percunctis fidelibus conlata monstratur; Ad quo
que subiunctum est ut & finis & initium domino xpo congru
ent. sic ipse de se dicit; Ego sum; A et ω. initium &
finis; Sic huius psalmi uirtus tituli huius dispositi
one declaratur; Memento autem quartum hunc esse psal
mum passionem resurrectionem quae dominicae latius
eloquuntur; DIUISIO PSALMI:

Hactenus dicta psalmi tui beneficio diuisionis in
trepidus adnotaui; Sciens segregationem ibi
mento poni ubi silentia diuinae prouenerint. Nunc au
orem dominum ut qui donat intrare uiam. ipse inhabitis sit
causa praestet itinerae; Primum psalmum sic diximus
& forma serui loquitur xpc; primo capite deprecatur
ut saluus fiat capacitate quam gratis a iudaeis multas
tribulationes insecutionesque perpessus est; Secundo capi
te postulat caput membrorum. ne decipiatur spes
fidelium in eius resurrectione confisa; Omnia sedi

cent aequanimiter sustinuisse q; iniquitati debeant inge-
rere; Tertio p̃dicat ut ipsius exaudiatur oratio. quae-
tenus delicto istius sci eius conuersatio immaculata
liberatur; Sciens q; dicit dñm quantis inimicorum app&a-
tur insidiis; ut usq; ad passionis extrem machinatio dis-
crimine peruenerit; quarto uirtuti prescientiae suae. quae
contingere poterant inimicis uentura pronuntiat;
Quinto a forma serui se accepere profitetur. unde et laudes
redit redditurum. paternę clementię hortatur fideles ut in
dño debeant confidere. quia ecclesiae suae de mundi-
nus aduersitate liberauit. & scis suis in aeterna perenne
felicitate prosperit;

CONCLUSIO;

Audiuimus praedicamentum caelestis dispensationem mirabilem.
Ubi quam tanta est in diuinitate potestas tanta in huma-
nitate confitetur humilitas; ad suscipit scm uerbum na-
turę nrę inbecillitas sic titulus ait; pro his quicom-
mutabantur. ut p indebitam mortem suam liberar&
nos a morte iustissima; Intrauit gratia claustra
ut panderentur inferna; Uictus est interitus salua-
toris aduentu. & pp &uas tenebras iure perdidit pro-
quae &nu lum accepit debellauit diabolum p hu-
manae naturae qua tenebat obnoxia; & p inbecilli-
tate carni superatus est fortis. quando supra uniuer-
sas creationales creaturas extulit. qd omnib; spiritua-
lib; infirmius fuit; Cui enim dixit angelorum sicut apos-
tolus ait sede ad dexteram meis; Nec q; lib& alienatura
non est unica xpo. sed solatur nrę glorificatae suscep-
tio; Reuera omps reuera misericors. quidem nec ea bea-
tificauit. perdita restituit. obnoxia liberauit. miseria
nostra a nobis fecit aliena & praestitit hominem p suam
mortem uiuere quem creatorum inmortalem diabolus fecerat

interire; concede omnipotens deus ut qui pro nobis carne dig-
natus es pati donis quod coronae redigneris. Explicit
psalmus; LXVIIIIus; Incipit psalmus LXVIIII-
nus; In finem David in rememoratione quod
salvum me fecit dominus; Domine in adiutorium meum;
Finis david ut saepius dictum est. significat dominum sal-
vatorem ad quem dirigitur haec verba fidelium.
quia totus hic psalmus ex persona martyrum dici-
tur. qui vacua quidem precatione laborabant.
sed spem fixam habere in domino minime desinebant;
Additum est in rememoratione; Duobus enim modis me-
mores sumus. cum peccatorum recordatione supernae
iustitiae formidamus; et iterum dum concessa beneficia
purissimo corde retinemus; In vicesimo VII itaque
psalmo ubi haec verba posita sunt. metus est futuri iudi-
cii et recordatio peccatorum; hic autem spes liberationis
et futuri praemii promissa securitas sustinetur; Nec ut
hanc recordationem ostenderet. addidit. quod sal-
vum me fecit dominus; ut non de metu haec memoria. sed de
accepto beneficio probaretur esse concepta; congruum
quippe fuit. ut quo in superiore psalmo passionem su-
am narraverat dominus Christus spem que resurrectionis ad-
diderat. post caput suum similiter et membra loque-
rentur; quatenus et passiones suas fideles dicerent.
et spe nouae resurrectionis assumerent;
Martyrix confessorum DIVISIO PSALMI;
que populus quamvis multiplice quidem sed felice clade
laborabat; prima positione dominum deprecatur ut
a persequentium periculis liberetur. et in visiones eorum
irritas faciat. quatenus conversi dicta sua saluta-
riter erubescant; Secunda parte supplicat ut

magnificans dominum & ultra turbae fidelium. quo ipse
pauperes & egenos suos iuuare & liberare dignatur;

CONCLUSIO;

Totus hic psalmus caelestis
philosophiae luce splendit. est enim moralis probitate for-
matus patiens in afflictionibus remedium & inimicorum
saluberrimam confusionem. ut erubescentes mala sua
deserant. qui prauis actibus obsecundant; deinde bono-
rum laetitiae & aeternae gaudia promittat; & quoniam est inef-
flictione summa per diuinum celerrime dominum uenire depre-
catur; qui huius mundi praegrauantes angustias ad-
uentus sui uisitatione summoueat; Illo enim uiro dia-
boli corruit superbia. quae olim impia dominatione
regnabat. Ligatus est qui mundum peccatorum uincu-
lis inligabat; & eo usque dominus uirtute perductus est. ut nunc
sanctos pauescat qui pridem humano generi nequissimus im-
perabat; Unde desiderant & saepe dicendum est adiutor meus
& protector meus esto domine ne tardaueris; EXPLICIT PSAL-
MUS LXVIIII PUS; INCIPIT PSALMUS SEPTUAGESIMUS:

DD PSALMUS FILIORUM IONADAB ET PRIORUM CAPTIUORUM;

In te domine speraui;

Dauid & psalmus attiduca in praefatione no-
tissima sunt; quod autem dicit filiorum ionaph & primorum
captiuorum, uirtute psalmi historiae causas insinuat
in uestibulo monetur quod in penetralibus inquiratur;
hieremias enim propheta refert ionadab fuisse dei sacer-
dotem qui filiis suis praecepit in templo degere. & probabilis eos obt-
& aeterna tractare quod eos constat fecisse & obedientiae suae apud
dominum magnam gratiam coperisse qui nunc per fidelibus ad deuotos
ponuntur. Hac & ipsum nomen indicat causa; Ionadab quippe
interpretatur domini spontaneus. id est qui domino ex acto desiderio
seruiebat. sicut scriptum est. uoluntarie sacrificabo tibi. Sequitur
& priorum captiuorum. hanc istoriae regum sextus enarrat. Hac

cum israhel, cuius populus diuinis mandata contemne-
ret, primę secundę et tertię captiuitati decretus fue-
rat subiacere. Sed ut cognosceret ad supplicationem
domini conuerteretur intra semetipsum et antequam primae captiui-
tatis perueniret, per prophetam ei hoc malum denuntiatum
est uenturum. Sed illi consueta nequitia in sua obstina-
tione manserunt. Isti ergo nunc in loco contumacius ponun-
tur qui frequenter admoniti corrigere noluerunt.
Commonemur ergo in hoc titulo ut deuotionem habeamus
filiorum ionadab per contumaciam iudeorum qui captiui esse
meruerunt. Psalmus enim totus ad omnem pertinet fidelem qui mun-
di spem spernens in domino puritatione confisus est gratiae diui-
nitatis tota nobis intentione commendans per quam pecca-
torum nostrorum nexibus possimus absolui. **DIUISIO PSALMI**

Per figuram methopoeiam introducitur persona gene-
ralis qui peccatorum captiuitate liberata diuinis
mandatis adhereat. predicans nobis Christi domini eximiam
caritatem qui nullis meritis precedentibus gratis semper inpen-
ditur. Hic in prima parte psalmi ab humanis iniquita-
tibus iugiter se petit debere liberari. ut domino gratiam resti-
tuere mereatur. Secundo loco supplicat ne in senectute eius
beneficiis priuetur cuius auxilio in iuuentute protecta est.
Tertio loco dona eius enumerans iugiter se agere gratias
pollicetur. **CONCLUSIO PS**

Cum totus hic psalmus gratiam domini quae gratis datur summa
intentione commendet, admonet etiam nos in incarnatione
uerbi quae per seclus humani generis peruenit felicitate
dedicatendae more solis qui proxima luce consurgens roseam
praemittit auroram, ut gratiae perpetui splendoris per perfectis
possit oculis intueri. Patres autem nostri psalmorum numerum in-
uenientes ad noui testamenti sacramenta ita credidere esse diui-

dendū; Septē scilic& decadas. ponentes in sabbatū.
quando ad primā illā p̄tin& sine dubitatione cultu
rā; octo uero nrō tēpore deputantes quire surrectio
nē dnī. p singulas ebdomadas dies octaua uenerata
mur; & ideo p utrāq; supputationē u&us & nouū tes
tamtū sacratus iste numerus dinoscit̄ continere
psalmorū; quod ēm certū quinque gyrata possunt in
numero singulorx. hoc ualent significare quin decim
decade in ordinē dinariorū; eoq; fit ut calculus iste
psalmorx; nouo u&eri testamto cop&ent addetur; Sci
endū ē plene qđ in p̄ma parte ueteris testamti & no
uo misceat sacramentū mysterio; dicēm in septinario
numero & passionē dnī xpī. & in octauo calculo multū
adponit deu&er testamto. utrorumq; culturę nrę conue
nire modis omnib; sentiatur; Meminisse aūt debem̄
arythmetica ut alias disciplinas psalmos cōmemo
rare frequent̄ quas in sub sequentib; p̄ut fuerit obpor
tunū de ipsis p̄strictim aliquid memorare curabimur
ut quae uis breuit̄ dicta nontā uideantur p̄terita ēē
tantū ē ut astrologiā sacra legā sū ma intentione
fugiam quā &iā nobiliū philosophorū iudicia damna
uer̄; qua ppt presenti oper̄. terminū ponamus; qua
tenus & quies parū p adhib&a l&toris reparat& studi
ū. & futura pars degesta psalmorx de significantia no
ui testamenti sumat conp&enter initiū amen; Ex
plicatis septē decadib; sic dictū ē in figura u&eris
testamti; Nunc ad reliquas octo ueniam̄; quarx
numerus plenissime nob resurr&tionis dominicę cog
noscit̄ indicare mysteriū; ut his partib; diligent̄
inspectis; Reuera lib psalmorx totius scripturę di
uinę thesaurū conplexus ēē uidetur; Explic& fin.

omnia spiritalib; plena diuitiis & incognitis inlus
tratalumini b; pene. nullū tam ∋chis ut arbitror uo
lum inuenies quittantis reb; caelestib; docentur ēē co
plexus; Nec mo ueat qd per ista quae diximus ad sa
cramtū testamti ueteris ptinere ad beatitudinē dm
saluatoris sumit initiū; & terx In subsequentib; psal
mis inueniat; quod primis constat reponb; contraria
quę omnino non debent aduersa iudicari. quia & uetus
testamtū de nouo plenū ē. & nouū facit pleruq; ueteris insinua
tione; Nunc ad titulū ueniam quia interptatione nomi
nis sui ad nouū testamtū noscitur ptinere mysterium;

EXPLICIT PSALM. LXX. OMUS; INCIPIT PSALM. LXXI

IN SALAMONEM PSALM UOX XPI AD PATREM DE IUDEIS;

dīui dictū Salamon interptatr pacificus. qui se aū seuera pacificus
Sanis dn̄s xps qui hominē diaboli uersutia deceptū ad
creatoris sui reuocauit obsequiū; fec q; colere salutis
principem. quiseq; batur miserrimus mortis auctorē.
ipse enim mediator di & hominū hodieq; int pellat pno
bis quem reuera dicere nos ita pacificū ipsius uerba
testantur cū dic; pacē meā do uob pacē meā relinquo uob.
Sed pax ista non ē quā bella disturbent. nē quā inquietu
do ulla concutiat; Sed inpturbata sēp atq; aeterna manens
nullius inimici conflictatione dissoluitur; Ipsa ē de quo p
phaeta dic; dabo uob solatiū uerae pacē sup pacem.

Per totū psalmū pphaeta loquens. DIUISIO PSALMI;

Aduentū significat dn̄i saluatoris in una eademq; psō
na; modo humanitatem eius. modo diuinitatē altnis
partib; euidenter ostendens; In prima parte uerba fac
ad patrē. ut dn̄o filio pateant ad populos iudicandos; quod
tamen p distinctioni contexta ēē noscitur; Secunda in iu
dicio dn̄i filius pauperx dic ēē saluandos. & humiliandū

diabuli sine dubitatione supplicat; Hac & ipsum quoque uir
ginis partum per quas ad similitudines mirabiliter cognos
citur indicare; Tertia parte refert quod bona contige
rint de spiritu sancto & maria uirgine nato domino Christo; Quarto
ab hominibus regibus dominum adorandum quia humanum genus
a diabuli potestate liberauit; Quinta pronuntiat quod
humanis oculis uisus firmamentum fuit credentium & puer
tus sine dubitatione iustorum; Sexta de domino domino totius
mundi consensu laudare perhibet esse soluendas; Septima
hymnum domino Christo iocundissima deuotione persoluit; Sic no
ui testamenti diuitias manifestatum quoque in initio per huius psalmi
misenem constat expressum; CONCLUSIO;

Perpendamus auditores eximii contra eutychen & nes
torium bella nefaria olim nobis armata recte fidei
fuisse pugnata. ut in duabus naturis unissimis atque
perfectis in una persona exsistere & permanere credatur
deus dei filius dominus ihesus christus; Nec adeo conpendiose laborare
possumus quia tante auctoritatis robore communimur;
Nam utrumque naturam in hoc psalmo reperiamus expressam
eutychis praua dogmata unam naturam defendentis expelli
tur; cum uero una persona Christi domini praedicatur nestorii uenena
damnantur; quia cum hic psalmus duas operationes dicat
unam tamen domini Christi cognoscitur praedicare personam; Non enim
quicquam pluralinumero dixit. quia unum filium credi uoluit;
Ipse enim qui ex patre ante saecula natus est. qui in utero uirginis
carne nostrae mortalitatis sed suscepit; Omousion patri
secundum diuinitatem; omousion quoque nobis secundum humanitatem;
Inuisibilis diuinitate. factus humanitate uisibilis; passibilis ho
mo propter nos dignatus est per se inpassibilis deus; Non summitatem
diuinitatis imminuens sed humanitatem carnis exal
tans; hoc tota prophetica dicta euangeliorum frequenter testatur

insinuat; hoc pro totum mundum beata canit ecclesia
ut a catholica fide ille cognoscatur extraneus qui
ratione non fuerit stabilitate fundatus; Merito praeterea quod
hic quartus est psalmus ex his quos de duabus naturis lo
cuturos esse prediximus; EXPLICIT PSALMUS. LXXI. IN
CIPIT PSALMUS. LXXII. DEFECERUNT LAUDES DAVID
FILII IESSE PSALMUS ASAPH; R R Quam bonus israel deus
Dum in titulis superioribus david tantum uideatur adscrip
tus. hic addidit filii iesse; scilicet ut illum david per carnis secundum
monis intellegere debeat quod ad personam christi in david prophe
tae adiectum est conpetenter; Haec noua est species diffinitionis
quae greci catatyposin latini per quandam imaginatio
nem dicunt; quando nominata re tam matre ut patre ad intel
legentiam indiuiduae personae sensus noster adducitur; Con
gregantur etiam multae res ad personam communiter
expressam dat ut illud; Socrates filius suffronisci
cuius mater fenerete aeduus uerecundissimus; haec in
omnia solum socratem indicare ad difinire noscuntur
Sed in hac re tantum ponendae quae ante personae indiuidui
de quo agitur ab omnibus ceteris sequestrare personae; Lau
des ergo istius david defecisse dicit. quod nisi perscrutemur
omnino contrarium est ut in medio pene operis propheta
dicat per totum defecisse; Sed causa huius dicti ab origi
ne perquiramus; Cum israhelitus populus deserta egipti primi
tus calechumenis oculis appareret liberatus; pro
latis beneficiis domino laudes per sacrificia pecodum et in
strumentorum musicorum consonatione reddebant; quae in
figura facta sunt usque ad plenitudinem temporis quo christus dominus
adueniret; Iste ergo laudes temporales quae pro diuinis beneficiis
reddebantur defecere atque mutatae sunt; quia nunc ecclesia catho
lica immolatione corporis et sanguinis christi sacra peragit

psalmo dicit; Sequitur psalmus asaph; asaph sinagoga signi
ficare hebrea lingua testatur quia dominum quidem colebat.
sed uidendo flores malos in pessimas cogitationes
inciderat; Ex cuius persona in hoc psalmo ipse asaph loqui
tur. qui in sua nomine sinagoge continet significa
tionem. De gentibus enim populis & de his qui legem domini suscipe
runt multa dicturus est. quia eadem dilectione nostram utiliter
dicunt ne talibus cogitationibus polluamur; Diuisio psalmi;

Sicut diximus asaph & typo sinagoge pronuntiat loquitur psal
mum in prima parte zelasse dicit felicitatem mundi. pa
ce contuens peccatorum. admirans cur inimicis dei & pec
catoribus prosperitas tanta proueniret. ut os suum usque ad celum
extollere uiderentur; Secunda parte reuersus dicit popu
lum suum ad salubri consilium & pristinis cogitationibus eru
bescere praesumptae. donec ultima impiorum intellege
re atque conspicere mereatur; Tertia parte propter dolores fu
turos mala impiis prouenire testatur. quia sanctos uiros feli
citate sua scandalizare uidebant. serta in beneficio
domini de his malis asserit esse liberatum; quarta dicit quo
modo ad perfectum intellectum domino miserante peruenit;

Qua mirabiliter asaph iste cuius Conclusio;
nomen indicat sinagoga & prauos errores respu
it. & futura bone credulitatis ad suprat; deli
berauit enim sapienter elegit eximie. ut non inmen
to pro illa superioris psalmi enumerus conuenis reuide
tur; quando uerat cogitationum partes. uelut iusta
libra discernens equalitatem moderatione perscurrit;
Completa est his admonitionibus institutio christiani ut
ne cogitationibus prauis delinquat. qui se domino
commendare festinat; Praesta domine ne nos talibus
inuidere faciat quos tua ueritate condemnat.

Sed & ecremur quo sortes. & enim certe quos dilig
quiae tecū habere nequiunt portionē nisi qui uolun
tate testuacsinte deuotissime subsequuntur; Explicit
psal. lxxii; Incipit psalmus. lxxiii. Intellec
ut quid ds repulisti — Intellectus significat inspectionē tus asaph;
diuinā quā psalmus iste studio peractis omnimod
intuitur. Asaph sic sepe dictū ē interpretatur congre
gatio quae nc uocatur ecclesia. istae futurae desola
tiones hierlm miranda claritate deplorat; Mira
prorsus stupenda dementia malū futurū psentem sibi fa
cere planctū & sic dolore uenturae. quasi iā pteriti ēe
suspecta; quod genus dictionis contra te plenū proximi de
lectione conpunctū & in hoc psalmo & in septuagesimo
octauo & in centesimo trigesimo sexto repperies fuis
se contractū; Scire aut debemus quid intersit inpeniten
tes & lamentantes. qm si inter se lacyme utrisq; commu
nes. Penitentes psuis peccatis aut pgeneraliter sec
sib; rogant ut dn̄s delicta demittat. ne puniantur recta
cū iudicat. lamentantes uero peractis intuitu deflent ciui
tatis ruinas. & interitū suorū cuiū que ia pessi. aut a
tempestarum. unde monet apostolus contrariam pximi ipsu
adens. gaudere cū gaudentib; flere cū flentib;; Respici
am nunc ordinē ipsū positionemq; psalmorū; Septua
gesimi primi psalmi pmisit incarnationē dni ēe uenturā;
In septuagesimo secūdo positur errorib; asaph elegit quid
sequatur. In psenti aut ciuitatis subuersio deploratur.
ut durissimū animū iudeorū ut ipsius ciuitatis suae calam
ta tib; terretur. Totū fecit medicus bonus. si sanitatē
recipere uoluisset aegrotus; Neminem enim aut qd
ecclesiastica tradit auctoritas his dieb; uasta
ta hierlm. quando xpm dnm crucifixe plepseru

delissime iudeorx; ut n̄ sit dubiū qđ tēporis meclusure
apert p̄sūptionis excessus. Nc ad reliqua transeamus;
israeliticus populus qui figu ⟨ DIVISIO PSALMI;
ra continet deuotissime sinagoge primum loquitur
psalmū; In prima sectione deplorat. cur traditi fuerint
gentib; ita ut scā eius inimicorx pfecerat audacia;
memorans quorū dā iudeorx cor inpenitens dn̄i puo
casse censuram. & quib; tamē in fine sit conuertendos
ēē pfecat; Secunda dic aduentu xp̄i. supstitiones
& iniquitates hominū fuisse distructas. enumerans
diuersa eū fecisse magnalia. Int'q; petit ut iudeis
errantib; subueniret; Tertia sectione rogat ut me
mor pmissionū suarx ad interitu semē expicat abra
he & ad ipsū ascendat superbia romanorx qui se inma
nit extollere; quē psalmus sollicitis uirtib; audia
mur. ē enim in excidiu hierusolimitā in lacrimatione
mirabilis; CONCLUSIO;

Cognouistis auditores egregii quā suauia sint
fidelissimis uiris officia pietatis. quæ admodū
nollent proximos suos iniuriā sustinere. ut de fu
turis eorx cladib; tamquā iam lacrimis affligant. haec ē reue
ra cantantis scā pfectio presentia futura sibi pericula
quæ proximis formidant ēē uentura. quid agere iste
de conspecta clade qui futurā sic cognouerit. qđ con
puncto corde doluisse. Respiciam scripture sēē qua
le sibi ueritate consentiant. ut ante asaph adhuc
florentē hierlm deploraret; quā p̄ tot annos hiere
mias pacta captiuitate defleuit. utrxq; piū utrxq;
gloriosū. sed plus iste nescio quo pacto misericors fuis
se cognoscit; qui adhuc in prosperis constitutus amarissimo dolore noscit ēē pculsus; quā ppt considerare

nas conuenit qd refulgente uarietate contextus mo
do lamentantiū iubilatione · modo penitentiū gemitu
modo institutione saeculari · modo lamentantiū dolo
modo saeculare incarnatione predicta · modo pollu
tatione priorum · modo terrore penarum · modo laudi
dominicis; cunctus psalterii textus ornatus ē. Ut si
corona suauissimis conserta florib; spiramen effici
gratiosū; Ita & hic liber diuersis uirtutū flagrare
sentiatur odorib;; EXPLICIT PSALMUS LXXIII;
INCIPIT PSAL. LXXIIII. IN FINEM NE CORRUMPAS
PSALM ASAPH CANTICI; CONFITEBIMUR.

Uerba tituli huius nisi ordine suo consideren
obscura s; Asaph sic sepe diximus sinagoga interpre
tatur · id ē congregatio quę credidit · non obsti
nata pmansit. Nā p resurrectionē dni confessio
b; multa milia iudeorū sic in actib; testant actus
apostolorū quapp hunc populū asaph iste nc amo
net. ne fidē suā corrumpat in finē id ē in dnm salua
torē: qui & credulitate tē accipere meruit & fructū sa
lutis inuenit. Iste enī munera quę diuino dispensante
manent inlesi quando fuerint unita a conspectu
regis redimunt eligenti; psalmū canticū uero diximus
ee cū res actuales spiritale contēplatione discernim
qd totū hoc psalmo diligens lector inueniet; Diuisio

Primo ingressu fideles iudei dicturi sunt se omnia eiu
mirabilia pfiterentur. Secundo rex ipse loquitur
xps iustitia se iudicaturū pmittens. cū tēp; generali
resurrectionis aduenerit; cōmonet etiā ne quis audeat
aliquid contra diuina mandata psumere. & eū possit
aeterna penatur quaerit; CONCLUSIO;

Audiuimus uerba dn̄i ñ de altitudine caeli redde
ta scā scripturae praeclari: cuius tanto libentius pa
reamus quanto nos comunire monuisse dignatur.
Nec cū dn̄s moysi loquitur ē fulgura micuer̄ con
crepuer̄ tonitrua. mons quoq; sinai totus fumauit
cunctos terror mortis inuasit; & uitale manda
ta sic peruenit ad populos. ut magno se putarent
discrimine perituros; ex beneficia dn̄i salutaris
s intellegant iugit ē miranda; Linguae ipsius con
dig gesta in manib; uoluntas dominica per terreno
b limens conphensa diuinis & p corporale prestat
aspectū. ut in nr̄i cordis oculis salutare nr̄ instru
atur iugiter ac sicut in scripturis suis consulere fes
tinemus; Semp ad salutare responsa paratus ē nec
absens aliquando reddit sicut puris mentibus ap
paremus; quapp̄t abiciamur ut psalmus mone& su
pbia q's scelerator ab ipso diuidit. amen humili
tate ē q; sceōs illi celeriter iungit; Expt
psal. LXXIIII; INCIPIT PSAL. LXXV; IN FI
NEM IN LAUDIBUS PSAL. ASAPH CANTICUM AD
ASSYRIOS; Notus in iudea dn̄s;
Omnia uerba huius tituli
de p cedentib; expositionib; debent ēe notissima.
restat ergo q nouū tituli ad assyrios explana
re: Assyri dirigentes interp̄tant quia fidei regu
lis doctis rectis semitis ambulare contendunt; hos
alloquit asaph. ut laude dn̄i mirabile ueracite
decantent:

DIUISIO PSALMI;

Asaph cuius uocabulū interpretat dixim sinagoga:
in prima parte dirigentes id ē fideles alloquit
iudeos designans ubi nom dn̄i factū sit uirtutū
declaratione notissimū; Secunda parte dicā
miranda q gessent; Tertia omīs deuotos ā mone&.

ut d(e)o t(er)ribili munera offerre n(on) desinant. qui sp(iritu)m prin
cipu(m) salutare emendatione purificat. q(ue) p(er) tres dia
psalmatu(m) s(un)t inpositione diuisa; Conclusio.
Ecce ille asaph qui in titulo dictus e(st) commonere di
gentes. usq(ue) ad d(omi)ni xpi sacramenta peruenit. t(er)ribi
le(m) regib(us) p(ro)nuntians que(m) crucifigendu(m) hebreoru(m)
dementia habet insania. quapropt(er) intellegite principes
qui a d(omi)n(o) gentes n(on) estis sed potius errantes. qui audi
re noluistis tam saluberrimu(m) p(re)cantem monitore(m).
Et ideo d(omi)n(u)s p(ro)p(ter) sapientia regna uiuitis sacrificia non
habetis qui et ceptra noluistis pacmonicu(m) diligere
sed romanu(m); Hac du(m) confitentes latino sermone
dicant iudei que(m) admodu(m) sic appellari potestis tam(en)
gratuit(ur) obstinati. cur ergo ultionem tanta(m) non ad
uertitis. qui ipsu(m) nom(en) p(er) omnia perdidistis; Medicamus
e(st) hic textus psalmor(um) & qua mittat d(omi)ni la(r)g(itas) gratie tetran
sitiu(m) tanti nob(is) ad fine(m) sup(er) e(ss)e nos cant; Oremus ut qui
nob(is) gratia(m) prestitit in p(re)senti. ip(s)e nob(is) auxiliu(m) c(on)
cedat efficit(er) in futuru(m). Expl(icit) psal(mus) lxxo(m)us
quintus; INCIPIT PSAL(MUS) LXXO(M)US SEXTUS.
INFINE(M) PRO IDITHUN PSAL(MUS) ASAPH. uoce mea
In fine(m) notu(m) e(st) significa d(omi)n(u)m saluatore(m). Idithun
quoq(ue) transiliens eos in sup(er)iorib(us) titulis dix
imus. nom(en) istud q(uo)d debeat indicare; Asaph congre
gatione(m) appellari manifestu(m) e(st) si istoru(m) nominu(m)
expositione tractat(ur)a congregatio debeat aduer
ti. qui uitia huius s(e)c(u)li glorioss(e) partib(us) transiliunt.
& ad illu(m) fine(m) p(er)uenit. cui nihil potest simili rep(er)
iri; Totus ergo psalm(us) hic ad fidele(m) congregatio
ne(m) cantabit(ur) quia asaph nomine continetur;
Asaph iste que(m) diximus initio Diuisio psal(mi);
Ad transilitore(m) in p(ri)ma narratione psalmi ad

dn̄m redemptore testatur. & tribulationibus suis
q(uo)d sol& fidelib; accedere se magis insinuat
eruditum; Secunda narratione cogitata enim me
rat. q: solent pulsare in hoc mundo corda laboran
tiū; Tertia beneficia diuinitatis in meliorē
sensū retrorsu p mutatum; Ut opera potentiā q:
di fixa in le cogitar&. quib; reb; cognoscit assidu
a& exercitatione pficisse; Quarta narratione p
sequit quēadmodū p dn̄m saluatorē facta sint
diuina miracula; CONCLUSIO;

O idithun uere uincanarx rexx transilitor egre
gie. qui psalmū mirabile institutione cantasti in
tribulationib; exercitatus negasti te ullo modo consolarī;
Deinde delectatione tua ad pfecta nos cit puenisse senten
tiā; Tertia sentisti ia felicit inmutatū nec tamē in p spens
animū relaxas. sed arte sep intentū ad magnalia dn̄i p stre
nis. augmto quodā sapientię iugit p isse cognosceris; Quar
to miraculo a xpi magna exultatione concelebras & cum
diuersa p cuns institutionē xpiano populo quas adu&or
tendis; P resta dn̄e ut solita nos iubeas pietate purga
re qua tenus quis simus actuū qualitatē dissimiles clem
tia tua faciat ēē consortes. EXPL PSAL. LXXVI: IN
CIPIT PSAL LXXVII: INTELLECTUS ASAPH; adtenditendite;
Quotiens intellectus inuenitur in titulis magni cui
us da rei nob significantia declarat; Hac cū intel
lectū generalit dicam quicquid auertere bonū
malū q: facit hic tam tunc intellectus ponit. quando
sensus nr p facta intellegentia tendit ad dn̄m; Asaph
uero diximus hebrea lingua sinagogā significare. Icon
ne collectionē; Sed quia intellectū p misit fidelē hic
sinagoga loqui posse declaratur; & p brare ẽm malis
neq: un nisi corda fidelium; DIUISIO PSALMI;

Quamvis psalmus hic probetur esse longissimus, tanto studiosius debet numerosis divisionibus aperiri, ut et per distinctionem melius elucescat, et ipsa per certam sectionem fastidium longinquitatis abstergat. In prima parte psalmi duo tantum versiculi personae domini probantur abtari, ut reverentia cresceret sequentium dictorum, ubi ipse rex facere videbatur initium. Secunda parte loquitur Asaph imputans Iudeis quotiens beneficiis domini extitisse probarentur ingrati. Illi tamen praevaricatione distorti cor suum nequaquam iussionibus admoverunt. Tertia vero numerat quanta munera israhelitico populo virtus divina praestiterit, nec tamen illi eam murmurationibus cessaverunt. Quarta dicit qualis in eis vindicta pervenerit, et quemadmodum sit miseratione domini mollita sententia. Quinta parte propter murmurationes eorum vindictam venisse, sed iterum ad supplicationem domini cognoscentes eius mox medela redierit. Sexta denuo illi dolore locutus est errores solitos secuti. Misericordia tamen domini non eos penitus passa est dissipare quod malis eorum iuste potuisset infligi. Septima dicit quemadmodum dominum concitaverunt in deserto, cum tamen propter ipsos decem plagis Aegyptiorum populus fuerit vehementer afflictus. Octava beneficia domini refferentur et iudicio abstinationis iterum culpa subiungitur. Nona ultio gravissima subsequitur, ita ut captivitati populum traderet, et tabernaculum Silo in quo habitare inter homines videbatur abiceret. Propterea elegit montem Sion et David servum suum, de cuius semine Christus dominus natus est, qui mundo salutaris medicus adveniret. Sic hunc psalmum ab initio electionis gentis hebraicae usque ad adventum domini seducatonis facta descriptio est.

Conclusio

In nonnullis psalmis solemus exquirere quid nos commoneat caelestis auctoritas. Hic tale se facit initium ut et po

sitio inchoat quae principium psalmi esse uideatur. Dixit
enim parabolis se et propositionibus esse locuturum. ut unus
quisque uelociter cognosceret faciem psalmi; cum forma ip
sius expressa fuerit dictionis. quapropter. sic prius delictis
expulsis hebreos et intromissos esse cessent christianos utrius
usque legis intentione. quasi in unius faciem botrui
decore pendere; Amen ergo plurimum tractatu eius. in quo dum
historia refertur nouitas tamen mira gratia declaratur.
More ebrii fluctuantis qui tot lumina reddit quot
tremores efficerit; modo enim ibi dextera lapet; modo
dubitabilis imago circum uolat; et ne eodem elementum
to uiderit esse uariata. cum nihil illic coloris accedat nec
recedat; sic psalmi huius admirandae diuersitas et
historiam narrat et logica alia quae spiritalis sententiarum in
sinuat; cauis similitudine dictum certissimus quaeritur quaeque
subsequitur. et sic in dictis actibus declarantur domini futura
mysteria. ita et primitiua illa quae iudeis contestati
christiana populis sacra uirtute panduntur. Explicit psalmus
lxxvii. Incipit psalmus lxxviii. psalmus asaph; deus uenerunt;

Sicut saepe diximus haec significatio nominis ad actus
illorum pertinet. qui ad mandata domini gratanter que refe
runtur; Asaph uero synagogam significat. que tamen
catholicae conuenire potest ecclesie; Neque enim christianam
aliqui credendi sunt. qui gratie dominice claritate
fulserunt. Ad asaph autem pertinet. et populum
illum ... christo deuotum ante tempora christi. Est ergo et
iste psalmus totus in lamentatione positus. sic et lxxiii
tertius qui futura tempora uelut praesentia deploret. et
propter duritiam cordis sui gentium graue affligende. pia ca
us studio precatur christum dominum subuenire; diuisio psalmi.

Primus quae diuisione diceamus oportet gestarum rerum
breuiter insinuare notitiam. ut dum causa patuerit.

texatur psalmi intellegibilius audiatur; Machabeo
rum nobis primus liber insinuat anthio cum regem ciui
hierusalem uenisset & omnibus illam auferre opibus enuda
ta. in templo dei idola posuisse hebreosque deum diis suis
sacrificare cogeret & multos martyres efficisse.
quapropter asaph quem diximus figuram gestare fide
lium populorum pronuntiatur loqui psalmum; In prima parte
dinumerat quanta temporibus supradicti regis
antiochi pertulerit hierusalem populusque iudeorum; Secun
da parte dominum rogat. ut supra potentes inimicos iram
sue indignationis effundat. & peccatis seruorum suorum
dignetur esse propitius; Tertio prophetie spiritu postulat uindi
care iperemptionis uotos correctionis studio; Conclu
Secundus iste iam psalmus est qui honorabilem hierusalem si
pi clamatione defleuit. Sed sciendum est quod lxx o
m titur captiuitatem continuit. quam pertulit sub
romanis; Iste uero antiochi regis deflet sacrilegam &
crudelissimam uastitatem; Considerandum quoque & alta
mente condendum est. quod asaph tantis studio commonemur.
& de sancta dei bonis letamur: & aliorum; calamitatibus eius
uehementer affligi; Legitur enim felices qui gaudent in
pace tua. & felices omnes qui contristabuntur in omni
bus flagellis tuis; Quapropter conuenit ut quod unicui
que fidelium peruenerit ad nostros labores proximitatis
studio transferamus; Sicut apostolus dicit. Siquid pa
titur unum membrum conpatiuntur omnia membra; siue glo
rificatur unum membrum congaudent omnia membra;
hinc enim caritas illa perfecta conquiritur; hinc per di
lecta unitas inuenitur; & sic aurea bona istius perseuerent;
hinc & illa celestis affectio gignitur. quae dominum &
dera locupletare monstratur; Explicit psalmus
lxxiii; Incipit psalmus lxxiiii. In finem p

his qui inmutabuntur testimonium asaph
Doctis uiris &incadu   asaph psal. qui regis ist;
tono xpi salutem eruditur. siquis sua sitate repe
tere conat offendit; Nec cui omnia tituli istius uerba
iam nota sint restat. ut hoc quod nouum dix; testimoni
u asaph p q; rere debeam; Iste asaph antea trepidus an
te sollicitur. quippe in magoge pacatis uisus e p(ro)d(u)m ip(s)i
omnib; exortare. tanta nunc p(re)sumptione co(m)plet(ur). ut
iam commotatis in melius. testimoniu conuersionis
p(ro)bere uideatur; dicit enim de primo aduentu d(omi)ni sed
uatoris. qui homines d& deteriorem lege p(er) gratia ad sce
conuersationis dona p(er)duxit; translata que uinea
de egypto potentie sue radice solidauit; hoc quod dic;
testimoniu his qui inmutabuntur; cantatur enim
hymnus iste de aduentu ueri agricole. & uinea d(omi)ni
iam non obscuris sed manifestis p(re)cib; eius postulat
aduentus; qui ps(alm)i eius de rei secundus ee dinoscit;
Asaph iste que titulus   diuisio psalmi;
p(ro)cinuit commutatu; In prima sectione d(omi)n(u)m dep(re)ca
tur aduentu; Secunda refertur que admodum ui
nea q; e ecclesia toto sit orbe dilatata; Tertia loco
in incarnationis eius beneficio p(er) similitudine uineae
uisitare dep(re)catur ecclesia req; d(omi)no postulat ad
herere;
Nimis asaph istu   conclusio
commotatu constat in melius qui uinea xpi dila
tata toto orbe conspexit & p(er) palmites eius mon
tes umbrare uidit & cedros; ex p(er)acta culum reuera
beatu cuius animo enitas ipsa cogitatio refectio e;
ut toto mundo una uinea umbra faciat suis frondi
dibus; ne quis fideliu reddatur solefusatus; de qui
b; sc(ri)p(tu)m e; p(er) die sol non uret te neq; luna p(er) nocte; ue
ru istae uineae p(ro) botruis mustuosis sco(ru)m in ferat fructos

maritimes res creat prophetas educat apostolos gignit
fideles edit innumeros. & quid in ecclesiae sanctae glori
ose gentis iste similitudine decenter aptatur; Expl.
psal. LXXVIIII; Incipit psal. LXXX ; In finem

PRO TORCOLARIB; ASAPH QUINTA SABATI;

Pro torcolarib; ecclesiam significare superib; e
titulis indicatum. sed quod haec nunc per figurationem in
uvae expressione positum. nunc in uva videa
mus explicem. Cum tunsus acervus olivarum subiec
tus fuerit angulata arte ponderib;. nimia quae
pressura torquetur. & amor catenosa; & oleum pin
guissime puritatis emanat quod in ecclesia pressura
tionibus fieri posse non dubium quando deo puritas
tes declarat & faeculentas conscientia evidenti ad
signat; quinta vero sabbati significat sabbata
quintum diem quando dns in conditione rerum ex a
quis creavit animalia sic genesi lectio declarat dicens;
Dixit ds; producant aquae reptilia animarum
vivarum. hoc ad baptismatis gratiae similitudine
decora coniungit; quae revera animalia vitae sua
fecunditate producit sanctificatae aquae inmaculatos
reddunt quos pullulata propriis scelerib; acciperet; Sed
ut partib; res expositas in unum sensum collegamus.
Intentio tituli talis est ut in finem designat dnm
xpm pro torcularib; ecclesiae. asaph congregationem
quinta sabbati baptizator; unde collegitur psalmum
in ecclesia dni revera congregatione esse lo
cuturam; hic enim asaph ad historiam qui de loquitur
iudeis. sed melius spiritaliter intellegatur de popu
lo xpiano. DIVISIO PSALMI;

In prima parte psalmi loquitur asaph fidelib; ut
per organa diversa musicorum laudes debeant dno p

sonare; quo multa beneficia suo populo presta
re dignatus ē; Secunda uerba dñi comminantis.
ne idola colantur. sed ipse solus adoretur qui presta
re p futura munera consueuit; Initia patre aseph
& sua iterx p sonare loquit arguens infideles cur
fallaces & terrenas cū eis dona dñi copiosa largita
te conlata sint;

CONCLUSIO;

Redeam nunc ad sententiā superiorē & more apiū
dulcissimis florib; insidentes assidua re pertina
ne succum a mella carpam; quia res salutaris quo
niens cū q; repetit necessaria sēp inde sumuntur;
quā ppt studiosissime p q; ramus quae res sit dic
tū; Non enī incedit recens; Si reuera uolum ēē
īt. in hoc ēm uerbo fidei totius uirtus scissima
continetur. in hoc sermone ineffabilis illa maiestas
tis natura declarata ē; Nec fides recens n̄ accipit:
cognita sibi scā trinitas sine dubitatione sentit; qui
a iunior ibi n̄ ē ubi senior n̄ pbatur; Alter nus e
igit pat. alter nus filius. alter nus sps scs; Distinctio
ḡm in psonis unitas cognoscit in natura; Omps
pat. omps filius omps sps scs; Tamē qui dem nom̄.
sed una uirtus una potentia; Filius a patre inc
phensibilit genitus. sps scs a patre & filio inef
fabilit p cedens potestas non accedens. sed indiui
dua manens summitas sociabilis regnū sine fine glori
a sepiterna; quae sola creat sola peccata dimittit.
& celorx regna concedit; S q neq; adoratis dm̄ celi
enū. Dr alienus ē qui in sacra legis culturas dem
nū hominū praeuaricatae fuerit; Non essentia diui
ns accipiens. non qui homines creauit. sed quē
ab hominib; fabricatus; Alienus reuera quo alie
natio inlē reptus ē; hoc ut x q; refugiū uindi grae

nitate promeremur qui tam nouit de se male sentientes
abicere. & recte credentib; beneficia digna pres
tare. expl. psal. LXXX. Incipit psal. L tcere;
LXXXI. psal. Asaph; Ds stetit;

Dictū ē in praefatione psalmos uniuersos ēē da
uiticos sed hos qui uocabulorū diuersitate tit
notantur. pp intellegentiā nominū suorū in
titulis fuisse pscriptos; ponit enim hic asaph qd indicat
sinagoga q; dnm saluatorē corporea quoq; presentia
meruit intueri; quando dignatū ē uerbū caro fieri
& in gratia nrē mortificationis occidi; Denique psalm
ipse sic inchoat; Ds stetit in sinagoga deorum. Nec
illud dimittendū ēē de iudaico. quare sinagoga an
tiqui accitauer. quā nunc ecclam xpi anis tēporib;
nuncupam; Sinagoga ē generaliter dicta congre
gatio. unde uocatur & pecorum hominū coetum; ecclesia
uero conuocatio nuncupatur. q; de diuersis gentib; ad
gregata colligit; conuocant enim ad illos ptinet. quo
ratione pcellunt. ut intellegam ecclesia & in nomi
ne creuisse & meritis; DIUISIO PSALMI;

Asaph psignificatione sui nominis in titulo constat
appositum; contra iudeos de xpi aduentu profe
loquit psalmus; In prima parte. commonens eos dnm
in eorum medio constitisse. ideo n debere illos consortiū
suscipere peccatorum; Secunda parte admonet. ut in
tellegant ipsū ēē xpm. qui in assumptione carnis pau
per & egenus ēē uidebatur; Tertio loco dicit eos hono
ratos ut filii dī fierent sed ipsos in mortis laqueos suo
laqueo corruisse. CONCLUSIO;

Audite iudei intellegite principes quanta de ad
uentu dnī asaph iste locuturus ē; quid colitis pro
phetarum uestrorum dicta nescientes. uenite ad

tholicos sacerdotes. apenant aures uere. ut positis
dono dni diuturnā euadere surditatem; Uos quoq; p sect,
huius p ymnū uersū scrutamini. qui nestorii & euticis
pestifero tempore seruitis; de quo enī dicit; ds stetit in sinago
ga eorū & sequitur; In medio aūt ds dis cernit; Stetit utiq;
ad humanitatem dis creuit a deitate; Unus adq; idem
dns xps utrūq; uerū utrūq; pfectū ē; Talis enī errorem
duas naturas diuisas. secundū duas pronas in xpo pfiten;
qualis unā confusā credere; quā uis in unitate psone;
Nobis enī sidulu uersus ille dicendus ē; ambo er
rore parer quā quā diuersa sequantur; Haec si hominē
ad caelos nō extulit. dicite quē redemit; Formā siquidē
serui adsūptā legis nō adsūptā; Nulli aūt dubiū ē tunc
perire. quando nec aliquando perire possit accepit;
Haec si tam una natura sub confusione. magis ūra;
O eutici arte facta ē. ut putatis quomodo filius homi
nis ad iudicandū predicatur adhuc ēē uenturus; aut quo
modo uidebunt impii inquem conpunxerunt; denique ut
haec persuasio funditus tolleretur; p resurrectionē homo
dubitanti ipse respondit; Mitte manū tuā & inde.
qm spc carnē & ossa nō habet sicut me uidetis habere;
Considerate & ita p quos sequatur absurditas; Haec cū ex duab;
naturis unā factam dicitis; aut confusionē puenisse
creditis. aut unā pendere sine pudore firmatis; quid
refugitis contra qd patrib; nrs spu sco reuelante con
placuit; certe si non uultis duas naturas inconfusas
inmutabiles indiuisas inseparatasque credere; dici
te duas substantias; dicite duas formas; Sic apostolus
ait; qui cū in forma dī esset. nō rapinā arbitratus ē
ēē se aequalem dō; Sed semet ipsū. exinaniuit for
mā serui accipiens; & habitu inuentus ut homo; Tandū ē

ne fugiamus dogmata scelerifera & tertiú uotis prepa-
ratis aeternú; Sciendú uero é. qd hic psalm quin-
tus é eorum quos de asaph; natiuus dñi xpi c̃ se nptur é ep dixi-
m̃; expl. psal. octuagesimus prim̃; Incipit psal.
LXXXII dus; canticú psalmi asaph; dr quis similis erit

Cantici psalmi significantiá in p̃facione posuimus &
capitulorum ubi locus exegit. frequenter ediximus. quin nominú
istorum. uirtutes ad illú. nos intellectú trahit. ut rebus
actualib;. ad diuiná c̃templatione. animos erigamus;
Asaph uero c̃gregatione. latina lingua resonare
indubium é; Sed iste asaph quotiens in mediú deducit;
Sic iá diximus; Non é auctor ipse carminis. sed ppt nomi-
nis sui significatione uirtutes quas psalmorum apte ti-
tulis uidetur appositus; DIUISIO PSALMI;

Asaph qui multa iam superioribus psalmis de dñi in-
carnatione predixerat. nunc in primo mébro ad-
uentum eius secundo dicturus é; expetens ut quo in
fine saeculi inimici eius per antichristum ni-
mis ingentes sunt. ipsius cito debeat uenire iu-
dicium ne grauissimi hostes diuturna licentia
cuncta uastare possit & deserant; Secundo mé-
bro in eos p similitudines quas dat nominum sup-
plicat uindicare correctionis uoto. non male-
dictionis instinctu;

CONCLUSIO;

Meminerimus hunc asaph non frustra unde-
cim psalmis superioribus introductum;
ut cor dura durissima iudaeorum frequen-
ter sua gog ge ipsius uoce

uerberata mollescerent, crederent quia uel ipsi nomi
ni tuo debebantur esse deuoti. quae propter eadem cura te pdi
cantur. si sibi non impediat obstinatio perdita. Om
nia de domini incarnatione perfecta. omnia de gentium
credulitate manifesta sunt. Iudicii tempus restat
quod omnes generaliter sustinemus. sed ante oportet credi. ne
ibi possit impiorum ultio praedicta damnare. Explicit psalmus
LXXXII. Incipit psalmus LXXXIII. In finem
pro torcularibus filiis chore psalmus. quam amabilia
Quid significet in finem frequenter expositum est. Et cum tabna
superioribus titulis pro torcularibus dixerim ad ecclesiam cula tua domine uirt.
pertinere. Congruit tam diligenter inspicere cur
ecclesia ista de nomine accipere. Uua pendens
que intacta ut oliua etiam in arbore constitu
ta. succosissimi sapores sui non indicant dignitatem.
Sed cum torcularia utraque peruenerint. nimioque pondere con
pressa decubuerint. tunc fructus dulcissimi liquoris
emanant. qui in follibus suis reconditi non patebant.
Sic ecclesia dei cum afflictionibus persecutionibus quae contenta
declarant mentes sanctorum. quae quietis temporibus cogitata non fuerant.
Fit ergo torcularis pressura sanctificata. contritio me
liorata cuius labor caelestis fructus est et poena praestat
requies sempiterna. Nec illud uacat quod in viii. et in lxxx
et hic tertium pro torcularibus positum est. Significat enim
ad sanctam trinitatem hoc misterium pertinere. quod trini
numeri repetitione sacratum est. Chore uero caluus
interpretatur. idem ut supra iam dictum est. cuius nominis in
terpretatio denuntiat caluariae locum ubi christum dominum
constat esse crucifixum. Et ideo filii chore christiani mo
dis omnibus indicantur. Ex quo rex praedictus iste cantat.
et tamen de quo deprecatio sit ista cantata uel domini praed
misterica est. quia nos supra omnia gratia diuina consonat.

Filiorū chore. quos sp̄. DIUISIO PSALMI;
significatione ad uacnę ad xp̄m dn̄m diximus
ptinere. una introducit psona; que in prima
fronte psalmi inestimabile sibi desideriū demon
strat ecclesiae; Secundo modo beatum ēē pnt̄iat
cui dn̄s prestat auxiliū eiq; ad c̄fessionis factā
gratiā puenire; Tertio multo prestantius dic̄ ēē
in domo dn̄i abiectū habitare. quā peccatorū ta
bernacula. cū quib; lib& mundanis honorib; introire
Mirabilis psalmus & omni CONCLUSIO;
mundana sacietate iucundior. qui sic nob
ecclesiae torcolenta fecit omnino dulcescere
ut obtabilius habeamus tecli sacri dep̄m. quā huius
seculi felicitatib; sublevari; Unde merito dicimus.
Concupiuit & defecit anima mea in atria dn̄i; &
scm̄ psalmi intitutę ut quemadmodū sensus nr̄os dul
cedo primis lectionis affecit; Ita iugiter in nob ma
neat quod ipse misereatur infudit; EXPL. PSAL. LXXX
III; INCIPIT PSAL. LXXXIIII. IN FINEM FILIIS
Bene dixisti dn̄e;
In fine dn̄m saluatore signi CHORE PSALMUS;
ficare constat in titulis. sic dic̄ apts̄ finis enī legis
xp̄s ad iustitiā omni credenti; filiis chore psalmus
quid significat chore sepius diximus; hoc tamen in
summa commonere sufficiat. hunc psalmū eis de illis
dici. qui iā dn̄o saluatori sincera mente cre
diderunt; decurrit primo ad p̄uentū p̄
sens psal. mus. tamus applicatur;
DIUISIO PSALMI;
In prima parte psalmi pro
pheta dn̄o breuit gratias
agit qm̄ de illa antiquitate
iudaicę nationis puenit

populus ad cultura dñi seducatur; Secunda per
te refert quemadmodu ira sua dñs in populo iudeorū
mitigare dignatus ē; Et p̄sens aduentu xpi. in quo
humana caritas euidentissimū lum̄ credulitatis
accepit; Tertia parte ad ipsu uerba conuertit;
& p̄phetię spū incarnati uerbi p̄dicat euidenter
aduentum; CONCLUSIO;

Audiuimus beate dd quid intus tibi locutus fuerit
dñs; pax ista & sup nos ueniat; quę in tuo cor
de regnabat; ecce uerax regē quē uirtus talis
regebat; Templū iustitiae. palatiū pietatis thes
aurū misericordię; Ipse tibi subiciebant
terrena. cui talis dñs imperabat; ecce qd ultra
omne imperiū. supra omne posse ē p̄ conu.
de tuo semine omips uerbū carnē suscepit; p qd hu
manū genus salutare donū redemptionis accepit;

EXPL PSAL. LXXXIIII; INCIPIT PSAL. LXXXV. Inclina dñe;

Oratio nom omoni ORATIO DAVID;
mū ē causas & ethimologice oris ratio; quę
quando int humana iudicia dicit; a disertis arti
ficiosa nimis subtilitate componitur; quando
funditur simpliciatq; humilis supplicatione p̄fer
tur; Sed hęc humiliter adq; puriter deprecationis
sc̄o uerbo sic conuenit. fiducias naturarum in xpo dño
utrāq; do& aetate confiteamur p̄fectas atq; ue
rissimas. id ē di & hominis. Tunc eni ueraciu uer
bora nulla contrarietate turbabimur. si scir p̄pri
etatibus apta reddam; Hęc sunt nosse potentia di
uinitatis eius audi euangeliu; In principio erat uer
bu & uerbu erat apud dm & ds erat uerbu; hoc
erat in principio apud dm; omnia p ipsu facta sunt
& sine ipso factu ē nihil; uis infirmitate hominis

cognoscere. audi populum apostolum docentem. in simi
litudinem hominum factus. et habitu inuentus ut ho
mo; humiliauit seipsum factus oboediens usque ad
mortem; Mortem autem crucis; Et ideo apertę humani
tatis suę loquitur diuinitas fragilitas non pa
titur. quia sic humana adtulit ut nullatenus diui
na minueret. idem ergo unus dominus christus oratur; qui
a filius patris est; orat quia filius hominis est; Inde
creator; hinc creatus; Inde dominus. hinc seruus hinc
mortalitatis nostrę particeps; In mortis ipsius in
teremptor; hinc est quod per libros diuinos apertis simis lo
cis ducta operationes suas sepe ostendat; quod si hęc
deuotus lector fideliter animo seruauerit omnia uera
citer sibi constare posse cognoscit. Illud praeterea de
bemus cognoscere. firmoque animo continere. quod ora
tio quando a domino christo funditur. institutio est sancti fi
delium formae bonorum sincerae humilitatis exem
plum; cum a subiectis agitur sectis facto delicto
rum. confessio animi lauacra culpae. ibi magis
terium est docentis; hic abolitio postulatur erroris;
Nam innocens orauit quemadmodum et cruce sine
aliqua culpa sustenuit; lazarum plorauit. ut no
bis proximo ostenderet caritatem; precatores fu
git ut nobis audaciam inconsultę temeritatis
auferret; hęc enim et his similia prudens doctor effecit
quatenus et ueritatem sanctę incarnationis ostende
ret. et futuris manicheis atens quaestionibus obuiaret;
Dauid autem quod positum est dominum significat saluatorem. siue qui
a interpraetatio eius ut sepe dictum est manu fortis ac deside
rabilis habebatur; Siue quia ex eius generatione descen
dit. humanitate enim eius est filius; diuinitate dominus et cre
ator; quod si hoc gubernaculum inprudens nauita reliquerit

in asperrimas cautes uenerit & fide sine dubitatione
confringet. & nota quoniam hic psalmus secundus est. qui ora
tionis titulo prenotatur; DIVISIO PSALMI;

Per totum psalmum orat dominus christus; In prima sectione
dicens; quae ipsi tantum probantur aptata; Secunda pro
membris suis quorum ipse caput est humilius deprecatur; Terti
a sua tantum persona loquitur. quod ad eum specialiter intelle
gatur pertinere; Sed hęc omnia unus atque idem dicitur homolo
quitur christus; CONCLUSIO;

Consideremus domini saluatoris aperte quae passurę
quae humilis ad patrem fundatur oratio. qui omni
modis peccata non habuit; Sed informans inbecilli
tatem nostram enpise ab huius saeculi periculis postulauit;
quapropter erubescat humana necc temeritas esse superba.
pro se non dubitat reos; christus pro inimicis orauit mortem pa
tienter excepit. & nos iniurias nostras ulcisci uolumus; Si
dotechentum sermonibus. appetamus. doc& ipse patientiam
ae mu nus quid donauit exemplum; ut eius uestigia
sequentes mortiferos uitare ualeamus errores;
Expl. ps. LXXXV: INCIPIT PSAL. LXXXVI S. uitus
FILIIS CHORE PSAL. CANTICI; Fundamenta eius;

Propter memoriae repetendae breuiter commoneamur quae se
pe praedicta sunt quia pene in nulla utilitate parte
tur esse narratum; quicquid fuerit inaabolitione transmis
sum; Filii chore. fideles significant christianos quibus pro
phaeta ciuitatem dei praedicat; ut eis tantae gloriae maior
augeatur affectus; Haec cum dicit filiis chore. ostendit ip
sis dicendum non ipsos esse locuturos; Seq. psalmi cantici
ut de huius saeculi tenebris ad intellegentiam supernę ciui
tatis eleuemur; psalmum de superioribus sonans commone
nos caelestia cogitare & in eius hymnica exultatione
gaudere; DIVISIO PSALMI;

Breuis quidem psalmus; Sed duobus dicta psalmo-
rib; cognoscitur esse diuisus. quae nos propositi nostri mo-
more suis quoddammodo diuisione terminis expli-
camus; In prima parte propheta loquitur ad fideles cae-
lestem praedicans ciuitatem; Secunda dominus saluator ex
diuersorum nominum adlusione credituram esse pronuntiat;
Increpans sinagogam quare ipsa non cognouerit dominum dum
et fides gentium deuota crediderit; Tertia parte propheta
uno uersu. futuram sanctorum beatitudinem tangit; Sic dis-
tincta per mutatione pronuntiarum caliginem nob cunctam
confessionis abstergit; CONCLUSIO

Laudata est demonstrata nouo genere. ciuitas illa fide-
lium non temporalibus bonis sed aeterna felicitate mira-
bilis. de qua pauca uisa sunt dici. et tamen omnium animi
probantur stupore conpleri; Haec siquidem laus non ex-
tenditur argumentatione uerborum. nec humana cres-
cit industria. sed magna potius breuitate constringi-
tur ut uel aliquid exinde capi posse uideatur; Beati ni-
mis qui illuc domino ducente peruenerint. ubi cogitatio cunc-
ta uincitur quibus libera desideria superantur; Et quod est dul-
cissimae securitatis genus. talis ibi felicitas acci-
pitur. quae nulla contrarietate perdatur; praestet dominus
ut quod hic uerbis explicare non possumus ibi eo do-
nante cernamus; Ista quoque hierusalem quae adhuc in
terra est typum gerit illius caelestis ciuitatis. in secunda
diuisione laudata est; Memento ubi est tantarum res
dominicarum uirtutum. ibi enim piscinae nata-
toriae in figuram sacri baptismatis. ut curaret in-
firmos descendens angelus commouebat; Ibi siloa impe-
rante domino caecitenebras lauit. et donatis oculis lu-
cis dona restituit; Ibi mensa christi caelestibus plena de-
liciis spiritali saturauit apostolos; Et ne nos ab ill

tanta relinquerimur in praesenti. sacer cedix & communica-
tionē nobis praestitit & salutem; Ibi lapis dignissim
uestigia pro redemptionis ostendit; quando ante
pilatū iudice constitit audiendus. ibi columna reli-
gata in se dñi flagella testatur; Ibi spinea corona
cernitur. quae ideo salutare dño constat imposita. ut
totius mundi aculei collecti frangerentur; Ibi arun-
do seruatur. qua caput dñi percussit; ut ipsum esse inti-
ū regem terris omnib; nuntiaret; Ibi crux illa salutis &
gloriae loca reuerentia consecrauit; Ibi manet lan-
cea q: latus dñi transforauit. ut nob illius medici-
na succurreret; Ibi credenter hodię ipsius sepulcra
uiuificant; Ibi resurrectionis locus ad caelos euehit
corda fidelium; Ibi sion ille mons ū praecipuus. ubi residen-
tibus dns in cenaculo clausis ianuis mirabiliter sed
uiator intrauit & cetera quae diuersa illa patria dñi
passione pmeruit; Sed cum tot miraculis decoraretur
pendeat; & immo dum stellarum astra possedeant ce-
lum. quis ea audiat per singula dicere. quae scissima
fide orbis terminos probatur inplesse; Ibi si quidē
humanū potest aspectū quod ē credere beator;

Expl psal lxxxui; Incipit psal lxxxuii;

Cant psalmi filiis chore; In finem pro
meleth ad respondendum intellectus
eman israhelitę; Dñe ds salutis meae;

Cunm memoriae tuam studiosissime lector
frequenti expositione formare retenere
non ambiguum. quid significat cantica cum psal-
mi filius chore; In fine refert ut q: nouerunt hui-
us tituli sequentia pscrutemur; Melet inter p cho-
rus; diuina uerba decantans subiecti ad respon-
dendum; significant organa mystica p puerisse &

chorum respondisse solent. Seq(uitur) intellectus ethan isra
helitę; aethan int(er)p(re)t(atur) fr(ate)r eius; quo uocabulo d(omi)n(u)s xp(istu)s
appellat eos qui eius preceptis operibusq(ue) deuotis;
Sicut ait in euangelio: Predicate fratribus meis. Israhe
litę d(omi)n(u)m uidentes; q(ui)d utiq(ue) illis accedere manifestu(m)
e(st). qui p(er) oboedientię mysteriu(m) s(an)c(t)a d(omi)ni luce radiantur.
Sed cum de passione regis xp(ist)i sit psalm(us) iste dicturus;
& adunationis exemplum tradat fidelissimos xp(ist)i
anos; Ideo p(re)misisse re(fertur) chorus ad respondendu(m). Ut sic
illi & multis uocib(us) unu(m) concentu(m) faciunt. Sic xp(ist)o d(omi)no
respondeat deuotorum adunata collectio; hi sunt etia(m)
israhelitę qui eius fr(atre)s nuncupant(ur). celeste largitate
meruerunt;

DIVISIO PSAL(MI);

Per totu(m) psalmu(m) d(omi)n(u)s saluator eloquitur adis
pensatione quae passurus e(st); In prima narratione
petitis deprecatur auxiliu(m) p(er) similitudines uarias
contemptu suu(m) refert. quę illi illaturus erat populus
iudeorum; Secunda q(uae) sit passurus enumerat. asse
rens mortuos n(on) e(sse) a medicis suscitandos. ut possint
d(omi)no confiteri; Tertia narratione. negat misericor
diam d(omi)ni sepultos edicere. aut p(er)ditos laudes d(omi)ni pro
nare; p(ro)pter ea resurrectione(m) sibi celerrimã ueni
re deprecatur; In oratione sue uero attente pre
uertens loquitur a parte membrorum diuersa comme
morans passiones; quas tam ipse pertulit. quã eius
plebs deuota sustinuit.

CONCLUSIO;

Preclarus e(st) xp(ist)i quę p(re)missus titulus pemel &
hominis in p(re)fatione precinuit; quando
fidelis populus eius secutus sc(an)c(t)issima passione glo
riosa nimis imitatione resp(ondit); hinc en(im) confessores
tenuit carcere inclusos. hinc martyrum purpura
& byrso p(re)ciosior sanguis emanauit; hinc apostolorum

p totū orbē dictatores nuer; hinc itē q; sol purissimus fi
dei scā processit; hinc ad tēpora celestes mortes hodieq; cū
currunt; ut genꝰ uitę premia conquirentur; Quapp̄t nullus
pec. uiscera miseriae; quę fecerunt beatos; Nullus tormenta for
midet; quę donant pp̄etua sospitate; Nullus timeat tris
titiā q; gaudiū imbuit sempiternū; quantū ē enī tempo
ralitēr mori; ut pp̄etua uita possit adquiri; quantū hu
manū sustinere sententiā; ut absolutionē mereamur di
uinā impetrare; quis autē erubescat poenas quas xp̄s
dn̄s pferre dignatus ē; quis putat obprobriū qđ elegit
creator sustinere cunctorū; quo circa p eo subeamus
mundana nr̄a calamitate; sicut ipso habere pennē
uolumus portionem; expł psal. LXXXVII; In
cipit psal. LXXXVIII intellectus ethan
israhelite. MISERICORDIAS DNE;
Nomina sed ordinē tituli quā adcōmoditatem intel
legentię exponendasim uerba quiposuit. ut fac
cilius nobis ueritas elucescat; ethan in p̄ecatiō
robustus; Israhelita uidens dm̄; & quia p̄dictus erat
laudes & p̄missiones dn̄i narraturus; Ideo illi tale no
men constat adpositū. ut fidelium uerborum indicaret & inco
mutabile firmitate; Intellectus enī ut sepe dixim
ad superna referendus ē. ubi reuera recte intellegens
tendit intuitū; est enī de xp̄ianorū spē & incogni
ficantia dn̄i multa dicturus p quē nemo decipitur. si sub
plicantis animus tristius ethan constantis sine uo
luntate roboratur; DIVISIO PSALMI;
Ethan iste quē diximus indicare robustū; tantam
tis inluminatione conpletur; ut israhelita uere
dignissime nuncupatur; primo ingressu psalmi dicit
se misericordias dn̄i cantaturum; quā multa pmisit
fideli populo p futura; Secunda parte diuersis modis

laudes dni potentiã q; discribit; Tertia in xpo dno
praeteritas politi traditiones enumerat; Quarta dns
xps ppt passionẽ quã ptulit. & traditus inimicis ẽẽ
memoratur; Quinta fragilitati humanae postulat
subuenire. quia non inanẽ filios hominũ ab ipso
asserit ẽẽ plasmatos. Sexta rogat dñm ut pmissiones
suas impleat quas dd seruo suo fecisse declaratur;
& memor sit qualia serui eius ab impiis obpbria sus
tinebit; CONCLUSIO;

Quaere robustũ illũ ethan. non corporis ualitudine
sed animae firmitate constantem; qui pceptũ
nob ut ẽ susceptũ de illis sacris altaribus ta quã fidelis
simus humani generis pscrutator explicauit; Hunc ergo
ut quod aure pcipimus mente condamus. Sic enim uictoria
nra pagitur. si post alia facta non aduersũ extraneos
sed contra nra uitia litigem; & repperientes q; sunt terrena
q; rem sine aliqua cunctatione caelestia; Inter pre
istius nominis fidelis & patienter comonet xpianos
ut nulla aduersitate frangantur; Sic apostolus ait
huius maximũ uirtutis exemplũ de se enim dic. In la
boribus plurimis in carcerib; habundantius; In plagis
supra modũ in mortib; frequenter; A iudeis quinq;
es quadragenas una minus accepi; Ter uirgis caesus
sũ semel lapidatus sũ; Ter naufragiũ feci; Nocte & di
e in pfundo maris fui; Secuntur & alia aeterne passio
nes q; istũ ethan opere magis quã nomine conpleuer; En
beate apostole honoris tibi uicissitudo tribuitur.
Ut tie scam pdicationẽ tuã psalmorum adtestatione
firmasti; Ita & psalmi diuinis operibus exponantur.
Expt psal. lxxxuiii; Incipit psal. lxxxuiiii.
ORATIO MOYSI HOMINIS DI; dne refugiũ tu;
Non ẽ dubiũ sic sepe diximus talia nomina titulis adhi

ben. q: textum psalmorum in praefatione sua audean
tur aperire; In primis oratio posita ē p qua ira di sus
penditur uenia procurat. poenam fugit & primo mũ lar
gitas impetratur; cũ dño loquitur cũ iudice fabulatur.
psentem sibi facit quē uidere non p ualet & illũ p ea
placat; quē suis actib; uehementer exaggerat; h& dño
quodãmodo prestat secretũ p h& suggestionib; adpene
tralia iudicis peccator admittitur & nullus inde respuit.
nisi qui in ea tepidus inuenitur; quod nec uult petit.
supra quã mer&ur accepit; Tristis ad eã uenit. sed l&us
abscedit; Oratio quippe scã si deuotos seduat; ut [illegible] bea
tos reddat dũ criminosos accipiat. Innume[illegible]ras
huius bonitatis exempla; Sed & illud quod ipse quoq;
dñs exempla nob ut talia inbuens orare dignatus ē;
Unde merito tali actanto uiro premissa ē oratio. qui
frequenter indignantē dñm mirabile subplicatione pla
cauit exemplo; hunc aũ psalmũ tãtũ nouenimus ēē ex
quo ratione in titulo suo continere monstrauit; Moy
sen enĩ illũ celeberrimã uirũ p quē dñs legem israheli
tico populo dedit; Manifestũ ē ministrũ fuisse testa
menti u&eris & pfecta noui; de ipso enĩ in euangelio dic;
Si crederetis moysi crederetis & mihi. de me enĩ ille scrip
sit; & quia utraq; psalmꝰ iste coniunxit. merito illi ti
tuli nom̃ adpositũ ē; quod qd sacramenta ut sui nominis
indicaret; Moyses quippe interp adsumptus. eo qd de aquis
a filia pharaonis fuerit eleuatus; qd p p mare rubrũ
transitus significat; p p gratiã uero baptismatis p una
ad populũ xpianũ additũ ē & ita homini dĩ; Ne alter ex
fortasse cogitaret. nisi eũ qui diuinis conloquiis hono
ratus meruit ēē primatus. uita non seruus sed homo ipsi
us ēē diceretur; hoc enĩ non de famulis. sed de libres dici
tur & amicis; Sic in deuteronomio legit; Loq:batur aũ

dñs ad moysen facie ad faciem; Sic loqui solet homo
ad amicum suum; DIUISIO PSALMI;

Moyses uir sanctus famulus et operibus mirabilis et conlo
quio diuino reuerendus; In prima huius sectione in
choat a laude indicat beneficia eius breuiter; po
testatemque commemorans; deinde infirmitatis nostrae
quam et ipse simul tristis ostendit; postulat subuenire; ter
tio exorat aduentum domini saluatoris; celerius innotes
cere; quem sciebat humano generi profuturum constare;
Consideremus in prudentissimi CONCLUSIO;

Cerni quam multa nobis legis diuinae mysteria per di
uer sos numeros indicentur; quod hic utique aetas homi
num septuagenarii uel octo ginarii numeri supputa
tione recolligatur; quod cunctus ordo psalmorum · inus
costit calculo comprehensus quod omnium librorum diuinorum nume
rus archanus includit; quod et aliae legis diuinae
mysteria multifario calculo continentur; arenam
maris pluuiarum guttas hominum capillos legimus esse
sub numero; et in breui conpendio disciplinae ipsius
laudem uirtutemque noscamus; Salamon ait: omnia
in mensura et numero et pondere dominum fecisse; ut cunc
tis indubitanter appareat arithmeticam disciplinam
ubique esse diffusam; hanc auctores saecularium littera
rum diligentius perscrutantes in multis partibus diuise
runt; Id est in parem et inparem in perfecto et inperfecto; In super
fluo et inminuto; et caeteraque in ipsis auctoribus eui
dentissime continentur; quas studiosis legere; et
sanctam mente tractare nos quoque promisere maiores.
Dominum tamen in omnibus rogemus ut sensus nostros appenat;
et aduertere sapientiam sua nos in luminatione perducat;
quicquid enim legeris quicquid excogitaueris ita dul
cescere poterit tibi si tempore supernum numeris condiatis;

expl psal lxxxviiii; Incipit psal xc laus
cantici dauid; qui habitat in adiutorio;
Quando laus cantici dicit. non comune aliquid sen
tit; Laus intellegi potest humana pdicatio; Sed
laus cantici aduerti non potest; nisi diuina
laudatio; Dauid aut hic ipsu pphetam debem aduer
tere; qui hymni parte huius psalmi sua in relectio
ne dicturus e amoenus admodu. & ipsa X pmissi
onu uarietate dulcissimus; Cuius XI & XII uersu di
abulus ipsi dno seductor cu eu temptasset obiecit hunc
hymnu demonib; pacconfidentia sep opponim ut
a nob potius in deum cant. unde creatorem suu dolo
se aliquid dicere temptauer; Diuisio psalmi;
In prima parte psalmista pfitetur omne fidelissi
mum diuina protectione uallari; Secunda laude de
cantat dno saluatori; Tertia uerba sunt patris ad
omne fidele. que in se deuotissime sperare cognos
cit. & in mundo isto defensione & in futuro illi pmia
compromittens; Conclusio;
Mirabilis uirtus psalmi huius q; immundos
spr fugat; Nam unde temptare diabulus uoluit.
inde a nob superatus abscedit; Memor e enim diuine
uictorie; Ipse quippe & in nob uincit. qui eu in se p
sua uirtute superauit; Dicat ergo a nob post omn
actor dies noctis aduentu; Cognoscat nos ipsius
ee cui se recolit antecessisse; Nec frustra tanta glo
ria psalmi huius in xc numero estimo conlocata
quae trinae reuolutione denarii ad omnipoten
tem atq; indiuisibilem cognoscitur tendere trinitatem;
expl psal xc. Incipit psal xci
primus; psal cantici in die
sabbati; Bonu e confiteri dno;

Psalmus cantici comonet nos ut uniuersis
actib; nris diuinitati gratias referre debeam.
Psalm eni sicut sepe dictu e signu operas spiritales
que sursum tendunt ad dnm xpm; In his eni cantare
debemus & gratias agere semp quando eius bene
ficio reddimur liberi. quip nos sumus peccatoris nexib;
obligati; Ipse eni cantat in psalmo qui omne uita sua
in gratiaru actione constituit; Dies au sabbati re
quies intp p qua comonemur ab omne preuaricatione
cessare & serenos animos auctori reddere operum ce
lestiu sciatis; hanc recte iudei n colunt cu obser
uantes eius ad intellectu litterae transtulerit; Sed
illis e in die sabbati requies qui p cepta dni ad nouitates
tantu significantia ducunt & ueraciter intellegunt
qd in p figuratione dictu e cognoscunt & ideo uer
ba ecclesie in hoc psalmo debem accipere q; nob p die
sabbati futura requiem cognoscuntur innotare;

Primo ingressu ecclesia loquitur bonu ee **Diuisio psal**
co memorent laudes dno dicere qd insipiente & in
relegiosu p ferat modis omnib; ignorare; Secun
do peccatores sicut fenu uelociter asserit ee peritu
ros; Tertia iustos dicit florere ut palmā crescere
au sicut cedros libani; ut p ina ces meius corrigat
& deuoti felici pollutione gaudeant; **Conclusio;**

Comonuit nos scā mater ecclesia quemadmodu pecca
tores ut fenu pereant & iusti & palmae floreant;
Dixit & ea qui uicis situdine gaudeant qui hic cre
bris adflictionib; ingrauantur; Ipsa e dies sabbati
quae titulus p dixit in qua iustis sub exultatione tau
des dni celebrat & liberati a mundi huius pressuris
omb; sereta securitate gaudebit; Hedis
p deremus bona p misit ne peccemus grauit

ter communicatur ē; Sicut tñ p nob agitur qt nos amo
nere dignatur; EXPL̄ PSALMUS XCI; INCIPIT
PSAL̄ XCII. LAUS CANTICI IPSI DAUID IN DIE
ANTE SABBATUM QUANDO FUNDATA EST TERRA;
Fecit canticū · ad laudem. Dn̄s regnauit decorem induit:
diuinitatis sepe diximus pertinere; Hec quod addidit
ipsi dd xp̄o dn̄o pbatur aptari qui uere dr̄ manu
fortis ac desiderabilis; qm̄ & solus potest prestare
quaeuult · & aeternis cultorib; unica affectione desi
deratur; Sequitur In die ante sabbatū; uis significar
q. sabbatū sine dubitatione precedit; Sed dū legi
tur in genesi tertio die aridā apparuisse; Inque
rendū ē cur terra sexto die dicatur ēē fundata; Sed
hic hominē debemus accipere qui p terrā congruen
ter aduertitur; Sic ē illud terra es & in terrā ibis quē
inter initia rerū sexto die creatorē legim condi
disse; & sicut eū sexta luce fec. ita illū uenire
eadē aetate repperitur. Prima eñ aetas auctori
tate patrum ab adā usq; ad noe legim comphensa;
Secunda a noe usq; ad abrahā; tertia ab abrahā
usq; ad dd; quarta a dd usq; transmigratione
babiloniae; quinta a transmigratione babiloniae
usq; ad pdicatione iohannis; Sexta uero aetas a p
dicatione iohannis usq; ad finem saeculi; In qua
dn̄m saluatorem uenisse manifestū ē. quando
homini uitiis casib; fluctuanti fundamenta suę fidei
ppiciatus indulsit; Tunc eñ fundata ē terra. quan
do meū humanū genus ē firmata credulitate; & ideo
laus sce incarnationis eius psalmistius contexti
one cantatur; primus locus ē a pulchritudine ipsius;
deinde a fortitudine; Tertio a paupertb; quarto
a potestate; quinto a laudib; uniuersitatis; Sexto

a ueritate dictorum; postremo altitudine dom̄ ipsius quā
dic̄ sanctae & exultatione gaudere; Sic istius septē sedib;
argumentorum; demonstratiui genere ē formata lau
datio; Sed et diuisionib; sic alios psalmos fecimus quan
titate numeri sufficit posuisse; quando & ipse calculus
apte dispositus res continuas separare dinoscitur;

Ecce iam sabb incarnationis **CONCLUSIO;**
dn̄i quae titulus p̄dixit ostensa ē; Audiant insipi
entes hunc psalmū qui putant splendidae aduen
tū dn̄i aliqua derogatione fuscandū; p ipsum decla
rata ē hominib; potentia scīssimae trinitatis; p
ipsū sacri baptismatis lauacra prouenerunt; p
ipsū beatae cōmunicationis dona collata sunt; per
ipsū diuersa carismatū munera floruerunt; p ipsum
mors occubuit uita surrexit; p ipsū diabolus uictus;
p ipsū homo noscitur liberatus; & exultant ange
li gloriantur caeli & q̄ nefas adhuc homo ingratus
redditur cui singula sunt subuenisse monstrantur;

EXPL PSAL XCII; INCIPIT PSAL XCIII. PSAL IP
SI DAUID IIII SABBATI; Ds ultionū dns;

Dum illa uerba notantur q; p̄cedunt quid sit quar
ta sabb oportet nos perscrutari diligentius; quar
ta sabb ē a sabbato. quarta fer. quo die dns in prin
cipio mundi luminaria celi mirabili dispositione
constituit; hoc captandum ē ad scōs uiros de quib; psal
mus iste dicturus ē. qui merito celi luminarib; compa
rantur quod in terra celesti conuersatione resplen
dent; Magno autē misterio hunc & duos precedentes
psalmos taliū dierum cōmemoratione prenotauit.
ut sub significantia rerum uirtutē uideretur indi
care psalmorum; **DIUISIO PSALMI;**

Cum respiceret propheta humanū genus detestabili

psuccesione confundi: ut putaret dm̄ curā n̄ habe-
re mortalium quando uersa uice iustos uidebat
contritione affici. et impios psperitatib; eleuari;
In prima parte dnm̄ rogat ut retribuat superbis.
quos mundum tali aestimatione cognouit ee uin-
ctū; Secunda parte ipsos inuehit qui stultis mur-
murationib; blasphemabant; ut dū putarent dnm̄
humana ratione sollicitudinē non habere; Dū ipse
creaturis suis probat intellegentia prestitisse beatū
illū aestimans qui mundū istum feliciter dispectat. in di-
uina reuerentia pseuerat; Tertia adeorū animos in-
uitandos dnm̄ sibi dic̄ fuisse refugiū et futurū uindicem
fore peccantium;

CONCLUSIO;

Respiciamus hunc psalmū quo decore resplendeat:
quemadmodū illi murmuratione conpetenter obiec-
ture. quia maxime laborat humanitas; Nullus
inuidiat peruersis. nullus felices aestimet qui sub
aeternitate damnandi sunt; Amemus potius afflic-
tiones: quae faciunt ppetuo felices; Hac sanitate me-
dica potione non recipimus ut mereamur tempora-
lem suscipere sospitatem qui istud sanae uitis affec-
ta non debeat qd sepe aeterna gaudia subire posse
cognoscat; Maxime cū ipsis miseriis a pluris optu-
latur nob dextera creationis: et ideo non debemus ee
solliciti. quia non nos tedis inpugnat qualis e ille qui
uindicat; Expt psal. xciii; Incipit psal.
xciiii. Laus cantici ipsi dd; uenite exultem;
Uirtus psalmi istius: nec obscura nomini uir
praetatione praedicatur: nec istorie alicuius simi-
litudinē declaratur; Sed hoc a parte breuiter quē
psonib; legitur. qd inpenetrabilib; inuenitur; Laus
uocis signum deuocionē. cantici cū hilaritate mentis;

quod in opere psalmodię utrumque debet esse sociatum: quatinus officium linguę et mentis coniuncto gaudio compleatur; Ipsi dauid signum dominum saluatorem cui laus ista cantatur; Ita principia psalmi de ipso canunt. posteriora uero ab ipso domino proferuntur; Considera qualia laudes humanę augmentis et exaggerationibus efferunt; preconium uero diuinum qualibet excellentia dicatur. rarefactum tamen semper alterius inuenitur; DIUISIO PSALMI;

Preuidens propheta turbam iudeorum xpo domino posse resistere primo ingressu ad psalmodiam inuitat populos xpianos; Laudes domini dulcissima uenerate describens; Secundo ipso loquitur dominus xps ne cor suum induret idem populum iudeorum. et hoc eis contingat quod patribus eorum qui non meruerunt terram repromissionis intrare; Sic mirabili dispensatione perfectum est. ut inuitationibus blandis primum propheta populos hortaretur; Deinde ipse dominus obstinatissimos admoneret. quatinus contra eorum lapidea corda considerata domini sui maiestate mollescerent; CONCLUSIO;

Audite iudei sacram legem mente durati. ut si beneficia non recolentes debita supplicia formidetis qui de aliud in requiem domini non introire. nisi perpetua tormenta suscipere; Non uos implicet qui error alienus pectorum uestrorum desiderat. meliore conditione mutate; Si aliquas in siccitate portitis ad fontem domini conuenite; Si manna desideratis. corpus domini saluatoris accipite. Illa dederunt uiris patribus poena quinimmo priores uero fide superate incredula eorum corda respuere. audientes inluminatione diuina; Credite quod illi etiam uidentes cecata noluerunt uoluntate recipere nolite dissimulare dum tempus est; Hec sustinebitis per ea iudice si modo noluentis agnoscere monitorem;

Expl. psal. xciiii; Incipit psal. xcv. Can
ticuos DAUID quando domus edificabatur post
captivitatem; Cantate domino canticum novum cantate;
Quantum ad litterae primae tempus illud significatur
in titulo cum a zorobabel filio salathihel post captivita
tem templum hierusolimitanum constat esse reparatum.
quousque ad superficiem terrae chaldeorum inan inmi
cadera xxxii; Sed cum nihil de titulo in subsequentibus di
catur; nec aliquando titulus discrepet a narratio
ne psalmorum; restat ut eum spiritaliter exquire
re debeamus; Destructa domus edificatur; quan
do anima post captivitatem peccati ad intellegen
tiae venientis coeperit domino praestante remeare; Do
mus enim ista idem universalis aecclesia; in qua xps
inhabitat vivis lapidibus semper extruitur; quia cot
tidie de confitentibus edificationis sumit augmen
tum; Nec aedificari desinit; donec usque ad in finem saeculi
praedistinatorum numerus impleatur; Menti retinen
dum est hunc psalmum secundum esse eorum qui
de primo & secundo adventu domini perlocuntur;

DIUISIO PSALMI;

In prima parte psalmi
commonet propheta generalitatem cantare domino & in
toto orbe terrarum adnuntiare dominicae in
carnationis adventum; quoniam super omnes deos ipse
verus est dominus; Secunda parte diversas admonet
gentes; ut primo semetipsos offerant; postea mu
nera praedicationis exsolvant; Domini adventum utrum
que commemorans; quando est iudicatus ab homine;
& quando iudicaturus venerit mundum;

CONCLUSIO;

Iudicamur quae nos propheta
commoneat cantare domino adferre ad eum hostias
inuenter; Non sit nobis pars cum diabulo. & erit

sine dubitatione cum Christo; tunc enim sicut titulus ait: post captivitatem peccatorum domini domus a nobis potest edificari. Timeamus ut uiui lapides inueniri; obsecremus iugiter deprecemur instanter agnoscit humilem cum ad damnandum uenerit contumacem; nec punit peccatorem cum probauerit iugiter confitentem;

EXPL. PSALMUS XCV; INCIPIT PSALMUS XCVI;

PSALMUS IPSI DAVID QUANDO TERRA EIUS RESTITUTA EST; Dominus regnauit exultet terra;

Psalmus ipsi dauid conuenit ad dominum Christum referendum; Sequitur cum terra eius restaurata est. id est cum peccatores qui ab ipso declinauerant errore prauitatis eius gratia suffragante ad ipsum defecata mentis sinceritate redierunt; Sicut factum est in iudeis: qui post illam impietatem crucifixionis; conuersionis sunt gratiam consecuti; post et aliter accipiunt terra restaurata et resurrectionis eius uideatur indicare misteria; Mortuum est quippe corpus ipsius lege communi; sed restauratum est in gloria munere singulari; quapropter meminerimus hunc psalmum quartum esse de primo eius aduentu: per quem mundus noscatur esse liberatus;

DIVISIO PSALMI;

In primo membro psalmi propheta de resurrectione domini uirtutes eius diuersa praedicatione describens; idolorum cultores digna increpatione redarguit; Secundo ad dominum uerba conuertit gaudens ecclesiam catholicam auctori suo recte credidisse commonet etiam fideles ut laetentur in domino qui consueuit eos eripere· qui uidentur crudelium insecutionibus subiacere;

CONCLUSIO;

Consideremus hunc psalmum quam salubri nos instructione componat· ab idolorum· cultu nos prohibet· unde aeternam mortem potuissimus incurrere; Laudes domini competenter insinuat; unde uita nostra sine dubitatione suc

cedat; docet ad afflictiones non pavescere. nec mala
huius saeculi formidare; omnia enim periculosa. omnia
mortifera magno conpendio possumus evadere. si ta-
ntum diligamus auctorem; Sicut dicit apostolus
in omnibus tribulationem patimur. sed non angusti-
amur. deficimus sed non perimus semper mortificationem
Iesu in corpore nostro circumferentes. ut et vita Iesu mani-
festetur in carne nostra mortali et cetera quae doctor
egregius ad instruendum humanum genus salutariter
noscitur elocutus; EXPLICIT PSALMUS XCVI; INCIPIT PSALMUS
XCVII; PSALMUS IPSI DAVID; Cantate domino cantate; II
Simplices isti tituli plenissime nobis verborum po-
sitione rubuerunt; Referuntur enim ad dominum salva-
torem de cuius incarnationis gloria et secundo
adventu psalmus iste dicturus est. qui tanta varieta-
te gratiae distribuitur. ut licet sint saepius praedicta.
novi semper et mirabilis humanis sensibus elucescant;
hunc enim de his rebus tertium esse non dubium est
sed isti qui utrique adventui domini sub una relatione
conplexi sunt. magna nobis sacramenta dederunt
In uno quippe commonent ut misericordem dominum qua-
erere debeamus in altero; ut venturum iudicem for-
midemus; Sic iste salutaris pretiosa quae coniunctio.
et spei nobis causas tribuit et amoris; DIVISIO PSALMI;
Per totum psalmum propheta loquitur in prima par-
te commonet ut populus christianorum cantici novi exulta-
tione laetetur. quando mirabilis est christi domini concer-
sus adventus; Secunda parte diversis modis uber-
ius dicit esse laetandum. quia et pacatum iustis eius nos-
citur provenire iudicium in quo sunt misericordiae
domini praemia digna sumptum; CONCLUSIO;
Quid est hoc quod instrumenta musica frequenter posita

repe(r)imur in psalmis quę non tantu(m) uideri(n)t mulcere aurium sensum; Sed prouocare potius cordis auditum; Sed quoniam ille sonus & termo dulcatio tibi aru(m) cessent misteria nostra nihil omittimus ad & credis cessit· Restat ut intellegentiam huius rei spiritaliter perquirere debeamus; Musicae disciplina quaerens sibi congruentiu(m) · id est sonorum differentias & conuenientias perscrutatur; hanc merito ponitur ad rerum spiritalium similitudines explicandas; quoniam concentus eius uirtute inconuenientię subsistit;

Hac siue quando psalmo dicere dicimus· siue quando mandatis domini operam uoluntatem impendimus· dulcissimę armonię gratia temperemur; Et si causas huius rei alta deliberatione perpendas quęlibet creaturae rationabilis auctorissimi uiuat imperio; ab hac conuenientia non probatur excepta; Merito ergo incessanter precipimur domino psallere in psalmo· cytharizare in cytharea· psallere iubilare in tubis ductilib(us) & corneis· ut dubiu(m) non sit hęc instrumenta dulcisoni probabilium actuu(m) nob(is) indicare concordiam;

Expl(icit) psal(mus) xcvii; Incipit psal(mus) xcviii·

psalmus dd; Dominus regnauit irascantur populi

Dignitatem istius nominis satis admirare non possum· quod in titulis semper ad fixum aciem nostrę mentis erigat ad dominum xpm; Ipsius enim in hoc psalmo regnu(m) potentia que cantatur; Sed quanta laus est sanctissimi uiri ut per eius nomen eximia rate significatur magistratis archanu(m) per dd enim & pronae loquentis aduertimus & xpm manu fortem desiderabilem quę sentimus· quapropter eximio precone· recognito· magni iudicis prestulemur aduentu(m); Diuisio psal(mi)

In prima sectione commonet propheta uniuersos populos xpo domino confiteri· quia iudicium & iustitiam in iacob·

L

fecisse declaratur; Secundo commonet plebem ut
adoret dominum salvatorem; qui moysi et aaron et samuhel
proximus suis dinoscitur. quia praecepta eius custodisse
monstrantur; Unde exultandum et orandum dicit
est dominum qui fideles suos exaudire dignatur est; —

Consideremus faciem CONCLUSIO;
huius psalmi. quasi duobus splendere pulcherrimis
incredulos terret. ut ad supplicationem devotissimam perducantur; Fidelibus Christum dominum adorare praecepit. quia
ipse novit exaudire quos diligit; Beata plebs. quae de
tali gaudet imperio. Unde quippe desiderium est agnos-
cere et amare creatorem; quapropter exultatione nobis
moveat. audiatur dominus Christus fidelis servire diligere do-
minantem; Nec qui non habet carissimum guberna-
torem suum. ipse se praestituit horrendum; Natura quippe
rerum est ut ab eo te diligi posse nullatenus arbitreris.
quem carere non acceperis; Diligamus igitur ut ame-
mur quaeramus ut inveniamus. pulsemus ut ad eum
accedere valeamus; contra omnia amitias est eum repide
quaerere quem tibi cognoscis aeterna beneficia posse
praestare; EXPLICIT PSALMUS XCVIII; INCIPIT PSALMUS
XCVIIII. PSALMUS IN CONFESSIONE; Jubilate domino;

Cum frequenter in psalmis posita sit praefix oportu-
nitate confessio. hic tamen in titulo singulariter
probatur ascripta. revera. quia totus hic psalmus ad
utrasque pertinet confessiones; una est quando pecca-
ta nostra deploramus; culpabiles nos reosque profitemur.
et misericordia domini concedente nobis in piis fletibus
exoramus; altera cum sive nobis beneficia conlata
laudamus; Sive aliis praestat cum magna exulta-
tione laudamus. confessio enim quae si con facto
dicitur. sive paenitentiam. sive laus multo ex ore celebrata.

quae ideo sic dicitur ut ad plurimos pertinere monstretur;
In prima parte psalmi DIUISIO PSALMI;
propheta commonet uniuersitatem ut dominum debeat sub
magna iucunditate laudare; quia tantum dominum iste
non decet esse seruitium; et ne semper hoc genere confes
sionis utendum crederet christianus. secunda parte
dicit ut in caelorum nostrorum delicta paenitentes indul
gentiae ipsius portas intrare mereamur. quia
misericordia eius permanet in aeternum; Conclusio.
Mirabiliter hic psalmus utraque nos confessionis edocuit.
Ut et celebraremus domino iubilum. et peccatorum nostrorum
uulnera sine intermissione plangeremus; In hoc
enim mundo utraque necessaria sunt. ut nec in tristitia
desperet dei seruus. nec iterum animus eius prosperis red
datur elatus; Haec sicut sanitas hominis humorum
pace consistit; ita perfectus est christianus qui fuerit in utra
rum rerum aequitudine immobiliter temperatus;
Suscipiamus ergo alacri mente quae dicta sunt qua
lis enim sit ista deploratio et hoc datur intellegi.
ut in ea praecipiatur dominus esse laudandus. merito qui
a deo prouectus uenit non reatus. non poena sed praemi
a non deformis seruitus. sed pulchra libertas;
EXPLICIT PSALMUS XCVIIII HYMNUS; INCIPIT PSALMUS
C. QUIS; PSALMUS IPSI DAVID; MISERICORDIAM ET IUDICIUM;
Quamuis tituli ad historiam tracti uideantur; est siquidem textus iste mirabilis et in for
ma perfectae sanctitatis inclusus; qui contineat unde fruc
tum debeat expectare praemiorum; Sed ideo uerba nos
canitur promisisse nouissima ut eius uirtus simplex
atque perspicua lucidissimis actionis honorabilis
indicaret; psalmum enim sanctum significationem operationem perfectio nem que praedicat
ubi totum christi uirtutibus applicatur; ut nihil desi

de isto terreno rege intellegeret. sed omnia de illo
celesti dicta cognoscat fuisse; DIUISIO PSALMI;
Congregatio illa scorum quam per uniuersum mundum
catholica parit & multiplicat semper ecclesia;
in prima parte psalmi cantare se dicit dno miseri
cordiam & iudicium. consortia quae refugire persimo
rx; Secunda parte fideles se asserunt diligere. & cum eis
gratissima habitatione uersari; demones autem
cum suis inmissionibus de suo corde repellere quos non
sicut cum di famulis non habere ulla tenus portionem;
ut tali institutione formati. & appetere bona &
mala renuere debeamus; CONCLUSIO;
Cognouimus qualis fuerit iste sacratissimus. qui in
medio domus diuine. misericordiam & iudicium
dni pura mente cantauit; quemadmodum mala
absoluta uitauerit. nobis autem fuerit gratissima
societate coniunctus; concupiscentias cordis sui
saluberrima deliberatione presserit; ut merito
hunc numerum obtinuisse uideatur. quis speciem
desiderabilis corone digitorum dexterum manus in
flexione designat; hoc donum martyrum. hoc est uir
ginum manus; & quicquid est eximium in ecclesia tali
fructu peruenire demonstratur ad praemium; Sicut dicit
apostolus; de reliquo reposita est mihi corona iustitie.
quam reddet mihi dns in illa die iustus iudex; orbis
ipse terrarum hoc scemate fertur habere celum innu
meris auctoribus legimus esse conuexum; Stellas uide
mus spherica rotunditate fulgere. Solem ipsum cir
culi pulchritudine radiare. Lunam quoque; certum est
in hanc uenire formam quando noscitur esse perfecta;
& ideo consideremus cuius h&c pro nec menti. cuius
elegantie conprobatur. ut in hoc calculo posita est.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

uidecetur qui & p̄ maior ingenitu ū contin& digni
tatem; & cretaturarū celestiū portat imaginē;
pud& ēni dicere peccatis obnoxiū. cementanj
numen secundum te p̄fecto; & qd̄ sco ix diximꝰ
mensis adplicatum. indigno mihi fuisse conla
tum; Sed prestat diuina potentia. ut nihil adiu
dicatione sua gaudere nos faciat. remissio
ne peul dubio peccatorū & non p mensis nostris.
quilibertate solus preualat confitentes;
EXPLICIT. DO GRATIAS AMEN;

IN XPI NOMINE INCIPIT PSALMUS. CI.

ORATIO PAUPERIS CUM ANXIUS FUERIT ET CO
RAM DNO EFFUDERIT PRECES SUAS; Dn̄e exaudio;
Quā uiri aliquē preseruntē precamū dn̄o seducaton
acceptandū ēē putauerunt conueniens uideatur af
flicti maeris & gementis pauperis; Sic̄ & titulus ipse
contin&. introducere inhac relatione p̄ sonam.
quia multa sunt q; ille in macula te sc̄e in carna
tion neq; ant conuenire. primū qd̄ anxius nusquā
fuisse legitur dn̄s xp̄s. Anxius ē ēni qui in grec ui dicenꝰ
ne constituitur. nulla partem quā sequi debeat no
uit eligere. Deinde qd̄ in textu precami hab&. oblitus sū
manducare panē meū. et illud. quia cinerem sic pa
nem manducabā. & potū meū cū fletu temperabā.
afaciē irē & indignationis tuę. quia debeant eis sic
time. et alia q; cū labore maximo uindicantur. Si
ipsi dn̄o consentiamus aptari. Sed qm̄ grauis uulne
ratū & duris calamitatib; plenū orationē fun
dere conueniebat actis duce alienu pauperis p̄sona
congruenti apposita ē. cuius uocē nec uerecundia
ulla comprimer&. nec indigentię necessitas adis

tinere. Nec cum dicit coram domino tale orationem uult intel
legi. quę de saecularis animę ante pedes regios quasi au
ro metalli copia decora fundatur. Vix enim reperies. Si
cut quidam dixit. ut oranti cui quam non aliquid inane adi
ens cogitationis incurrat obstaculum. Et intentionem qua
in dominum mens dirigitur eorum declinet ac frangat. Et ideo certa
men magnum atque sedubernmum est orationi correptice iugi
ter imminere. et cum adiutorio dei obsistere uiuaciter
suggestionibus inimici. quatenus fixa semper ad dominum mens
stabili intentione contendit. ut merito possit dicere
quod ait apostolus. Certamen bonum certaui cursum consum
maui fidem seruaui. Tales sunt pauperes Christi. qui non solum
prosus malis. uerum etiam prosperis mundi calamitatibus
intercedere comprobantur egentes in hoc saeculo. Sed sunt locu
pletes deo uiuit uacui sed uirtutibus pleni despecti ho
minibus sed acceptabiles Christo. Nec iste qui se primum lam
tabili afflictioni discruciat. etiam gloria prophetiae in
subsequentibus refulget. ut euidenter possit agnosci
quod ibi coronatur. quando iam hic prophetiae refectus refecitur. Et
nota quia cum ubique titulis nomina sint posita
hic pauper sine nomine introducitur ad loquendum. Sci
licet ut cum uni dicatur, omnes sibi pauperes Christi cognos
cerent attributum animo. Propterea condendum est hunc
psalmum. quartum esse eorum qui notantur oratio. quamuis
paenitentium quintus esse uideatur. Sciendum est plane
orationum duo esse genera. Unum quando dominus Christus orat
ad patrem. Non pro peccatis suis quae omnino non habu
bit. Sed umana naturae ab aduersitatibus huius
saeculi postulat libertatem. quam est dignatus adsumere.
Sicut in sexto decimo psalmo et in octogesimo quin
to constat effectum. Aliud uero cum in psalmo octogesimo
nono introducitur Moyses persona reuerenda in corpo

sacerdotali, quippe peccatis actis suis quae generalib; deprecatur. Nec non in praesenti psalmo pronuntiat paupe ris adhibet. qui sub paenitentiae humilitate anxius clamat ad dominum, Et ideo omnis paenitentia et oratio. Non autem omnis oratio paenitentia est, Quando et ille ora uit qui nihil commisit, quod reatui potuisset ascribi, Sic isti psalmi qui orationis titulo praenotantur, cum suis pro prietatib; probent explicari; DIVISIO PSALMI;

Pauperis mundanis diuitiis egens, Sed supernis uir tutib; abundantissimus in exordio psalmi, multi pliciter dominum rogat, ut eius clamor ad ipsum peruenire mereatur, quo iugi afflictione contritus ossa sua sic in frixorio dicit esse confricta, Secunda flebilis nimis et do lenda oratio. quae est manifestatio necessitatum et probabilium linguae eius sacrum, et post tot asperas cala mitates decas rigationes suae uideretur ingressus. Tertia parte domini laudes dulcissima nimis intenti one prosequitur, Cuius aduentu construenda dicit eccle sia, Et cui sint omnia permutanda, Ipse tamen permane at in aeternum, Infertur et ita sublimis quarta nimis uotiua conclusio secundum quam semen ibi est dirigendum, ubi ha bitat dominus in gloria sempiterna, Sic lex illa paeniten tium regularis plenissime noscitur fuisse completa, Inchoauit enim calamitatis finiuit in gaudio; CONCLUSIO.

Quae feliciter anxius iste defleuit usque ad gaudia se discruciando peruenit pridem similis pelicano fuit in subsequentib; foenici comparandus nycticorax, post aquila aut passer in defectus est columba pelea reatales commutationes habent qui se domino puritate te subiciunt regna dicantur et iugea sunt, purpu re laudentur frequenter uestib; sorduerant. ecce in pennis uincit mundus diabolus plorando supe

rcetur, et cui nullę cohortes ad repugnandū suffici
unt oratione unius pauperis inclinatur. Isti recepi
unt isti diserti isti reuera gloriosi dicendi sunt ora
tores, qui talē possessionē uictores accipiunt, de
qua inimici aduersitate nullatenus excludant
talē postremo hereditatē sumunt quā sine labo
re sēp obtineant. nec aliquando mortę derelinquūnt.
O condicio beata penitentiū q: de reis efficit iustos de
mīsrib; penitī legtor de mortalib; obsolute ppetuos
hic malorx societatē adtēpus habent. Ibi angelorx
consortia ǣna felicitate suscipient, quā ppt quin
tū penitentię istū ēē norām quis n̄ defendendo de
fendit, n̄ diluendo diluit, Non purgando purgauit,
Ad cuius paupertatem si uenire meruerimus omnia
mundi regna sine dubitatione superemus; Expl̄c
psalmus. CI; Incipit psal. CII; Benedicanima;

Post illas beati pauperis humillimas p̄ces & tertiam
magnę penitentię gemitus explicator, Totus
hic psalmus dn̄i laude replætus ē. ut pia dispositio
ne p̄cedentes lacrimas p̄conior gaudia seq:rent.
Et ideo sic sepe diximus ipsi dd̄ positū ē ne quid adistū
terrenū regē referre deberemus quia supna laus ma
nifestis sensibus explanatur. Est enī lucidus & titu
lis sui dignitate consimilis ut sine difficultate dicto
rū psalmi continentia intellegere debemus; DIUISIO PSAL;

Per totū quidem psalmū ppha alloquitur, Primo narr
ratione ad animā suā uerba facit ut benedi
cat dnm beneficia eius nullatenus debeat obli
uisci, Secunda narratione dicit qualia
mors si pre stiterit & reliquis fideli
b; suis ut ip se intellegeret adseculis re
pfuis se mun ficat, Ter tio loco adan

aimt in xpo

gelos uerba conuertit uirtutes sup caelo quitur
& reliquas rationales creaturas inuitat ut dn̄m
iugiter laudibus occupentur; CONCLUSIO;

Benedictio dn̄i uirtutib; eū quam tanta largitate con
cedatur agnouim̄ festinemus ad mandata cō
plenda ut peruenire mereamur ad p̄mia; habem̄
dn̄m & p natura piū & p misericordia ex donata largissi
mū; quis dubitat ab illo postulare qui si non peccat̄ offen
ditur; Benedicamus ergo om̄s in cōmune dn̄m; ope
ras eius hymnica exultatione celebrem̄; quia le
gem saeculi legitū ē. ut cū omnis creatura iubeatur
benedicere dn̄m si homo desinat laudare dn̄m qui a
d imaginē & similitudinē ipsius nos cst ēē p creatus;
Audiuimus benedictio dn̄i quib; uirtutib; applica
tur castis atq; humillimis caritate plenis; et quidē
reliqua mandata p ficiunt' certe &ur ergo hinc om
ne qd peruiū ē & claudit uniuersa malicia mundi;
Amdantur inlecebre diabolus foras mittit̄ cū sequa
cib; suis quapp̄t audito tanto munere cōplet tan
ta spe sanctis operib; benedicam̄ dn̄m relegiosis fac
tis tantem auctoȝ n̄ nos electio iudicis repudiat si
q; p cepit hic nos pegisse cognouerit; EXPLICIT PSAL.
CII; INCIPIT PSAL. CIII; PSALMUS DAUID; Benedic an

Frequenter diximus psalmū illos actus significare
moralium qui ad rex diuinae ex intellectu p suscep
bitate respiciunt; Ad cuius similitudinē & orga
nū ipsū aptatū ē qd specialiter psalm̄ uocatur; Sur
sū habent timpanū ubi melos dulcissimū canoro
P sonitu tē percā; Dauid aū tantū pro ncelo
quentis adhibatur; C&ē rū omnia con
fitetor de dn̄o sed ucato re narrun
da qui in principio fec celū & terrā;

Et enī psalmus iste terrae dispositione p̄fectus ut
aliqua hic dicta intellegeres q: in libro geneseos taci
ta fuisse cognoscas, quae ppt quaest̄ acpta exponimus
ad litteram q: uero fidei norme possunt indicare noticiā
Spiritali intellectu sicut ceteris actionib; accipimus explana
namus unde sollicitū ēē debem̄ parati, quae ad audi
endū quia ipse quoq; uidere loquentis simus pater
augustinus, hunc psalmū & sedule dic̄ quirendū
& de eodem la bonorissime disputatū; DIUISIO PSAL;
Propheta uolens ostendere conditiones rerum diuina
significare misteria, primo modo p̄fectionem caeli
& terrae q: da nob cognoscit. Indicare dogmatica ut
agnoscat in omnia sibi reuerti ea quae ab uno auc
tore condita possunt congruere quando aliquas simi
litudines sua in uice pbantur exprimere, Secundo ope
ras dn̄i diuersis figuris tractas enumerat, Tertio
p̄fitetur in illo aeterno seculo preconia dn̄i iugit̄ se ēē dic
turū, Quae & ita in hac uita sua breuitate cantaberat;
Audiuimus bone rex quanta nobis CONCLUSIO;
deuenitatis arcano sacramenta p̄fudens, docuisti
quē admodū tenderetur celū, Supra celos aquae
sint positae, Luna facta in tempora solē occasū suū in
magnū misteriū cognouisse, Discant potius hanc
ēē uera conditionē, Rex sup flue studiosi qui de stel
laris cursu, Uanis supputationib; eluduntur, Audi
ant magistrū celeste doctorē ueracē, Nec rectorē
creatorē sue; quid ad me partes exquisitiones curr̄,
qui dū discipuli fieri ea ex oratione ēē cupiunt cogn̄
cendae uenitatis tēpora p̄deder̄; EXPLICIT PSAL
CIII; INCIPIT PSALMUS. CIIII; Cantate dn̄o & inuocate;
Hoc uerbi decur, ap serenti psalmo fec̄ initiū. nec an
te aquorū repens positū; quā uis multi scripsunt

fuerint; praemittitur hebreorum. scire autem debemus alleluia ne
in genere suo esse definitum, quod et sanctus hieronimus in exposi
tione eius de psalmi eiusdem designat, quod eum in hebrei
cis fontibus credimus inuenisse, et ideo ubicumque se locus
attulerit ad doctissimo uiro, praefixae regulae subsequi
mur, quo unum atque integrum manere debet, quod nulli
us linguae praesumptione mutatum est. alleluia enim autip
sos dicitur, Laudate dominum, id est alle, laudate, ia quip
pe inuisibilem significat dominum, quod unum ex decem nomi
nibus esse dei, in epistola ad marcellam hieronimo tradi
tur exponente, qui dixit primum dei nomen est, helidem fortis.
Deinde. eloim. et eloe. quod utrumque dicitur deus unde
geminatum frequenter inuenitur, ut est deus deus meus, quare
me dereliquisti, et deus deus noster ad te de luce uigilo. et his
similia. quartum sabaoth. quod est exercituum, quintum
elion, quem nos excelsum dicimus. Sextum eser heie, quod in ex
odo legitur. qui est misit me. Septimum adonai, quem nos
dominum generaliter appellamus. octauum ia, quod deo tan
tum applicatur, et in alleluia extremam sillabam sonat,
Nonum tetragrammum, quod ineffabile nuncupatur. Deci
mum saddai, id est robustum et sufficientem ad omnia perpe
tranda et ceterae nouus plane titulus et dicti ipsius
breuitate conspicuus, hoc ex desideriis uotiuum, hoc sanctis fes
tiuitatibus decenter accommodum. hinc ornatur lingua
cantorum, istud aula domini laeta respondit. et tantae quae insa
tiabile bonum tropis rep(er)i uacantibus innouatur, et i
deo exspectanda suauia dicta psalmorum. quibus tam
dulcis praeco praemittatur, quidem sequi potest. hinc
datur intellegi, ubi et titulus ipse laudatio est. Notan
dum praeterea. quod per omnes hos uiginti psalmos, qui alleluia
titulo praescribuntur, id est praesenti; CIIII. CV. CVI.
CX. CXI. CXII. CXIII. CXIIII. CXV. CXVI. CXVII.

cxviii · cxxxiiii · cxxxv · cxlv · cxlvi · cxlvii ·
cxlviii · cxlviiii · cl;

Nam magnalia describant, et copiosa in eis exsultatione gaudeatur; quorum numerus psalmi sociatus certe nonus et uicenis testamenti gloriam fortasse designat, ut potentia creatoris semper debeat et ubique laudari. Euidentiorem uero causam non inuenimus cur in his tantum psalmis alleluia sit posita;

DIUISIO PSALMI;

Sciens propheta populum hebreorum offendisse frequenter dominum, quod spem suam in temporalibus rebus beneficiisque posuerunt, prima parte fideles admonet, ut eum spiritaliter semper exquirant. Secunda per patriarcharum exempla eorum corda confirmat, ostendens illos a domino non fuisse derelictos quorum imperio seruierunt, Tertia parte dinumerat, quanta et quae continua patribus eorum uirtus diuina prestiterit per Ioseph, honoresque describens introitum in egyptum commemorans hebreorum. Quarta refert quemadmodum israheliticus populus, ab inimicis suis iussione domini per moysen et aaron diuersis plagis egyptiorum fuerit uindicatus, Quinta describit, quanta hebreis prestiterit in deserto, ut non in temporalibus bonis gauderent, Sed ut magnis delinitis, Iustificationes eius et legem deuoto pectore custodirent; Sic longitudo psalmi compendio diuisionum per partes missa dulcescit;

CONCLUSIO;

Ecce utrumque alleluia cantatum est decursus est psalmus caelesti laude plenissimus, qui et preterita ueraciter referret, et in futuris nos salubriter commoneret, passi sunt egypti dignissimas ultiones, acceperunt iudei dona celestia, Hunc unusquisque nostrum expectet eorum retributionem, quorum imitatur exemplum, Inspiciendum est autem lumine cordis quod in fine psalmi positum est,

ut iustificationis dni, et in lege eius tota mentis inten
tionis dirigamur. Haec & si bona tempora reliqua suscipimus
Sic habraha. Isaac. Iacob. caeteriq; fideles qui habundanti
saeculi aetate floruerunt. In illa parte ee potius debem intenti,
unde ad celorum portum regna pducat, Ista enim q; delectabi
lem uidere fecit, mundu in aeternitate n habebit locu,
Meminisse au debem hunc psalmu sect ee hortu, qui
du miracula hebreis collata describunt, p figura allego
riae, quae aliud dicit, aliud significat uenturo xpi eam
populi sacramenta declarant; EXPLICIT PSALMUS CIIII;
INCIPIT PSALMUS QUINTUS; CU ALL; confitem

Ecce iterum a[...]ia nob gaudia redierunt, ecce breuit prae
captus, ut dno totius psalmi uel laudatione cantetur.
Sed inspiciamus quae superius dicta, Hic titulu nob cogn
scitur mutasse, Haec causa tituli e enim all, causa
confessio q; miro modo ad laudes dni omnino secun
da e quaestionu enim hinc ora soluta sunt; hinc moyses
cu uiris germana eius maria cu feminis atonitu ru
bri maris diuina laude celebrar; hinc debbora, io ain
da aemulatione precamur, Multa alia pphae etiam
cor diuersis temporibus confessione pfidem; Non
in merito, quia magnalia ista totius humanae redemp
tionis sacramenta testantur, Ab aegyptiis enim eximimur
quando ab operib; diabolicis diuino munere liberamur,
Mare rubrum transimus, quando baptismatis sacra
menta percipimus, In deserto pascimur, quando diuina
gratia concedente, In mundi isti rex bona lex gratia
sequamur, Ad terrae pmissionis pducimur, quando in
illa filii patriae munere, Superne pia ciuitatis intra
mus; ut merito talis causa frequenter iterata prae
dicetur q; tantorum magnalium praefiguratione decur
satur; DIUISIO PSALMI;

Introducatur confitens populus hebreorum. qui relicta
p(er)fidia patrum suorum ad pietatē dn̄i ipso miserante
p(er)ducturé, ut intellegatur cum fuerint conuersi & ipsos salt.
Monstro p(er) sua redemptione cantare; In p(ri)ma igit(ur) nar
ratione deprecatur ut sociatur populo beneplacito
quietat dn̄i salutaris aduentu degentib; congregan
dus secunda patrum suorum peccata denumerat q; fecerunt
in egypto mirabilia dn̄i recto corde minime contuen
tes, p(ro)pitiatum dn̄m ab inimicis suis eos liberasse confir
mans, tertia ad peccandi studia refert eos reuersos dn̄m
tamen electi sui moysi p(re)cib; dic(it) fuisse delenitum, Quarta
iniquitates eorum asserens iteratur dn̄m que illos decre
uisse p(er)dere. nisi finees seruitui supplicatione placas
set; quinta ad aquae condicionis moysen ab illis exa
cerbatum ée commemorat, postea que filios suos in cultu
ra idolorum crudeliter occidisse. unde dn̄s uehementius
iratus tradidit eos gentium seruituti. adeandem
sertur in conspectu inimicorum eos reddidit gloriosus. Sex
ta p(e)c(c)ato(rum) q(uo)d nouerat ée uenturum, ut deum uersis nati
onib; ecclesia catholica congregatur, ut laudes dn̄o semp(er)
exultatione concelebret. nunc pariter psalmi per praecordi
uisionum semitas ambulemus; CONCLUSIO;

Tantarum é all festiuum respondet omnia titulo suo.
Haec lica diuersa dicta sint in unam tam gratiá,
Ta quá uoces acnonorgam conuenisse noscunt(ur).
Quapropter summo desiderio supplicemus, ut nos de bene
placito sibi populo ée concedat, qui depromit recta
de amaris dulcia de temporalibus facere con
sueuit aeterna, quatenus & nos in xp̄o dn̄o glorian
tes communit(er) dicere mereamur, Benedictus dn̄s
ds̄ isr(ae)l. et cetera & usq; in finem, Meminisse au(tem) debe
m(us) q(uo)d hic psalmus quam uis habeat, pec cautm cupa

ribus nostris iniuste egimus egimus iniquitatem feci
mus, ad paenitentes tamen non debeat applicare, primum
cum festum alleluia praemissum est, deinde quia populus loquitur
hebreorum cum singulae professione paenitentibus dicitur, terti
o pluris historiae continet. quae delicta deploratur in
multis praeterea psalmis de peccatis factis factione
breviter invenis dicta cum tamen nec ad ipsa causa vide
antur aptari; explicit psalmus. cv;
Incipit psalmus. cvi; alleluia. confitemini domino quoniam
Quo psalmus iste cum aliis duobus superioribus simi
li titulo praenotatur convenire putamus. ut nos
quoque ipsorum relationes sub una expositione me
moremus, quatenus munus tanti secreti facilius pos
sit intellegi. In primo alleluia commendatur populus iudeorum
de quo nulla querella est, secundo eos commemorat qui
in eadem gente creberrimis offensionibus erraverunt. et
ad domini gratiam ipsius miseratione reversi sunt, hic autem
commonet populus christianus. et laudes domini pro collatis sibi
beneficiis debeat pronare sic breviter potest intelle
gi quod in uno quoque eorum debeat inquiri unde nunc pro
pheta ut dictum est commonet populum christianum qui domini re
demptione salvatus est. ut confitendo praeterita no
vum cantet alleluia, vox ista sua vis est, hic sermo fes
tivus est quae propter veneranti audiuntur stupenda mag
nalia quae tanti tituli splendore praenotantur;

DIVISIO PSALMI;

Post hebraeici populi confes
sionem de quibus praecedentes psalmi locuti sunt
propheta venit ad populum christianum qui per spatia totius
orbis superstitionum sollitudine atque errore vagaba
tur, In prima sectione commonens eum, ut laudes domini
debeat confiteri quoniam eius glorioso sanguine redemp
tus ecclesiae cepit quippe carceres demonum lucus que

stulto recipiebatur errore; Secunda gratia dicit dn̄o
peragenda qui gentilium animas uetustatis pabulo ieiunas re
ligionis suae ubertate satiauit; Et eorum uincula peccatorum inae
superabili uirtute disrupit; Tertia nempe gratias p̄cepit
ēē referendas, quia dn̄s xp̄s aduenniens diabuli portas aereas
uectesq: ferreos omnipotentiae suae maiestate confregit;
Quarta dn̄o xp̄o sacrificium laudis a sacerdotib; cōmonet
offerendū qui inter sc̄li huius immanissimos fluctus ae
clesiarū gubernationi quasi quib; dā temonib; praesidere nos
cuntur describens quē admodū et ipsos temptationibus uir
tus diuina subuenire dignatur; Quinta iterum dic̄ sacer
dotibus et leuitib; dn̄m ēē laudandū quis qua clementem mun
dū conditate peccati inamoenissimé iocunditaté celer
nimunere cōmutauit. quod uidentes recti corde nimia exultatio
ne gaudebunt; Illud autem considerandū ē̄ quod praedicta partes
similib; uersib; inchoare noscuntur. quod genus carminis
a magistris saecularib; intercalare uocatur. ubi adeo re
petitione dulcescat.

CONCLUSIO;

HIC omnia psalmi huius sacra fuerunt p̄dictione nar
rata; Ille enim locus animū meū p̄cipua delectatione per
mulsit, quod in aecclesia breui cōplexione decantatur dicit
mundi partib; adunandā, ait enim de regionib; congre
gauit eos, a solis ortu et occasū ab aquilone et mari; Sed
operae pretiū est, hunc uersū paulo diligentius perscruta
ri; Est enim astronomicae disciplinae optim̄ indicatur;
dicendo enim quattuor cardines mundi schemate qua
drangulo terrarum orbē depinxit; hunc autem psalmū a doc
tissimo patre augustino repensum fuisse didicimus, quē ita
se populo cōmemorat explanasse. ut eū iā non adeo
crederet exponendū; hoc nos in quantū concessū ē imi
tantes uniuersos psalmos adhibitis diuisionib; credidi
mus partiendos iudicantes explanationib; nr̄s nimi

nec praebere solacium constat tam patris monstravit auctoritas;

EXPLICIT PSALMUS CVI; INCIPIT PSALMUS CVII.

CANTICUM PSALMUS DAVID; Paratum cor meum deus;

In hoc psalmo perquirenda novitas est ut non est cognoscatur quod est de quinquagesimi sexti et quinquagesimi noni partibus constat esse contextum; Sed cum ipsa verba sint posita quae in illis constet esse dictata, ad intellectum tamen eorum producuntur quo mutatus est titulus qui semper continentiam psalmi indicare monstratur, Alter partes ipsas quae superius dictae sunt prius debet intellegi, canticum enim frequenter diximus ad divinae rei contemplationem referri, psalmum vero ad operis actualis quae tamen divinis noscuntur convenire mandatis; quod in primo versu etiam ipse testatur, cantabo et psalmum dicam domino; David autem significat regem Christum, qui in hoc psalmo locuturus est, quapropter singula magna debemus intentione perquirere; quo psalmi in quibus expositione sua loqui dignatur reverentissima subtilitate profundis, ut arcani secreti dignitas densiore velamine tegatur; DIVISIO PSALMI;

Per totum psalmum sicut dictum est loquitur dominus Christus, primo ordine petit quod homo est patris gloriae gratiae laudis exsolvens quo suscipiens mirabile passionis certamen resurrexit in gloriam sempiternam, Secundo humilitate humanitatem suae, ubi tamen et potentiae propriae maiestatis ostendit. ut duas naturas veraciter in una domini Christi cognosceres esse persona non quod in duos dividatur Christus, sicut quorundam sententia pravi redegit unus atque idem est filius dei nunc secundum carnem pro nobis ad supra. nunc secundum potentiam verbi loquatur et gloriae; Discernens enim naturas tam dei quam hominis et omnia sine offensione transibis sicut a patribus subbreviata praeceptum est de passionibus eorum de divinitate miracula; CONCLUSIO;

Quae bene sibi copulentur quae ad salutem operanda genere humano ab uno fonte descendunt, qui enim numirae

insuperiorib; diuersisq; psalmis dictū qd hic instante
conuenientia pbatur ēē pductum, Sic & ipse dd inpac
catis opinionē psalmorum partib; adunatis, hoc ē centensimi
quarti & nonagensimi quinti & centensimi quinti
spū sco replaris arcanam foederis laudes dni magnis &
uberationib; pronuntiat, ut tota quae diuersis aromatib;
sacrae in censu fierat qd ad conspectū dni feliciter puen
ret sine difficultate quippe coniungitur qd sibi nulla
tenus repugnare monstratur, quappt hunc psalmū &
alios ideo credamus ēē formatū ut anima esurientis
saporū diuersitatib; pascatur, Unde & hodie q;
de partib; psalmorum aliquid aliis b; copaginare arbi
trior ēē pmissū, Nec & hoc huic loco conuenire iudico qd
operatio dni ac & duob; populis una fecit aeclesia;

Expl psalmus CVII; INCIPIT PSALMUS CVIII
IN FINEM PSALMUS DAVID; Ds laudem meā ne taceas;

Titulus iste psalmi praecedentiū uerborum expositione iam
notus ē, et ideo referendus ē ad regem supnū quo om sermo
nes ipsius tendunt ad dnm xpm, Ipse eni in hoc psalmo locu
turus ē iniquitatem iudae uel populi iudaici & passio
nis suae sacramenta predicens; DIUISIO PSALMI;

Per totū quidem textum sic dictū ē loquitur xps dns;
prima parte iudeorum increpat qui mala pbonis crea
tori suo reddere maluerunt secunda iudae traditoris
& pfidi populi narratur iniquitas & q illis euent[hole] ptan
ta destestatione uentura predicuntur, tertia supplicat ut p
id quod homo ē ut liberatur periculo passionis cito resur
rectionis gloriam consequatur; CONCLUSIO;

Quintus iste psalmus ē eorum qui predictis regulis latius
de dni passione locuti sunt. Id ē XXI. XXXIIII. LIIII. LX
VIIII; Et presens centensimus octauus, primo inchoauer

omis &passione dni xpi, Secundo adhortatione probatur
fecisse sermone, tertio passionis dominice gesta
dixer̃, Quarto uerb evangelii assonauisse con
sentiunt, quinto in spe filium magna exultatione
finisse. ut mistico huic numero quinq; uirginibus
aptatus e quae in aeternam dni adorandae suscipere pas
sione, Omnia congruunt omnia sibi lucida parilita
te respondent, Uirgo peperit messias uenit, agnus
inmaculatus occisus e, Redemptor surrexit amor
tuis, orb audita credidit. & adhuc iudeos simulat
senescere qd totus mundus agnouit, Praesta dne obsti
natis conuersione. Lum obscuris, Incredulis fidem, ut
pro quib; in cruce positus orasti, perditarum sub ue
nire digneris, Neom quib; succedere iuxta non possu
mus, Recte pillis tibi dne supplicemus. expl. psal.
XLIII; Incipit psal. XLIIII. psal. dd; Dixit dns.
Verba quidem ista nobis sunt quae uelut prescrip
to regali prenotata fontib; effigiuntur, Sed iste titu
lus non dicit lege & recede. sed lege & accede. qua
propter magnalia dni, Uenerantes intrem quia omnino
psalmus hic & de sacrata incarnatione dni & de om
nipotente eius deitate plenissime breuiter q; dic
tus e, ut in quib; dae locis similitudine uel decore;
Initio illius evangelii eructuasse uidearur, Ubi
ait. in principio erat uerbu. & uerbu erat apud dm. &
ds erat uerbum, quapropter. ut ita dixeri. e quide
sol fidei nre speculu celestis athanasi armariu sacra
scripturae. ubi totu summatim dicitur qd uniusque
testamenti predictione narratur, quapropter amandus
tenendus e cuius dulcido crescit admentu qd & co pedi
osa breuitate colligitur, Hec diuisione ipsius qne pronat

rū uaticinatione distinctus audientium intrepidi; DIUISIO PSĪ

Scit simus propheta in sacratissime contemplatione
seuectus, In primo uersu inaestimabilia uerba refert. quę
omnipotens pater omnipotenti & coaeterno sibi filio dixerit
naturae simul deitatis & humanitatis ostendens, Nam cum
pronuntiat, Dixit dominus domino meo naturae eius deitatis osten
dit. cum subiungit sede ad dexteris meis, Donec ponam inimicos
tuos scabellum pedum tuorum. & uirgam uirtutis tuae emittit
dominus ex sion & dominaberis in medio inimicorum tuorum, huma
nitatis eius substantia declaratur quae potuit quod non ha
bebat accipere in secunda uero diuisione inchoat pater
naturae eius diuinitatis pro modulo nostrae capacitatis adi
quatenus indicare dicit enim, Tecum principium in die uir
tutis tuae in splendoribus sanctorum ex utero ante luciferum genu
ite, tertio loco propheta ore loquitur usque ad finem formae terx
eius humanitatis ostendens, cum dicit iurauit dominus & non
penitebit eum, & cetera ut in his capitulis; uerbum caro factum
quod est dominus christus in plena inluminatione potuisset agnosci;

CONCLUSIO;

Septimus quidem psalmus est quem
deducabus naturis domini christi, predicatum etiam memoratur
mus. sed quod dicit apostolus ad timotheum scribens predi
ca uerbum insta oportune importune argue exortare
increpa cum omni patientia & doctrina uelim uos cum qui unam
naturam in christo domino facta putatis adhuc mirare collo
quium nobiscum fateri credatis quod in utero matris semper uirginis,
uerbum caro factum est & habitauit in nobis eum qui in corruptae
humanitate passum & sepultum qui tertio die resurrexit
a mortuis, uisum deinde corporaliter apostolis ac creden
tibus sibi, ascendisse quoque in celos cum carne quam resurrexit
a mortuis ac tenus omnino predicandi, Sed quid in posterum
rum terrena sceptris quiusque ad caelestia peruenisti, Ubi est ergo

illa natura cum qua dominus ascendit in caelos, mortem iam perpeti
non potuit testante apostolo; Hoc enim erat quod christus sur
gens a mortuis iam non moritur mors ei ultra non dominabi
tur, quod enim mortuus est peccato mortuus est semel, quod autem
uiuit uiuit deo quare dicere uiuit deo et non uiuit deus si una
facta est natura quaerimus, Sed est aliud uidelicet quod uiuet
deo utique quod mortuum est semel peccato, audis denique sedet ad
dexteram patris et dubitas eum retinere quod humanitatis esse
potest solummodo conuenire, permittite quaeso sum̄ spe saluatoris
nostrum christum dominum semper dici qui recte potest tali nomine nun
cupari, cum in duabus naturis adunatis adque perfectis in glo
ria patris permaneat in saecula saeculorum, Haec ridicula ista dilign
ter examinatione pensetis, quotiens ihesum christum unius esse
naturae dicitis totiens eum filium sanctae uirginis abnegatis
et uidete unde iam nobis salus ueniat sic a uobis dominum seducatorem
peruersa confessionis abradat; Expl psalmus .CVIIII.
INCIPIT PSALMUS .CX. ALLELUIA; Confitebor tibi domine;

Quamuis hoc nomen laudis generale esse uideatur, tamen ibi maxi
me apponitur ubi magna exultatione gaudetur, Lau
dat enim dominum populus suus qui a mundi clade liberatus
tur uitiorum nescit sustinere seruitium quae laus futurae figu
ram noscitur portare laetitiae, ubi dominus a fidelibus suis absque in
termissione conspicitur et sine fine laudatur, Sicut in
alio psalmo legitur, Beati qui habitant in domo tua in
saecula saeculorum laudabunt te, Est autem psalmus iste apud
hebraeos alfabeti ordine decoratus. quippe ac per iota commatum
siue diuisionum primus cunctis litteris annotatur, Illos nobis
iustus indicans qui diuina gratia imbuti perfectis uir
tutibus educantur, Haec sic superiores psalmi alfabeti de
quae dati litteras minus habentes illos designant qui non
ab eo uniuersis meritis repleti sunt, Sed tamen in sancto conca

lio habitare noscuntur, Ita et isti cōplacis litteris omnib;
excellentiū mentē uidentur indicare iustorū, ē et alia
causa. ut pateter hilenur dic̄ portri huius alfabeti iscamus
paruulos et rudes per litteras erudiri. ut accipientes prae
cepta conquirant, sic huius modi psalmi pueris et incipi
entib; datur, ut primordia eorū quasi quib; dā elementis do
centib; instruantur, Nā quā uis quos dā et sine litteras scrip
turas diuinas didicisse legerimus sicut alios tamen res ē digna
na fragilitatis nostrae p litteras prudentiā discere quā illud
miraculū sustinere, Cōmonemur ergo p hoc sacramentū
quatenus p missimę ad eruditionis studia festinemus, quan
do ut elementa meditare ac discere debeamus ordo i prepo
nitur litterarum;

DIUISIO PSALMI:

Populus beatorū diuersis mundi partib; aggregatur,
primo ingressu psalmi confitere se dic̄ dño in congre
gatione iustorū ubi ē sancta laus et sine fine praeconiū conti
net autē haec pars predicti alfabeti litteras sex secundo fidelis
eius dic̄ copioso munere satiatos aduendum dñi cō pmittens
ut hereditatem polliceatur auidissima intentione pquirant
in quo alię decem litterae s̄ digestę tertio redemptos esse
xp̄i anos et testamentū nouū sancta gratia consegrantū, Iste
uero residua sex litteras recipiens totū alfabetū decora
pfectione compleuit;

CONCLUSIO;

Quā bene fidelissimus populus iste beatus ē fuit et nim
gaudiū audire gauderem, Alacritas eī mentis augetur
quando alternis laetantis prolata uerba succurit aun
untur, Sed nec hoc quoq; putatur occasū, qd post centesimū
psalmū haec exultatio fideliū tali numero collocatur, Respi
ce eī dulcedinē secuntā quae centesimū et inuenies hic ima
ginē illius pmii contributā quā opertunis in euangelio dñs
pollicit, qd relaboratem unica uocationis suę muneris inuitatū;

Ipsa est enim denarius qui et mane et sero uenientibus debetur
denarius quoniam coronae lis est unus quia finem penitus non
habebit, Addita est huic psalmo, et alfabeti decora perfectio,
ut gratiae tantae gratulationis litterarum institutio
iungeretur; EXPL PSALMUS CX; INCIPIT PSALMUS
CXI; ALLELUIA CONUERSIONIS AGGEI ET ZACHARIAE
Beatus uir. Quam frequenter solum posuerit alleluia uideamus adiectio
istam nominum quid uelit intellegi, Aggeus et Zacharias
prophetae fuerunt qui post transmigrationem babiloniae sub dario
rege longo post tempore prophetaverunt quam ista sunt can
tata, Reuersi enim in hierusalem patriam suam, cum reparata
templum uiderent laudes domini magna gratulatione profude
runt, ad quam similitudinem et hic psalmus integerrimi
alfabeti litteris quasi regulis aureis noscitur esse contex
tus, quem post absolutionem peccatorum perfectis si mea debeat
christianus adeptam cantare, et merito quod institutor
fidelium hic quaeritur est psalmus, ostendit enim per liberationem
delectorum quanta sint bona fidelium et quae sit retributio
perfidorum; DIUISIO PSALMI;
Per totum psalmum propheta loquitur prima admonitione
quid faciat beatus uir, et quanta bona domini gratia
mereatur ostendit continet autem litteras sex, Secun
da aduentum domini significat salvatoris, per quem homines a
peccatoribus et impius in aeternum beati esse promereantur, quae
diuisio tredecim litteras ebraicas noscitur continere.
Tertia parte contraria impius peruenire testatur,
quae residuas habet litteras tres; CONCLUSIO;
Quam pulchre alfabeto descentebatur iste descrip
tio est ut simul facta eius narrarentur et praemia
Quis seu direnicre dicat quae se uentas pollicetur
sed ipse nos faciat accipere quod ita concessit audire

hoc enim ad saeculi beatum quod aeternum istud impletum est ad perfectio
nem septenarii pertinere non dubium est per quod et diuinae
legis intellectus adnotatur et in paenitentiae culpae decli
natur. sic constat psalmo diuersa succurrere uerum
autor ut humana inbecillitas discendi non possit
sustinere fastidia; Explicit psalmus CXI; Incipit psalmus
CXII; alleluia; Laudate pueri dominum;

Ecce uerba tituli sui subsequens psalmus exponit. nam
cum sit alleluia laudate dominum ita et ipse facit initium
magister uerus doctor egregius cuius nescit sermo
fallere quia de ueritatis fonte constat manare. quid
enim dici potest certius quam ubi rex praeceptor propius
probatur expositor; Diuisio psalmi;

Propheta dauid psalmi textum sub breuitate tractans cur
rens prima parte commonet deuotos ut laudent dominum
iugiter et solis ortu et in toto orbe praedicare non
desinant. secunda parte ipse fecit quod alios mo
net ut magister uerus in tali uerbo quae docere ui
deatur exemplo; Conclusio;

Uehementer admiror quotiens istum numerum repe
rio ingentium sacramentorum bono repletissi
mum; Ipse enim ad calculos apostolos complectitur; Ipse
israheliticum populum diuisit in tribubus futura illa; Sicut
pater hieronimus ait significans beatitudinem duo
dinamene quae naturae distingui uerbi graeca ut
primum locum habeant apostoli secundum prophetae ter
tium martyres quartum infantes per baptismum recepti
quintum uirgines sextum recte paenitentes, ut sicutque ad
duodecim partes per diuersas mentes distantia gau
deatur, hoc tamen gerere uidetur, apostolus cum dicit,
alia claritas solis, alia claritas lunae alia claritas

stellarum. et alibi stella ab stella differt in claritate:
sic erit et resurrectio mortuorum. quae propter iste psalmus post
centesimum duodecimo numero constitutus futurae
nobis beatitudinis magnitudinem compromittit quando
ad illam et nec elementi similitudine iugiter dominum adpu
erit praecipiter salutandum; Explicit psalmus. cxii;

INCIPIT PSALMUS. CXIII; ALLELUIA; In exitu israel;

Cum iam multi psalmorum praecesserint et alii quo
que secuti sunt qui alleluia praenotantur. Non incas
sum tot psalmi tali capite uidentur ornati, Nam
sic in melodia hoc composito nomine diuersos tonos reci
pit et multipliciter cantatur eadem sue praedicatio
ni assumit; Non enim uno modo dicitur laudate dominum, Sed
sic diuersis dictis laus ista colligitur, Ista et alleluia
nis negotiis et competentibus narrationibus applicatur,
Est enim intentio psalmi istius ut ab initio hebraica
populi per magna miracula plenitudinem legis qui
est dominus christus mundo praestitisse nuntiaret et per quandam similitudi
nem rerum et hodiernum quemque liberari a peccatis per baptismum christianum;

DIUISIO PSALMI;

Per totum psalmum
propheta loquitur primo modo commemorat
que miracula dominus hebreis praestiterit et populo christi
ano. Secundo sub interrogatione dicit cur fuerint mare
quare cursum suum iordanis abstinuit responsionem gra
tissimam, Jungens a facie domini terra fuisse commota.
Tertio simulacra gentium inutilia demonstrat ad
orationibus suis, et religio domini quae sit utilis et salutifera
ante propriis cultoribus consequenter exponit; CONCLUSIO

Luxerunt nobis quasi gemma caelestis margarita pulcherrima
quae istorum canore uelata dulcissima mella sudat
uerum quod enim uersus tot gratie quod uerba tot poma

sunt animae. Admonemur enim per similitudines ut egyptii popu
li huius mundi quae sic egyptiaca dominatione relin
quere ut possimus ad terram promissionis beatis meatis tyne
re peruenire festinemus intrepidi ad uenturum dominum. aduersita
tes nostrae solutae mare fugit. iordanes retrorsum timore
conuersus est. simul ac terra gestiuit quae si metalla sensa
contempta sunt. Domini autem nomen gloria ubi quae colitur ubique
predicatur, & ideo iuuante domino psalmorum uirtutes stu
diosissime perquiramus quoniam & fidelibus aperiunt incre
dulis semper a clausa condunt. Explicit psalmus CXIII.

INCIPIT PSALMUS CXIIII. Dilexi quoniam exaudiet. ALL

Excitat nos de somno huius saeculi sollemnitas accurata co
monitio. et uelut quidam spiritalis gallus ad operam
nos cogit uenire fidelium, audiamus sanctam uocem prius sequa
mur imperium. Laudatio enim domini dignitas operis precium
est laboris quando nec suauius quicquam potest dici nec
salubrius agitari.

DIUISIO PSALMI.

Liberatur propheta de profunda fouea peccatorum, & ita in illa
patria misericordiae constitutus in primo membro gratias
agit quoniam se exauditum esse cognoscit, & contra omnia
pericula mortis efficaciter se dominum inuocasse testatur.
Secundo iterum clamat ad dominum ut liberatus perueniat
ad illam requiem aeternam quam fidelibus promittit dominus mu
nere concedendam.

CONCLUSIO.

Salutaris psalmi istius intentione tractata, con
tra mundi dolores animi fortitudinem debemus
obicere dicentes. Sic psalmus inchoat. Dilexi quoniam exau
diuit dominus uocem deprecationis meae. quia non est poena
quae permouet non est dolor qui perducatur ad requiem. Nec
durus aestimandus est fletus, quia aeterna gaudia submi
nistrat. Intendamus enim non quod patimur, sed quod speramus

&temporale malu[m] sine dubitatione mollescat cui
us p[ro]sperum intendit finis; Rogem[us] ergo omnipoten
tia[m] xpi qui h[ec] solus ual& inaestimabili uirtute supe
rare ut ea tam adignitatur infracta; Nec illa nob[is] omni
no fiant aspera que nunc uidentur austera; Sic enim d[omi]no
in regione uiuorum; placebimus si in hoc s[e]c[u]lo mortifica
re n[ost]ra corpora p[ro] ipsius gloriæ nomine festinemus;

Expl[ici]t psal[mus] cxiiii; Incipit psal[mus] cxu;

Alleluia; Credidi p[ro]pter quod locutus sum;

Si deb& nob[is] aliquando d[omi]ni laus increscere & cantica
sponsum gaudia s[ae]p[ius] desiderat uox fidelium sermo beatorum
modulatio s[an]c[t]orum martyrum; unde & auditus corporeus sua
uiter delinitur, & anima per sua caelesti delectatione re
creatur; Introducenda e[st] enim martyrum uerba qui & con
fessione gloriosa uiguer[unt] & passione mirabili numerata
sunt d[omi]ni consecuti;

Diuisio psal[mi]

Per totu[m] psalmu[m] inuictorum martyrum uerba referunt[ur].
P[ri]ma positione beneficia d[omi]ni co[m]memorant quib[us]:
cu[m] hesitarent quid eis dignu[m] potuiss& reddi occurrit u
ti que gloriosus calix ille martyrii qui tam d[omi]ni largitate
prestatur; Secunda chorus ipse seruu[m] sec[un]d[u]m consiliu[m] &
desig[nat] catholicę profitetur; Ne preter fidelissimos uiror
do placitu[m], hereticorum quoq[ue]: quispia[m] putaret e[ss]e mar
tyrium;

Conclusio;

Psalmus hic magnifico martyrum honore sacratus
e[st] qui nob[is] & ad exemplu[m] datur, & ad patrocinia
largienda tribuitur e[st] ueneremur taliu[m] dolores hu
ius modi poenas studio nob[is] caritatis optemus, Ut si[c]
mereamur tali consummatione consumi ad eorum
studiis possimus similib[us] inueniri; Cur enim tales dolores
xpi famulus uelit effugere p[er] quos se nouit ad caelorum gaudia perue
nire;

Explic psal. cxlix; Incipit psal. cl; alleluia;

Quob; quidē uersib; sed   Laudate dn̄m omš;
plenitudinis tituli honor apponitur. ut intellega
mus quāuis pauca uerba in dn̄i laudibus sepē
plenissima; quis enī dubitat exiguū non debere dici
unde potest magnificentia superna laudari; cui congru
e ponitur schema qđ grece dicitur hirmos qm̄ sen
tentiae? tenorem orationis usq; ad ultimū seruans. nec pson nec nor
cās mutat se. nec causā sed uno sensu usq; ad terminū
quod cępit exequitur; CONTINENTIA PSALMI;
it& hic psalm̄ ppaucitate uersuū diuisionē nō recipi
at om̄ tamē cōpendio suę eloquutionis exsuperat
ē enī pnm̄ quidem tamen om̄ psalmorū puncti preferens
dignitatem unde linea oritur. & diuerse schematū spe
cies doctissima uarietate formantur; CONCLUSIO;
Decurrit quidem psalm̄ plenissima breuitate condu
ctus ē quid enī amplius potuit dici, quā ut creator
debeat toto orbe laudari secunda ebreuiter constric
ta copia. certum laetissimū & sine fine congustū, o dul
cis & admiranda diuersitas modo paucis sententiis
redundans dicere modo magnalia diffusa oratione
narrare uerbosiora mora aliter. nec in ipsa cura sus
tineres fastidiū, cū prestat amoena uarietas appa
ritura; quem forsitan potest cur duos tantū uersus psalm̄
iste contineat cū e diuerso. cxuiii. centū septuaginta
r& diuersib; pductus ēē monstretur, aliq; cōplures
dispares modo p xix quadrata formantur. sed illud
fortassis indicare psalmista cognoscitur, qm̄ sermonia
idest musicę uirtutis pulchra modulatio & diuersis
sonis atq; accentib; unā pfectā faciunt cantilenā,
Sic & isti psalmi modo breues modo mediocres modo

longissimi in unum concentu succinatore dulcis
sime rediguntur; Siue quod credere dignum est firmi
ter regnum domini significat ubi diuersitate meritorum sanctorum
per coetuum qualitate fulgebunt cum tamen omnibus una bea
titudo et securitas aeterna prestatur; Explicit psalmus

CXVI; Incipit psalmus CXVII; All. Confitemini domino.

Legimus in apocalypsi iohannis apostoli alleluia inge
lo cantare multitudine copiosa quod dicit quasi tuor
am magna et uiginti quattuor seniores adorantes
dominum dicunt; quod totus ille caelestis exercitus in uo
ce tubae grandisona hymnica exultatione conce
lebrat quapropter ad hoc laudis officium, Et nos audeamus ac
cedamus. quod si puro corde canimus sanctis uirtutibus pace
deuotione miscemur, fiat quoque honor et gratia trenorum
mur. nunc psalmum speciosa fronte relucentem; In ipsis
quippe primis quattuor uersus per fine conclusit ut
euangelio numero totum mundum uni domino laudes debe
re reddere adoratione quae dispensa commonerent hos
in tantum adcaeres non possum dicere quia nullos alios misce
sed uni fines eos apto forsitan nomine uocamus;
qui simili uerborum consonantia terminantur, hoc et in cen
tensimo octauo decimo quinto psalmo post uersus absolu
te facturos est quod quemadmodum se habeat suo loco eundem
tur commonemus; DIUISIO PSALMI;

Fidelis populus peccatorum nexibus absolutus in prima
sectione generaliter hortatur ut unusquisque domino debe
at confiteri, quia in tribulationibus exauditus perferrus est
hominem, Nulla tenus formidandum, Secunda in solo domino
domino confidendum per quem gentium inimicitia probatur eua
sisse et aduersarios superuenit se remedia tertia

ractione conpenderet sibi portatas dic̄ ēē ius tertię dic̄
tatē de angulari lapide id est de dn̄o saluatore quar
ta reliquis xp̄ianis frequentantiae dn̄i ante p̄cedat
de aduentu sc̄ę incarnis suae in delectatione congaudent;
Recordemur hunc psalmum nunc in — conclusio;
cessu uel ut quib; dā fulgoreis colorib; ēē contextū.
In cuius capite enim quattuor uersus in fine posuit &
tertium in fine primū uersū psalmi decora iteratione
geminauit atq; tertium quē uicensimū primū posuit
eundē pene ultimū repetit ut quasi uestis illa ponti
ficis aureis quib; dā filis & uermiculata pulchritudine
contecta fulgeret. illa enim in fimbriis habuit tintinna
bula isti in fine eadem sententiae que in capite praedicta
sonuere pontifex igitur quando ingrediebatur sca
scōrum habebat hanc uestem mutantis tantis reuerendi
nullenus ignoraretur aduentus cū & ita tegeretur uo
calis incederet; Iste sic decora uarietate dispositus o
ut preconia scę incarnationis pulcherrimis quib; dā
sententiarum indiciis conpensat nos pietatum iste uestitus do
quitur, & hoc resonante praesentiae actus non quod
tua dn̄e precepta iusser meminerim. ac hunc psal
mū quintū ēē eorum qui de primo aduentu dn̄i mira
bile narratione loquitur. quinq; fortasse p omnib;
conpetenti qui ex numero obsequantium populorū corporis
celestib; expleuerunt; explicit psal. cxuiii; Incipit
psal. eius. cxuiiii; alleluia; Beati immaculati;
Iste sexto psalmo & diuinarum rerum uirtute plenissimo
desiderabile. all premittitur ut mentium diuina car
minis honore tituli possit agnosci ē enim clarissimus
p̄funditate sensuū & contextus quasi similium repetiri
one uerborum modo p̄ferendo quod accepit modo tam eade

sperando quae meruit, qui more nobilium fluviorum lenis ire conspicitur, cum nimis profundus esse noscatur. Quem tamen oportet iuvante domino institutum nostrum in sua paritate retinere, ne qui nos hactenus constrinximus sub una moderatione fundamur. Est etiam hebreis elementis eruditus & doctabiles in schola xpi populos instruendos tali ordine depictus, ut versu quae prima littera formata fuerit eadem & in septem subsequentibus affigatur; sacramentum illud forsitan in cordis arcuatione designans. Sic iste psalmus in sua lingua per singulas litteras octonis versibus gregatim decurrens sibi undique conlectus parium aequalitate finitur; quod nos dicimus & divisionis causa posuimus & imperfectum numerum portat indicare iustorum. Istis enim litteris & hebrea sapientia discitur, & divinorum librorum sacratus numerus continetur. Haec sen litteras significationes suas habere beato hieronimo testante cognovimus; quod hunc reperire videtur esse superfluum, cum sit tanti doctoris labore collectum. Hunc autem psalmum & cxliiii & deuteronomii canticum iosippus refert elegiaco metro esse compositos. DIVISIO PSALMI.

Psalmus iste more hebreae litterae ad suum numerum divisiones inlustrabiles non incongrue dicimus contulisse, in quo sibi octonos versus ut supra memoravimus singule vindicarent; cunctum carmen pulcherrima paritate describunt, quia nulla permixtione confunditur. Sed noviter sex mutatis sibilantibus explicatur. Per totum itaque psalmum universalis sanctorum chorus eloquitur, qui ab initio mundi sive fuerunt sive erunt sive futuri esse creduntur. Inter quos reperiuntur apostoli prophetae martyres confessores & ecclesiastici ordines & omnes qui sancte domino in integritate famulantur; genus electum, regale sacerdo-

nú gens scā populus adquisitionis ab origine gene
rationis humanae usq; ad finē sćli colligendus, Sed quãuis
diffusus sit innumera multitudo unus tamē ubiq; intro
ducat adloquendū, Ut uirtus unitatis in ecclesiae
concordia possit agnosci, Nunc uideam̄ q; in hoc celes
ti paradiso spiritali ac poma nascantur; CONCLUSIO;
Amplectendor ē succurrit omnino psalm̄ qui talia confessi
one finitus ē, prolixitate magnus ac miratione psalm
dicatis ornatur excellentiū sex amoenitate paradi
si, quē uirtutū florib; ornatū psaltae habiū hebreorū sc̄orū
omniū inmarcescibilis coronae cantaturr. & ut similitu
dines aliquas de rebus naturalib; exquiram̄, Sic grues
litteris grecis uolatus suos depingunt & tamen huius rei
nisi ē, ut quas uisa uerba capitas nesciunt, tamen eos natu
rali institutione coponant, Uidim̄ igitur eius senten
tias quasi stellas densissimas in celo clarissimo colloca
tas, Uidimus amplissimū mare illis piscib; plenū quos
apostolos rēti ad dn̄o precipienti traxer̄, Intendam̄ & iā
quo ordo ipse psalmorū nomini mirae nob fuisset sc̄li sac
cramentalia declarat, Conueniebat ēm ut ecclesiae de toto
orbe collectae & in dī laudib; cōmoratae graduū can
tica sequerentur, quatenus illa similitudo in dicatore
tur quę ē in sc̄li fine facienda, Nec p̄ quā omniū beato
rū numerus dn̄o fuerat prestante collectus necesse ē
ut ad illā hierusalē supnā beatus populus eleuatur
ascendat, Et ideo meminisse debem̄ eorū ad sabbato dū
quicū plaris litteris annotatur, Tertiū ē hunc psalmū
id est CXCI. & presentē quem nō honore signati p facte;
fidei trinitatē nob indicare noscantur, et in ea
ad futurā hierusalem calculus iste deportatur, Qui
totius integritatis robore cōmunit̄, quattuor uero

alfabetodes, id est xxiiii xxxiii xxxiii xxxii, et cxl
iiii, qui formati sunt litteris in minutis sed qua
tuor cardines mundi, Non incongrue ecclesiae catholi
cae quae adhuc in isto mundo gerit indicare noscuntur quae
donec adhuc in perfecta praedestinatorum numerum conpetenti
adquirat, Sic magnarum rerum mysteria psalmorum istorum
nos est indicare collectio, est etiam hic praedicatio et institutio
fidelium quintus sic in alteris numeris praedictis iam dictum est, Ubi
quidquid ad ecclesiasticae disciplinae pertinet cohorba
tae cantauit qui merito tali numero noscitur collocatus
nam et cor dicapite noe quoque speciali tempore gestauit ecclesi
ae centum cannis legitur fabricata iota uero et alia sicut
caput grecos scribitur, In hoc itaque decimi calculi perti
net quantitatis significatum numerus et coronae premium et sancti
nominis decus in se continere monstratur; Explicit
psalmus cxviii; Incipit psalmus cxviiii. Can
ticum graduum; Ad dominum cum tribularer;

Novi quidem tituli et mirabiles inchoant. sed in praedi
cato superioris explanatione reperti sunt, ut beatitudi
nem fidelium populorum quae mille uirtutum uarietate
cantauit, Isti in sacra nostra noui et ueteris testamenti or
dinatis quindecim gradibus explicarent, Septenarius
enim numerus sicut sepe dictum est significat ebdomadae propter
sabbatum ueteris testamenti octonarius dominicum diem in
quo dominum resurrexisse manifestum est, quod ad nouum pertinet
testamentum, qui simul iuncti quintum decimum numerum com
plere noscuntur, In hoc itaque sancti renuntiatione, quando mun
danas conuersationes atque mala suorum
horruit. hinc quibus decem meritorum gradibus ascendens ad per
fecta atque aeterna domini peruenit cantare in summo uirtutum
fastigio noscitur collocata, quod suo loco euidentius expli

N

aū, Illud autē estimo cōmonendū qđ diuina gratia
concedente uaga significatione metrorum, et in istis
psalmis quindecim gradus ponuntur sic in illo templo
hierusolimitano quē a salomone notū ē fuisse pfec
tū ut p̄sens, Ordo psalmorum & in illa constructione
pfiguratus uideatur eē predictus, Terrena siquidē
illa fabrica caelestis templi similitudinē gestare
uidebatur; quapp ad gradus audiuim in psalmis n̄
terrenū aut corporeis gressib; subeundū nob aliquid sus
cipimur. sed m̄tis accipim ascensū, Ideo enī pmissū ē
centi aū ut hoc potius adeamus puectū applicare de
beamus, Sed gradus iste humilitatis ē ascensus con
fessio peccatorum, Sic in octogensimo tertio psal
mo dictū ē, Ascensus in corde eius disposuit in conual
le lacrimarum, Sic enī istos gradus ascendere merebi
mur si p delictis nrīs pstratī dn̄o iugitē supplicem.
Sciendū ē aū qđ gradus iste ascensū tantū, Non & iā
putentur habere discensum, Hæc qđ nos cantica gra
duū uocamus, Apud grecos oda ton anabathmon posi
tū eē noscitur, Significans gradus istos tantū ad su
pna tendentes, Quapp etiā beatorum eē credendi sunt qui
prestante dn̄o nulla possunt deceptione submergi unde
scala illa iacob ppterea aliqua his gradib; fortasse
n̄ inmerito dicimus cōparanda, Illa enī & ascenden
tes habuit & descendentes, In istis uero gradib; beatorum
solus ascensus ē, & non nullis & iā & quindecim anni
qui regi ezechie sunt additi huic similitudini uident
aptati, ut hic numerus & ibi pfecte uite cursū indi
care non monstratur; DIUISIO PSALMI;

Peractorū psalmū ppha aloquit. In pma parte clamat
ad dn̄m ut liberetur a labiis iniquis & a lingua dolosa,

Secunda uehementer affligit qd in hac uita diutius com
morans adiente iniqua sustinendo meliorum peruentione
praegrauatur; CONCLUSIO;

Uides prophetam terrena deserentem iam caelestis glori
osa uirtutum ascensu, Sed tamen adhuc gemere
qd cum malis se cognouisset habitasse, quocirca uidetur
quis sit prouectus secundi gradus quem nobis iam primus dño
iuuante monstratus ē; EXPLICIT PSALMUS CXVIIII;

INCIPIT PSALMUS CXX CANTICUM GRADUUM;

Sicut nihil ē noui qd deistis — Leuaui oculos meos;

Similis loqui portum tempus ē ut depraedimus gradatim
ascendentib; dicere debeamus, primo enim in ambulatione
positus propheta ad exemplum publicani illius qui tunc sop&
tore oculos eleuare non audebat ad caelum liberatum se pa&i
it ab debitis iniquis & relinqua dolore, Nunc autem respirans
ad secundum gradum prouectus oculos leuauit ad montes ad res
cessores utiq; scōs quorum suffragio munera supna merere
tur, hoc enim & ex persona sua loquitur propheta qui iam & ipse
mons erat & petram ascendit mirabilis; Sed ideo p istos gra
dus conpetenter ascendisse retulit ut nobis ignorantib;
caelestium uirtutum genera distincta narratione mon
straret; DIUISIO PSALMI;

Propheta sicut diximus ad caelestem hierusalem diuina largi
ente conscendens, primo membro ad scōs patrum merita ele
uasse se dicit oculos suos ut eorum precib; auxilia postolare
mereatur, Memor ipsius hostili inpugnatione sua habens;
Secundo ordine indubitanter sibi promittit quod se iam
gra nouerat postolasse docens ut quotiens bona fixo
corde petimus concidere nobis sine aliqua dubitatione
credamus; CONCLUSIO;

Quae bene secundus gradus propheticos pedes in titulo habebi

li firmitate continuit, quã bene supra rettulit qui
ad mentem fortiorem conscendit, uideam̄ quid in tertio ge
rat qui hic custodiã dñi magno desiderio postulauit;
EXPLICIT PSALMUS · CXX; INCIPIT PSAL̄ · CXXI ·
CANTICŪ GRADUUM; Laetatus sũ in his q; dicta s̄ m̄;
Audimus gradũ intellegamus ad altiorem conscensũ sed
iste ascensus firmus ē qui dño custodiente seruatur qui
quanto meritis pficit tanto se mitis subiectione pster
nit; atque ita subleuatur ppheta, tertio gradus secundis
altior factus & de ipsa laetitia principiũ praemissũ esse
declaratur;

DIUISIO PSALMI;

In prima parte gaudet ppheta commonitũ ad supnā
hierusalem ēē uenturus ubi iā sci secura psperitate
consistunt, et cũ dño misericordia ipsius largiente iu
dicabunt; In secunda parte loquitur ad ciues hierlm optans eis
abundantiã pacis quã sedic cantate fratrum & dñi amore
praedicat esse;

CONCLUSIO;

Respiciamus ppheta qualia in tertio gradu cantaturus uer
ba pfuderit. & in pfectu eius praestante dño gaudeamus quan
tũ enĩ scorũ quis ascendendo pficit tantũ altiora & dulci
ora uerba deprimit; EXPL̄ PSAL̄ CXXI; INCIPIT PSAL̄
CXXII · CANTICUM GRADUUM; Ad te leuaui oculos meos;
Libet respicere quemadmodũ ppheta clis ascensu iste pficiat &
paulatim altiora patens indicia nobis suae pfectionis osten
dat; Nā qui prius ad montes oculos leuauit, nunc ad ipsũ
dñm lumina sui cordis erexit; ut qui sp̄i primitus gradib;
celsiora nitebatur ascendere diuine se misericordie felici
ter proximaret, pulchra spectaculũ subire homines ad
dñm pigrē q; ista molem ad supne gratie p̄mia sublevare;
gratia ille solus effecit qui de sepulchro lazarum uenire praece
pit, qui mergentem petrũ porrecta dextera liberauit, qui

helię atq; enoch uiuentes transtulit & his similia q; cotti
die uirtus diuinitatis operatur; Istos autẽ gradus ille con
scendunt, qui hic catenate unũ sunt. Ad quos per gradus festinare
neq; unt nisi qui xpi membra eẽ meruerunt; Quapropter sic hunc mi
rabilẽ ascensũ corde respeximus, ita nunc predicti canticũ
dinẽ solicita mente tractemus; DIUISIO PSALMI;

Propheta metuens caritate quod tenebat & cautus &
ipsa parte q; creuerat, primo ingressu perseuerantiã p̃
cat deuotus & equus. ut sua cepta munera diuino premio
contineret; Secundo dñm deprecatur ut donet ei misericor
dia qua instigatione diaboli ab insultantib; multa
patiebatur aduersa, ut quẽ consorcio suo macularé
non poterant, sed tamen suis dispectionib; sauciarent;

Mentro iste qui iã quartum CONCLUSIO;
gradus ascenderat nimiũ inuidia sustinebat, quia
res prospere mordent; Sẽp aduersos dum uenit in putati
onib; resaer dare credit quia inime pueritib; studere mon
stratur, Intueamur & in p̃cã preuaricatione mirabilẽ &
nullis in ... intepente; Sed aduersa molestia diuer
sa uulnera uno medicamine curante quod oculos suos
leuat semper ad dñm; EXPL PSAL CXXII; INCIPIT PSAL
CXXIII. CANTICUM GRADUUM; Nisi quia dñs erat in nob.

Gradus istos & in multis unũ & in uno multos ascendere
propheta testatur, quando plurali & singulari numero
in his predictis locutus fuisse declaratur ñ iuxta quia & po
pulus di unũ corp; ẽ xpi, & plebs tota deuota p unũ queq;
fidelium probatur effusa, quapropter siue hoc unus siue plures lo
quantur una tamẽ decantat ecclesia, Sed iste gradus mil
lor tenere constituti ubi ipse rex pacis e uia se nobis cogn
citur p̃buisse quã ipso prestante fideliter atq; humilit̃
gradimur ad eã. scã tribunalia pueniẽt; DIUISIO PSALMI;

Memores sci confessores quanta pericula p diuinae mise-
ricordiae uelut impetum torrentis euaserint; primo
acceptte fictentur se de tot seuientib; exnisi sola di mise-
ricordia fuisse liberatos, Secunda gratias agunt quia
non sunt decepti a psecutorib; suis, Sed uersa uice insidiae magis
ipsorum contritae sunt quos constat ereptos; CONCLUSIO;
Qua bene in quinto gradu confessores ascendit beata
deuocio, ut qui corporeos sensus iuuante dno superare ua-
luerunt, quinti loci prouectione gauderent. Sed hi ne ca-
derent ne corporis infirmitate titubarent, Illa humani
generis remedia prescribebat humiliter, ut spem suam totam
in dno ponerent, Nec sibi boni aliquid tamquam nostris psumptionib;
applicarent; EXPL PSAL CXXIII; INCIPIT PSAL CXXIIII.
CANTICUM GRADUUM; Qui confidunt in dno sicut mons Sion;
Sciens dns infirmitatis humanae nolabilem gressum, praeter istud
uirtutum quib; dat gradib; fabricauit ut recurramus ad ardua
tendere desiderium nim cum uestigium poneretur in plano, Si enim
ad alia mur dorsa gradum, ut in equale n peccemus ascen-
su; Sed quamuis scala ista sedulitate cop&enti remedio uidea-
tur ee constructa, Nulla tamen firmitate consistimus nisi illic
dni regimine teneamur quae tam ascensio fit mente non corpo-
re, Nec in uno magis loco sedentes & cellulae situ rursus effica-
ces istos gradus ascendimus quam si p hominum oracula teneamur.
Et ideo clamat propheta nob ee in dno confidendum ne labo-
remus in cassum; DIUISIO PSAL CXXIIII;
Conscendens ppheta sextum gradum pfectus habeatur indic
disciplinae numerorum populum fidelem, Prima commonitione con-
firmat dicens nullatenus commouere posse qui confidentiae
suam in dno uirtute posuerunt reddens causam quas peccatores supra
sortem iustorum non pmittat accrescere, Secundo depreca-
tur ut rectis psperitas procuris perueniat; CONCLUSIO;

Consideremus quam bene gradus iste firmatus est, ut et p(rae)
terita mala p(ro)ph(et)a recoleret, ut in omnib(us) diceret
d(omi)n(u)m prestitisse, Ipse enim ad meliora parat ascensu(m).
qui sibi in preteritis adfuisse d(omi)n(u)m cognoscit auxiliu(m). Ul
tra enim non potuisset ascendere, Si quid de se p(re)sumere
uoluisset, quapropter seductricem seculum co(m)plectamur toto
mentis affectu, ut ipse nob(is) concedat gradus istos ascen
dere. qui nos magnalia sua fecit audire; Expl(icit) psal(mus)
CXXIIII; Incipit psal(mus) CXXV. Canticum graduum;

Post captiuitatem omnium — In conuertendo d(omi)n(u)s.
peccatorum uoces beatorum ascendentium adrupne
hierunt quam succurri offeruntur, ut in itinere ad duo posi
ti s(an)c(t)o se carmine consolentur. Iter felicissimum fructuo
sus labor nec aliquando decipiens, si ille atque tenditur
in corde semper habeatur, quapropter totam ponamus aurem
mentem purissimam commodemus, Aliquid enim de illa beati
tudine sumimus. Si tam cert(i) in cordis penetrabilib(us) hau
cemur;

Diuisio psal(mi) [illegible]

Scissimi sunt diuina miseratione liberati, primam
partem predicti gratias agunt, quod deo obnoxi eta
te seuissima peccatorum innumera gratia sunt recepti,
ut inter gentes probarentur esse laudabiles, Secunda
parte deprecantur, ut captiuitas eorum commutetur in
gaudium, Subiungentes mirabilem uera q(ue) sententiam,
quia qui seminant in lacrimis in gaudio metent.

Quam bene reperimus iste gra — Conclusio;
dum in figura ueteris testamenti, primum aduentum nob(is)
d(omi)ni p(ro)phetauit laetitiam q(ue) populis seducentem largiendam
esse precanit. ut ordo adest esset in reliquis quae ad
resurrectionem d(omi)ni p(er)tinere predixim(us), Nec et distinc
tionem hanc sequens titulus manifestat. Scribitur

pn̄i canticū graduū salomonis. Salomon autem int̄-
pretatur pacificus quod nom̄ ad dn̄m xp̄m maxime p̄tinet,
qui mundū reconciliauit d̄o, qui dixit pacē meā do uob
pacem meā relinquo uobis, Denique psalmus ipse iā non
futura prophetat sed ipsum fructū uenisse ostendere com-
probatur. ut amictus indubitanter appareat, In septua
gisimo primo psalmo p decca decsto aut apens noui &
ueteris testamenti indicia continere, hinc autē p singu
larē numerū eadem fuisse dedicata; Explicit psal.
cxxv; INCIPIT PSALMUS. CXXVI. CANTICUM GRA
DUUM SALOMONIS; Nisi dn̄s aedificauerit;
Diximus non ante quod etiam isti titulo salomonis quo
que nom̄ adiunctū ē, cuius int̄p̄tatio in latina lin
gua pacificus ē, et cui aptius hoc uocabulū potest
conuenire nisi qui populū circūcisionis & praeputii uni
tatis gratia colligauit, et quasi angularis lapis ueni
ens utraque aduersa parietes stabilitatis robore solida
uit, De quo dicit apostolus, Ipse ē enim pax nostra qui fecit
utraque unū, Additur quoque quod octab; usque ad finē gra
duū ē, qui numerus p̄tinet ad resurrectionē dn̄i xp̄i,
de quo omnino locuturus ē, Inde canit nouū testamentū,
ad quod haec praedicta misteria referuntur, et nota quod
& hic in septuagesimo primo psalmo p̄p distinctio
nē testamentorum salomonis nom̄ ē stat ad reprī.
ut utraque sibi consonare cognoscas; DIUISIO PSAL.;
Exultans propheta quod spū sc̄o com pleuit noui testamenti
gratiā praedixisset. nea ut sibi aut aliis de aeternonu
mere forsitan subriperet; p̄mi a parte p̄ supio primo in
grerru docet, Scis timos uiros. ne quis propriis uiribus aliquid
boni applicare contendat, cū omnia in diuina potestate
te sint posita, Nec p̄currere quis uollit tēp; quod intellegit

dni ordinatione dispositi, Secundo modo de ipso dno
loquitur ihu xpo & de apostolis eius ut quicquid quę ipsius
mandata pficiunt; CONCLUSIO;

Quę bene in celum usq; ad uertex solem. quę si elias alt
ascendit, Non curru igneo subuectus sed uirtutu
gradib; eleuatus, Nec ausus motu corporis carpens
sed animo scm culm ascendens; Gloria dno saluatori
n qui in seruis suis mirabilia diuersa monstrauit;
Ner habuit per aerea illius mortale corpus pph&a
terrā n deserens ad superna conscendit, Rogemus ut
pinnis misericordię suę nos eleuat qui carnis fragilita
te depmimur Nihil ille difficile ē nisi cui boni aliquid
non putatur posse hoc implere pscrutemur ergo sedu
bi scripturas diuinas. Reuolbam libros noui & ueteris
testamenti, Si fili ēē uolumus & cursorx, Ibi enim dnm repe
rimus, Sib& ueraciter & artere mereamur; EXPL PSAL
CXXII; INCIPIT PSAL CXXIII. CANTICUM GRADUUM.

Quę sit magnificus non gradus ⌐ Beati enim quinque
numerus ipse dedicaret, qui nunc in plicatione pten
tur scm nob in unitatis culmen ostendit, Sed cum timore
dni legimus initium sapientię quęrendum ē, Cur prophe
ta in tali loco eu iudicauerit ēē memorandum, Duo timo
res sunt qui corda nrā conpungunt unum humanum p quem
timemus aut pericula carnis pcti aut mundi bona de
serere, Sed iste cognus citur tepore illo quo ad huc heme
timemus quā diu in huius scti conuersatione uersamur,
Diuinus aū timor pomr puectus in hac uita nob cū sep
ascendit, Nec cū illa huius scti formido in primo gra
du cū mundo deseratur, Iste sep nob cū man& & in omni
ascensu quasi fidelissim comes adsumitur, Sic in centi
simo octauo decimo psalmo iā dictum ē; Insigit timore

tuo carnes meas a iudiciis enim tuis timui, Merito ergo
et in decimo gradu et ubique timorem domini debere nos inesse pre
cipit quo nos custos necesse teneamus comprobat; **DIUISIO PSALMI;**
Primo membro propheta sub quibus dictis allusionibus enume
rat bona timentium dominum, uitamque deuotorum celestis premii
calore succendat; Secundo benedicit eos ut gaudia
aeterna recipiant. ne quis hunc timorem suauissimum
pertimescat; **CONCLUSIO;**
Cognouimus in presenti psalmo quod dominum timentibus sine primis
sit quos fructus recipiat qui dominum sincera mente formi
dat, Studio ergo maximo deprecemur, ut istum timo
rem accipere mereamur, qui non ad poenae pauorem ad sa
lutem, unde ad delicias perueniunt quae delicias numquam demun
di oblectatione nesciunt, Haec enim patimur supplici
tatione quaerimus est, quae propter ut dictum est dominum ingerit
ad perpetuam ut prius largitate mereamur ad aeterna mu
nera peruenire, Hac quippe tractatores oportune et por
tune percipit supplicare premisit quatenus et nos in men
tes possit audire; Expl exp psalm. CXXVII; Incip exp psalm
CXXVIII. CANTICUM GRADUUM; Saepe expugna
Gradus iste decimus denario ita promouetur ascen
su terrena deserens et supernis regionis caelestia ma
ta coniungens, audiamus eum in medio positum dulciurca
nente quem altitudo graduum psalmorum nos intellegenti
ex praestat ascensum, Subit quippe mente quia ad dominum primae
tur aspectum. Sed tamen haec omnia humilitas praestat
quod dei famulos decertare et altat, uideamus quid sit posi
tum in hoc numero premi ali quia ipse est denarius quem labo
rantibus in uinea sua diuersis dominus pia largitate concedit,
Docet enim propheta tolerantes nos sed ti molestias sustine
re quando et deiecta crebras fuisse comprobat passiones;

Spiritu sancto propheta compleatur. **DIUISIO PSALMI;**

In prima positione monstrat iste & indicat quanta certamina & quales insidias ecclesia sustinuit per uiolentos inimicos, Ne quis fidelium depressus in tribulationibus desperare uideatur, Secunda positione propheta pertinentibus & inimicis ecclesiae per quae de peccatoribus imprecatur quod eis in iudicio futuro nouerat esse uenturum;

CONCLUSIO;

Respiciamus hunc psalmum quem gradibus editis euectus decimum conscendisse fastigium dextera quippe adeptus est, post precationes multas ecclesiae super uox denuntiata conuersio, Sinistra odientium sion optata confusio quod propheta non maledicendi studio loquitur, Sed futurae ueritatis instinctu, quoniam licet & pro inimicis nobis precipiatur orandum, de obstinatis tamen aperuit quod euenire habebat & posuit, Nec tamen sine fructu maxime repetita sunt haec dicta, Multi enim de praedicta poena se corrigunt quando obstinatis talia imminere cognoscunt; **EXPL PS CXXVIII. PSAL CXXVIIII CANTICUM GRADUUM CXXVIIII.**

Nisi consuetudo ecclesiae sollicita Z De profundis clamaui; intente recolatur potest questio nonnulla suboriri cur in gradu undecimo collocatur propheta se paenitentiae satisfactione prosternat, Iste enim culmine constituitur & euectus ad gloriam supernam trepidationem adhuc habere potuit humanam, Similiter enim sectio & in centesimo uigesimo septimo reddita est cum timore domini per omnes gradus in hoc mundo scis diximus conuenire personis, Dicit & iam ecclesia in CXXVIII, Sepe expugnauerunt me a iuuentute mea, Et paulo post supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, Multas quoque calamitates accendens populus iste dinumerat quas adhuc sustinebat in mundo. Ita & hic quidquid in excelsum propheta cursus animi tendit, tamen plus sepe humilitate prosternit, ut adhuc mente turbata

tur ascender&. Si psuptione demergitur n haber& conscius enim con
dicionis humane adhuc re humilius quae pridem subdiderat indi
cauit. Quia nemo potest effugire peccatum quin fragile p hac
tur corpore constitutus. Quando enim n aut cogitatione delin
quimus aut uerbis superfluitate peccamus aut inprouidentia
dilabimur. Una ergo securitas in hoc sclo uiuenti iugiter pius
precib; inclinari ut qui a culpa ee non possumus liberi pnumera
peccatis mereamur absolui.

DIVISIO PSALMI.

Videns propheta plus mente quam corpore ne magnis delictorum
fluctib; obrueretur exordio facto clamat ad dnm ut de pec
catorum pfundo liberetur beniuolentiae boni iudicis quaerens de
calamitatib; indicat quoniam nullus potest ee saluus nisi qui
diuina clementia fuerit absolutus. Sequitur compendiosa conclusio
ne correptione & cetera pretermittens quoniam si oportune adhi
beantur exorant sine grauiter intromittantur horrescunt. Se
curus ergo bonus magister utile deuotum q. comodum cito ad gra
tulationis gaudia uenit. Ut agnus ceremus penitentes quan
ta gratia suscipiunt quib; tam uelox medicina pstatur.

CONCLUSIO.

De profundo quidem proclamauit iste
fec initium. Sed altitudine magna uelut sol peruecturas
cendit. Ut agnuscamus quae utilitate habeat peniten
tia q. in celi culmine cognuscit collocata. Et ideo consi
derem quae noxis sit supina cum n desinit frequens obiecere
medicina uiolento morbo n unum medicamen apponitur. Sed
contra eum multiplici curiositate tractatur. Nec & illa ar
bor sepius securib; caeditur q. paruas tenues magna liberta
te luxoriat. Hoc enim malum superbiae sexta penitentiae bipinne
percussum e & nutantia ramorum membra tremuerunt. Sed in subse
quenti septima sic concidit ut interitae pariter elisa fragan
tur. Redeo ad illos qui penitentiam agere in utraque sufficiunt
festi dixit. Et ecce nunc quae legit ee phibitum qd ceptis hominib;

dicitur neglegendum immo semper commonemur ut numquam
hebete desidia faciente cessimus, horreamus ergo sup
inęq; angelum de gratia supnę succurrentis & assumti con
stringamur quod in ea lesi faciamus ne possimus incurrere quod
meremur; EXPL PSAL; INCIPIT PSAL CXXX CANTICUM
GRADUUM; Domine non est exaltatum cor meum;

Sollicitus enim agricola dum arbusta circumcians ac potum pin
guedine procidens. Cultus q; arbor semina fecunda
committens arboreum culmen solet unire cantibus lętus ascen
dit, & inde q; umeris suis frondea pabula ramorum dese
cationibus subministrat, utq; labor assiduus seminatio
nis adduxerat copiosa comestione reficiat; Sic prophe
ta penitentię laboribus peractis spiritualium graduum ascensio
ne subuectus succincta cantica nobis climata transmit
tit, Totus enim hic psalmus de mansuetudine atq; humilita
te cantatur, eo q; fit ut quos labor primisse confessionis
adflixerat, honore devotionis dulcedo reficiat; Suscipia
mus itaq; transmissum cibum & tamen numerens donec guste
mus; Atq; utinam boves simus qui a gratia domini insulcis regula
nobis exerceam, Memento autem quod totum hic psalmum dicimus
ad superbiam primitus destruendam & humilitatem modis
omnibus edificandam, Sicut & dominus in evangelio dicit, Omnis
qui se exaltat humiliabitur & qui se humiliat exalta
bitur, Quam sententiam rex sumas utraq; conplectitur, In
superbia enim designat diabolum, In humilitate vero dominum
Christum, Ita subreuitate dictorum & quid desiderare debeant
homines & quid eos refugere conpatet eundem insinuat;

Primo ordine propheta DIVISIO PSALMI;
exemplo suo humilitatem & mansuetudinem docens po
pulum utiq; christianum, pene sibi gra uissimę ponit si
in eandem tradi non curasset humilitate sui sapiens,

secundo conuersus hortatur israhel ut iugiter speret
in domino quatenus talis per elaborata cunctas aduersitates
seculi tolerare preualeat; CONCLUSIO.

Mirabilis est nimis humilitas quae culmine commendatur excelso:
Nam si aliqui heremita cellulae suae uacans talia diceret,
magna tamen paenitentiae laude fulgeret; hoc populi ua
tis; hoc propheta et rex dicebat eximius ut studiosius refugeret
superbiam, quanto eum plus honoris dignitate radiabat; Sed
quid a nobis exigitur si ab illo talia pendebantur, praestet dominus
humilitate regis; prophetae penitentiae, quo in quacumque pro
na ista uere tuta sit, Non enim hoc pectoris humana uo
luntate sumitur sed misericordiae tuae largitate praestatur.
quae ideo maxime inter uirtutes eximia honoratae
consurgit, quo eam dignationis magistratus assumpsit;
Denique consideremus quantum honorata sit humilitas quae
superbiae contraria in duodecimo gradu noscitur collocata,
Illa enim demergit in tartara, haec perducit ad caelum;

EXPLICIT PSALMUS CXXX; INCIPIT PSALMUS CXXXI. CANTICUM
GRADUUM: Memento domine david et omnis;

Cum propheta omnia cantica graduum ad perfectum spei celsi
consueuerint, studiosissime eum omnimodis eleuauit; Qui
a incarnationis dominicae sacramenta describit; Dig
num enim fuerat ut post duodenum apostolorum numerum quasi caput
omnium ipse tertius decimus adueniret; Quem arbitror proprie
propheticae posse congruere, Quia gloria tantae praedicationis
domino christo rationabiliter alteri non potest applicari; Nec enim
ille humilis qui hactenus clamauerat de profundis subito
se in tanta laude potuisset erigere, ut humanum modum ui
deretur excedere; Quapropter david ille desiderabilis, ille manu
fortis, hic a nobis intellegendus est, In quo et humilitas
assumptae incarnationis euenit et omnipotentiae dignitas
excellit;

Dum frequenter propheta in psalmis **DIVISIO PSALMI;**
de incarnatione domini fuerit locutus, In hoc maxime graduum tantum mys-
terium eandem edidit, ut mente velut sua ad gloriae perfectionis ascendere
qui humani generis salutem non desinit indicare; Primo igi-
tur narratione domini Christi verba refert quibus patriarchas suo cognos-
cit promisisse. Requiem semet illatenus sumere nisi vere religi-
onis affectum humanis pectoribus infudisset, Secunda narra-
tione dicit esse cognitum quod venturum fuerat a domino salvatore pol-
licitum per patres suos addiciens ut cito adveniat salvatorem praebeat
qui adhuc venturus temporis dilatione pendebat, Tertia par-
te promissionem quae illi a patre facta fuerat prophetis esse complen-
dam, Ut fructus ventris virginalis thronum sedeat dominatio-
nis aeternum quatenus aedes eius benedicat; pauperes pas-
cat; Sacerdotes glorificet; Et potestatem eius producat; Inimi-
cos induat confusione, Super eum floreat sanctificatio aeternae iusti-
tiae, Quapropter hunc psalmum intentis animis audiamus, Est enim et
sensibus profundus, et verborum ipsorum significatione copiosus;
Audistis quid ascendens iste perfecerit **CONCLUSIO;**
Audistis quae nos iocunditatem compleverint; Haec licet admi-
ratio cantica graduum universa grandes cantilica iste
dicere celsiora quia de domini adventu clarissimo lumine locuta
est, Creator quippe prophetae necesse fuit gradum crescere per
quem augmenta sumere conspicit universa, Restat nobis in sequen-
tibus gradalibus psalmis dilectio proximi et caritas dei quia si pura
mente conscendimus, Tunc ad eius gloriosissimum perveniemus
aspectum; **EXPLICIT PSALMUS CXXXI; INCIPIT PSALMUS CXXXII**
CANTICUM GRADUUM; Ecce quam bonum et quam iocundum;
Post illa praecedentis psalmi sacratissimam praedicationem in quar-
to decimo gradu ponitur prophetae populus beatae prae-
unitatem, Ut qui se Christianae religione constringunt,
In unae caritatis convenientia perseverent quod licet admo

chor quidē captandū ēē iudicauerunt; Non tamen dicam &
ad generalitatis concordiā pertinere, Quo ad hoc tantū
monasterii, Sed uniuersę pertinere creatur ecclesię spiritali
tuba in unū colligens quidquid est xpi militū in toto or
be terrarū; Non enim reluctor beatissimo monasterii dictū
sed nec generalitati aestimo subtrahendū dignus ergo lo
cus qui collectione fidelis populi contineret, quā constat
ante facta quā incarnatio dni proprio sanguine degentib; ad
quisitā, Ut merito post illā eo ponit per quā mundo praestitū fuisse
declaratur; CONTINENTIA PSALMI;

Ecce alter psalmus qui diuisionē cognoscit non habere congru
ū siquidem fuit ut qui de unitate loq; batur diuisionis non
reciperet sectionē, Simplex manens sicut eliqua diuersitate
causas quos recte ad homonimos nuncupamus, Non enim tam pronomi
natur a causa; aut locutione sua conuertit ad aliud, Ista
prima sunt quae diuisionē uidentur generare psalmos quia ad
thomi ad duo illa sunt pertinentia minutaq; mulier in gazophi
lacium mittens plenissima misericordię probatur munere con
secuta, Sic & nos si uirtutem psalmos istos puris mentib; aun
cum sermone omnium suscipimus peccatorum, Ille enim ad lau
des dni mutat, Iste hortatur ad proximi caritatē; CONCLUSIO;

Ostensa nobis est unitatis utiliter declaratū quid fraternus
praestare possit affectus, Diligamus fratrem tā quā nos a
memus dnm supra nos ut ista dilectio proximo ad illā nos
perducat dni perfectissimā caritatē, Nec quid iucundius ēē potest
quā huiusmodi qd in illa beata patria cum munere constat
ambobus, Feratur hic quibus nimis amandis hoc monasterii
hoc ecclesiis hoc ciuitatib; hoc uillis hoc heremitis ēē praedicatū.
Nullus enim ab ista fraternitate diuidit qui affectū sę religi
onis habere monstratur, sed nec illud indiscussū relinquen
dū ē, Quod hic primo canticum ponit fratris, et post sequitur diuinę

dilectio domini in mandato primum locum teneat. Diliges dominum
deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et postea sequi
tur et proximum tuum sicut te ipsum. Haec ab hoc consuetudo do
centium. Ut pro explicanda utilitate causarum aptissime con
uerteretur ordo dictorum. Dignum enim fuit quoniam in his praemissis
semper a censura est ut edictum primum per cuncta poneret. Quod rebus omni
bus praestantius esse declaratur. EXPLICIT PSALMUS CXXXII.
INCIPIT PSALMUS CANTICUM GRADUUM. Ecce nunc benedicite

Respiciamus oculo cordis intento quaeadmodum uestigia
summa uirtutum transmittit gradibus propheta conscendens.
Illi enim beatae trinitati quam in una dixerat con
gaudentem nunc quod super est salubriter procedat. Ut felix adu
natio in laudes domini flagrantissimo cantantis studio conci
tetur. Quaerenus fideles uiros perfectae operatione consequi.
Et hic initiantur saecularitatem quae in illa patria in se credi
tur omnibus esse in consortia. Dignum est enim ut benedictio illi profun
datur ad quae summo studio constat esse uentum. Nunc de ipsius
mandati uirtute tractandum est ut intellecta sententia
utilitatem nobis possit aperire discussa. Praeceptum est enim
diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua
et ex tota uirtute tua et proximum tuum sicut te ipsum. In his enim
duobus praeceptis tota lex pendet et prophetae. Admirandae conplexi
o in uno capite dicere. Quod in scripturis sanctis possit omnibus in
uenire neque qui dominum ex toto corde et ex tota anima et ex tota uir
tute diligit locum uitiis non reliquit. Ubi enim intret scelus cum
deo totus occupatus est animus. Diabolus enim uacantia desi
derat nudata perquirit. Sed ubi dominum praesentem repperit sub magna
confusione discedit. Iste si dominum toto corde diligimus etiam ipsos
nos potestati efficaciori deuotione committimus. Haec loca
culpis deseri possumus. Et in unus semper perfectissimus ac bulam
uas culta ipsa cum aliquo liquore plena sunt super uenientium

augustae ñ capiunt. itaenos si diuina caritas totos repleuerit ñ
erit quod in mente nostra eat. Sequitur: & proximum tuum sic teipsum. Prox
imum diligimus sic nos ipsos cum nulli malum fecerim(us). Sed omnes simi
liter nos ipsos affectione tractam(us). Nullus enim ad quiescat
ingenium, aut pericula sibi calamitatis optare aut dolosis in
sidiis uelle concludi. Sed ita sibi omnes prospicia cupiunt ut nul
lis aduersitatib; appetantur. haec si in alios comparatio
ne transferamus, siq; nobis impendi uolumus fratrib; simili
ter faciam(us), omne delictum, omne flagitium, omne aster si
ne dubitatione peccatum. Talis q; presens regula reddit
quales nos caelestis magister esse precepit. Illud mandatum
& bonos angelos fortasse sic amplectitur. Quidum nob qualia
ipsi possident peruenire cupiunt consortes nos fieri illius so
cietatis adquirunt. Memento praeterea quod caritatis dominicae historia
rum psalmus est ut & ipso numero uirtus possit s(an)c(t)e trinitatis
agnosci; DI UI SI O PSAL MI;

Prima parte inuitat propheta ad benedicendum d(omi)n(u)m ubi plura
[P]lenum numero p(rae)dicta plebem cognoscitur admonere. Deinde
conuersus populum singularem benedicit qui a s(an)c(t)a unitas de
cure acuitur ecclesiae; CON CLU SI O;

Libet referre quemadmodum usq; ad supernam hierusalem gradus
isti peruenerint. Primo siquidem gradu s(ae)c(u)li designat horrorem
postquam ad uirtutum omnium studia festinatur. Secundo uir
tur diuinae defensiones exponitur. cui nihilo buiare posse
monstratur. Tercio magnum gaudium esse dicit in ecclesia
d(omi)ni puritate uertan. Quarto int(imat) quae liba angustia doce
constanter de d(omi)no p(er)s(e)u(era)ndum donec misereatur & audiat. Quinto
monet ut liberati periculis non nobis aliquid sed domino d(omi)n(o) iur
tutib; applicem(us). Sexto omnib; solidissimis comparatur
confidentia fidelissimi xp(ist)iani. In septimo dicit quae copiosos
fructus metant in lacrimis seminantes. Octauo boni nihil p(ri)ma

nere dicitur quod uoluntate propria unus quisque fuerit operatus, Sed illa tantum esse firmissima quae auctore dno construuntur. Nono timore dni pronuntiatur homo beatus fieri & uniuersa illi prosperitate concede, Decimo infundit paenitentiam deuotis quam per ecclesie uerba commendat, Undecimo de profundis penitens clamat ad dnm. Ut in liberandis hominib; quanta sit diuinitatis potentia seruatur, Duo decimo uirtus mansuetudinis & humilitatis ostenditur, Tercio decimo fratrib; spiritalis adunatio praedicatur supra quos benedictio dni & eterna uita peruenire monstratur, Quinto decimo in laudib; dni perfecta illa centena secratur, Supra quam nihil potest nec maius dici nec gloriosius inueniri, Sic apostolus testatur dicens caritas est, Quapropter tanti miraculi iugiter consideremus archanum ut edicta sanctorum patrum inspicientes mortiferos saeculi uitemus errores, Continet siquidem hic numerus & illud praeterea, Septenarium uitium quinque sensus corporei per quos fragilis humanitas contrahit omne peccatum unitatis fuerint uirtute superati ad quintum decimum gradum altiorem praeclarior Xps nos culmine educat eo quod fiat ut corporis inuiolabilitate summota donentur uictoribus praemia sempiterna; Explicit psalmus CXXXIII; Incipit psalmus CXXXIIII. All(eluia). Laudate nomen dni;

Post graduum pulcherrimam constructionem quousque ad illam peruenit summitatem, Quae nos in aeternum securos efficit, Ac se licet congruentissime ponitur alleluia ut in laudibus dni sca perfruatur ecclesia uita cuius munus noscitur esse perpetuum. Quapropter sinceris mentib; alacres alleluia dicere festinemus ut illi sco populo per diuinam gratiam misceamur; DIUISIO PSALMI

Per totum psalmum propheta loquitur, Primo ingressu pro nominis eius potentia laudes dno dicit esse soluendas qui fecit quae uoluit in caelo & in terra, magnalia ipsius diuersa commemorans. Secundo quo uanitatis perfecta laude est destruere sed

stratam idolorum cultores subirrisione redarguit; Tertio di
versos ordines ammonet ut dominum laudare non desinant; Sic ge
nus demonstrationum in utraque parte mirabili executi
one completur; CONCLUSIO;

Mirabilis psalmus ad devotionem nos populos instruendos m
Nihil enim post tanta beneficia reddere possumus nisi ut sicut
in principio dictum est dominum nostrum magna confessione praedicemus lau
demus patrem laudemus filium laudemus spiritum sanctum unum at
que omnipotentem dominum ut sicut non est illa natura distantia.
ita non sit et in ipsa laude diversitas. haec est revera laus quae nos
reficit. hoc pabulum quo anima devota saginatur; Ipsa
enim remuneratio nostra quae et operatio in qua aeternum refici
mur; ut nulla delectatio similis esse videatur; praedicemus
itaque modo ut eum in aeternum cum angelis laudare mereamur
sed ipse hic donat votum qui ibi collocaturus est praemium;

EXPLICIT PSALMUS CXXXIIII; INCIPIT PSALMUS CXXXV;

Iterum nobis alleluia dicendum est; ALLELUIA; Confitemini domino quoniam;
Gratia quidem semper novum sed praecedentibus expositionibus om
nino notissimum huic psalmo subiectum est. Qui simili verborum
consonatione cantatur; Diversa enim res inchoat sed in unam
convenientiam vociferationis exultat cuius versus unisi
ner non improbe dicimus vocitandus; Sic in centensimo sep
timo decimo psalmo iam diximus; Ubi quattuor versus simili
sententia terminantur. Quicquid enim dicit ad misericordiam
domini refertur sine qua subsistere nullatenus praevalemus. Meri
to ergo saepius ipsa repetitur quae omnia in nobis indulgentissi
mis muneribus operatur; Nec si cautela tamen saecularium dicatur
clementia est domini omne quod vivimus misericordiae gratuitae videlicet,
Quapropter numquam labore nostro debet nec a corde discedere; Quae
tenus et ipsa nos dignetur iugi visitatione servare; hoc in
tenus et ipsa nos ... Plus sola condidit supernarum vir
tutum poetica sona carminum;

tum sonus ad mundana nec studia attrees ferentes. Sed quoniam
uersus ipse domini multifariter uidentur continere. Virtutes
istae perfectae non improbe iudicabitur de dacertere iustorum qui
in eandem tam domini saluatoris auspicantes in misericordia eius
iugiter perseuerant. Vnde animo recolatur haec similitudines
uersuum; et iii uiii xxiiii xli xliu xluiii lui lxui cu ciii
cui, Psalmus diuersa nobis subtili indicasse uirtutes sicut lo
cis eorum constat expositum. Cuius autem uirtutis praesens psalmus
esse noscatur plenius in eius conclusione dicamus.

DI UI SI O PSAL. CXXXU;

Per uniuersum psalmum propheta loquitur qui quotiens uis notus
uelut caelestem carminis decora repetitione numeris; quae si
aureis regulis uideatur intextus. Vnde spiritalia bona
tanquam dulcia poma conuiuis ecclesiasticis offeruntur,
tam in illis capitaneis uersibus qui uocem dicuntur. Prima par
te magnificentia domini exponitur et totius orbis conditio de
claratur. Secunda parte miracula referuntur quae fecerit
in egipto et in gente iudeorum. Tertia descendit ad christi cenos bene
ficia domini consequenter enumerans ut per hanc repetitionem unum
auctorem rerum omnium esse cognosceret; CON CLU SIO;

Mirabilis psalmus et nimia uirtute profusus qui uelut stellis mi
cantibus misericordia domini ubique cognoscitur esse radiata. Cu
ius enim uirtutis sit atque potentiae in paralipomenon ostenditur. Vbi
cum cantores laudare coepissent et dicere, Confitemini domino quoniam
bonus quoniam in aeternum misericordia eius; Impleta est domus domini nu
be, nec possent sacerdotes stare et ministrare propter caliginem.
Compleuerat enim gloria domini domum dei, Proinde quid potest a nobis
simile dici quam quod de re auctoritas cognoscitur ipsa testata. Hoc
licet in omnibus psalmis si pure cantantur, diuina nobis certum
sit adesse praesentiam hoc tamen euidentius creditur quod legis
auctoritate firmatur; Explicit psal. cxxxu;

INCIPIT PSALMUS CXXXVI. PSALMUS DAVID; Super flumina.

Ad praeteritum morem redit ordo tituli. Significat enim miseri cor-
des et tristis timor actus ad dominum se lucratorem esse referendos. Con-
siderandum est autem quia hymnus iste non gaudentibus dicitur, sed dolore
dolorum compunctione cantatur. Haec autem historiae hieremiae prophetae
referente complacet quando captivitas hierusalem nabuchodonosor
rege veniente perfecta est. Extat enim de hac re pietatis huius com-
punctissimus liber qui quadrifario praenotatur alfabeto. Sed nos opor-
tet spiritaliter ista suscipere, quia in figura illis sic dicit
apostolus haec omnia contigisse; DIVISIO PSALMI.

Populus hebraeorum qui obstinationis suae vitio in captivitatem
perductus erat sub nabuchodonosor rege per totam longe psalmi seriem intro-
ducitur ad loquendum ut mala sua futura sic defleat quasi iam
videantur esse praesentia. Prima sectione calamitates suas enume-
rat; Subiungens inter querelas iuramentum huius angustiae numquam
se hierusalem ullatenus oblivisci quae vis eventuum dicebat esse consortes.
Secunda sectione ad dominum verba convertit, ut memor sit in
subversionum contritione et de filiis per simile voluntate crassanti-
um beatos asserens qui de corde suo incipientes malas cogita-
tiones abiciunt; CONCLUSIO.

Completa est lamentantium psalmorum pie nimis et laudan-
da devotio; Supra enim in septuagensimo tertio et septua-
gensimo octavo psalmis futura legitur hierusalem deplorata
captivitas hic autem tertius eiusdem rei psalmus est, ut sacra-
tissimo numero trinitatis pietas devotissimae compunc-
tionis posset offerri. Est quidem magnus caritatis gemitus
quod proximis iubet dominus exhibere. Si tamen in eo modo mensura
quae plangatur ut nec rerum rectio nisi per adiumentum possit; Nec
iniuste fecisse aliquid dominum suspicemur, Nec et sic affectio
so dolore succensemur modestiae terminum excedere non
debemus; humili quippe haec menti sua ac decora est quod studio

pietatis offertur. Nec casus temperamentis in iuste lacenime-
aestatur dominus Christus qui considerat a fragilitatem humani ge-
neris quae uis est, sed sustentat uirtus legis expleuit ut bonus magis-
ter et pietatem doceret et uenustatem a supra humanitatis
ostenderet. EXPLICIT PSALMUS CXXXVI. INCIPIT PSALMUS
CXXXVII. IPSI DAVID. Confitebor tibi domine in toto cor(de).

Quamuis superioribus titulis dixerimus dauid significare manu for-
tem atque desiderabilem quod domino reducatur prophetae conuenire
probatur esse, tamen hic Christum euidentius pronuntiandum est qua-
si fortissimo quasi omnipotenti quasi caelesti regi. Et tunc dauid iste
iungendus est quod uocabulum non ex dictatore sumitur, sed per assump-
tae carnis originem uenisse monstratur. Ipse autem uerbum in
carnatum unus est dominus Christus ad quem psalmus istius refertur
uniuersa confessio. DIVISIO PSALMI.

Per totum quidem psalmum populus catholicus loquitur
qui est collectus de uniuerso orbe terrarum. Prima narra-
tione beneficia sibi domini attributa conlaudat postulans in
futuris patientiam, ut aduersa mundi eius possit munere
sustinere. Secunda deprecatur ut reges terrae dominum confitean-
tur et celsum quem in omnibus magistratis suae miracula dig-
natur ostendere, orans ne peccatores conuersus despici-
at quos creare dignatus est. CONCLUSIO.

Intendamus quam nos praedicatione populus sanctus inbuens
quanto instinctu pietatis occurrerit. Hamus omne nobis
contra inimicos zelum cordis excluderet ipsos rogamus si-
bi fieri ocius quos habere uidebatur aduersos. Sequamur
sententiam pietatem potius affligentes non debemus
inimicos aestimare qui prosunt. Nec si ex quo animo proferant
frequenter nobis talia conferunt quae talia dulcissimi amici prae-
stare non possunt. Isti enim saepe nos ad ruinam blandiendo
deducunt, illi uero in aedem affligendo construunt.

Quapropter ama patientiam et plus inuenis inimico quod diligas;
Explic psal. CXXXVII; Incip psalmus CXXXVIII. In finem
psal. ipsius dauid; Domine probasti me et cognouisti me;
Post tot psalmos istud in fine repetitur merito, qui rex exponi
debere uideatur, proxima est enim obliuione praeteracta longin
quitas. In finem diximus dupliciter dici, unus iste mortalis oc
casus ac terminus aeli quaerx rerx qui humanae condicionis simil
ni speciato pacto concluditur, Alter uero perfectus aeterque et nus idem
dominus christus qui finis non ad occasum respicit sed ad totius integri
tatis culmen adtendit; Nec cum ad illum peruentum fuerit non est ultra
quod quaerere debeamus quoniam ipse ad omnia sufficit in quo est ma
iestatis cuncta perfectio et omnium plenitudo uirtutum, Quia
propter uniuersus hic psalmus sicut et patri doctissimo hilario pla
cuit ex persona domini pronuntia dicendus est sed ne humilitas eius quem
quam turbare ac confundere uideatur ad illam regulam rede
at catholicae disciplinae ut duas naturas unitas atque perfec
tas in domino christo esse meminerit, Una qua dicitur et consubstantialis est patri
altera qua ex matre uirgine natus unus atque idem in tem
pore homo fieri pro nostra salute dignatus est, Et ideo quod hu
militer loquitur non detractari debet explicari, Sed per misterio sanctae
incarnationis intellegi quaestione tractata in offen
se cognoscimus diuina misteria; DIUISIO PSALMI
Per totum psalmum loquitur dominus christus, primo modo
de passione et resurrectione propria uerba fecit
ad patrem omnes cogitationes suas illi dicens esse no
tissimas, Secundo modo potentiae paternae diuinitatis
exponit quia nihil quod homo est nullo loco nulla longitudine
ab eius notitia se possit abscondere, Addens quia ab utero ma
tris suae ipso protegente seruatus est qui mundi uitia gloriosa
sanctitate superauit, Tertio se laudat ex parte qua subiec
tus est patrem dominum profitetur cuius opera in eum potens et mi

rabilis ee monstrata e praedicationes quoque suas & scorum
omnium uoluntate dicens illi ee notissimas, Quatenus mo
do confirmata, cessent beatorum omnium principatum iubens
a te impios obstinatorq; dis cedere quatenus nulla certa pe
rtitudinis humilitate educendi hunc aut psalmum multo solli
citius arbitror audiendum e enim mysteriorum pfundi ita repleuis
simus; CON CLU SI O;

Ecce iā duarum naturarum octab; nob psalmi emicuit, Quib;
certamini pfidiae psumptae retunditur qui certe uel illo cir
cumcisionis carent exemplo, Ut sic iudei octabo die ppuria
deponebant, Ita & isti octabo psalmo comoniti obstina
tionis suae superflua derelinquant; Est enim de hac re sic dictum;
II. VIII. XX. LXXI. LXXXI. CIII. CIIII. & praesens. CXXXVIII.
& quamuis calis simae surditas eis eo minime nec tot praecon
b; superata discedat, Tamen si adhuc nescen psuccesione dura
tis, Dicam illis & sillogisticas pbationes qui in se maxime dia
lecticos uidere uolunt, prima igitur pbatio e quia in duab;
naturis xps dns consistit, Ita si xps unus atq; idem pfectus
homo sic omnium scorum peccatis retentur sensus & deitate
& humanitate adunata & pfecta consistit, Quidquid aut
& deitate & humanitate adunata & pfecta consistit,
& duab; naturis adunatis & pfectis consta necesse
e, Scilicet diuinitatis & humanitatis xps igitur
unus atq; idem pmanens, & duab; naturis aduna
tis & pfectis consistit scilicet deitatis & humanita
tis, Secunda pbatio quia in duob; naturis e dns xps, Ita
si xps unus atq; idem pmanens & duab; naturis adunatis
& pfectis consistit, Sic demonstratum e & deitate & huma
nitate, Quidquid aut & duab; naturis adunatis & pfectis
consistens deitate & humanitatis, & in duab; naturis
adunatis & pfectis essentiam habet xps igitur unus atq;

idem constans in duabus naturis adunatis et perfectis essentiam
habet. Tertio probatio que duas naturas in se dicit Christus ha
bere. Ita si Christus unus atque idem constans in duabus naturis ad
unatis et perfectis deitatis et humanitatis essentiam habet sicut
demonstratum est. Quicquid autem in duabus naturis adunatis et per
fectis deitatis et humanitatis essentiam habens duas natu
ras perfectas atque adunatas in se habet. Christus igitur unus atque idem
permanens duas naturas perfectas atque adunatas in se habet
scilicet deitatis et humanitatis. Quarta est probatio que ostendit
quod si quis confessus fuerit Christum Deum perfectum et hominem perfectum
denegare duas naturas. Recta doctrina est et hoc quod confessus
est primitus. Id est Christum Deum perfectum et hominem perfectum. Ita si Christus
unus atque idem perfectus Deus est et perfectus homo duas naturas
perfectas et adunatas in se habet deitatis et humanitatis.
Si enim non habet in se duas naturas perfectas et adunatas dei
tatis et humanitatis, sicut quidam dementium dicunt, non est
perfectus Deus et perfectus homo sed aut solum Deus aut solum homo
aut nec Deus nec homo. Sed cum istud inconsequens sit atque ne
farium, Christus autem unus atque idem perfectus Deus est et perfectus homo
sicut habet communis confessio, habet in se igitur duas na
turas perfectas et adunatas deitatis et humanitatis. Un
de et dictam secandus uenerabilis episcopus henricus penetrabilis
subtilitate distructor nuper ad iustinianum principem scri
bens de duabus naturis domini Christi duos libellos continentes luculen
ter que tractauit quos uobis transscriptos reliqui ut ne cari ege
atis tractatibus. Nec modo de his que propter relinquamus ali
quando aduersantium contentionis illicite. Nemo nos au
tem debet dicere fortasse culpabiles si post octauam correctio
nem illis eis dicimus quod apostolus scribens ad Titum post se
cundam increpationem iudicauit esse faciendum. Dicit enim
hereticum hominem post primam et secundam correptionem deuita

sciens quia subuersus est huius modi & peccat, & est semet ip
so dampnatus. Quid sit autem hereticus quidam patrum pulchre de
finiuit. Hereticus est qui diuinae legis, uel ignorantia uel con
temptu receptus aut noui pertinax inuentor erroris aut
alieni sectator. Catholicae unitatem magis uult aduersari
quam subici; EXPLICIT PSALMUS CXXXVIII. INCIPIT PSALMUS
CXXXVIIII. IN FINEM PSALMUS DAVID; Eripe me domine ab homine;
Quamuis in superiore psalmo titulus iste uideatur expositus
tamen non pigeat breuiter repetere quod nos constat salubriter
semper audire. In finem dominum significat Christum sicut dicit apos
tolus. Finis enim legis Christus ad iustitiam omni credenti. Ad quem corda
nostra totis uiribus erigamus. Quia nobis in hoc psalmo quasi per contr
uoce iudex terribilis omnipotens pius & nimium deside
rabilis aduenire praedicitur; DIVISIO PSALMI.
Per totum psalmum sancta ecclesia loquitur, primo membro dominum
deprecatur ut ab homine diabolo eam liberare dignetur qui
multis fraudibus atque insidiis deuotionem populi fidelis
conatur euertere. Secundo postulat ne a machinatori nequis
simo tradatur quia se constat a ceteris periculis ipso pro
tegente liberatam. Tertio in iudicio futuro uindictam supra
eos dicit esse uenturam qui percupere eius in sanctis moribus per
sequuntur; CONCLUSIO.
Quam salutaria quae sancta uerba sancte matris audiamus orauit
pro nobis ut a temptationibus diabolicis exuamur quas nos omnino
nouerat esse uiolenter liberandos ad uultum domini polliceatur, ut nihil laboris
sit. nihil tristem aucem. Quibus talem uiuitur ad tantum qui promittitur; praesta
domine ut sic reuisitur et desiderabilis indulgentiae tuae clementia te monstra
nte. Non impediant peccata quae propria exegratione damnamus, sed tantum
culpa ut replacatum habere possimus. Solus enim iudex est qui ueniam tribu
it confitenti. & cui nihil latet, ab homine tamen publicari quae nostra ad se mul
to ueracius nos redeclarare; EXPLICIT PSALMUS CXXXVIIII.

Incip psal[m] cxl. psalm[us] dauid; Dne clamaui ad te;
Quo uerba multi frequenti repetitione nram ad dnm debemus
dirigere seductore. Nec dubium e inidui qd semel dicit. Cer
tissimu uero atq; indubitatum e qd frequenti repetitione
pdicatur. Ideo eni precedentib; quib; dicta pceonib; amonemur
ut aciem mentis nrae ad res uenturas oportune deuotio
ne prepararem. Nedum incognita fuerint q; dicuntur ne
glegentius forsitan audiantur. Supplicat eni pphaeta ut actu
tionib; ui sue. Quatenus ut actus istos mundanos aduer
sis liberatur erronb; Nemp&a totx recta cultu cadat. cu
quib; seu oportat habere aequte portione; Diuisio psal
Intellegens pphaeta humana nae fragilitate diuersis pecca
torx nexib; implicata, pma sectione dnm rogat ut eis
audiatur oratio. Subiungens aequib; semaxima libe
rari deprecatur erronb; secunda elegit se a iusto argui qua
peccato laudari. Supplicans ut custodiatur ab aequeis
peccatorx quo nulla comunione cu eis se habere testat;
Cognouimus carissimi fratres Conclusio;
quale sit periculu si loquamur incaute. Cognouimus
quantu nos metuere debeam qd sciss im pphaeta formidat;
Quando eni non aut uani loquium subrepit aut desiderium
falsitatis inducit lingua eqnes trahit frequenter adu
atia. Quae uno modo tutissime uitam si ea sep dnidib; oc
cupimus loquatur illut sep ubi nescit errare. Agat opus
anime pfirtutx seruat ueneranter auctori.
Tunc eni ori nro custodia ponimus si iugiter dni
mandata meditemur. Sic & eni in ima culo qui non tacet
bonum nec error surripit. Ubi se uenerat celestis infudens.
Nec sic a nob cogitatio mala subducatur sicat turpissi
mus segregatur sicma lorx conuersatione diuidamur
tunc pphaeta dic dno singulares efficiamur quando omne pessime
cogitationb; implicamur;

EXPLICIT PSALMUS CXL. INCIPIT PSALMUS CXLI. INTELLEC-
TUS DAVID CUM ESSET IN SPELUNCA ORATIO. Voce mea ad dominum.

Precibus causa praeferri quidem titulo continetur sed pro similitu-
dine corporalium rerum spiritalis rei nobis competenter probatur
initium. David enim filius iesse saulem principem fugit, et cum
in spelunca lateret et oraret, quod dominum christum in corpore ante passio-
nem suam significabat esse facturum. Haec cum hac oratione intellec-
tus praemittitur ad eum talis causa pertractatio referre monstratur. Qui
persecutores suos orando vitavit diversorum locorum promotione
celatus est quaerentium et dei filius quod de se per prophetas praemiserat adimple-
ret adventatem eius supte in carnationes ostenderet. Sunt enim in
hoc psalmo verba domini salvatoris, cum sceleratissimae iudaeorum
vitaret insaniae munde memoria factum est. Ut propter significandam
hebraeorum persecutionem fugiendam poneretur in titulo. David enim sic
saepe diximus et regem terrenum indicat et caelestem sic in uno no-
mine duarum causarum significatio continetur. Illud autem memi-
nisse debemus hunc psalmum quintum esse de his inscribuntur oratio-

Prima parte dominus christus dea — DIVISIO PSALMI.
narrat ad patrem nefandos dolus iudaicae persecutionis exponens.
Secunda liberari se de carcere inferni deprecatur quia om-
nium sanctorum fides in eius resurrectione pendebat. CONCLUSIO

Finitus est quidem ordo psalmorum quorum orationis titulo praeno-
tantur. Nunc oportet in eorum termino aliqua sub brevi-
tate complecti quae tenentur praestante domino salvatore inci-
temur ad nostrum festinare remedium. In primis
agnoscimus illa quia iussa sunt et labia nostra crucis
impressione signantur domino supplicemus ut os nostrum abluat huma-
na faece pollutum. Dicit enim esaias immunda labia
habeo et in medio populi immunda labia habentis habi-
to. Deinde orandum est verbo, non quae humana desideria sub-
ministrat sed quae ipsa divinitas ad remedium nostrum praecipit.

tionis indulsit. Oratio vero ipsa et humilis et mansueta et sin-
cero debet corde procedere, peccata sua sine excusatione con-
fitens et inter ea emittat lacrimas de dulcissima domini mise-
ratione confidens. Terrena non expetat sed caelestia concupis-
cat sicut segregata desiderio corporeo et tantum iuncta divino
amore denique spiritales habens solas lacrimas carnis. Hac
quoque orata contemplatione intus quantum fieri est capax contu-
eri, et agnoscat qualis ante ipsum debeat prostratus offerre. Ille
enim est, ut dicit apostolus, beatus et solus potens rex regum et dominus domi-
nantium. Qui solus habet immortalitatem et lucem habitat
inaccessibilem quem nemo hominum vidit sed nec videre potest.
Quapropter ad talem tantumque dominum cum omni timore vel dilectione
debemus accedere et tamen eum dirigere intus intuitum, ut quid-
quid potest splendoris claritatis fulgoris maiestatis mens
humana concipere super haec omnia cognoscat esse dominum qui
omnes creaturas sua incomparabili bonitate dispensat,
nec sed eo proprium [illegible] tione nobis aliquid imaginemur quia in cor-
porea substantia dei quae fecit omnia sicut non est creatura ex scien-
tia non potest comprehendi. Nulla enim forma in deo nulla circum-
scriptio est, natura inaestimabilis, virtus incomprehensibilis, spiri-
tus singularis. De quo nimis congrue pronuntiatum est dici potest
dici quod non est, non potest prehendi quod est. Ad hunc igitur omnipo-
tentem sine initio sine fine qui universas mundi partes om-
nes quae creaturae sunt continet atque replet, sic tamen
ut in se ipso ubique sit totus maior non praesentia sed gratia sua
virtute derelin[illegible]quens quod pater augustinus ad dardanum
scribens latius explicavit salutares nos [illegible] commo-
net festinare sermo propheticus dicens: Venite adoremus
et procidamus coram domino et ploremus ante deum et ne omnino fluc-
tuantes ac trepiduli queremur accedit qui fecit nos, ut a nos
ab ipso creatos esse cognoscamus factorem nostrum fiducialiter

& exoremus tunc quae nobis humiliter in diuina laude dicendum est imp
etrata pene oratione sentitur ut a domino clementer audimur si nobis tamen
expediat obtinere quod petimus. Nullus enim ingratus a superna dona
tione repellitur cui petere simplici ac deuota mente conceditur. Tan
tum se enim aliquis imperfecte ueniam sentit quantum pro peccatis lacri
mas fudisse cognoscit et aliud est profectionis indicium. Ut quan
to quis se plus contremere et timere cognouerit dominum tanto necesse est ut
illi diuinum propinquet auxilium. Sic beneficio domini omnis diabolica
fraus uincitur sic ipso miserante peccata superantur. Dicta sunt
quidem de oratione quantum et mediocritas ingenii et loqua
litas postulauit. Si quis uero de hac re plenissime cupit uber
tatem satiare legat fecundissimum Cassianum qui in nona et
decima collationibus tanta et talia de orationum generibus dis
putauit ut euidenter per ipsum spiritus sanctus locutus fuisse uideatur;

Explicit psalmus CXLI. Incipit psalmus CXLII. Psalmus David quan
do eum filius suus persequebatur. Domine exaudi orationem;

Historiae haec regum quidem lectione notissima est. Nam filius
David Abessalon regno fugatum patrem suum impie cognoscitur
persecutus; quae similitudo sic quidem uolunt ad omnem porrigi
tur christianum qui patitur seuientibus tamquam a filiis propriis immun
dis spiritibus atque uitiis uexatur. Sed contra haec paenitudo reme
dia bis opponitur quam hic psalmus continere monstratur.
Meminimus tamen Geth historiae et tertio psalmo iam positam esse sed
ibi Abessalon propterea nominatus est quoniam explanationem ad solum iudaei
uoluit pertinere; hic uero nomen ipsius positum non est ut sic iam plocu
tum sumus ad uicem suam estimetur dictum unusquisque fidelium;

Quamuis [illegible] prophetae. Diuisio psalmi;
Quamuis plurimos paenitentium meditatione fuerit exercitatus;
tamen quantum fuerit laudibus redditus uicinus tanto com
punctione cordis ad paenitentiae lamenta conuertitur. Ut
talis refugio competenter adluitur conspectibus dominum

dis sui appareret & meruisse illa sententia confusionis
iudicia; Per ea tamen autem dixit deus quaerere uenerat iustitiae
mea per primam itaque praedicatione rogat dominum Christum, Ne cum
servo suo uelit intrare in iudicium, Sed pro turbationis suae
misericordiae ipsius supplicat subuenire, secunda uelociter
venire repetit adventum ut deductus in uiam ueritatis
ab inimicorum liberetur insidiis; CONCLUSIO;
Finita est quidem afflictio supplicantium & felicium cursus
ille laetantium, sed diligentius perscrutandum est quid sibi ue-
lit paenitentium istorum septima deprecatio, In hoc enim
psalmo sexto, uenit ad XXXI, deinde ad XXXVII, L, CI, de-
inde ad CXXVIIII, ad postremum ad praesentem CXLII, forte
ut sic in hac ebdomada ac peccatum quam mundus istius temporis
ducitur excursus, Ita et in eodem numero remedialis paeni-
tentiae munere saluemur; Illud autem sic repemonuimur
magnopere contuendum est quia psalmi ipsi ab afflictionibus in-
choant & in gaudiis desinunt ne quis ueniam desperet & quam
nimiis precibus postea esse cognoscere & oratoris sui simi celer-
is precatori qui peccatorum nexibus implicantur salutis iter cepe-
runt; Sed cum isti singillatim delicta nostra nos deflere com-
moneant & ad spem gaudiorum domini promissione perducant;
Extat tamen & illud nineuitarum efficacissimum supplican-
tium exemplum ubi cuncta aetas ingemuit, ubi sensit pecus
omne ieiunium & tantum ualuit afflictio generalis ut euen-
tate potuisset prophetici superare sermonis; Facti sunt
enim de formidantibus securi, de tristibus laeti & uitae sunt reddi-
ti qui probabantur morte damnati, Quapropter desideremus paeni-
tentiae humani generis salutare remedium, flentium con-
solatione semper felicium gaudiorum, quae & singulis quibusque spem
certissimam tribuit & superne gratiae donum supplicantibus in
commune concedit; EXPLICIT PSALMOS CXLII; INCIPIT PSALM CXLIII
DOXOLOGIA;

Benedictus dominus deus meus;

Cum historiae praesenti titulo primis prophetae temporibus, id est ante regnum eius fuerit pacta, Tamen pro magnitudine sacramenti sui locis eminenti uocatur ad medium ut eorum in praedicta misterie & dictu positum esse cognuscatur quod expressius in conclusione dicimus. Illud tamen meminisse nos conuenit. Bellum istud david contra goliam ad designandum certamen domini christi fuisse praemissum, ut sic iste goliam sua exercitatione prostrauit; Ita quoque patet quod dominus christus fortitudo diabolica uinceretur, Unde et in hoc psalmo similitudines istae seruatae sunt; Non enim hic tota uictoria illa describitur quae regum uolumine continentur aut propria tantum gratiae referunt, Sed multa tamen certamini conueniant domini christi quod suis locis congruenter exponimus quae propter eam hunc psalmum quantum esse extra quippe actus david significant domini futurae misteriae ut eum angelici calculi hono... ta tantum pro totum mundum reuerendi atque mirabiles redderentur.

Post interfectionem DIUISIO PSALMI;

goliae quam mistica diximus operatione necem plectae, In prima parte propheta a domino gratias agit pro actibus belli discrimine se fuisse liberatum, Deprecans ut eo dono domini declaretur aduentus per quem diabolus uictus est, & quasi spiritualis belli quod goliae figuraliter gessit; est uera perfectio, Tunc enim fideles sunt a magno discrimine liberati, Secunda in nouo & ueteri testamento propheta a domino se tollere coepit ut liberaret ... ceperis inimicis quibus et multitudinem suae inserit istius ... terrae poster... beatos autem illo tantum definiens quorum est dominus

CONCLUSIO PSALMI

Triumphalis quidem psalmus auditur est, Sed unde eam quo pr... neat iste uictoriae quae specialiter ad similitudinem ecclesiae constat esse perfectae nec licet pro situ sensuum uix multa dicit religionis suae, Sed ea tantum monstrabit; hoc tamen eum decertare pugnare ecclesiae declaranda quae spiritaliter peragitur; Pl...

P

tam perfecte ipse inexplicabilis ee̅ uidetur. uerbi gratia dici
tur laudandus ee̅ in operib; suis. Sed quis est qui possit opera eius
dignu̅ e̅ explicare. Dicit de potentia. Sed quis eius potentiam
enarrare p̄ualeat. unde ergo uerax e̅. si perfecte laudem
dicat dn̄o. uirtutem n̄ credat ee̅ sufficienter posse compleri;

Audiuimus in uno psalmo Conclusio;

breuiter complexa q̄ in scripturis s̄c̄is late diffusa sunt. ubi enim
n̄ legit̄ aut opera ipsius. aut potentia. aut magnificentia.
aut s̄c̄itas. aut mirabilia. aut uirtus terribilium. aut mag
nitudo. aut habundantia. aut iustitia. ut merito dici possit
supnu̅ horreu̅ ubi tale semen haec rex p̄batur ee̅ celestiu̅ solem
ni omnia simul. non poni laeta au̅ dn̄i ut opinamur sine
aliquo istorum non potest inueniri. Sed cu̅ hic formula domini
ca̅ laudis diligenter expresserit. significauit uniq; et seque
et sequentes psalmos ad eius sine dubio preconia p̄tinere;
Quib; talis regula complexio quę premissa e̅. Nec putes for
tuitum qd̄ septem psalmis laudes dn̄i contineri. hoc e̅ forsi
tan qd̄ in cxviii. psalmo dictum e̅ septies in die laudem
dixi tibi. Ipsa forsitan septem candelabra sunt. Sic apocalyp
sis refert q; ante dn̄m lucent ipse septe̅ ecclesię ad quas lib
dn̄i iussus e̅ destinari. Ipse deniq; sp̄s septiformis qui ipsas
laudes celesti largitate concessit. Quapp̄ exaltemus copi
ose dedisse nob dn̄m quod eius aurib; offeramus tantum
pura conscientia prebeatur. Nec quis dubitet gratas sus
cepi qd̄ ipse sibi p̄cepit immolari. Opi et tantum innata cre
tori et laudare iubet et nequis delinquentem eloquiis que̅
admodum p̄dicetur ostendit n̄ qd̄ ille talib; indiguit; Sed
qui a nob hoc utile fuisse p̄spexit tot u̅ dixit totu̅ monuit; Ne
uelim errare ad p̄sternu̅ et ipsa̅ necesse humanitatis.
Ne fragilis penitus cessu ipsi sit. Sed considerem si quanta̅ in gl̄o
ria donec suscipiam p̄ acceptante gratias debeamus;
Expl̄c psal. cxliiii; Incip psal. cxlv; alleluia;
Lauda anima mea dn̄m;

Feta

Ecce iterum aurib; nris intonat celestis auctoritas pulsat,
A quę alleluia retinuit cordis nri atq; in terre n
b; cogitationib; occubimur, Quo otiosum tempus habe
re; Non decet militem xpi habet eni & linguę fructus
suos ubi nimia siquidem messis in de collegitur, Sin lau
des dni purę mte moueatur spiritalem in se bix e cuius
mulcetur auctor, Ipse quoq; cantare commendat; Du uero
recte loquitur quę pp compleam aerem dulcissimis sonis;
Non musica ista secularis n solu moratur p mulce & au
ditu, Sed & ipsa intellectum delectat angelicum;

Cupiens propheta laudes DIUISIO PSALMI
dni & toto corde cantare primo ingressu dic in dnn
bus minime confidendum nec aliquid habeo p&eraur
tepi dest aliud credere aut pos representare secundo pro
nuntiat totam spem in omnipotenti dno reponendam
& cu sit iste dns & factis suis pulcherrimi definitur ut
gentiliter aut frequenti ratione cu uicte errores suos
fideli deuotione relinquat; CONCLUSIO;

Fortem plectionis beneficio propheta circa finé quę
si seti constituitur ubi ia mundi cognoscit potius
dae necnon deo puersitas uniuersitatem docuit; Dn
laudibus occupari nec caducę desiderare quę terra quę prime
fini endae constera sed cu illud temp; uenturi dicit
nobis istud nim sine dubio nuntiatur in mundi eni fine
sumus quando cu; Non longo inter uallo sus; ceptae mor
te deserimur transeant a nobis cupiditates caducę
inlecebre seculares cessedant illud. illud potius de
siderium quo semper nu ee cognoscimur; Explic psalmos
cxlv; Incip psalmos cxlvi; All Laudate dnm q.

Per beati tulum subsequens textus exponit
Ut peregrina locutione non egeat quem de
clarat ratio propriis sermonis explanat lege eni inciu
praelmi & exposuisti titulu alleluia. siquidem signifi

cat; Laudate dominum quid sibi uult quod sic consona uoce; Res
pondit ut titulum initium putares esse psalmi initium uero
psalmi titulum ratione nobiliter arbitreris quae propter confiden
ter atque hilares ingrediamur, hunc psalmum cuius no
tam salutarem in ipsis quoque foribus absolute cognoscimus;

DIUISIO PSALMI;

Primo modo hortatur propheta populum deuotum lau
dare dominum qui humiles erigit
& superbos colla concidit, Secundo alacriter, dominum dicit
esse psallendum qui supplicantibus beneficia pro futura conce
quo qui de suis uiribus praesumant explere non possunt;

CONCLUSIO;

Et hunc quoque psalmum ad finem
saeculi pertinere non dubium est, Quando dispersiones israel in unum
populum congregantur, Ut fiat unus grex & pastor unus,
O beatum tempus quando lapides illi uiui pretiosiores omnibus
margaritis in caelestem fabricam & sanctam beatitudinem colli
guntur, Tunc unicuique sanctorum erit dulcissimus labor suos
quibus pena & luctus consolationem persecutio sanctam requiem
paupertas pia dabit regna caelestia & quicquid hic gra
uiter pertulerit ibi se feliciter sustinuisse gaudebunt, Donec
domine hic patientiae medelam ut illic facias nos gaudium esse
perpetuum; EXPLICIT PSALMUS CXLVI. INCIPIT PSALMUS CXLVII.

Alleluia. Lauda hierusalem dominum.

Ad consuetum quidem alleluia reuertimur sed hoc nullatenus
repetere fastidium gustus qui semper appetitur, Auditur qui
non habet tedium. Intellectus qui sine labore percipit, cuius
uerbi tantus honor est, Ut cum sit in hebrea lingua recon
ditum, Nullo tamen constat alio sermone translatum, hoc grae
cus hoc latinus hoc caldeus hoc syrus, hoc persa hoc arabs
hoc tenet natio, cuncta terrarum, & quicquid est debitum
diuinitati dignitate, huius nominis pia deuotione
ueneratur, Nulli absonum, Nulli uidetur absurdum, Sed omnis
celebrant gaudia sua huius nominis suauitate plena;

hoc ergo psalmum cantem(us) totis quę in eo sunt; occupe
mur; ut sic corporeis aurib; dulcis sim son(us) reddit(ur). ita &
cordis sinceritate p(ro)feratur; DIUISIO PSALMI;

Hactenus de istis quattuor psalmis qui de laudib; d(omi)ni
p(er) certas inclusionib; eorum dictum e(st); quaternione
formati sunt ut tot(um) de perfectione sequentiu(m) positu(m)
e(ss)e uideatur, Ordo eni(m) ipse psalmorum dispositione sex
noscit(ur), indicare mirabile decorum enim fuit ut p(ri)mus desc(ri)
ceptis diuini p(re)conii q(uo) de mundi pueritate fugienda,
Tertio de congregatione ecclesię diceret; Quarto qui
nunc finitur e(st) collecta hierl(usale)m, praecipit laudes d(omi)ni ce
lebrare q(uia) demum diuinus diuersis periculis liberata
in ęterna requie noscit(ur) constituta. Quapropter choro illi sanc
tissimo & de mundi partib; aggregato, iunc subnec
tit & exultatione gaudendu(m) ut in opere sanctissimo
innitatur gratia ubiq(ue) fulgeret; EXPL(ICIT) PSALM(US)
CXLVII; INCIPIT PSALM(US) CXLVIII; ALL(ELUIA); Laudate d(omi)n(u)m de cęl(is)

Per istas orationis partes quidem sillabis ornatur,
Sed cognata semp(er) extenditur nouitates enim sua
uissimas de se iacit, cum tam tacies iteratur inspicienti. Hac
dum a lectore dicitur, praedicatio laudis e(st) cu(m) a populo
responderetur; hymnus e(st) secunda uoce peragitur ad diuer
sum ministerium cu(m) in ipsa nihil appareat immutatum,
Subtiliter autem psalmus iste tractandu(s) e(st) quo p(ro)ph(et)a
perspicua commemoratione om(ne)s creaturas horta
tur laudes d(omi)ni debere cantare rationales & intellectuales,
p(rae)terea intellectu, uel sensu carentes pillas felic&; Quę
opera d(omi)ni sapientissima consideratione conlaudant;

Considerauit p(ro)ph(et)a in caeles DIUISIO PSALMI;
tib; & terrestrib; rebus om(ne)s operas d(omi)ni continentur. P(ri)
ma parte caeles tia hortatur ad laudis; Secunda
uero de legiari ac allusionibus terrena commonet uniu(er)

devote nimis concelebrent. Unde causam probabilem usque
subiungens quia dignum est, ut creatura servum debeat laudare
recreatorem;   CONCLUSIO;

Contueatur praedicamentum istum quanto decore quaque virtute perful
geat. Referuntur enim superne voces quae adhuc nequeunt
pro ista infirmitate corporaliter audire dicunt celes
tis creaturae laudem domino dicunt terrenae substantiae,
et melodiae cantibus agitur ut dominus creaturam suam tanta con
sona exultatione laudetur. In ipsis quippe primordiis dominus
opitabilem illam astronomiae posuit disciplinam, quam
saeculi doctores minutissime perquirentes, ita defini
endam esse putaverunt. Astronomia est disciplina quae
cursus caelestium siderum et figuras contemplatur om
et habitudines stellarum circa se et circa terram indagabili
ratione percurrit. Cuius operationes solem maximum dicunt
quadripertita temporum divisione, cum plex hinc imbres fieri
hinc prohiberi terrena pericula, hinc frigora venire, hinc
se invicem se temperare, et quidquid naturis necessarium
probatur iussione domini eam ministerium posse suppleri quam sci
entiam veteres nos non adeo refugiendam esse dixerunt quamdiu
tamen esse cognoscitur disciplina et motus astrorum natu
rectitollem nititur perquirere, a dubitare in astrologiae partem
labilis error infunderit. Et ut eas mortalium decursu fata
lia putaverunt colligenda. Tunc abominandi, tunc po
tius caecis cum se existimant providere quae creator nobis in
visibilia decrevit abscondere. Plane astra dicunt contra po
lum currere per certissimos meatus fabricam quoque caeli quae se
rotabili mobilitate sustinet habere quandam armoni
ae delectatione quae suavis et augiter. Sed nos obsequiarna
turalium rerum ad auctoris referamus imperium qui cre
aturas suas ipsa potentia sibi parere iubet quae fecit ex
istere; Explicit psalmus. CXLVIII; Incipit psalmus. CXLVIIII;
ALL.; Cantate domino;

Hoc nomen in usu habere omnimodis commonemur quando no
uo et uetere testamento cognoscimus decenter aptatum. uetere
plectum est in centesimo quarto psalmo ubi egypti mira
cula et maris rubri beneficia describuntur; hic nouo cantico
docetur esse prepositum ubi est. Totius religionis absoluta per
fectio sicubique positum est quod semper constat esse dicendum.
Omnium magna deuotione ueneran dum quod et angeli canunt
et in terris uoce fidelium frequenter assumunt. Diuisio ps.

Superioribus psalmis innumeris admonitionibus laudes domini
prophetia commendantur. Nunc etiam prima positione canticum
nouum christo domino diuersis modis dicit esse cantandum quidem to
to orbe terrarum uniuersale liberat sua pietate construxit.
Secunda de gaudiis sanctorum uiriliter quae describens uindicta
per canticum gloriae dicit esse iustorum; Conclusio. ps.

Subtiliter intuendum est quemadmodum precedens psalmus
huic presenti et in laudis officio coniungitur et quadam
distinctione diuisus est. In illo enim ad primum cum a domino omnis
creatura hortatur est, hic autem distinctius propterea quia signi
ficat ut istud nouum canticum debere cantare et de propriis
a domino laudem fieri. Qui eum fecit de gentium multitudine congre
gari commemoratur etiam potestas quae sit in illa iudi
catione imbuenda ut uirtus domini maiorum gloriae possit
agnosci. Sic et officio laudis communis et sua ipsarum propria
acceptae diuisus est; Explicit expositio psalmorum. CXLVIIII;

Incipit psalmus CL. alleluia; Laudate dominum in sanctis;

Ecce iterum recurrens ille preco remittitur non deuotum
carnali. Sed decoratus supernae locuturus. amon et enim
ciuitas dei. ut de mundi ambitu congregata. Et ore
cantat et animo; quapropter alleluia, plenissima iterati
one cantemus qui uniuersam psalmodiam in excelsum culmen
domini dispensatione perduxit. Hec sic igitur iste mortalis
ad superiora festinans comitatur similiter ingrediamur

camen, Ita tamen istud paulatim crescens ad cael-
estia fastigia uirtutum gradibus euolauit quasi & nos cum
ipso domino dextera subleuante animi deuotione conten-
dimus usque ad ipsum saeculi terrarum finem uenire dicitur qui nul-
lis limitibus terminatur; CONTINENTIA PSALMI;

Psalmus iste laudatur ad illa concordiam sanctorum omnium
unitate divisionem habere non debuit quia finem lo-
catus operis perducit ad uirtutem inseparabilis continentiae,
Idem de uno sensu omnia percurrit; ut nec personam uide-
retur mutare. Haec causa quod schema dicitur hirmos
quando series orationis tenore suo usque ad ultimum seruatur;
Breuis est & fastidium non habere musicis organis plenus,
ut spiritalibus thalamis redderetur aptissimum & in eo
actus superne hierusalem nuptiale dulcedine cantaretur; Inten-
tio uero eius ipsa est ut dominus de sanctorum congregatione
laudetur qui eos imaginis suae restituit fragilitate
sua deposita carnis & sanguinis ac conformis glori-
ae suae in illa beatitudine collocauit; Ut bonorum omni-
um habundantia compleantur, De quibus dicit apostolus,
Qui benedixit nos in omni benedictione spiritali ut es-
semus sancti & inmaculati coram ipso; CONCLUSIO PSALMORUM;

Explicatus est decorus & mirabilis ordo psalmorum, Nu-
mero quidem mystico terminatus, Sed sensus uir-
tutibus infinitus solummodo illi ad dimensum cognitus qui
harenas maris pluuiarum guttas atque creaturarum om-
nium naturas dinumerabile quantitate complectitur.
Sed quamuis a nobis ex toto comprehendi non possit; tamen
utiliter quaeritur quia perscrutatus semper copiosior inuenitur,
Quanta enim adhuc hinc noua dicenda sunt quantorum
fidelium ingenia usque ad finem saeculi curiosa sedulitate
laborabant, Sed tamen ista ueritas tunc plenius sine
fine noscenda est quando ipse dominus contemplatione sua

prestare se dignabitur. Hic autem totus ordo psalmorum quantum
humanum ingenium uestigare preualuit duplici misterio
noscuntur esse decursus. Primum sic auctoritate patrum dictum
est noui et ueteris testamenti sacramenta complectitur.
Septem quippe ad decade referuntur ad sabbatum quod ad primam
illa pertinet sine dubitatione cultura. Octo uero nostro
tempori deputantur. Quia resurrectionem domini die octaba
pia deuotione ueneramur. Secundo quo que domino largiente
perspeximus. Quod certum qui quadraginta diebus subperducto.
Diluuio criminibus suis terra diluta est. Sic psalmorum spi
ritalis ebrisus peccantis inquinata corda mortalium usque
ad iudicii tempus per ratam emundationem purificat. Et fit
nobis ex ipso salutare diluuium. Quod nostrum sensum delic
tis sordidum reddit ablutum. Quid enim in isto celesti carmine
nosci potest quod ex diuinitate inuenire non possit. Genesim
quoque narrat hic quem admodum fuerit mundus fabricatus. Exponit
tur prophetae dicta quis de incarnatione domini tantaclo
cutus est. Euangelium capiat. passionem et resurrectionem
Christi domini innumeris locis euidentur ostendi. Apostolum
uelis audi doctorem audi mirifacem qui et futurum iudi
cia pro correctiones predicat. Et peccatoribus frequen
ter exortat. Et ne longeius differat quidquid in celo. inter
ra in mari uel apud inferos agitur sicut tissime legeris
omnia suis locis posita comperient agnoscis testis est
athanasii episcopi sermo magnificus qui uirtutes psalmo
rum indagabili uirtute discutiens omnia illic esse probat que
cumque sancte scripture ambitu continentur. Haec tanta quoque
dixisse si fas est duobus uerbis factum subintellegi ego hodie quod
quantis libris multis codicibus preualet comprehendi. Si
cut explanatione quod breuiter dicit. et excaliqua pac
ta sensibile quod tacentur. In secundo quippe psalmo pater dicit
ad filium. Ego hodie genuite. In istis siquidem duobus

H M I I

uerb subtiliter significat quod humanum intellectum
transcendere posse uideantur, Nouum & uetus testamentum
tentiae ppy & arte complectitur, Uirtute spiritale bibliothe
ca in hoc libro intellegitur esse constructa, Hac si patet discursus
desiderabilis habetur quod eum quattuor fluminum lab
sus scemate irrigare nos cernitur, Quam probatur nomen centum que
centum quinquaginta psalmorum fontibus irrigatur, Hic
solum in tractu hunc numerum diuinae uirtutis operatione est mul
ta lectatur pariter, Siue quae apparente intellecta sunt; Siue
que adhuc funditus ignorantur diuersa miracula
Hac & in illis centum quinquaginta tribus piscibus quos
apostolorum rete de pelago profunditate traxerunt eorum nu
merus conprehensus exponitur; Et archa noe in tipum aec
clesiae trecentis cubitis in longitudinem quinquagin
ta in latitudinem, Et triginta in altitudinem legitur
fabricata. Unde multa origine mistica uirtute &
positione tractatum; Quae propter indubitanter apparet
creatorem atque opificem rerum caelestia cuncta ter
rena disponere sub mensura & numero & pondere
fecisse omnia quae cuique creata sunt; Sic sapientis
simus dicit omnia in mensura & numero & pondere
disposuisti, Nunc propter uirtutem memoriae breuiter inti
memus quae supradicta uidentur effusa, Primum
meminisse nos conuenit quod de titulorum diuersa
uaria ratione narratum est recordari & ita debemus pro
nos in textu psalmorum aptissime commutantes con
ditiones que eorum conteneretur maxime fuisse for
matas, Uel quare alfabeto in hebreo ponantur in psal
mis; Cur de partibus psalterium unus confectus esse uide
atur, Quare intercalari psalmi sine posita; quarere
petiones sint repperiuntur in psalmis, De interpretatione
nominum hebreorum his qui uniformes appellantur

Z

quindecim psalmis graeca libri; Quare repente tertium sep
tem psalmi esse doceantur; Quare lamentationum per a(l)phabeta
tem. bert. cum legimus verba fundimus; Quare ordo psal
morum in laudibus domini fuerit terminatus; Ubique quod modis
dicatur & ponitur cum tamen per contra ipsius nullis libris, Nullis
possint humanis ingeniis explicari. sic ut haec & ista psalmo
rum aut pretiosissima lapidum ita aut pulcherrimo ... pavo
incongrue forsitan comparatur; Qui totiens diversos sed
decentes colores corporis sui quotiens in eis defixus fuerit ocu
lus intuentis. haec quamquam diu presentes tractare digna est in ista
medio circa te decursa sunt, Uos autem magis qui caelestium
litterarum copiosa lectione pinguescitis parcere rudi
mentum confitentem, estote benevoli difficile opus hu
manum reperitur. Quod non patiatur aliquam quaestionem; Iacob
apostolo testante si quis in verbo non offenderit hic per
fectus est vir. cum sint nullis a carnalibus tenis calumniis parcere
quid infirmis faciant qui solum audacter tractatum; placere
semper eadem mihi dicente comprehendistis; sic istos nec con
tentiosa altercatione destruere volumus pie devoti
one in acura potius contradictione damnemus sed idcirco
repute audirum corda convertere ad quem magis deba
mus intentio tendere & lectores terminus pervenire;

ORATIO; Tu domine verus doctor & praestitor advocatus
& iudex legislator & inventor, terribilis & clemens corri
piens & consolator, Qui acerrimum donatum aspectum qui fa
cis infirmis possibile quod praecipis qui sic pius es ut a dis
duero rogeri velis, Sic munificas nimine dispergere
patiens; Dona quod te praestante beni quaerimus; & illa
maxime quia nostra infirmitas nescium quod ex tuo dici
mus suscipe, Quod & nobis ignorantia periculum parte;
Et perduc nos ad illa contemplatione ubi iam non possimus
errare, Dona facere quia te iuvante loqui praesumpsi.

donec compleri queat dicitur obseruare communicat, Ut qui pre
stantis pium sermonē pbabilē quoq: conferret. tuis famulis
dictionē, liberet nos a mea tor omnium a bello periculo
ne sicut dicit apostolus dum aliis p dico ipse reprobus inuenia
r quia infirmitatem tu uere scit nostri quae liberos te depre
camur ... cognoscit. ut eq; ut uirtutem imperare. & por
mor... infirmitate. Quia in nostra est tamen tue gloriae,
si leo rugiens ab infirma oue superetur. Si spiritu uolentis sum
a debilissima carne uincatur; Ille qui de caelo cecidit, et
hic te pugnante subdatur, Ut si potest rectē ipsius a dre
pus tua pmissione uicimus. Neque quae eius insatia
bilibus faucibus sorbeamur facilius mysterium d... iuuante
laetitiae quidem offensionis nostrae semper exultet; Amen. Hacte
nus quae ad expositionem psalmorum pertinere u...
dño largiente decursa sunt; Hunc solum nunc dicente ...
cemur; Quae propriis expositores habere noscuntur;

semen ...

frequenter bec

hactenus quae ad expositionem psalmorum
pertinere uidebatur dño largiente
decursa sunt ... solum nunc
dicta uideamus. Quae p... propriis expo
sitores habere noscuntur

t tunc uerum ... expositor

2

[illegible] fili uel dilecting [illegible] in [illegible] quoniam [illegible]

Et omnibus inde [illegible] in [illegible] fugit filius meus [illegible]

[illegible] est [illegible] nomen tuum in [illegible] mulier [illegible] sine

[illegible] in [illegible] et in locum

amen

[library stamp, illegible]

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Restauriert Juni 1971, R. Kr.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Cassiodorus
sup psalterio

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Aug. CLV

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg